

*Обрен Јовић Савин / ТАЈНА ПУСТИЊСКОГ ПЕРГАМЕНТА*



### *Мојој никада љрежаљеној Рагмили*

О прекрасна дјево, госпо светосавска  
ноћас сам уснио да те више нема,  
горила је свијећа гробна мјесто славска  
а ти си лежала блиједа и нијема.

Ту ничега не би сем хладних гробова,  
једино ја ридах у поноћној тами  
дубоко под плаштом звјезданог покрова,  
нас двоје без ријечи бјесмо тако сами.

И ништа се није ни од куда чуло  
ни цвиљење вјетра, нити лавез паса,  
лице док ти гледах мирно ко уснуло  
плач слушах немушти траве што тек класа.

Били смо у пољу сред равног бескраја  
ти као заспала ја испуњен болом  
колико тад патих само ноћ је знала  
тај једини свједок пред истином голом.

А хтио сам вјечност, непролазност среће  
молио се да нам дан потраје дуго,  
сада на твом гробу тиња пламен свјеће  
гдје самујеш мртва и ја с тобом туго.

Обрен Јовић Савин

ТАЈНА  
ПУСТИЊСКОГ  
ПЕРГАМЕНТА

роман

Београд  
2008.



## ПРЕДГОВОР

Тајна, без обзира, каква, колика и чија она била, на би била тајна да нам је неко, некад, на неки начин није открио. Ову "Тајну о пустињском пергаменту" открива нам писац Обрен Јовић Савин. А, ми, читаоци, имамо прилику, да се, читајући ово штиво необичне композиције, играмо детектива и да покушамо прије епилога открити кључ који открива црни ковчежић који истину скрива.

Ово је роман о тајни и истини, роман о вјери и завјери, о њежности и немилости, о храбрости и љубави, а све то дугујемо украденом пергаменту на коме је икона светог Јована Крститеља. То је, заправо, и тема овог романа, тајна о непроцјењиво вриједној слици, која је изгубљена и коју, као и све што се у животу кад губимо, покушавамо вратити ономе коме то благо припада, што чини и херој приче. Још је једна реликвија, важна, то је сребрни крст, потпуно персонифициран, јер њиме се путује кроз вријеме и простор. И, заиста, уз помоћ ове светиње, главни јунак открива завјеру, завјеренике, и увијек је тамо гдје је и украдени пергамент: Витлејем, Агадир, Бопал, Делхи, Хаваји, Хонолулу, Сан Франциско...

Радња романа није хронолошки повезана и у њој нема јединства простора и времена, већ је представљена као пут у непознато, али кад се коцкице сложе у овој научно-фантастичној причи, бајковитој са много тога авантуристичког, ми схватамо, да Јовић, мајстор заплета, добро држи нити, које везују фабулу у својим рукама. Све што нам се чини метафизичким, писац оплемењује и чини етеричним, нарочито идејама, гно-

мама, библијски мудрим поукама којима је прожет читав роман, као што је и ова:

„Многе су прилике када доброту једни другима можемо даривати. Једном пропуштена могућност заувјек постаје прошлост, а у прошлост се нико вратио није. Па, шта нам остаје, сем да једни другима праштамо, а онај ко зна да прашта, о злу не мисли”.

Пишчева рефлексивност, као језичка особеност, нарочито је присутна у пустињи, у којој главни јунак види или сања (јер у пустињи се не зна шта је збиља, а шта фатаморгана), сам чин крштења: бистри плићак необичне ријеке, два млада човјека у побожном обреду, један тамнокос, а други анђеоских црта лица. У тој непрегледној пустињи, чији се врели пијесак може осјетити под рањеним табанима, чути стравичан крик орлушина и радостан лепет крила бијелог голуба, јер писац-сликар као да се не служи ријечима већ потезима свог киста и ствара све те облика и боје, препознајемо симболе који се јављају и касније.

Око главног јунака, Балканца, сликара, који има неколико имена, а Стеваном, себе најчешће зове, рађена је радња романа – украден је пергамент са ликом Крститеља из кувајтског двора, који за њега нуди награду од пет милиона долара, али идентична икона украдена је и из Стевановог атељеа у Београду, који се налази преко пута Саборне цркве, што је свакако метафорично. Сликар прати Ибн Саида, Арапина, који у свом кожном ковчежићу има нестали пергамент. И тако Стеван напушта своје друштво из скадарлијске кафане „Шешир мој” и налази непознато у једном хотелу у Хонолулуу, гдје своје добре пријатеље: Луку, Душана, Петра и газда Владу, замјењује новим лицима, а то су: Нич, Ромеро, Сем и доброћудни Хали.

Роман напетим чине, не само завјере и сплетке, него и то што ликови имају по неколико имена. Стевана је тешко пратити, он је час Нивас Нербо Кир Караулан, па Жан Пол Марније, али је и Стив, Лука или само Лу. Еруптивни Американац Нич је заправо Кипранин Евангелис, а његова хетера Лулу зове се и Николс, док се Арапин Ибн Саид скрива и под именом Нивас Бин Ахмед. Једино позитивац Хаил и његова браћа близанци, као и њихова, прелијепа, али елегична у Стевана заљубљена, сестра Ливи немају друга имена нити друга лица осим својих поштених и Стевану вјерних.

Ликови, а нарочито женски, добро су насликани, све три жене: тек задјевојчена Дафни, еротична и патосом испуњена Лулу, и наивна и неука Ливи, обојене су емоционалним колоритом. Сам Стеван описан је као аскета, спартанских особина који својом мудрошћу побеђује много надмоћније непријатеље. Њега, као и Халија, краси стрпљивост:

„Једним ударом талас стијену никада разбио није, али при сваком удару таласа бар зрно стијене море себи узима. Због тога не пренагљуј, и буди истрајан, синко. Само онај ко се помиче корак по корак и најудаљенијем циљу ће стићи.”

Језик осим своје сликовитости, рефлексивности и емоционалности, одликује се не само бројним монолозима, него и занимљивим дијалозима који се разликују у зависности од амбијента: у Београду су топлији и природнији, а у Хонолулуу бритки и углавном перфидни као и они ликови који кују завјеру. Мотиви се могу подијелити, као и роман, на основу просторне и временске димензије, у три најупечатљивија: београдски пун вина и пријатељских чарки; пустињски у коме има

и бедуина и шкорпија, али старог мудрог рабина; и хавајски пун страха, напетости, али и љубави и њежности.

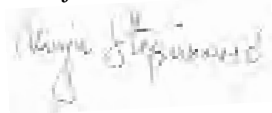
Симболи, поред других стилских средстава, нарочито су важни јер сви који се појављују на почетку имају врло важну улогу и на крају прича и шкорпија, и орао и бијели голуб и број три... што значи круг се и у роману као и у животу затвара:

„Живот је радост човјеку од неба дата, па нити своје рађању нити умирању своје господар бити не може...

Зато не зазири од смрти, смрт не боли. Она је несвјесно путовање кроз таму на прелазу из једне свијести у другу. Живот је бесконачан круг коме, сем Творца, ни крај ни почетак нико сагледао није.”

И тако, Обрен Јовић Савин, писац и сликар, што је нота бене, испричао је, или боље рећи насликао нам је роман „Тајна пустињског пергамента” у коме је и написао своје бројне исконски мудре поуке. А, кад прочитате ово заиста вриједно књижевно-умјетничко дјело, схватићете да је идеја романа о Богокрститељу - побједа добра над злом, живот над смрти, вјере у сваком облику над свим што представља јерес и побједа истине над тајном.

Маја Степановић





Поштовани читаоче!

Све што нађеш у овој књизи, а учини ти се чудесно и нелогично, нека те не збуњује. Намјера ми није да пуким фактима напишем историјско свједочанство о једном времену. Оно што сам желио обична је људска потреба да се мало поиграм маштом и стварношћу, како бих свима који имају лијепу навику да читају макар дјелимично испунио слободно вријеме занимљивом причом. Зато неке хронолошке недослиједности, када су стварна догађања у питању, нису случајне ни зле. Да сам човек својим згрјешењима није изазвао та страшна људска страдања, можда се никада не би ни догодила. Такође ми није био циљ дубље залазити у суштину осликавања људске религиозне површности, јер, мада сам богу истински окренут, ипак нисам довољно ни кротак ни просвијетљен да бих о вјери мудро говорио. Господ је створио човека по своме обличју као свјесно и мисаоно биће, и добро би било када бисмо коначно спознали ту истину па кренули стазом обожености на којој се воли жестином мржње, а мрзи благошћу љубави.



## ПРОЛОГ

Клечећи пред изблиједјелом иконом посљедњег старозавјетног пророка дуго се молио богу. Оно што ноћас кани започети годинама му опсиједа мисли. Није сигуран да ли духовни немир у њему грч кушње изазива, или га нешто дубоко скривено, мимо спознаје, покајању води. Одавно држи да је гријешан. Ипак, тјеши се да у чистоти исповиједи мјеста и за праштање има. Икону Богокрститеља, завјетину предака, сликаће по сопственом виђењу, онако како му се неколико пута у сну предсказала. Ево и сада на чудесан начин осјећа сву топлину и благод душе духом освећеног подвижника Господњег Јована. У његовом анђеоски мирном погледу одувијек наслућује да рођење и смрт за крштена човјека није ни почетак ни крај живота. О испоснику, претечи Богомладенца, зна све. Он му је и крсна слава и заштитник племена. Свјестан је да је проповјед његова најдубља вјера у јединородног сина божијег и месију спасења свеколиког. С љубављу загледан у просвећени лик пустињака три пута се прекрсти. Потом цјелива доста нејасне обресе пожутјеле реликвије. Са старог рама дланом покупи прашину, смјерно се спусти на кољена па икону положи испред себе. Врати се молитви. И ма колико га је дубина метанисања

духом узносила, запах трошне хартије, са које су га миловале небесне очи светитеља, ипак је стварао у њему мучан осјећај и гријешности и недостојности. Презирао је своје смртничко несавршенство, али га се није знао ослободити. Баш зато намјера, да с м ослика лик изабраника Господњег, била му је, колико душевна потреба, исто толико притајена нада да ће овим богоугодним чином бар за мрву ублажити бројна сагријешења почињена и према Створитељу и према људима. Још једном цјелива икону па је врати на зид. У мислима призва Свевишњег, потом дохвати кадионицу. И док је удисао благоугодни мирис тамјана окренут истоку, тихо је шапутао божански милопој оченаша. Молећи се приђе столу и сликарски прибор окади. Духом небесним узнесен благослов прими од Исуса Назарећанина, сина божијег. Славећи је захвалност објави и Марији, мајци божијој, потом очишћен од гријеха крену по атељеу. У срцу је осјећао неизмјерну радост, а у души срећу и спокој човјека ослобођеног свих недоумица овоземаљске пролазности. На крају глинену посуду са пепелом спусти испод лика древног мудраца, одакле су га посматрале преблаге очи првога међу одабранима. Већ у заносу окрену се пергаменту. Сасвим кратко био је свјестан онога што ради. У трену, и у њему и око њега све се чудесно преобрати у слике опсјене оностраног и астралног. Духом обожен спуштао се у бездане дубине мисаоног и више није знао докле сеже граница стварности, а гдје почиње свијет имагинације.

# ПРВИ ДИО



## ГЛАВА ПРВА

Оштре честице хиљадама година мрвљеног седимента попут жаока болно су се забадале у дубоке расјеклине његових окрвављених стопала. Мада се кретао веома споро, био је ријешен ићи до краја. Исцрпљен пјешачењем и подневном жегом, при сваком кораку осјећа неизмијеран умор. Крупне капи врелога зноја, што се сливају низ ужарено чело, замагљују му поглед. У сувој пустињској недовиди узалуд је тражио било шта, а да није јалово сивило пијеска. Окован беживотним ништавилом мука дуго се освртао, међутим, сем мртвог бескраја сажеженог пакленом јаром, Стеван ништа друго није видио. Ипак, у свијести му потајно тиња нада да је на правом путу. Питање колико може издржати и да ли ће уопште стићи жељеном циљу све чешће му опсиједа мисли, али је сигуран да би послије толико тешких искушења повратак био најгоре. Није га страх што високо изнад, док исцртавају невидљиве кругове, пустињски орлови стрпљиво чекају жртву. Све вријеме био је свијестан да птичурине баш њега вребају, зато се кретао веома споро како би сачувао бар мало преостале снаге. Испод дугог свијетложутог огртача, што му се спуштао до пета, начас осјети да нешто мили. Помисао да је шкорпија паралиса му дах. Застаде и руб милота опрезно подиже. Дуго је грозничаво мотрио, међутим, сем блиједог већ сасушеног трага крви, на кожи није било ничег. Пажљиво осмотри пијесак око себе не би ли угледао ружног зглавкара. Напокон схвати да се ујед догодио много

раније но што га је сврабеж на то опоменуо. Из каније извуче кратки бодеж и оштрим врхом направи рез, исциједи неколико капи руменоцакласте течности, потом длан овлажи пљувачком па је утрља у озлијеђено мјесто. Расјеклина га је пекла и бољела, али помисао на оштре кљунове гладних птица потишкивала је друге осјећаје. Руку подиже изнад вјеђа да би заштитио очи од сунца. На седефастом лицу бескрајног неба прижељкивао је бар траг облачности. Умјесто тога, примијети да један орао лети опасно ниско. Већ јасно му препознаје стравично разјапљени кљун и повијене канце спремне за напад. Од продорног крика лешинара ледила му се крв у жилама.

„Хм, та крилата страшила слуте гозбу”, промрмља Стеван дохватајући крајеве огртача. Неколико пута жустро узмахну опомињући стрвинаре да се не кани предати. И док је махнито млатарао рукама, на трен му се учини да иза себе чује некакво кретање. У почетку било је тихо и удаљено па помисли да уображава, зато одложи намјеру да се осврне. Безвољност и неизрециви замор прожимали су му цијело биће. Притајене шкорпије и пријетећи кликтаји грабљивица је опасност које се више плашио. А када се иза њега необични шумови појачаше, схвати да му је неко за леђима. Руку завуче под милот и дохвати бодеж. Сасвим гласно и уједначено добовање постајало је ближе. Плима страха замагли му поглед. Од снажног лупања срца обузимао га је привид да се читаве камене планине над њим обрушавају.

„Боже, да ли халуцинирам?”, немоћно завапи.

Појачан бат и нечије тешко и сипљиво дисање паралисаше му и мисли и тијело, али, прије но што се окрену, само на корак иза себе осјети дубоко и



уморно дахтање. Влажни запах већ му се лијепио и по врату и по потиљку. Престрављен грчевито стеже кошчану дршку бодежа. Само је тренутак био неодлучан. С напором коракну у страну у намјери да се брани. Дубок старачки глас примора га да погледа навише.

„Мора да си залутао, младићу?“, упита времешан човјек са камиле подругљиво пиљећи у стиснуту Стеванову шаку.

Грч у Стевановим прстима попусти. Пламен постићености зажари му лице. Старцу то не промаче. Чело му се набра, а вјеђе искосише.

„У ово доба, мој синко, макар кракат ко вјетар био, нико паметан пустињом не крстари. У земљи си Давидовој, па, сем смрти од жеђи и оштрих кљунова оних горе гладних лешинара, ни један усамљен путник никада никакву другу вајду од ње није имао“. Као да показује, руком описа широк полукруг: „Погледај бескрајно мртвило око себе. Зар ти ова усијана гробница нешто обећава?“

Збуњен Стеван затвори капке да би ублажио бљештавило сунца. Коракну уназад, па кришом одмјери дугим годинама избраздано старчево лице. Али на њему баш нимало зла не примјети.

„У Витлејем идем, честита старино“, срамежљиво узврати.

„Баш у Витлејем?“, скоро шапатом понови старац несигуран да га је добро чуо. Сумњичаво осмотри небо, додаде:

„Ако на вријеме заборавиш камо си пошао, можда би се већ до наредног јутра своме прагу могао сретно вратити“. Још једном с невјерицом погледа Стевана, потом испоштени старачки длан положи

изнад ситних лукавих очију. Зурећи у бескрајну пустињу сумњичаво заврти главом, али не рече ништа. Крајем огртача обриса знојем орошено лице, па танку бијелу тканину, што му је ћелу штитила од сунца, дубље спусти низ чело. Жустро подбоде камилу заборављајући и Стевана и разговор с њим. Пратећи док одмиче, Стеван се чудило што је старац тако недружељубив, и чему толика журба. Питао га је, а он му не каза да ли пут заиста води у Витлејем, зато пожали што се старцу уопште и повјерио. Отежалу торбу дубље забаци за леђа, начас погледом окрзну небо и крену за бедуином. Покушавао је пратити камилу и ћудљивог старца, али ускоро одустаде. Попут сабласне сјенке животиња је лагано измицала. Од јаре убрзо је више и није видио. Те вечери прилично касно стиже пред некакво насеље, ипак у њега не уђе. Подвуче се под палму даље од пута, кратко се помоли и лако заспа. И тек што се преда сну, осјети као да га неко буди. Прије но што отвори очи, преплави га запах усковитлане праšине и бајат воњ влажне овчије вуне. Чини му се да безбројна блејања препознаје. И ведре пјесма пастира му се јавља. Ситне бисерне јецаје веселих меденица однекуда чује, а лавез овчарских паса ближи је. Зна да је у пустињи, и чуди га откуд сав тај метеж. Збуњен подиже главу и боље осмотри. Чобанска дозивања сада већ се претварају у заглушну јеку, а некакав благоумилан пој, мада тих, несносну буку као да надјачава. Чини му се да пјевање са неба долази. И док ослушкује, пажњу му привуче ненадан призор. Снажна силуета кошчатог, јагњећом кожом огрнутог човјека, скоро да је заклањала свод над њим. Стеван се боље загледа. Дуга коса и густа брада прије су прет-

постављале пустињака, него пастира који се са стадом ноћишту враћа. Благе смеђе очи посматрале су га као да кане нешто рећи. Човјек је ћутао.

„Ко си ти, незнанче, и зашто ме тако гледаш?“, с невјерицом упита Стеван. Одговор не доби јер у трену све ишчезе. И оно гласно блејање небројених бијелих стада утихну, а и бронзе и веселе чобанске пјесме занијемеше. Нестаде и чудесног странца што му је једино на испосника личио. Већ у наредном часу над њим опет загосподарише тама и мук. Скривен у модрој сјенци под густом крошњом палме, чврсто стежући торбу, лежао је дубоко утонуо у сан, да га ни грмљава небеских громава нити хучање пустињског вјетра не би пробудили. А када одморен ријешити устати, свуда око њега титрала је јара неподношљиве жеге. Зачуђен осмотри хоризонт. Уистину то више и није било јутро, но вријеме прије поднева у коме је сваки живи створ, бјежећи испред паклене врелине, себи већ нашао заклон. Знао је да га чека још један ужарен дан, зато пожели што прије ући у град. Али, чим се подиже, у пијеску угледа два дубоко утиснута људска стопала. Била су окренута западу. Чудило га је, сем њих других трагова нема, који би му потврдили да је у току ноћи неко долазио или отишао. Чинило се као да су отисци вољом више силе са неба овдје с разлогом спуштени. Слути да је то некакав наговјештај, чију тајновиту поруку ипак није могао препознати. И док је дланом стресао пијесак са огртача, још једном погледа усамљене трагове. У немоћи да ово чудо себи објасни, неравнодушно осмотри околину, трипут се прекрсти и помену Створитеља. Потом се погну, дохвати прашњаву торбу па изађе на пут.

## ГЛАВА ДРУГА

Капци на прозорима старих камених кућа били су затворени.

„Да се можда не спрема олуја?“, помисли загледан изнад ниских кровова. По ономе што је могао и видјети и осјетити није било ни говора о нечему другом, но да ће дан бити врео какав само пустиње познају. У размишљању стиже до пијаце. Прљаве камене тезге претпостављале су слику пустоши. Стеван погледа унаоколо: свуда је владао стравичан мир.

„Нисам ли стигао у град мртвих?“, обесхрабрен промрси спуштајући се на најближи камени блок. Неколико спарушених стабала лимунова нудили су оскудну хладовину, но у близини бољег заклона није било. Зађе дубље у сјенку, отвори прашњаву торбу, узне комад бајатог хљеба и погачицу тврдог козјег сира. Објед не потраја дуго; готово нетакнут оброк помјери у страну. Преко камене плоче размота свитак пергаментa. Дланом му изравна благо наборану површину. Чудио се гомилама прашине и смећа расутих свуда. Нелагодан осјећај усамљености опет га обузе. Из торбе извуче остатак сликарског прибора, пореда мале глинене посуде напуни их пигментима које је сам справљао. Дохвати четкицу од камиље длаке па се изнова загледа преко пијачног трга. Бијел голуб слети на тезгу и поче да кљуца ситно грумење црвене боје. Стеван одломи комад хљеба, издроби га у шапи и просу по камену. Птица се и не осврну на мрвице. Високо уздигнуте главе гледала је

Стевану у очи. Опчињен њеном питомошћу, Стеван се сјети пјесме из сна, помисли:

„Боже, није ли и ово неко предсказање?, или, бјежећи од ружне стварности, јаловој се уобразиљи препуштам?” Голуб неколико пута гукну, окрену се западу и узлети. Ко омађијан дуго је пратио одмицање птице, док је нестајала у бљештавости поднева. Када спусти поглед, примјети гомилу људи испред. Низак, ћелав човјек, сиједе рачвасте браде, иступи корак напријед, рече:

„Младићу, видим да ниси одавде. Можда баш зато не знаш да ми не волимо странце. Тек је пола дана, па имаш довољно времена да будеш далеко од нашега града прије но што ноћ прогута сјенке. Не одеш ли, ново свитање твоју сјенку затећи неће.”

Стеван осмотри лица осталих: ледени презир из њихових очију на пустињској врелини чинио му се аветан. Проже га малаксалост. С напором коракну у страну и сликарску четкицу спусти на камен. Окрену се старцу што му је на бедуина из пустиње лично:

„Добијем ли хране и воде, ко зна – можда и одем”, равнодушно рече. Са тезге дохвати мрвицу хљеба.

„Знам да сјемена топлога југа клијање не могу очекивати у вртовима ледених срца.”

Старац се презриво насмија:

„Мислиш да мудро говориш, младићу? Слуђен и онај што паметује исти су. Из зла језика одувијек оштри трнови ничу, а к да је трн племенита биљка био? Ипак, добићеш што тражиш, потом иди да се никада више овамо не вратиш!”, старац руком показа на пустињу.

„Погледај, странче, у бескрајности овог мртвила

пијеска има колико га је вазда и било. Истина, дивљи вјетрови дођу и оду, пустиња остаје. Међутим, ако би наилазак олује сваки пут само прегршт пијеска однио, можда би се догодио дан у коме пустиње не би било. На срећу, закони природе другачији су. И не заборави, ми смо та пустиња, а ти си вјетар. Зато одмах иди, а наш пијесак остави нама. За незнанца овдје мјеста никада није било.” Окрену се једном од својих људи и нешто тихо нареди. Аветно мршав човјек, буљавих очију, с презиром погледа у Стевана, па журно крену најближој кући. Стеван на њега не обрати пажњу. Над тргом се појави јато голубова. У ниском лѣту замакоше изнад камених приземљуша. Погледом пуним тоpline пратио је птице пажљиво слушајући мрзовољног старца.

„Не тиче нас се, младићу, одакле долазиш и камо идеш!”, сиктао је ћелавац. „Ко нема свој праг, сопствено прибјежиште на туђем огњишту очекивати не може. Тумарање пустињом исто је што и препредени лет орла док лукавим очима вреба жртву.”

Буљооки, што раније б отишао, врати се. Приђе старцу и пружи му омањи завежљај и мијех. Старац кратко климну главом, па настави:

„Не помишљај, младићу, да смо се смилovali. Када бисмо то чинили, до сада би у граду било више странаца него нас. А велим ти да не волимо странце,” мрзовољно испружи руку и настави: „Тражио си воде и хране, па, ево ти их. Ако си пустињски вјетар, брзо ћеш стићи тамо гдје каниш, а ако имаш намјере орла, ово ће ти хљеба кратко трајати. Зато пожури у одмицању, јер ми ни орлове не волимо.”

Стеван старца није слушао: прими скромне дарове, па их заједно са сликарским прибором спреми у

торбу. Оскудни иметак пребаци преко рамена, окрену се ћелавцу:

„Ко не поштује странца, у странцу пријатеља не може имати, а запамти, старче, земаљски путеви судбина укрштају се. Баш зато гроб није кућни праг, но тужно мјесто гдје нам остаци земни труну. Зар душа човјекова, попут твоје, очекује да ће је небеса себи примити. Погледај лица својих суграђана. Нису ли смртна као и моје, као и твоје. И сам знаш да животна кушња није вјечна, а двије су могућности које нам се на крају пута нуде – свјетлост и тама. Чини ми се ти си друго изабрао. Не знам зашто пакао себи призиваш. Ипак, то је твој избор, као што је и зло, најчешће лични чин. Него, сада морам кренути. Претпостављам, мислите да сам кукавица, а у заблуди сте. Да ми је суђено овдје остати, па да вас је не знам колико, тешко да бисте могли моју вољу сломити. Ко зна да мисли, много види, а онај ко види, зна да постоје бројна мјеста боља од овог. Ипак, колико судбина, толико и заслуга ваша је што на овом шкртом длану пустиње остати морате. А сад збогом” рече Стеван и крену западу.

Острашћена гомила саможивих људи, затрована мржњом, дуго је гледала за њим. Ћутљиви и понижени, с презиром пратили су Стевана док је нестајао у подневној јари пустињског пакла.

## ГЛАВА ТРЕЋА

„Онај ћелавац са камилом изгледа да ме је преварио”, помисли Стеван кад већ дубоко зађе у ужарено море пјешчаног бескраја. „Не рече да ли сам на правом путу за Витлејем, а пут за Витлејем оно није био. Како сам на његовом лукавом лицу доброту могао препознати? Зар очи човјека нису слика његове душе, а ријечи истина која из те душе истиче?”, гласно се питао. Баш зато му се намеће одговор да човјека није ни срео. Све што је видио била су два цинично стиснута прореза између осмуђених трепавица, одакле га је вребао подозриви поглед препреденог старца. Већ сатима тумара беживотном пучином пустиње, а ни у граду нико му не рече на коју страну се може Витлејему. На трен застаде.

„Да ли уопште и идем гдје каним?” завапи. „Шта ако у наредном мјесту људи буду гори?”, беспомоћно се загледа у даљину не би ли од ње добио одговор. Као да је и сама забринута, пустиња је ћутала. Осјећао је неподношљиву жеђ. Из торбе извуче полупразну мјешину и шкрто накваси испуцале усне. Пожели гутљај-два попити, али се предомисли. Зна да без воде не би дуго издржао. Обесхрабрен поглед мрзовољно подиже сунцу. Његовом ватром сажежен ево већ пола дана пјешачи, а сем ужареног безвођа, ништа друго не сретe. Умор и несносна врелина су га већ савладали, међутим, ни једно згодно мјесто за коначење још не види. Бришући зној са чела освртао се не би ли нашао било какав заклон. Оно што се показа заустави му дах. Отисци два стопала исто-



вјетна траговима из чудног сна прошле ноћи били су на само корак испред. Намах га обузе зебња, потом охрабри помисао да је ипак на правом путу. Помену Створитеља и погледа напријед. Пажњу му привуче омалена увала скривена иза ниске стијене. Одлучи да ту проведе ноћ. Спусти се у завјетрину, па дланом дотаче пијесак. За чудо, био је довољно охлађен. Од ове спознаје у души му се поново пробуди нада да ће успјети. Мрвом хљеба и гутљајем воде одслужи вечеру па, пошто све опет врати у торбу, умота се у танки огртач и заспа. Мада уморан, опет је сањао, овог пута необичну ријеку. Вода јој је као крв. Обале обрасле густим грмљем нара и лимуна чиниле су му се већ виђене. На мирној површини плутале су бројне лађе и дереглије. Палубе су крцате ходочасницима. Као у ишчекивању да се чудо деси, сви блуде у небо. И Стеван погледа. У исти час небески свод као да се отвори. Затечен уздрхта. Из плавичасте дубине, блистав попут најсјајније звијезде, спуштао се неко. Са златастим ореолом око главе, исијавајући благом свјетлошћу, био је у људском обличју. Опчињен призором Стеван широм отвори очи. Тад и пјесму побожно благу, сличну оној из сна, чуо. Изненађена виђеним, бројна свјетина по палубама на кољена паде. Над ријеком завлада мук. Светачког лица, као да је од сребрне измаглице саздано, пред Стеваном се показа незнанац. Већ је сигуран да му се овај исти лик прошле ноћи у сну јавио, сада, умјесто јагњећом кожом, био је огрнут дугим пурпурним милотом. У рјечном плићакү стајао је висок младић истих година. Одњегована платинаста коса и поглед плаветноблистав попут небеског азура плијенили су божанском љепотом. Стеван се прекрсти. Јака свје-

тлост, што је исијавала са лица младог човјека, примора га да затвори очи. Кратко је жмирио, потом неколико пута трепну. Када поново прогледа, сем таме ничега другог не бјеше.

„Ох, Боже, да нисам обневидио?“, уплашен завапи. Длановима прекри лице, тијело му уздрхта и он скрушен клону на пијесак.

„Не бој се, јагње из стада мога,“, чује, нечији глас му чудесно ублажава бол.

„Не вјеровати у оно што видиш, јесте гријех. Али, ако у човјеку невидом окованом вјере има, и гријех ће његов искупљен бити. Небеса никада кажњавала нису. Ипак, испаштања због гријехова својих нико неће поштеђен бити. Сјети се протеклог дана – зар се ниси са злом срео? Ти си му одолио јер си вјеровао у пут који те чека; зато ни сада не очајавај. Циљу којем идеш једном доћи мораш. Сваки пут је рођењем предодређен и у тами се препознати може. Зато мирно снимвај и одмори се. Још само дан искушења је пред тобом, потом ћеш испунити завјет због којег те је провиђење довело. А када обавиш свету заповијед, двадесет стотина својих опхода земља ће сунцу подарити док се поново пробудиш. Тек тада бројне невоље ће те стићи. Будеш ли истрајан и дослиједан, сва страдања своја надживићеш. Те таме, што ти вид изједа – не бој се, јер она није из душе твоје. А чију душу свјетлост обасјава, пут до истине и у тами му је освијетљен. Сутрашњи дан препости на води. А у предвечерје, када се циља домогнеш светим причешћем, у поглед твој свјетлост биће враћена. Нека те не брине оно што ће се након тога показати. У одсудном часу све ће ти се само рећи.”

И док је слушао глас што однекуд долази, блага

рука ноћи лагано га поведе кроз измаглицу сна и заборава. Од тада до буђења ништа није сањао. Кад ујутро отвори очи, примјети да се од истока попут стада јагањаца приближава мноштво седефастих облачића. Стеван помисли да види јата бијелих птица, боље се загледа. У сваком том нестварном облику многе преподобне ликове препознаје, и они га на анђеле подсјећају. И што их је дуже посматрао, необичан приказ пред њим чудесно се умножавао. Опет се прекрсти. Радозналим погледом одлута у плаветне дубине небеског свода. Ко ројеви блиставих звијезда, свуда унаоколо кретало се на хиљаде старозавјетних знамења. Свако је истоку хрлило. А одонуд, попут рађања сунца изнад библијске ријеке, небесима се уздизала свјетлосна силуета крста. Азурно плава маглина, што је око њега исијавала, у напаћену Стеванову душу врати спокој. И мада није чуо глас, неко га је позивао да пође. Опчињен подиже главу и опет се загледа у чудне појаве на небу. И све што је гђе видио истоме се светишту кретало. Помисли да је то оно мјесто коме га је у ранијим сновима неко већ упућивао, па тамо крену.

## ГЛАВА ЧЕТВРТА

Слуги да је пред њим далек пут и да вријеме губити не смије. Смалаксао од врелине опипа мијех у торби, био је скоро празан. Посегну руком да га извуче, али одоли искушењу. И гладан и жедан вукао се пустињом убијеђен да се из ње никада неће ишчупати. Чинило му се да иде у супротном правцу. Одавно осјећа да му је снага на измаку. И заиста, већ око подне умор га је обарао, а врелина пијеска постајала је несноснија. Иако је очекивао да би га ускоро могло снаћи најгоре, није ни помишљао да се прџда. Сажеженим очима зурio је у бескрајно сивило надајући се да ће угледати било шта што би му бар у привиду могло наговијестити избављење. Међутим, недогледним мртвилком нудио му се једино ужарени камени прах и неизбијежан пут у смрт. Као пијан тетуррао је беспомоћно и споро. Нов неподносив бол у слијепоочницама потпуно му замрачи вид. Посрну и паде на кољена. Претешка торба клизну низ раме, а сликарски прибор расу се по пијеску. Ипак се не препусти очају и незнању. И док с напором покушава да се подигне, у подсвијести чује глас га дозива. Неко га храбри и опомиње да се бори, да духом не смије клонути. Умирао је од жеђи, а мијех му је на додир руке. Опсиједа га лажни привид да некакав јак жубор и клокотање воде препознаје. Мртвим очима непокора сад и бистар извор види, упиње се да тамо крене. Одједном, необјашњиво, свега нестаје, једино са висина злохуко кликтање гладних орлова пријети; лете у јатима, и опасно су близу. Бранио би се,

али чиме?, и како?. Покушава устати, међутим, не-савладив бол опет га обара тлу. Јаки грчеви у груди-ма кидају му дах. Пови се и клону. Паклена врелина пијеска опече му лице. Стеван главу окрену настра-ну. Већ је дисао тешко и успорено, а тек понека ухваћена мисао опомиње га да неће дуго издржати. Жестина подневног сунца пали му кожу обнажених руку. Сладуњав воњ сажеженог меса лешинаре ма-ми ниже, шум крила им чује. Стеван отвори очи, али умјесто дневне свјетлости, свод је прекривала тама.

„Ако се на пустињу спустила ноћ, онда сам пре-дуго био у бесвјесном стању”, помисли. Немоћно јекну. „Зар овдје орлови и тамо лете?”, чуди се. „Не, не, то не може бити, то ми се само привиђа, хладноћа мрака и паклена врелина сунца у исто ври-јеме не могу се срести.”

Нова воља да истраје опет га тјера да се покре-не. Паралисаном руком потражи торбу. Скоро мр-тви прсти напипаше мијех. Био је празан, а пијесак око њега сквашен. Стеван схвати шта се десило. Влажним дланом жудно притисну испуцале усне. Жеђ га још више обузе. Обамрле очи подиже небу, болно застења.

„О, Боже, зар сам већ стигао крају?”

Једна усамљена шкорпија, као да се ишчуђава ненаданом поклону, оклијевала је прићи. Пажњу јој привуче влага. Испитивачки мјеркала је околину, потом опрезно крену према Стевановој згрченој ша-ци. Затворених очију, скоро замрлог дисања, није ни слутио шта би га могло снаћи. Смртоносни гмизавац био је већ на дохват Стеванове непомичне руке. Од-једном застаде као да се предомишља. Колебање по-траја само часак. Жесток мирис прегријаног козјег

сира пустињску тровачицу одмами. Сажежене прсте Стеван увуче у наквашени пијесак и мада му је једва осјетна свјезина колико-толико пријала, бол од опекотина није попуштао. И док с муком одољева, чини му се да некакав глас опет чује.

„Да би до краја испунио завјет, бројна искушења те тек очекују, зато и ово мораш издржати.”

Стеван с напором помјери руку. Згрченим прстима закачи руб торбе и преврну је. Заједно са остацима растопљеног сира, шкорпија се ненадано нађе у незавидном положају. Није ни слутио да је сасвим случајно кобни тренутак њеног смртоносног уједа бар за неко вријеме одгодио. Међутим, већ је био заборавио да га друга опасност, можда тежа и страшнија, још вреба. И заиста, стрпљиво мотрећи на жртву, сабласне сијенке гладних лешинара већ су се спремале за напад. Један орао престаде да кружи. Продорно закликта обрушавајући се брзином стријеле на беспомоћно Стеваново тијело. Широка крила грабљивице силином уклетих једара смрти заталасаше устрепталу јару над мртвом површином ужареног пијеска. Стеван осјети као да га ноћни лахор милује. Помисли да се вјетар, господар висина, на њега смиловао, па му спасоносни дах живота шаље. Али, прије но што отвори очи, вјера у добре демоне пустиње ишчезе. Злослутни крици гладне птичури-не, потом жестоки удари оштрог кљуна, угасише у њему и посљедњи пламичак наде за избављење. Повијени врхови канци остављали су дубоке бразготине по окрвављеном Стевановом тијелу. Болно кидање коже и мяса са подлактице ко ватрена муња неподношљиво је парало цијелом дубином Стеванове душе. Неочекивано, као да му се снага враћа, Стеван

насумице измахну шаком. Уплашена птица с криком узмаче. И тек што је помислио да се ослободио зла, неколико пријетећих кликтаја с неба изнова је опомињало да нови нападачи стижу. Врховима дрхтавих прстију грозничаво је пипао око себе. Празна мјешина за воду била је прво чега се докопао. Док је покушавао да њоме заштити лице и прса избезумљено млатарајући ногама, очајнички се бранио. На махове му се чинило да чује гласове, прво удаљене, а онда све ближе. И већ види да му се неко примиче, подсећа га на старца са којим се раније у пустињи срео. Труди се да му боље сагледа лице, међутим, бедуин и узнемирена животиња под њим чудесно се умножавају, пријете и већ свуда су око њега. Страх га је, и викао би, али крик очајника замире негдје дубоко у њему. Више није сигуран да ли халуцинира или му ружне слике стварности неизбјежни крај наговјештавају. Врелина сувог ваздуха већ му паралише дах. Једва видљиве честице усијаног каменог седимента немилосрдно прже сваки дјелић његове незаштићене коже. Испусти мијех и хтједе да се покрене, али снаге није имао. И док му тијело трни и смалаксава, леден, непрозиран мрак прекрива све. Посљедње што је чуо било је заглушујуће клепетање крила и неразговјетни људски повици и псовке. Потом све утону у непојмљиву језу и мук.

## ГЛАВА ПЕТА

Када се пробудио, примијети да лежи у хладу високе палме. Док једва осјетан вјетар милује му лице, слуги да удаљен жамор чује. Из часа у час гласови су постајали и разговјетнији и ближи. Ускоро простором око њега све се гибало и подизало, ширило и сажимало. Врева је владала свуд. Бројна теглећа марва и каравани претоварени источњачком робом стварали су невиђен метеж. Већ од раног јутра као прољетна бујица сливала се свјетина са свих страна. Богате газде, охولة и осорне, бијесно измахујући канџијама повикивали су на слуге и робове да пожуре са истоваром. Зачуђујуће брзо сав простор био је прекривен шаторима, тезгама крцатим накитом, свилом и свакаком другом робом. Живим људским морем надлазећег задовољства, ношено треперавом писком танкогласих зурли и заглушном јеком таламбаса, ваљала се хиљадоглава тјелесина омањене масе. На крилима оријенталне страсти и ритма узаврелом долином кључало је ко у гротлу. Густ облак буке и прашине дизао се до небеса. Затечен Стеван се приби уз палму. На само неколико корака испред угледа необичну ријеку. Од руменила залазећег сунца површина јој се црвенила као крв. Између пренатрпаних обала тискале су се висококрме арке, дотрајале препотопне лађе и мноштво мањих и већих чамаца. Свако је тражио слободно мјесто да се прикрајчи. И запрепашћен и усхићен Стеван је не тремиче зурио не вјерујући у оно што види.

„Јеси ли се ноћас одморио, синко?“, чује да неко



пита. Глас му се учини познат и Стеван се окрену: времешан старац, дуге сиједе косе и браде трошне од година, пружи му плод ананаса.

„Узми и душу своју окријепи, младићу. Већ дуго кроз прошлост путујеш, а с оне стране свијести жеђ више убија од глади. Пустииња је и караванима тешка, а ти си био сам. Бедуини те јесу нашли, але само захваљујући вољи Господњој ти си међу живима.”

Стеван се боље загледа у дубоке тамне очи, једини знак живота на избразданом старчевом лицу. Благ осмијех са блиједих усана као да му врати поуздање.

„Гдје се налазим, добра старино?”, упита.

„Прво се живота напиј, синко: из жедне и посне душе горка искуства клијају.”

Стеван се покрену да прихвати понуђени плод и тек тада осјети јак бол у руци. Зачуђен примијети да му је десна подлактица увијена у танко ланено платно. Збуњен зурео је у тамноцрвену мрљу на тканини. Старац заврти главом.

„Да те караван није нашао, синко, вјерујем да би орлови твоје кости пустињом још разносили. Али, не бој се, зле сјенке дана већ су минуле. Вече се тек спушта, а ноћ је понекад дуга. Све што си препатио, унапријед ти је било записано. На трагу судбине још многа те искушења чекају. Уплашиш ли се, само ћеш себи пут отежати, а помрчином по пустињи тумарати није нимало лако. Зато, опусти се и одмарај. Већ сутра овдје ће бити онај на кога убоги, нејакки и болесни још од постања чекају. Његова истина освјетљаваће таму свих наредних вијекова. Ко за њим крене, пут спасења и избављења ће спознати.

Тако је, синко, записано и тако мора бити. Крштење сина Господњег на обали ове свете ријеке ће се обавити и од тог часа па навијек њена питома котлина биће мјесто ходочашћа за све који ће да се роде. Пророка, што га је Господ за крститеља обзнанио, већ си срео. Лик му добро упамти јер, кад се једном пробудиш, око тебе ништа више неће бити као што је било. Од сада твоје ће очи многа чудеса видјети, али се не труди да их одгонеташ, смртници на то немају право. Над овом земљом читавим Старим завјетом необични знаци су се показивали, а кажем ти да на силазак небеске истине међу људе неће се дуго чекати. Погледај, синко: свештеници и пророци од свитања са свих страна бројним караванима стижу, молитве Господу не престају. Ено, и на једној и на другој обали ријеке жртвеници и олтари као гљиве ничу. Већ у првом јутру овдје ће се слећи исток и запад, сјевер и југ. Вјерника ће се окупити више но што си људи срео. Сви погледи биће приковани само за један лик, и мисли ће се окренути само једној истини. Ко од њега на своја плећа крст кајања прими, крст избављења носиће цијелог живота. Потомци његови, и потомци потомака његових и сви потоњи што од лозе његове буду истом ће се знамењу молити, у молитвама својим благословени бити. Бог је један, синко, један и Господар и Отац свих свјетова. Његову промисао ко наслути, спасење души својој у небесима ће наћи. И не заборави: сви гријехови су овоземаљски, а људи су их давно измислили. Онима који се искрено покају господњи опроштај с неба ће доћи.

„Стеван осјети како му крв снажније струји жилама, загледа се у преблаго старчево лице. И што га

је дуже посматрао, више му се чинило да из њега исијава сребрнастоплава свјетлост.

Старац подиже поглед, рече: „Никоме, младићу, није дато да сам себи пут судбине бирати може. А туђим путем ићи, гријех је који право у пакао води. Ономе мјесту гдје ти је могао гроб бити, ја вољом својом да ти помогнем, нисам дошао, рука његова свемоћна тамо ме је повела. Зато запамти, синко: онај кога Господ својим благословом удостоји, за велика духовна дјела благословен ће бити. Гладним кљуном својим орао ти је на руци биљег оставио, а зар је једна глад вриједна људскога вијека? Смрт која нас у стопу прати, побожном човјеку само је опомена. Крај живота, било да је од уједа отровне шкорпије или од жеђи у ватри ужареног пијеска, растанак је са овим свијетом као и сваки други. Човјек се не рађа када то он хоће, па тако и не умире кад му је воља. Сваком живом бићу спасење је само једном записано, све друго патња је. Зато искушења животна трпи, а смрти се не бој, она не боли. Ипак, чувај се зла, јер постоје гријехови почињени према самима себи, њих Господ не прашта. Његовом вољом истински се рађамо само једном, а два се пута у истом животу не умире. Као опчињен Стеван је гледао старца. Чинило му се да пред њим није обичан смртник. Из старчевих дубоких очију зрачила је топлина која му је гријала душу. Свака старчева изговорена ријеч у Стевану је одзвањала снагом гласа што са небеса долази. На његовом избораном лицу препознао је патњу читавог људског вијека. И мада му се због старчевих година чинило да је близу краја, у крепком духу старог рабина ништа од тога ни у наговјештају није било. И док га је Стеван опчињен слушао,

старац је говорио:

„Као што човјек једним рођењем постане, тако му је тај један живот цијена једне смрти па, што је живот благотворнији, и смрт је лакша. Ја се, синко, смрти не бојим, а и она мени не жури. Па и када дође, знам да је нећу осјетити.”

Вјера старог рабина у доброту неба Стеванову душу испуњавала је спокојством. Одмарале су га његове топле очи и лице скоро прозирно од благости. Старчеви мршави дланови положени на слабашна прса свечачки мирно су почивали, па се Стевану чинило да је вријеме у овом човјеку стало. Помишљао је да је непролазан као што је и вјечност небеска непролазна. Само на часак осмотри ријеку, па се опет загледа у рабиново избраздано лице:

„Која времена и владаре памтиш, добра старино?”

Старац прстима помилова браду:

„Владари буду и прођу, а године, синко, нису мјерило живота, као што и дубоке боре и сиједа коса не могу бити предзнаци људског краја. Ко може траг свој унапријед препознати, на путу његовом смрт га изненадити неће. Леђима се кроз живот не иде, као што се ни сјенке не виде ноћу. Ипак упамти: у зла човјека и сјенка је зла, а сјенке једино у тами смо ослобођени. Због тога је дан варљиво вријеме у коме човјек мора присебан бити јер, гдје је свјетлост, ту су и сјенке. Никада се не зна са које стране туђа сјенка може пасти, а на сјенци се не препознаје да ли је добра или зла. И знај, младићу, сјенка је слика тијела, а не душе. Зато онога, ко ти за трагом иде, пропусти, па ти његов траг прати. Јер, човјек је у сунце загледан, а онај ко му по сјенци ходи, тај му са леђа

долази, а леђа очи немају. Сјенке су нијеме, не говоре, па их морамо погледом тражити, зато се чувај, сине, јер сјенке никада не иду саме.”

Слушајући га Стеван на трен осмотри сунце, потом своју сјенку. Мада једва примијетно, бљедило на Стевановом лицу старцу не промаче.

„Не брини, дијете”, брижно рече. „Када те пријатељ у очи гледа, зла иза тебе бити не може; једино из погледа душмана зло ти се може с леђа прикрасти. А очи у очи са душманом само ћеш једном бити. Година имам готово колико и читав вијек, и није далеко дан када ћу престати да их бројим”, сјетно рече старац прстима прочешљавајући браду. Стеван пријети да кретање и жамор унаоколо јењавају.

„А како се зовеш, добра старино?”, упита.

„Рећи ћу ти, младићу, мада име обично ништа не значи. Понекад иза лијепих имена лоши се људи крију, а при рођењу лоша имена никоме не дају. Зову ме Езраел. Зар мислиш да сада о мени више знаш. Не, синко, у мојој земљи ово име је често, а ко то може рећи да су сви Езраели добри или лоши људи. Зато, ко не зна гдје је доброта, тај нек се окрене тамо гдје већина гледа: коме је мноштво окренуто, божијим је благословом испуњен.”

Стевану се чинило да није потпуно схватио старчеву поруку:

„Како да препознам онога коме је већина наклоњена?”

Старац се осмјехну:

„Потиљком се, младићу, у огледалу ништа не види, а да би видјели, људи се морају огледалу окренути. И баш тамо гдје се сви окрећу, тамо је онај коме је у добру смисао живота. Наш суд често нам се чи-

ни исправан али, ако га већина не прихвата, он вриједи само колико и наша заблуда. А деси ли се да нам мишљење буде уважено, истога часа ми јесмо оно огледало коме ће сви други окренути бити. Доживи-мо ли тај Господњи благослов, а ти, синко, јеси на том путу, духом постаћемо непролазни, па били млади – као ти, или времешни – као ја, године не значе ништа.”

Стеванове образе обли пламен. И док му је од врелине горило тијело, цијелим бићем дрхтао је од задовољства. Онда се сјети да је нескромност гријех, срамежљиво погледа у страну.

На његовом лицу старац препозна постићеност. Руку му спусти на раме, рече:

„Знати одвојити добро од лошег јесте богатство, као што и паметна човјека иста глупост два пута заварати не може. Зашто би онда истина – колико нам је година и кад смо рођени – морала нешто да значи. Горко искуство нам помаже да се определијелимо за прави пут, али и у младости човјека стижу слична искушења. Тешка страдања, баш као и ово што је тебе снашло, могу нам потпуно избрисати сјећање, а биће без сјећања, биће је без будућности. Ипак, ти се не бој, сине, јер пут којим си кренуо благословен је, а сјенке благословених са сјенкама злих никада се не срећу. Зато слободно корачај стазом која ти је предодређена, јер све до судњег часа, сем Господа, не постоји друга сила која би те на твој путу могла зауставити.”

Са неба се откину звијезда. Остављајући за собом блистав траг, ишчезе у тами ноћи. Стеван је пратио њен лет.

„Није ли чудно да се тако брзо угасила?”, упита. Старац се доброћудно осмјехну.

„Угасила се није, сине, само нас је опоменула да живот може трајати кратко. Бројни се знаци човјеку показују, а ко је смртни човјек, да би све поруке са неба могао читати. Погледај око себе. Нису ли ови људи до малоприје снивали у побожној тишини ноћи, а, ено, види, и на једној и на другој обали сви су у небо загледани.”

Стеван се окрену. И уистину, мноштво је клечало у покору гријехове искајавајући. Тихе молитве таласале су се меким сумраком. Страх од непознатог испуњавао је душе присутних. Са зебњом у срцу и Стеван погледа нагоре. Истог часа из небеских дубина јави се глас:

„Не бој се, јагње из стада мога.”

Стеван се сјети да му се ова порука и у сну огласила. Упита се да ли је исту и старац чуо, погледа га. На испоштеном старчевом лицу нијемо су се мицале само усне. Молећи се, благим, утонулим очима, блудио је дубоко у себе. И, мада духом потпуно одсутан, ћутао је сасвим кратко. Мршаву руку помјери са Стевановог рамена, рече:

„Знам, синко, шта те мучи, баш као што знам да је оволико узнемирење људи и животиња непотребно. Ми смо на светом мјесту, гдје се добро са злом не среће. Зато, предај се сну и мирно спавај. Пред нама је најсветији дан који се људима икада догодио. Од сутра човјек ће коначно спознати да је човјек, биће смртно и богом дано, да, чинећи добро другима, и себи добро чини. Рекох, ноћас се, младићу, одмарај јер након новог буђења твоје ће очи видјети, а твоја рука овјековјечити лик онога који ће крстом својим све четири стране свијета обиљежити.”

Посљедње старчеве ријечи Стеван је једва чуо, сан му је склапао очи.

## ГЛАВА ШЕСТА

До буђења ништа није сањао, дисао је тихо, уједначено. А када је отворио очи, простор који је дан раније био преплављен људима и караванима на његово изненађење освануо је пуст. Излазеће сунце благо је сијало, а ријека текла тиха и бистра. По њеној мирној површини више није било ни трага од претоварених чамаца и лађа. Горе у широким крошњама благ јутарњи вјетар миловао се са лепезастим лишћем тек разбуђених палми. Дуж ниских обала обраслих разноврсним растињем чуо се само пој веселих птица. Од јучерашње вреве и метежа, у којима су се надгласавале пискаве зурле и тупа јека таламба са, више не би ничег. Обасјано свјетлошћу са неба и умивено блиставим капима росе све је мировало. Бистри плићаци и дуги спрудови, прекривени трском и густониклом ситом, дријемали су са обје стране ријеке. Стеван погледом потражи времешног рабина: сем отисака у пијеску, за које не би сигуран да су старчеви, друге трагове није видио. Торба са сликарским прибором и нешто мало хране лежала је испод грма самониклог лимуна. Помјери је дубље у хлад и сиђе до ријеке. У плиткој лагуни усамљен бијел голуб пио је воду. Кад примјети Стевана, подиже главу и загледа му се у очи. Стеван повјерова да је то она иста птица с којом се први пут у негостољубивом граду срео. Знао је да ту без разлога није. Освртао се помно претражујући пијесак. Чуди се да му је површина, након оноликог присуства свјетине и каравана, данас потпуно нетакнута. Питао се



куда ишчезоше све те гротескне слике вашарског шаренила и невиђен метеж људи и стоке. Гдје се уклони онолика раскош и богатство, биједа убоге сиротиње и надмена господа охолих газда и хвалисавих бадаваџија. Не зна да ли ово сања, или га мучи најобичнија уобразиља. Сјећа се добродушног старчића и разговора с њим. Мада слуги да је на обали с м, обазире се не би ли га угледао. Очи невесело подиже к небу, помисли:

„Боже, зар је могуће да је све ово само производ моје болесне маште? Па, зар се заиста овдје јуче баш ништа није догађало?”

С невјерицом уздахну и опет се врати траговима у пијеску. Дуго их је проматрао увјерен да отисци не припадају ни старцу, ни њему. Били су окренути супротно од обале ријеке, као да желе показати правац којим је неко већ отишао. У сјећању се поступно враћао првој ноћи у пустињи. Детаљно је анализирао ондашњи надасве чудни сан, чију поруку тада ни у наговјештају није схватио. Међутим, сада му се чини да јој је значење сасвим добро разумио. Сад је сигуран да му трагови показују смјер у коме би се при повратку морао кретати. Охрабрен још једном осмотри пијесак, потом приђе грму и спусти се у хладовину. Кратко је оклијевао, ипак из прашњаве торбе извуче пергамент. У намјери да слика, одмота га и положи испред себе. Али, оно што је у том тренутку видио, превазилазило је сваку вјероватноћу. Лик човјека, који му се оне ноћи у пустињи јавио, на пергаменту већ је био чудесно вјерно насликан. Благе свечачке очи као живе гледале су га са свитка. Опчињен Стеван се сагну да боље осмотри боју, чинило се да пигмент није потпуно сув. Прстима ње-

жно дотаче површину. Тек тада примјети да је у лијевом доњем углу сасвим читко исписано његово друго, сликарско име – Нивас Нербо Кир Караулан. Немоћан да докучи шта се у међувремену издогађало, скоро уздрхта:

„Је ли могуће да се тајна, због које ме је овамо неко довео, све вријеме одвијала мимо присуства моје будне свијести? Можда је тако морало бити?“, сјетно уздахну. „Али, зашто су се сва та чудеса издежавала док сам спавао? Какав сам то неопростив гријех починио ради којег нисам смио бити свједок свега о чему ми је старац дуго говорио?“

Погледа у воду. Тјешо се претпоставком да је тајни завјет, што му га је сила небеска повјерила, испуњен. Зато прихвати истину по којој је вријеме његовог ходочашћа истекло и да се већ сада мора спремати за повратак. Окрену се ка истоку. Дан је био тих, а небо прозирно, без облачка. Брижљиво сави пергамент и спакова га у торбу. Хтједе кренути, али му пажњу привуче поновно слијетање голуба на обалу. Помисли: „Да ли ме то птица опомиње на нешто што је требало, а још нисам учинио?“ Часак је размишљао, потом оклијевајући и сам приђе води. То птицу не узнемири. Отресе сквашена крила па, пошто га је тренутак-два посматрала, узлети куда су и трагови у пијеску били усмјерени. Испративши је Стеван се окрену ка ријеци. Корак-два зађе у плићак да умије лице. Али, чим се наже, на дну угледа вијенац исплетен од ријетког приобалног цвијећа. Примјети и отиске четири људска стопала. Два, нешто већа, одмах препозна. Била су истовјетна траговима у пијеску на обали, и онима из чудног сна. Мало даље, у дубини, пажњу му привуче омален свјетлуцав

предмет. Ослободи се милота и зарони. Када исплива на површину, у руци му је блистао прелијеп сребрни крст. Стеван погледом још једном претражи дно, па се врати у сјенку старе палме. Кроз танку врпцу исплетену од камиље длаке, о коју је реликвија висила, провуче главу, крст спусти на прса. Истог часа осјети да му се биће испуњава чудесном топлином и блаженством. Опет се загледа у трагове. Био је сасвим сигуран да му показују пут за повратак. Из торбе извуче нешто хране. Када заврши са оброком, смјести се у хладовину грма да се прије поласка кратко одмори. Сан му је био миран, али не и дубок. Само му се једном указао призор и близак и препознатљив. Сједио је у некаквом простору са зидовима прекривеним бројним платнима. На његовој источној страни видио је свој новоосликани пергамент, одакле су га гледале очи човјека који му се неколико пута у сну јавио. Био је бос и огрнут камиљом кожом. Обузет чудном слутњом Стеван се још неко вријеме освртао ишчекујући, а да ни сам није знао шта. Лице са пергамента изнова му привуче пажњу. На њему препозна онај исти благи поглед са којим се прве ноћи у пустињи срео. Сада је сигуран да је тог незнанца видио и у прошлом сну. Сјети се и младића дуге платинасте косе, божански благих плавих очију. Видио их је док су стајали у плићаку ријеке. Да је у питању човјек из сна, више не сумња. Међутим, овај пут лице му је било невесело и сјетно, а поглед испуњен тугом. Са његове лијеве стране налазио се велики пањ у коме је до пола сјечива била заглављена окрвављена сјекира. Испуни га зебња. Зна да на његовом пергаменту тог узнемирујућег призора нема. Са стријепњом помисли није ли то предзнак

да га чека грозан и неумољив крај. Ономоћао клону.

„Не бој се, јагње из стада мог”, опет му се јави ранији глас.

„Смрт може бити страшна, а живјети недостојно г ре је и од најпонижнијег умирања. Зато, пробуди се, чедо земаљско, твој пут још није завршен”.

Стеван бојажљиво отвори очи. Оно што је тога часа видио опет је било невјероватно. Од ријеке и од крошње велике палме, под којом га је сан свладао, не би ни трага. Сједио је на истом пијачном камену као и онога јутра када је срео злобног старца. Испред примјети већ виђена лица, једино ћелавца није било. Умјесто њега, корак-два пред осталима, потиштен, стајао је бедуин с којим се раније у пустињи срео. „Значи, старац са рачвастом брадом ипак није човјек с којим сам се прије доласка у овај град, упознао”, закључи Стеван.

Гледајући се равно у очи, дуго су ћутали. Нескривен траг nelaгодности у старчевом погледу Стевану наговјести да су се због свега што су му раније учинили ипак покајали. Подижући се, сумњичаво упита: „Зашто ме тако дуго без и једне ријечи посматрате? Можда Вам је стало да и овај пут што прије одем?”

И руком и главом старац жустро одмахну:

„Не, не, то никако, младићу. Само се луд човјек два пута на истој грешци учи. Све што данас од тебе желимо је да нам опростиш.”

Стеван заврти главом:

„Ако бисмо праштањем зло заборављали, онда ни једно сјећање не би било достојно истине. Баш зато Ваш однос према мени, није мој гријех, а било би поштено старино да свако за своје гријехе одговара.

Међутим, ако је судбина оно што и Вас и мене води, зар би требало неко други због нечије лоше воље да буде кривац? Животна искуства нас уче да пут човјек може бити и добар и лош, а ја у то вјерујем. Зато још онога дана, када смо се срели, морали сте знати да су ваши гријехови оно чега се ја нећу стидјети. Свако и добро и зло у нашим судбинама, које би нас могло снаћи, нико други не може ни поништити ни ти убрзати. Према томе, о добру и злу говорити значи говорити о животу и о смрти. А зар ту има нечег нејасног?”

Начас осмотри лица осталих:

„Човјек, ако након почињеног зла, добру се не окрене, узалуд се каје, јер неочишћен гријех кајања није вриједан. На врелини пустињског пијеска сунце пржи све што се сакрити не зна. Ипак, да нема сунца, у истој пустињи ни трагова живота не би било. Зато, када за који час одавде одем, заборавите шта се међу нама десило. Понекад је заборав добар лијек као и искрено покајање.”

Старчеве се очи овлажише, упита: „На коју страну, синко, намјераваш кренути?”

Стеван руком показа према пустињи: „Онамо, старче, камо морам стићи. И мада не знам шта ме све на путу чека, нисам забринут. Моја судбина је оно што ме коначници води, а судбина, ма каква и ма чија била, мијењати се не може.

„Младићу”, молећиво га прекиде старац, „допусти ми да гријех свој данас искупим. Ти знаш да је пустиња сурова и непредвидива; моја би ти камила добро дошла.”

Стеванове груди испуни топлина, ипак одби понуду:

„Хвала ти, старино, оно што само очи виде, а ноге не осјете, искуство је непотпуно. Мисао може стићи свуда: ако тамо тијелом нисмо, доживљај је тек половичан. Онога дана, када смо се у пустињи срели, био сам с м и изгубљен, тада ми је твоја помоћ требала. Ако ми сада животињу само због кајања нудиш, у суштини, ништа се измијенити неће. Многе су прилике када једни другима доброту можемо даривати. Једном пропуштена могућност заувјек постаје прошлост, а у прошлост се нико вратио није. Па, шта нам остаје, сем да једни другима праштамо, а онај ко зна да прашта, о злу не мисли.“

Грч на старчевом лицу попусти.

„Можда, младићу, желиш казати да си на наше гријехове заборавио.“

Стеван још једном погледом пређе преко лица присутних:

„Признајем да о томе нисам размишљао, а и да јесам, зар би вам то вриједило. Човјек за младошћу може жалити – старост је стварност које се живи одрећи не можемо. Искуство говори да је праштање једне стране непотребно ако јој се друга због разумијевања није замјерила. То што негдје или некоме нисмо добродошли, не значи да би у згодној прилици требало узвратити истом мјером. Човјек према човјеку може бити добар или зао, а није ли једна кушња прескупа ако нам је уважавање другог слабија навика. Морам признати да сам ону Вашу негостољубивост лакше поднио суочен с врелином дана, него да ме је таква невоља ноћу снашла. Сјенка одаје човјека, у тами сјенке су невидљиве. На путу судбина ми је помогла баш као што је и ваша срца отрова ослободила. Сјетите се: онога дана сте ме протјера-

ли, а сада ми нудите помоћ. То можда и није лоше. Једино је помало чудно што Вас се тада нисам плашио, а сада ме језа подилази од Ваше предусретљивости и доброте. Баш зато, чини ми се, вријеме је да изравнамо рачуне.”

„Па, ако је тако, ево, први пружам руку. У знак праштања, сем пергамента, све друго што имам у торби поклањам Вам. Не да бисте се обогатили, јер од сликарског посла мало је кад неко вајду видио.”

Ситне старчеве очи заблесташе:

„Значи, младићу, и поред свега што се догодило, ти нас каниш даривати?”

„Да, старче, мада, оно што ћете добити највише је што Вам сада могу понудити, иако је неупоредиво мање од онога што бих Вам желио дати.”

„Ја материјалног изобиља немам, али духовни сиромаштва нисам. Било ком путнику у пустињи живот је богатство које се може лако изгубити.”

„Па, чему онда сјај драгог камења у кеси мртвог ходочасника?”

„Истина, боје које Вам остављам нису драгуљи, али бојама се може створити нешто врједније од драгуља. Не заборавите – сликање је божији дар.”

Тог часа задовољство у старчевим очима чинило га је бар десетак година млађим:

„Када сам се пасао јачом снагом”, започе старац, „караванима путовах кроз многе земље. Тамо сам свакојаке духовне творевине видио, о којима човјек у пустињи не може ни сањати. Али, оно што ми се најдубље урезало у памћење, слике су са великих зидова палата моћних фараона. Додуше, и Хелада ме је освојила каменим боговима. Ипак што боје нуде, једино богата машта може досегнути. Зато ти хвала,

сине. Дан неумитно одмиче: ако си одлучио, вријеме је да кренеш. Тежак је час када се човјек између врелог неба и ужарене пустиње нађе, а неупоредиво је горе ако одоцни, па од помрчине не види ни то небо, нити ту пустињу. И, не заборави: лакомисленост је дружбеница које би се човјек морао клонити. Плодови горког искуства превелик су терет за гране младе биљке. У овој јаловини само сурови и шкрти опстају, као што и у посној земљи једино коров клија. Зато ти кажем, иди одавде, синко, иди што прије. У зрну пустињског пијеска још нико драгуљ не препозна. Да је пустиња добра, дивљи вјетрови би се из ње иселили, а кише је не би заобилазиле. Млад си, времена имаш довољно: збогом пошао, и не базира се. Ко ме је пијесак постеља, а врело небо покривач, он душу ватром храни, а сопственим знојем толи жеђ. Зато не губи вријеме.”

Старчеве ријечи Стевана разњежише; дохвати му испоштену руку и цјелива:

„Ко тако топло зна да сјетује, у души не може скривати лед. И, мада сам сигуран да се више никада нећемо срести, ријечи твоје, старино, биће сјеме мудрости које ће у мојим мислима непрестано клијати.”



## ГЛАВА СЕДМА

Пјешачио је дуго прије но што се одлучи за одмор. Благ вјетар гоњен врелином са истока, иако је два примјетан, чинио му је путовање подношљивим. Пошто се спусти у плитку увалу, шкртим оброком хтједе бар мало повратити снаге и крепкости. Али, када отвори торбу, сем пергамента, у њој ништа друго не нађе. Покушавао је докучити шта му се десило са осталим стварима, међутим, од врелине пустињског сунца у глави му је владао прави метеж. То га обесхрабри. Једино чега се блиједо сјећа био је угодан разговор са старим бедуином, и тренутак када мршави буљооки човјек празни торбу да би са њеног дна извукао даривани прибор за сликање. Да ли је заједно са пергаментом у њу вратио храну и воду, не зна. Слути да му је сушичави намјерно подвалио надајући се да, гладан и жедан, у пустињи неће дуго издржати. Одложи торбу, испоштеним грлом прогута једва мало пљувачке, и спусти се на пијесак. И поред свега што га је снашло, тјешио се чињеницом да је свитак са ликом пророка још ту. Продоран кликтај орла прекиде му мисли. Без имало страха погледа у небо:

„Хм, ти одвратни крилати гадови још ме прате”, промрмља. Привуче торбу и пажљиво је затвори да се пергамент не би оштетио. Помисли: „Ономе ко ме нађе и тијело моје упокоји, икона Претече биће довољан дар за добротинство којим ће ме удостојити.” Након овога у души осјети савршен мир. Погледом још једном потражи лешинаре. Чинило му се

да их сада има више и да лете ниско. Прекрсти се, пољуби пијесак испред себе и поче правити плитку удолину. Над пустињом вјетар је постајао све јачи. А када мокар од зноја заврши са копањем, торбу са пергаментом спусти у врх рова, а онда леже у њега. Предосјећао је да му се пут завршава. Ту ужасну помисао мирно прихвати. Загледан у небо ослушкивао је све снажније фијукање вјетра. И заиста, из часа у час невријеме се тако појачавало да ускоро пређе у олују. Стеван посљедњи пут подиже главу и осмотри. Како му се чинило, непогода је долазила од истока. И док му је туга испуњавала срце, у мислима одлута на запад; сјети се свог родног Сидона и родитеља који не знају куда је отишао. И времешног ујака Ефраима се сјети, и старе арке којом су често у ноћни риболов одлазили. Онда угледа прелијепо лице младе, тек задјевојчене Дафни: она чежњиво гледа према истоку и маше му. Трагови сјете у њеним очима измамише му сузе, клону. Искуство са невременом у пустињи било му је никакво, ипак се надао да ће пошаст кратко трајати. Међутим, простором врашки брзо завлада хаос. Страховити ваздушни вртлози покретани демонском силом дизали су и носили све пред собом. Права „киша” пјешчане прашине као да прождире и саму свјетлост, дан је претварала у ноћ. Више се није знало гдје почиње небо, а гдје завршава пустиња. Стеван осјети да му је хладно. Узмичући пред вјетром дубље се укопавао у пијесак. Изненадна студен, од које су му се ледиле кости, постајала је неподношљива. Наслути неизбјежан крај. Сјети се старог рабина и његових ријечи да мимо судбине човјек другог пута нема, болно уздахну, прекрсти се и длановима прекри лице.

„Не бој се, јагње из стада мога,“, опет му се јави онај глас. И мада је завијање вјетра било заглушујуће, јасно је чуо нечије ријечи:

„Ко земљи младост дарива, на небесима анђели га примају, а вјечност није трен. Зато мирно прихвати стазу која ти се сада нуди. Растанак са најдражи-ма увијек је болан, а блаженост заборава лијечи све. Старост ма колико мудра била, ружна је, јер, да није, не би се тако ни звала.”

И док је Стеван слушао, изнад њега небом је же-шће дивљало, па му се учини да невријеме никад неће престати. Пустинја се гибала и увијала, пријетећи пропињала и вратоломно стропоштавала преображавајући мртвило пјешчаног бескраја у отјелотворени пакао. Ни гладни орлови се нису чули. Ношено леденим струјама све се ваљало и ковитлало. Читави бедеми сиве пустоши дизали су се око Стевана. Хтједе устати не би ли се отео из самртног загрљаја пијеска, али је било касно. Притиснут дебелим слојем наноса, дисао је све теже. Поглед молећиво подиже небу, онда клону постепено губећи свијест. Сасвим кратко над пустињом је владао хаос, потом врелина сунца изнова ужари све. И као да се ништа није дешавало, свуда су владали неподносива жега и самотна тишина. Караван, који је стизао из супротног правца, заустави се да животиње предахну. И, можда би све прошло неопажено да се једна од камила не узнемири. Ко омамљена гребала је папцима по омањем пјешчаном узвишењу. Стари бедуин је знао да се испод површине нешто крије. Мислећи да је изгубљени товар ранијег каравана, радознало поче уклањати пијесак. Није му требало много труда да открије већ мртво тијело несретног младића. У

торби нађе само пергамент:

„Мученика би требало достојно сахранити”, рече окупљеним бедуинима пажљиво одмотавајући свитак. Иако нису знали шта је на њему, људи су стрпљиво чекали нетремице зурећи. А када се пред њиховим очима лик свеца указа, човјек са пергаментом у рукама уздрхта:

„Господе, ја знам овог пустињака, неколико пута сам га у Галилеји сретао. Прича се да Ироду није мио.”

Са страхопоштовањем, загледан у очи пророка, помисли:

„Уз несретника не би требало да и слика у земљу иде, понијећу је са собом, била би штета да пропадне.”

Примјетивши да се нешто дешава, заповједник каравана приђе бедуинима. Прво лукаво осмотри пергамент, онда поглед спусти на бескрвно Стеваново лице:

„О, Господе благи, ово је мој блиски рођак, Нивас Нербо Кир Караулан. Већ данима нико не зна куда је нестао”, рече узимајући свитак из руку човјека који је Стевана нашао. На трен осмотри лик, потом нареди: „Тај бодеж из каније и сребрни крст што му је око врата заједно са пергаментом одмах предајте моме слуги, а тијело несретника по пропису сахраните. Све обавите брзо, ваша дангуба долазак ноћи неће одгодити.”

И док се караван спремао да крене, једна необична хумка, стиснута између врелог неба и ужареног пијеска, лежала је усамљена усред пустињског бескраја. Високо у небеском плаветнилу кружило је неколико орлова:

„Надам се да сте га довољно дубоко покопали”, опомену заповиједник погледом пратећи лешинаре.

„Али, господару, није ли гријех божијег роба оставити у овом беспућу, макар и мртав био?”, упита голобрад бедуин.

Заповиједник немоћно рашири руке:

„Тијело, младићу, земљи припада ма гдје да је, а сигуран сам да је његова душа своје мјесто на небу већ нашла. Грјешник, који попут несретног Кир Караулана за живота заслужи божију милост, и у смрти је блажен. Вјерујем да овај Господњи праведник, што испод пијеска упокојен лежи, благословен у миру почива. Мало је оних који у својим срцима носе доброту колико је у његовом срцу било. Отрова и зла исувише је у човјеку. А зар нам његова смрт не говори да блажене душе небеском царству прије стижу? Живот је пут на коме сваког смртника бројна искушења чекају: што смо суровији, дуже ћемо и патити. Само обоженим и безгрјешним небеске су двери отворене, а тога ми обични смртници нисмо свјесни. Него, вријеме је за полазак. Злохуде сјенке ноћи брже су од каравана.”

Руку подиже небу показујући на орлове:

„Једино су они дивљим ћудима пустиње вични. Тим свирепим господарима висина човјек није дорастао.”

Док је говорио, поглед опет спусти на усамљену хумку. Грло му стеже грч. Окрену главу у страну као да жели бол и тугу прикрити. Нервозно одмахну и нареди да караван крене. Попут стоноге немани, огрнута облаком прашине, ужареним беспућем лијено се вукла колона претоварених камила. А када у бљештавилу хоризонта пустињска поворка ишчезе,

бијел голуб слети на једва примјетно пјешчано узвишење. Високо изнад један орао промјени смјер. Језив крик попут невидљиве муње запара небом, потом за тили час над бескрајним морем усијаног пијеска завлада стравичан мук. Црна крила ненаданог сумрака спуштала су се на мртву позорницу Стевановог прерано угашеног дана.

У миленијски заборав тонуло је све.

ДРУГИ ДИО





## ГЛАВА ОСМА

Будио се споро и тегобно. Гушио га је устајали воњ мемљиве земље и сладуњав запах усковитлане прашине ношене вјетром. Чудио се какав му то необјашњив терет притишће онемоћало тијело. Обамрлим плућима једва удише мало свјезине што однекуда долази. На махове осјећа мирис презасићен уљаним бојама и терпентином. И док му се свијест лагано враћа, слуги да је у свом атељеу. Заваљен у великој дрвеној столици испред сликарског сталка лијењо се протегну. Покушава да докучи шта се то с њим у посљедње вријеме издешавало. Труди се да открије одакле потиче неугодни запах бајате влаге и презреле устајалости што на стар и запуштен гроб подсјећа. И док с напором размишља, опсиједа га чудна претпоставка да је негдје и због нечега дуго био одсутан. Длановима протрља лице и прогледа. Не изненади се кад примијети да је лик пророка на пергаменту завршен. Топле очи Јована Крститеља посматрале су га као да су живе, чинило се да ће светитељ свакога часа проговорити. Био је опчињен виђеним. Иако несвјестан свега што се издогађало, наметао му се утисак да је икону, до које му је било веома стало, сликао у присебном стању. Једино га је мучило питање зашто је његов псеудоним смјештен у доњем лијевом углу пергамента. Чудио се да је баш тамо. Колико се сјећа, сва уља која је до сада радио, без изузетка, потписивао је са десне стране. Иако недоречена, ова промјена му се допаде, помисли да понека необичност није на одмет. Столицу приву-

че ближе, дохвати једну од четкица и наже се над пергамент. Пажљиво поправи два слова у имену, која као да су нечим изгребана. Још неколико сличних трагова угледа на коси и по лицу, послужи се већ кориштеним пигментима и та мјеста дослика. И мада је већ био разбуђен, благ замор, а да није знао зашто, поново му је склапао очи. Одложи сликарски прибор и уђе у купатило. Под тушем се није дуго задржао. Ослобођен трагова боје и отужног воња влажне земље приђе ниском лежају за моделе и испружи се. Заспао је истог трена. Као и обично, сањао је. Чудило га је што призоре, који му се овог пута нуде, однекуд зна. На обали је необичне ријеке; у њеном бистром плићаку јасно види два млада човјека у побожном обреду. Тамнокоси, дуже браде, са усхићењем полагао је цвијетни вијенац на главу другог мушкарца анђелских, благих црта лица. У његовој тек запаћеној бради танке риђе маље као да су пламтиле. Дуга, платинаста коса спуштала му се скоро до рамена. Изнад крупних очију боје неба густе мужевне вјеће дијелио је пар наглашених вертикалних бора. У његовом погледу назирала се дубока туга. Стевана је збуњивало присуство двију непомирљивих супротности при оваквом узвишеном чину.

„То нека те не брине, синко”, чује нечији глас му говори. „Радост на лицима нашим може и привид бити, а душа нам се у очима показује. Бројна и добра и лоша искуства дубоко су у нама закопана, баш као што постоје и истине којих обични смртници нису достојни. Чак и оне које спознамо понекад у заборав одлутају. Данас се јеси пробудио након дугог сна у коме си много чудесног срео. Те слике, које гледаш, сјети се, једном у сну већ си видио. Необожени људи мисле да је сан нестварно стање, а није, синко. Од са-

да много ћеш преживјети и многоме се зачудити, а нећеш бити свјестан како ти се неко од искустава понављају. Наизглед, живот је танана нит, кратка и пролазна као и остало. Баш зато у нашем памћењу ту линију, што животом зовемо, ми само једном свјесно сагледавамо, а свако ново рађање и кретање стазама раније упознатим, недокучиви су нашој смртничкој свијести. Синко, то је само привид. Наша свеколика трајања круг су вјечности што се стално обнавља. Једно рађање претпоставка је једној смрти, као што је и смрт стање несвјесног између два рађања. Постоје и они који у памћењу носе више својих живота. То су пророци. Само они будућност могу сагледавати. Отуда и туга у очима младог човјека пред тобом. Он већ види да ће му данашњу радост крштења ускоро помутити судбином предодрђени физички крај. Ово о чему ти говорим одиграло се давно. И сам си свему свједок био, али тога у твом памћењу нема.”

Стеван се осврну. Хтио је видјети ко му говори, међутим, атеље је био празан, а глас је однекуд долазио.

„Узалуд ме тражиш, крштена душо, јер твоје очи виде само стварност, а стварност је трен, као искра плане, па се угаси. Погледаш ли на другу страну, тамо ничега неће бити, сем онога што у памћењу носиш, а што су ти трен раније очи видјеле. Зато ти и велим – не тражи ме. Ја сам овдје. У сјећању твоме давно сам заборављен и дуго ћеш чекати на час да би ме поново угледао. А сада збогом!”, рече глас и утихну.

Стеван је био сигуран да му се јавља неко кога је упознао. Врати се ранијим сликама. Опет види младог човјека плавих очију и дуге платинасте косе. Чи-

ни му се да изнова чује ријечи саговорника од мало-прије, да је сваком бићу записан час у коме ће се догодити његово физичко поништење. Обузе га туга. Не зна зашто, али осјећа да је пред њим мученик који је већ проживио свој вијек. Срце му се стеже, очи овлажише. Неколико пута трепну па поглед усмјери на другог човјека. Кестењасте очи, тамна коса и брада на некога су га неодољиво подсјећали; у мислима се поступно враћао у протекло вријеме. Сада је сигуран да је ово светачки благо лице раније срео. Усхићено прошапута:

„Боже свејаки, он је на мојој слици.”

Онда се сјети и неке ријеке и њених обала. Сјети се и старог рабина са којим је дуго разговарао. Из подсвијести му се јавља лик некаквог другог старца. А онда је ту још један времешан човјек, ћелав и зао. Потом се слика мијења. У новој види орлове и себе клонулог у пустињи. Чује и бијесне вјетрове који сибином све носе. И вртлоге пјешчане гледа док небу хрле. Ту је и гроб дубок и мрачан, у којем му тијело лежи. И некаква торба је доле, а не зна шта је у њој. Осјети мучнину и хтједе се измаћи. Меке пјешчане ивице обрушише се одвлачећи га у бездани амбис таме и хладноће. Стеван јакну од страха и пробуди се. Мокар од зноја, широм отворених очију, лежао је на канабету. Зурећи у бјелину стропа покушава докучити било какав шум. Међутим, унаоколо све је мировало. Погледом клизну наниже и схвати да је у свом атељеу. С напором се преврну на бок. Оно што је видио и чудило га је и збуњивало. Костријетна торба, која је у сну била у гробу, сада је ту, пред њим, отвором окренута надолу. Стеван се прегну и привуче је. Неодлучан прилично је дуго оклијевао да завири у њу. А када спусти шаку на дно, осјети да му се

под дланом нешто миче. Обузе га нелагодност, хитро извуче руку. Запрепаштен угледа да му се међу прстима могољи одвратна пустињска шкорпија. Ружног гмизавца Стеван баци на под, дохвати чекић за шпановање платна и дотуче га. Скоро одузет сручи се на лежај. У паду из њедара му нешто клизну и окрзну врат. Тренутак је напето послушкивао убијеђен да је опет шкорпија. Крајње опрезно длан спусти на јастук између главе и рамена. Дрхтави прсти дотакоше нешто хладно. Препозна да је метал и с олакшањем подиже руку. На врпци око врата заблеста мали сребрни крст. С једне стране прелијепе реликвије ситно урезана слова. На краћем хоризонталном краку писало је – овим, а на дужем вертикалном – побјеђуј. Стеван поново опрезно руку увуче у торбу. Осјети тежак мирис, који га је гушио при буђењу. А када шаком стиже до дна, прстима дотаче прегршт сувог каменог седимента. Чудио се откуда пијесак ту и шта то треба да значи. Враћајући се у тек минули сан наслућивао је да се иза свега крије нешто што је истински доживио. Сједе на лежај и пажљиво разгледа крст. На плитком рељефу са предње стране указа му се тијело распетог Христа. У срцу истовремено осјети и тугу и усхићење. Три пута се прекрсти и цјелива блажени лик Богосина. Истога часа види невјероватан призор: низ покретних слика води га познатим путем по коме се у бесвјесном стању све вријеме чудног сна кретао. Ту је и онај старац с камилом и незнанац са пергамента. И засигурно зна коме припада блажени лик са слике. Угледа и грађане негостољубивога града и времешног ћелавца који га је из насеља протјерао; и себе изнемоглог у пустињи види у часу када се пробудио покрај ријеке. И мудри рабин ту је, слуша док му старац говори. Гле-

да и бројне караване што пристижу са свих страна. Препознаје много онога што се дешавало касније. Невјероватно путовање прекида се у часу када је и њега и пустињу захватила погубна олуја. Шта се с њим потом догађало није знао. Опет погледа сребрну реликвију.

„Ова на изглед обична ствар, чудотворна је”, помисли. Прстима њежно милујући Христов лик радовао се што ће му овај прелијепи симбол красити груди. И док је у очима Господњег сина тражио бол, изненађен осјети да му конфузија из мисли нестаје, а тијелу се враћа снага. Пољуби крст па га пажљиво спусти на прса. Грудима испуни бескрајно блаженство, а душу неизрецив мир. Подиже се у намјери да приђе огледалу и спази да су врата атељеа широм отворена. Питао се како је то могуће кад их је закључао. Боље се загледа, али ништа није показивало да је неко насилно улазио. Осјети стријепњу, па се окрену торби. Незнанац мора да је донио и шкорпију у њој. Сумњичаво осмотри зидове просторије, све слике су на броју. Поглед заустави на штафелажу. Оно што видје натјера га да крикне. Пергамента са ликом светог Јована није било, на његовом мјесту стајало је празно платно. Једва савлађујући вртоглавицу згрчи се од бола, чинило му се да ће пасти. Испружи руке и с напором коракну ка столици. Истог часа лице му се озари – испред сталка угледа пергамент са ликом светог Јована. Радост потраја сасвим кратко. Сузних очију Стеван је видио што је желио, а чега ту није било. Доле се налазила истовјетна репродукција, није знао откуд. „Неко је долазио”, завапи зурећи у непатворено лице Претече. Схвати да је копија на папиру ту са разлогом остављена јер је сличност са његовом иконом била невјероватна. Не-

моћан загледа се у слику. И на њој потпис се налазио са десне стране. Опет се окрену торби, приђе вратима и затвори их. Немирним погледом још једном претражи атеље: сем несталог пергамента, све друго било је на своме мјесту. Подиже слушалицу да пријави крађу, али се предомисли. Тјешо се да би све ово могла бити обична шала неког пријатеља. Сјети се да кључ атељеа има и Лука. Отвори прозор и осмотри улицу. Свјежина касног поподнева запахну га. Стеван дубоко удахну покушавајући да одагна ружне мисли. Бијел голуб слети на симс поред њега, загледа му се у очи, окрену се западу и узлети.

„Ова птица као да ме на нешто наводи”, прошапута Стеван пратећи је док нестаје у пурпур вечери. Још неко вријеме ослушкивао је густ жамор што је долазио из Кнез-Михалове улице. Јави му се потреба да оде тамо, али лоше расположење потисну жељу. Једна од млађих сусједа прође плочником испод прозора и махну му:

„Неко Вас је поподне тражио, господине”, рече.

Црни мерцедес са страним таблицама дуго је био паркиран испред кафане ”Знак питањаг. Дижући руку Стеван отпоздрави. Иако потиштен због свега што му се десило, нашали се:

„Па, је ли ме нашао?”

Дјевојка се насмија:

„Не знам, господине. Ако се сретнете, питајте њега.” Без воље да се покрене, дуго је гледао за њом док је одмицала низ улицу. Затвори прозор; сем вањског, сва друга свјетла погаси и напусти атеље. Пожури кући да би се раније нашао са пријатељима. Нада да ће се пергамент појавити није га напуштала. Касније, када је изашао из лифта, било му је јасно да је све много озбиљније. Улазна врата његовог стана

зјапила су отворена. У нереду испомијерани и разбацани лежали су дијелови намјештаја. Обузе га дрхтавица. Да провалу пријави полицији, није желио. У истом часу учини му се да чу кораке иза. Испуњен језом нагло се окрену. Међутим, у стану није било никог. Хтједе да затвори врата, али га заустави глас:

„Правду тражити међу грјешницима је светогрђе. Истина, синко, постоји само једна и у вољи је непорочних небеса. Зар потомак Каинов, што своме брату живот одузе, правичну пресуду може изрећи. Не, синко. Врати се себи и доброту своју грјеховима својим мјери, видјећеш да им судија не можеш бити. Грјех је зло, а човјек је смртан. Зар грјешном смртнику дати да суди. У грјеху се рађамо и грјешним нам је предодређено да клечећи пред јединим судом Господу се за опроштај молимо. На плећа своја крст од њега смо примили, а коме су леђа нејака да га носи, никаква сила земаљска помоћи неће.”

Стеван је знао ко говори. Прекрсти се, приђе вратима, затвори их, крену ка библиотеци. Поглед заустави на сефу, не примјети траг насилног отварања. Све унутра стајало је нетакнуто. Сlike, које је непознати поскидао са зидова, на броју су. И фасцикле са мноштвом расутих цртежа су ту. Неколико енциклопедија и књига из умјетности у нереду прекривали су под. Стеван прво осјети мучнину, а потом бијес. Исјечена кожа на фотељама и завраћени теписи свједочили су да је неко тражио нешто до чега му је веома стало. Опипа крст сигуран да је и он разлог због којег се незнанац усудио провалити и у стан и у атеље.



## ГЛАВА ДЕВЕТА

Наредне ноћи спавао је немирно. Чим склопи очи, трчао је за некаквим трупом, на коме се умјесто главе клатио пергамент са ликом Јована Крститеља. Ужаснут призором светогрђа одмах се будио. Мокар од зноја ноћну мору покушавао је лијечити хладном водом. А кад би изнова утонуо у сан, трка се наста-вљала. Иако исцрпљен и ненаспаван устао је рано. На путу до атељеа купи јутарње издање „Телеграфа.“ Овлаш погледом пређе прву страницу. Пажњу му привуче наслов крупним тамним словима: „Пљачка стољећа у Кувајту.“ Ниже у пуном колору налазила се отиснута икона Јована Крститеља, идентична оној која је прошле вечери нестала из његовог атељеа. Стеван успори. Зурио је у лик свеца не вјерујући. Његов портрет пророка и овај у новинама исти су. И потпис аутора је подударан. Једино се Стеванов псудоним на икони налазио у лијевом доњем углу, а у „Телеграфу“ је десно. Осјети да му се вид замагљује. На трен изгуби равнотежу и посрну.

„Је ли Вам добро, господине?“, упита неко. То га подсјети да је на улици, исправи се и погледа: неколико радозналаца забринуту га посматра.

„Ах, добро ми је“, усиљено смијешећи се одговори.

„Овако буде кад човјек недовољно спава. Захваљујем на брижности, сада је све у реду“, одсутно рече и убрза корак. Желио је у тишини атељеа да прелиста новине. Вијест о нестанку вриједне слике за њега није била обична.

„Еј, здраво, мутни, нисам знао да дилујеш с Ара-

пима!”, ослови га неко у пролазу. Стеван га је чуо, али не обрати пажњу.

„Чекај, колега, зар смо на атлетској стази, сма-лаксај забога, бар моје године уважи”, опет га окр-зну исти глас. Окрену се.

„Гле, то си ти, Лука!”, весело му се јави Стеван настојећи да прикрије узбуђење. Лука се наметљиво исцери показујући насловну страну јутарњег издања „Телеграфа”.

„Када си ово урадио, стари? Чини ми се да слич-но платно у твом атељеу нисам видио”. Стеван у Лу-киној руци виде новине какве је и сам имао. Приси-ли се на осмјех:

„Најобичнија коинциденција, радозналко. Ми-слим да се ради о сликару са истим именом или идентичним псеудонимом, то је све”.

Лука сумњичаво заврти главом:

„Рекао бих, Стеване, да није само име у пита-њу. Тај потпис је у сваком погледу подударан са пот-писом на твојим сликама. Ја не вјерујем у чуда, али бих се смио заклети да је ово твоја шкработина”.

„Лупетамо, стари мој”, одмахну Стеван.

„Паметније би било да одемо негдје на јутарњу кафу. Чини ми се да би требало прво прочитати шта новинарска штребала пишу, па ће и теби и мени би-ти јасније. Него, мазало дорћолско, иди на уобичаје-но мјесто. Морам начас до атељеа, па долазим”.

Кад стиже, Стеван закључа врата. Крену ка фо-тељи на другој страни просторије. Док је грозничаво читао, поглед је често усмјеравао према уличном прозору. Оно што је текст доносио ни у наговјешта-ју није показивало да би он могао имати било какве везе са сликом на насловној страни. Пергамент, ка-

ко су новине тврдиле, био је власништво младог принца од Кувајта и, по наводима аутора чланка, можда најскупоцјенији експонат у богатој дворској ризници династије. Даље је стајало да је икона уникат, невјероватно добро очуваног породичног наслеђа с почетка првог миленија. Још је писало да је ова ријетка реликвија прелазила с кољена на кољено без - мало двије хиљаде година, да је била понос моћног кувајтског двора. Из чланка је сазнао да је принц по мушкој линији од истог породичног стабла као и сликар, чији се кратки живот угасио по крштењу си на Божијег, на ријеци Јордан.

„Још ће се испоставити да смо род”, исцери се Стеван. Даље је читао да би се млађани пријестолонаследник радије одрекао и титуле и богатства него ове непроцјењиве вриједности. Дугим родословним слиједом била су наведена сва имена бројних богатих предака који су свитак са ликом Јована Претече близу два миленија љубоморно чували. Пергамент је на двору сматран најсветијом реликвијом. На крају текста писало је: „Ономе ко укаже на прави траг гдје се икона налази, слиједи награда од пет милиона долара”. Стеван ово још једном прочита. Лака вртоглавица натјера га да се чвршће припије уз фотелју. Трен-два сједио је као паралисан, онда устаде и дохвати подметнуту репродукцију. И на њој и на оној из новина све је било идентично. И потпис аутора био је на десној страни. Два огребана слова и неколико сличних оштећења на коси и лицу, на истим мјестима као код његове иконе, у мисли му унесоше више конфузије. Друго објашњење није имао сем да је у питању нерјешива мистерија. Слутио је да је за њу и сам везан, да је много преживио, а тога никако

да се сјети. Новине спусти на под, извуче крст из њедара. Запрепаштено је посматрао што му се нудило. Призор је био неочекиван. Само неколико корака испред спазио је силуету снажно грађеног човјека у тренутку кад отвара врата његовог атељеа. Незвани посјетилац био је окренут леђима, Стеван му лице није могао видјети. Истовремено на канабету угледа и себе да спава. Показа му се и час када незнанац узима пергамент па, пошто погледом детаљно претражи атеље, поред Стевановог лежаја спусти торбу. Кратко се осврну ка прозору и изађе. Стеванова напетост попусти. Био је убијеђен да му крадљивац пергамента не може умаћи. Крст спусти у њедра, врати се новинама. Опет је зурio у слику са насловне стране. Много шта чинило се недоречено, зато чланак још једном прочита. У малом издвојеном квадрату, оивиченом дебелом црном линијом, ситним словима још нешто је написано. Пошто прочита и овај текст, потврди се претпоставка шта је провалник у његовом стану и атељеу тражио. На списку украдених предмета је и мали сребрни крст. Задовољно протрља браду. Чинило му се и чудно и симпатично да ова реликвија, иако припада другој вјерској конфесији, младом принцу много значи. Слутио је да богати краљевић зна какву моћ крст посједује. Опет се загледа у лик свеца са прве стране „Телеграфа”. Био је сигуран да је у питању иста икона:

„Хм, само је ствар времена када ћу се и разјашњења тајне око пергамента и дрског лопова домогнути”. Невјероватно – зар је крст у његовим рукама и крст о коме у штампи чита исто чудо? Одложи новине у намјери да опет прати шта се са иконом дешава. Човјек коме није видио лице с малим ко-

жним кофером у лијевој руци мирно је излазио из његовог атељеа. Стеван се намршти. Претпостављао је да са овим типом неће лако изаћи на крај. Пажљиво је одмјеравао силуету: висок око метар и деведесет пет, изразито дугих и снажних ногу, смијешно великих стопала – типичан представник нове генерације хомосхапиенса. Мишићаве руке висе му дубоко низ бутине, а кошчате шаке потврђују Стеванову слутњу да би упуштање у голу тучу могло бити кобно. Тијесна мајица стезала му је широка рамена па се при сваком покрету чинило да ће шавови попуцати. Дебео врат и густа чекињаста коса стварали су претпоставку да је имао и лице грубо. Човјек се заустави пред кафаном ”Знак питањаг, дискретно погледа око себе, уђе у аутомобил. Док је возио улицама града, Стеван га је пратио, кретао се према западној капији Београда. Пред таблом сурчинског аеродрома незнанац избаци десни жмигавац. У наредним сликама Стеван је видио да лети. Потом се у изнајмљеном аутомобилу кретао на релацији Рабат – мали приморски град Агадир. На крају Стеван записа назив улице и број куће у коју је крадљивац с пергаментом ушао. Налазио се предалеко да би било шта корисно могао предузети. Крст спусти у њедра и напусти атеље. Журио је да нађе Луку, кога је био заборавио. Рано поподне врати се у стан. Назва ЈАТ и резервиса карту за сјеверозапад Африке. Намјеравао је одспавати, али између сна и јаве опет чу глас старог рабина. „Не жури, синко. Прије но што ти је у судбини записано, нигдје не можеш стићи. Незнанац којег каниш пратити суров је и лукав, буди опрезан. Ипак, ко у рукама тај крст има, ако је мудар, довољно је у предности да у сва-

ком тренутку може пратити куда се крадљивац са иконом креће. Пођеш ли за њим на запад, сваки корак иза тебе биће источно, тако бјегунцу остављаш много новог простора по коме може да ти измиче. А, синко мој, трчати за сунцем, непотребно је; ако сачекаш, већ наредног јутра оно ће ти се само са супротне стране понудити. Тада ће ти сјенка западу бити окренута, а онај ко од тебе бјежи, у страху од сопствене сјенке ни тебе ни твоју сјенку неће видјети. Када ти буде на дохват руке, пази како ћеш искористити предност. Научи, сине, да је брзина најчешће лоше оружје, чекање је исто што и сазријевање плода на грани. Зато буди стрпљив, и не заборави: опасној звјери увијек се са леђа прилази. Одмори се и размисли, брза вода тијесним коритом тече”.

Док га је лагано савлађивао сан, Стеван није ни примијетио када је старчев глас ишчезао. Сем вјетра, који је наговјештавао промјену времена, и спорадичног стењања теретног лифта, у згради и вани ништа се није чуло.

## ГЛАВА ДЕСЕТА

Наредног дана слетио је у Мароко. У изнајмљеној хотелској соби ријеши прво да се добро одмори; након туширања завали се у фотељу и укључи телевизор. Оно што је видио на екрану било је шокантно. Дио атлантске обале ове најзападније арапске земље задесио је катастрофалан земљотрес. Репортери из цијелога свијета из часа у час драматично су јављали да прелијепог љетовалишта Агадир, по свему судећи, више нема. Стеван осјети да се двојака туга постепено претвара у физичку немоћ. Најновија саопштења говорила су да је исход потреса страشان. Слике ужаса смјењивале су се на екрану: бројне спасилачке екипе надљудским напорима испод брда рушевина покушавају извући преживјеле. Стевана подиђе језа. Замоли рецепцију да му пошаљу најсвјежија издања новина на енглеском. Приђе прозору. Из своје собе на седамнаестом спрату посматрао је удаљене кровове приземљуша најсиромашнијег дијела Рабата. То га врати апокалиптичним сликама до темеља порушеног Агадира. Сјети се и разлога свог доласка у Мароко. Од грча у грудима уздрхта. Помисли: „Није ли под рушевинама завршио и пергамент са ликом светог Јована Крститеља?”

Тегобно уздахну и врати се у фотељу, пожели макар на трен заспати.

Службеник са рецепције донесе штампу. Иако уморан, Стеван нервозно поче листати. Странице препуне језивих призора и потресних казивања свједока, свуда снимци аветињског града. Чинило се да

ни једна четврт није поштеђена. Ређају се стравичне слике порушених улица: изнад, попут злих демона лелујају црни облаци дима и прашине. Запрепаштен грозничаво је анализирао сваки фотос очекујући да препозна бар остатке куће у коју је дан раније дони-јет његов пергамент. Што је више гледао, мање је био увјерен да је икона преживјела катастрофу. Сем непрегледних гомила шута и аветињских остатака изломљених зидова, друго није видио. Још једном прелиста странице, а онда осјети мучнину – жао му је и људи и града. То блиставо зрно бисера до јуче спокојно се бјеласало над азурним водама Атлантика. Вид му замагли, склопи новине. Бол у слијепоочницама му се појача при помисли да је и слика Јована Претече дио тог пепела и гаражи. Намјеравани одлазак у Агадир учини му се бесмисленим, одлучи првим авионом да се врати у Београд. Али намјеру брзо одбаци.

„Чему журба?“, питао се. „Још вечерас ћу остати овдје, а сутра ћу трезвеније размислити о свему.“ Приђе прозору: висок стуб црног дима дизао се изнад густо натрпаних кућерака прилично удаљеног предграђа. „Тамо нешто гори“, помисли и боље се загледа. Пламени језици вијали су се изнад сиротињских потлеуша. Језиво завијање сирена изнова га врати апокалиптичним сликама из новина. Спусти се у фотељу. Призори у мислима као на филму промицали су и нису дозвољавали да се опусти. Из њедара извуче сребрни крст. Са зебњом је очекивао да ће угледати што је слутио. Три пута се прекрсти и пољуби реликвију. Полузатворених очију пратио је сцене што се једна за другом нижу. Био је збуњен на тренутак. Не зна како, али се Агадир блистао лијеп



и нетакнут. Недоумица кратко потраја. То што му се нудило биле су слике града прије земљотреса. Показа му се и улица и кућа гдје је требало да стигне. И већ види и унутрашњост зграде. У великом луксузном салону, за овалним столом, у средини, спази - два човјека сједе и разговарају. Испред њих види и украдени пергамент. Помисли да му срце неће издржати. Неизмјерно се кајао што путовање у Агадир није убрзао. Можда би тај један дан био довољан да све крене другим током. Човјек са лијеве стране, чији му се лик откри, био је Арапин. Десно сједи углађен господин риђе косе и браде. Крупне пјеге боје рђе по лицу и носу Стевана наведоше на помисао да је Шкот:

„Што се мене тиче договор је испоштован, сер”, рече тамнопути устајући, дохвати пергамент и пажљиво га смјести у лажно дно коферчића, спусти капак, окрену шифру и кључ у бравици: риђобради отвори несесер, извуче подебео свежањ новчаница и положи их пред Арапина:

„Изволите, господине, ту је све.”

Човјек великог кукастог носа загледао је сваку новчаницу. Када заврши, доларе гурну у кожную торбицу, доста хладно рукова се са риђобрадим и напусти кућу. Касније на улицу изађе и Шкот. Такси га је возио према истоку. На раскрсници Рабат-Маракеш риђобради промијени аутомобил. Момак, који га је чекао, окрену кола према престоници. На великом аеродромском паркингу дуго су разговарали. Од јаке буке Стеван их није чуо. Затим пјегави изађе из аутомобила и упути се пристаничној згради. Стеван се дубље завали у сједишту. Дебео позлађен ланац, којим је кофер везан за Шкотову руку, опомињуће је

свјетлуцао на подневном сунцу. Стеван је знао да до пергамента неће лако доћи. Риђобради уђе у тоалет.

Стеван одложи крст, врати се новинама, али га пажња није држала. За двадесетак минута опет је пратио Шкота. Пред њим је сада био други човјек. Претпостављао је да је оваква врста људи непредвидива, али надао се да ће му икона кад-тад доћи у руке. Све што мора чинити је стрпљиво чекање на праву прилику. Свјестан је да посао са риђобрадим, иако Арапин више није у игри, неће бити једноставан. Зна да је: особа коју сада прати, иако скривена иза шминке и перике, је вјешто маскирани Шкот. Не обазире се човјек је журио ка улазу у авион за Делхи. Стевану је било јасно да задржавање у Мароку нема сврхе. Назва рецепцију и замоли да му резервишу карту за сутрашњи лет на линији Рабат – Београд. Наредног дана напуштајући хотел имао је довољно времена да се прије полијетања промува по престоници. Распитивао се за галерије и музеје у нади да би тамо могао добити било какав податак о збирци слика и умјетнина Кувајтског двора. Убрзо схвати да се брзоплето упустио у опасну игру: пергамент је украден и цјелокупна свјетска штампа о томе пише, па свако интересовање за икону могло би бити сумњиво. Одустаде.

Тог поподнева рано је стигао кући. У бројним енциклопедијама своје библиотеке грозничаво је тражио било какав податак о ризницама умјетничког блага арапских земаља. Оно што је нашао о Кувајту било је тако оскудно да више није вриједило трошити вријеме око тога. Једна му се ситница ипак учини занимљивом: под словом Н прочита да је млади принц Нивас Бин Ахмед кир Караулан посљедњи

мушки потомак моћне лозе, чији корјени сежу чак у времена Старога завјета. Књиге врати на полицу.

„Значи: краљевић од Кувајта и ја могло би бити да смо два зрна сјемена из исте јабуре.”

Мада му се могућност чинила смијешном, уозбиљи се:

„Хм, зашто би ова прича и била бесмислена? Оно доба, када је принчев далеки сродник радио слику, и ово, у којем живимо, дијели близу двије хиљаде година.”

Подиђоше га жмарци. Осјети да му се коса диже:

„Боже, још би могло испасти да сам у ранијој инкарнацији ја био то мазало, а да је ово само неко од мојих, ко зна колико потоњих рађања.”

Опет се послужи крстом, желио је изнова чути времешног рабина. Сјећа се да је у њиховом разговору на обали свете ријеке старац рекао нешто што би можда могло објаснити ову забуну. Он му је наговјестио да ће након два миленија његов дух бити реинкарниран, да ће се тада догодити многа чуда. Покушај да опет види рабина био је узалудан. Схвати да повремена сретања са старцем не зависе од његове воље. У мисао му дође да би било корисно успоставити везу са кувајтским двором. Идеја се на пукој намјери и заврши. Сматрао је да сада не смије привући ни трунку сумње на себе. Добро зна да онај ко крст има, прави траг за иконом не може изгубити. Зато му се није журило. Потјеру за крадљивцем пергамента одгоди. Претпостављао је да пут на који намјерава кренути неће бити ни кратак ни лак. Жељан одмора спусти се на лежај. Чим склопи очи, учини му се да неко отвара врата:

„Жетвом не може бити дариван онај ко знојем

својим земљу даривао није.” Изгледало је да глас стиже од улаза. Подиже главу да види ко му говори, соба је била празна. Знао је да од одмарања нема ништа, сиђе на улицу да купи дуван за лулу, а онда се таксијем одвезе до Скадарлије. Успут ријеша да на углу, преко пута Саборне цркве, на трен сврати у атеље. Потајно се надао да је можда крадљивац икону вратио. Није вјеровао да је новинарска прича о украденом пергаменту и нестанак његове слике иста загонетка. У скадарлијској кафани „Шешир мој” нађе уобичајено друштво. Лука и још неколико пријатеља позваше га за сто. Пришао је чврсто ријешен да о икони с њима не говори, али, док је сједао, Лука га је већ изазивао:

„Рекао бих, стари, да у овој причи око пергамента има много нејасног”, пецну га. Времешни Душан, вајар, климну главом:

„Лука је у праву, Стеване. Видио сам да се на украденој слици дословце налази твој потпис. Зашто новине лажу да је икона стара близу двије хиљаде година?”

Лука се подиже, тобоже уплашен погледом пређе преко лица осталих:

„Господо, вријеме је за штуру”, промуца. „Зар још нисте схватили да је међу нама далеки Дракулин предак, палестински крвопија упокојен прије два миленија.”

Душан се прену и штуцну:

„А, нека му је лака црна земља”, исцери се дохватјући чашу.

„Вјечна му и памјат”, додаде млађани Петар, тек свршени студент сликарства, и прекрсти се.

„У вијек и вијеки, амин”, театрално заврши Лука.

Стеван се уозбиљи:

„Онда, момци, опрезно са мном; свјежа људска крв слатки је напитак што ме стољећима одржава”.

Петар се помјери на столицу:

„Ја бих морао кући”, доливао је уље на ватру. „Како ми се чини, око мене су све сами предпотопни вукодлаци, а живи ми се, још нисам насликао своју пустињску икону.”

„Е, па, не заноси се, момче”, укори га Лука. „Један је Нивас Нербо кир Караулан, алијас Стеван, и један принц Нивас бин Ахмед, а чуда попут овога у двије хиљаде година два пута се не дешавају.”

„Него, Стеване, стари мој, на свјетлост дана са тим кувајтским парушљаком, ред је да и ми неке вајдице од те мућке видимо.”

Стеван се загледа у празне чаше:

„Имаш право, Лука”, тобоже ганут сложи се. Из џепа извади метални новчић од пет долара и баца га на сто:

„Господо, Нивас Нербо кир Караулан никада није био циција, изволите, до последњег цента, не жалим. Ако се лумпује, нека се памти.”

Стари Душан два пута штуцну, одложи лулу, са угла стола дохвати Лукин телеграф. Крупан натпис на првој страни одмах му паде у очи, погледа у Стевана па гласно поче читати:

„Београдска полиција за петама крадљивцу пустињског пергамент”, штуцну. „Надам се да их траг неће овдје довести”, подругљиво се исцери буљећи у Стевана.

Стеван дохвати новине и загледа се у наслов. Јак грч у желуцу натјера га да се повије. Вечерње издање „Телеграфа” испале му из руку. Лука се наже и

дохвати новине:

„Ево, шта сам рекао, господо? Васкрсли вукодлак са ријеке Јордан већ је изгубио нерве, ради једног обичног наслова плашљиву гузицу једва на столици држи. Него, шалу на страну, Стеване, зар не видиш да ти изгледи за славу расту”, са стола дохвати цигарету. „Око иконе са твојим потписом на планети се дигла толика прашина да ће ускоро њоме бити затрпане и највеће еминенције сликарског свијета.”

Стеван се кисело исцери:

„Не брини, Лука, бар си ти довољно високо у облацима да би те та прашина могла угрозити”, подругну се доливајући чашу.

Млади Петар отвори фасциклу са папирима за цртање. И док је Стеван пио, кроки је био готов. Столу приђе углађен господин, који је све вријеме пратио разговор:

„Је ли цртеж за продају, упита?”, Петар погледа у дошљака, а онда у Луку. Душан отвори поспане очи, штуцну и лијено зијевну:

„Ако бисте, господине, позвали још једну туру, готово је с погодбом”, предложи Лука показујући на скоро празан бокал с црњаком.

„Пристајем, господо”, сложи се углађени, додаде:

„Из симпатија према Вашој уваженој дружини, поред свега, частим и пуним овалом.”

С невјерицом буљећи у углађеног стари Душан три пута штуцну. Стеван се окрену према човјеку иза сигуран да је тај глас негдје слушао, али му лице незнанца ништа није говорило. Наже се према Петру:

„Момче, добаци ми ту шкработину”.

Као плънут си, Стеване”, исцери се Лука додајући цртеж:

„Од зелена грожђа вино је кисело”, дремљиво штуцну Душан.

Петар га није чуо. Стеван зажмири на једно око.

„Хм, ипак ја нудим више за ове три линије”.

Углађени погледа кроки, потом Стевана:

„А, рецимо, колико је то Ваше више?”, упита.

Стеван завуче руку у џеп, дискретно намигну Луки:

„С обзиром да знам у какву ће сликарску громаду ово дијете израсти, без двоумљења дајем петоструку суму од Ваше”. Углађени још једном одмјери кроки, лукаво се осмјехну:

„Ако нема друге понуде, са аукцијом да завршимо”, рече спуштајући на цртеж новчаницу од сто долара.

Очи времешног Душана живнуше, штуцну:

„Охо-хо, то је баш много. Ми смо се само шалили”, умијеша се Лука.

„Господо, ја се не шалим, шала нека иде Вама на рачун. Него, Ви, младићу, узмите Вашу лову, а, Ви, господине Нивас, дозволите да ја узем моје три линије.” Стеван ово не схвати озбиљно. Дохвати кроки и врати га Петру. Петар цртеж прослиједи до углађеног. Овај подиже руку:

„Још нешто, господо, у погодбу улази све што је до сада потрошено, плус два бокала црњака и пун овал.”

„О-ла-ла!” ускликну Лука:

„Шта ти кажеш, Душане?”, упита колегу до себе. Душан штуцну:

„Кад је пуна чаша, вино је добро, а празна обећања, посно су мезе”, опет штучну стари вајар и искапи чашу.

„Зашто не попијете с нама?”, понуди Стеван углађеног.

„Хвала, господине Нербо, има времена, видјећемо се, сада морам у редакцију. Будете ли овдје сутра у исто вријеме, радо ћу Вам се придружити”, кратко климну па приђе шанку:

„Газда Владо, чули сте погодбу? Ваљало би је испоштовати”, рече власнику ресторана ”Шешир мојг, унапријед плати рачун, па крену ка излазу. На вратима застаде.

„Име ми је, господо, Филип, а може и Фил. Вјерујте, биће ми задовољство да се поново сретнемо. До виђења.”

„Боже, лудог ли човјека”, штуцајући церекао се Душан хипнотично загледан у богато послуужење на овалу и препун бокал тек доливеденог црњака.



## ГЛАВА ЈЕДАНАЕСТА

„Побогу, људи, ово је за не повјеровати”, сиктао је Стеван бијесно машући јутарњим издањем „Телеграфа”. „Погледајте, господо, молим вас, погледајте дрскост, и са колико неукуса. Моја карикатура у најтиражнијим новинама на насловној страни. А чујте само ову бесмислицу: „Београд на трагу разјашњења велике мистерије – пустињски пергамент.” Ништа друго но да се човјек исели из сопствене коже. Боже, Боже! „Београд и пљачка у Кувајту!” Каквог ли парадокса? Још само недостају угурсуз Аладин и чаробна лампа. И док је Стеван цијепао новине, Лука се наметљиво зацерека:

„А шта би ти хтио, хаџија? Да мезиш и пијеш на муфте, као да долари некоме у саксији расту? Чова ради свој посао врло професионално. Пљуне сто зембаћа, онда сви водећи листови свијета објаве његов сензационални текст са ексклузивном карикатуром.”

„Али, човјече, то је лаж!”, експлодира Стеван. „Зар не схваташ којим се ниским ударцима служи та бараба?”

„А шта је у свему томе за тебе лоше?”, прекори га Лука.

„Без имало труда постаћеш медијска звијер. Само је питање дана када ће новине, радио и телевизија око твог имена почети да се отимају. Будеш ли паметан, сваку ријеч моћи ћеш уновчити.”

Са оба длана Стеван пљесну по столу:

„Еј, луди, Србине, какве то недобудне новине по-

мињеш? Баш ми се фућка за тим перверзним медијима. Изгледа, Лука, немаш појма шта све могу доживјети. Схвати, мулче, да је украдена веома важна стварчица, стара двије хиљаде година, још на пергаменту. Знаш ли ти какве бјелосвјетске протуве могу почети да се врзмају око мене?

„Ајде, ајде, доста је, Стеване, не пизди више!”, уозбиљи се Лука.

„Која је велика звјерка подземља икада дошла у Београд? Ми смо за њих давно заборављена Тунгузија. Чисто сумњам да знају гдје се и налази Београд.”

Стеван хтједе нешто рећи кад се улазна врата кафане ”Шешир мојг отворише. Широко осмијехнут Фил је прилазио столу.

„Јесте ли читали, момци. Права новинска бомба. У трци за јутарњим издањима планета је напросто шизнула, медијум сте дана, господине Нербо. Имам задовољство пренијети Вам позив да неизоставно присуствујете конференцији за штампу. Интересовање за случај „пустињски пергаментд невјероватно је. Свој долазак најавиле су многе радио и телевизијске куће. Очекујемо и колеге из неколко арапских земаља. У припреми је незапамћен новинарски кермес. Већ сутра широм свијета словићете као најтраженија медијска звијезда.”

Стеван длановима стисну уши:

„Смалаксајте, господине Фил, иначе ћу и ја шишнути. Ако ме убиједите да ће и крадљивац пергамента тамо бити, обећавам Вам и своје присуство на том највећем планетарном вашару бјелосвјетског кича и башебозлука.”

Мада уздрман, Фил не узврати на увреду:

„Признајем да сам затечен, господине Нербо.

Када бих имао такву прилику, ни часак се не бих двоумио. Да ли Ви уопште можете замислити какве Вам се професионалне и друге могућности након тога нуде?: свакодневни приједи и ексклузивна гостовања по телевизијама, дружење са водећим личностима и најпознатијим маркама естраде, филма и шоу бизниса, спотови, рекламе, можда и снимања за велики екран – све Вас то чека.”

Стеван одува дим па лулу спусти на сто:

„Е, па, мој драги господине Филипе, ту благодет препуштам Вама. Довољно сам почашћен овим што је до сада било. Не знам само откуда Вам храброст да објавите ону карикатуру? Можда је то права тема о којој би Ви и ја требало да разговарамо.”

Филипове очи се раширише:

„Али, опростите, Нербо, нисам имао намјеру да Вас злоупотрејибим. Колико ја разумијем, потпис на спорном пергаменту – Ваш је.”

Као опржен, Стеван одгурну столицу, дохвати Филипа за ревер:

„Јесте, чубурски новинарчићу, надам се да сте сада задовољни. Прије непуна два миленија баш ја сам сликао ту икону. Ја сам је и потписао. А пошто сам, господине Фил, тај демон ја, или се одмах губите, или тражите глогов колац. У противном, имаћете посла са српским Дракулом.”

У кафани ”Шешир мојг владао је тајац. Можда најбољи новинар „Телеграфа” поправи изгужвану крагну и без ријечи изађе на улицу.

„Стеване”, прекори га Лука, „без потребе дижеш прашину. Да сам на твоме мјесту, не бих пропустио прилику да у сваком погледу профитирам. Та бјелосвјетска новинарска булумента ништа друго и не зна но да од мухе прави медвједа. Зашто ту причу не ис-

користиш? Ово је свијет снобова и сензација. Схвати то, мулче. Све значајније галерије на планети сигурно би пожелиле имати бар једно од твојих уља. Док би се окренуо, атеље би био празан. Није у питању само то што заиста умијеш сликати, у игри је мистерија, мој стари. Оне се догађају од миленија до миленија, а не свакога дана.”

„Е, па, добро, Лука”, рече Стеван устајући, „све др жи овог замајавања препуштам Вама, па се посредством новинара и медија наслађујте до миле воље. Замлађујте се свим тим трицама и кучинама које тамо мognете видјети и прочитати”. Без поздрава изађе у ноћ.

„Оде мулац”, рече Лука и погледа у Петра.

„Хајде, синко, шта чекаш? Још нисмо начели јучерашњу стотку.

Дрјемљиви Душан штуцну:

„Лука је у праву, цугати посно вино није баш маштовито.”

Када је изашао вани, било је прилично касно. Ноћни вјетар мотао се око уснулих димњака скадарлијских приземљуша. Љут због свега што му се вечерас десило, није ни помишљао да позове такси. Прошао је неколико улица и не знајући камо се упутио. Онда одједном схвати да је пред трамвајским шинама на крају Кнез-Михајлове. „Свратићу до атељеа”, помисли, а прије но што се окрену, погледом одлута негдје преко Саве. Изнад шумарака Бежанијске косе, окупано бљеском расвјете сурчинског аеродрома, небо је пламтило. На сјеновитом платоу Калемегдана, сем ријетких парова, што су се мували по клупама, и понеког пса луталице – никога није било. Кад стиже до атељеа, на вратима застаде изненађен. Сва свјетла била су попаљена. Сумњичаво се

освртао очекујући да је неко унутра. Међутим, простор је био празан. Стеван закључа врата и упути се столица са штафелајем. Намјеравао је сликати.

„Никада нико, синко, својој сјенци није побјегао, а твоја сјенка је пергамент, и све што се око њега збива. Не помишљај да се истина може докучити када смо од сопствене сјенке уплашени. И запамти: лијек је отров ако у нама болести нема. Зато, врати се пријатељима. Сем ријечи, које обично не значе ништа, ничим те другим не желе повриједити. Воденици што крупно меље кад-тад камен ће се углачати, потом ће забијелити ситно мливо.”

Стеван се исправи у столица; слуги да га то кори стари рабин. Напетост у њему попусти.

„Ко духом својим влада, младићу, тај види што гријешне очи не виде”, опет је чуо старца.

„Ослушни своје биће и схватићеш да овако говори смирени дио твоје душе. Смогнеш ли мудрости да га пратиш, ријечи ти неће бити брже од мисли, нити страсти јаче од разума. Снагу своју не мјери према туђим слабостима, туђе слабости оплемењуј својом снагом. Тако ти се никада неће десити да сопствену помоћ претпостављаш јачем од себе. Ако ову стазу одабереш, пут до пергамента биће ти краћи. Низ тихе воде ушћима се сигурније стиже, а ушћа мудрих мисли дубине су којима се дна не виде. Зато, синко, ако својим слабостима не знаш да господариш, моју помоћ не очекуј. Тиха киша најдубље земљу натапа, а много шта лоше у човјеку – болест је. Од болести умријети није срамота, ипак упамти – живјети од срамоте горе је и од најгоре болести.”

Стеван више ништа није чуо. Још неко вријеме неодлучан зурео је у празно платно испред себе, а онда погаси свјетла и крену у Скадарлију.

## ГЛАВА ДВАНАЕСТА

Тек у зору вратио се у стан. Закључа врата и на прозоре навуче жалузине. Оно што му је крст нудио било је поражавајуће.

Човјек са иконом скривеном у коферу чим стиже у Делхи, упути се најближем хотелу. Изнајмио је собу на једну ноћ у намјери да наредног дана настави путовање. Међутим, тек што заспа, у његовом апартаману лакоћом сјенке створи се Арапин. Закрвављене беоњаче попут жеравице сабласно су парале таму. Док је пратио уљеза, Стевана обузе слутња. Неочекивани гост бешумно затвори врата. Прилазећи Шкоту, у руци је стезао бодеж, а онда се све несхватљиво брзо одиграло – риђобради се и не помаче, а већ је био мртав. Арапин му прегледа пртљаг. Из мале приручне торбице покупи лажна документа и новац и стрпа их у кофер с пергаментом. Леш несретника одвуче у купатило. Пошто пажљиво уклони своје трагове, дохвати кожни ковчежић и неопажено напусти хотел. Запрепаштени Стеван га је пратио како се приближава аеродрому. Резервисао је карту до Бопала, великог центра индијске хемијске индустрије. Тог јутра опасни човјек је летио ка југу. И Стеван се поче паковати, зна да не смије губити вријеме. Претпостављао је да му је Арапин приликом провале у атеље видио лице, па одлучи мало порадити на себи и на путним исправама. Прије но што је и очекивао, кривотворени пасош постао је право мало ремек-дјело. На новој фотографији више није личио на младог Стевана. Задовољан иза-

шао је у предсобље. Колико је био преображен, је-два се препознао у огледалу. Одјевен у дугу црну ризу неодољиво је подсјећао на средњовјечног свештеника. Још једном се пажљиво погледа: пјевушећи тропаре понављао је своје ново име да би се на њега навикао. Стрпљиво је увјежбавао држање тијела у маниру како доликује слугама божијим. Био је задовољан.

„Добро владање енглеским језиком коначно ће ми користити”, помисли.

Врјеме до полијетања за Делхи искористи да се ваљано одмори, потом тихо нестало из стана. Носио је кожни коферчић идентичан ономе у коме је Арапин скривао икону светог Јована. По доласку у Делхи изнајми собу у хотелу у коме је скончао несретни Шкот. При благој светлости ноћне лампе мален сребрни крст чинио му се мистичнијим: загледа се у Христов лик на њему. Човјека, којег је пратио, имао је у видокругу. У мрачном улазу веома старе зграде Арапин је некога чекао. Стеван се задовољно осмјехну.

„Имате ли цигарету, мили?”, упита млађа жена прилазећи са улице.

Презриво је одмјери: „Петком не водим љубав”, окрену јој леђа, нервозно погледа на сат.

Са плавом периком и брадом, напудерисана лица, подсјећао је на пословног човјека средње Европе. За Стевана је то била мање важна чињеница. Држала га је спокојним истина да га крст води правим путем. И мада се наизглед чинило да је све у реду, један проблем није му дозвољавао да се опусти – залиха новца брзо се тањила. Грозничаво је тражио рјешење на који начин ову мртву трку да убрза, како да се докопа пергамента, а да буде на пристојној удаљености

од крадљивца. Знао је да би било ризично срести се лицем у лице. Док се спуштао лифтом, одлучи да путује у Бопал жељезницом. Спора возња омогућиће му да смисли безбједан план. На централној станици затекао је неописиву гужву. Некако се прогуроао до резервисаних спаваћих кола. Чим се смјести, обузе га необјашњив немир. Ослободи се свештеничке мантије и леже. Не зна колико је сан трајао, пробудише га нагло кочење и повици споља. У ходнику је владао метеж, неко је панично упозоравао да се даље не може. Стеван се сјети честих вијести са радија и телевизије о великим жељезничким и аутобуским несрећама у Индији. Оста прибран. И док се због неописиве гужве све тресло и подрхтавало, послужи се крстом. Запрепаштен је гледао густе облаке црног дима над рањеним Бопалом. Непрегледне ријеке аутомобила и прави стампедо избезумљене свјетине обезглављено је бјежао на све стране. У непојмљивом саобраћајном метежу улице и плочници претварали су се у пакао. Беспомоћне колоне људи, жена и уплакане дјеце тумарали су насумице градом. По тијесним трговима и парковима ваљала се без даха ошамућена маса. Свуда згрчена и непомична тијела. Призор је стравичан. Док је дрхтао пред овим ужасом, Стевану се чинило чудним: неки дан раније, у Агадиру, и сада у Бопалу, страдања се дешавају у вријеме присуства украденог пергамента. Питао се да ли икону прати проклетство, или се ради о коинциденцији. Загледан у живе слике грозничаво је тражио лице Арапина. Кроз густу завјесу смртоноснога гаса и дима ништа није могао видјети. Иако је, како се чинило, био далеко од Бопала, посредством крста имао је утисак да је у средишту катастрофе. А када помисли да су икона и крадљивац завршили у ватри,



из сабласног облака гаражи изрони хеликоптер. Кретао се против вјетра да се што прије отме погубним струјама пепела и угљенмооксида. У тијесном пренатрпаном простору летилице Стеван је очајнички тражио вјешто прерушеног Арапина. Сва престрављена и загарављена лица изгледала су иста. Нада да ће Арапина препознати чинила се узалудном. Помисли да је с пергаментом готово. Хтједе одложити крст, али један лик му се учини мање уплашен. Боље се загледа – био је то Арапин. Хеликоптер, који је летио према сјеверу, Арапина је враћао у Делхи. Стеван схвати да је за неко вријеме сваки напор да се домогне иконе бесмислен и да мора сачекати бољу прилику. Крст врати у њедра и спреми се. У пренатрпаном возу као у паклу: путници су наваљивали на закључана врата његовог спаваћег купеа. Стеван га отвори. Крцат уплашеним лицима личио је на сиротиште. Гледајући те јаднике и сам се слично осјећао. Касно увече некако је стигао до хотела и небеског мира у соби на тридесет првом спрату. Стрпљиво је пратио све нервозније понашање Арапина. И док је у Индији трајала грозница звана Бопал, највише времена Стеван је проводио у аперитив-бару. Размишљао је о свему што му се издешавало. Био је сигуран да је Арапин опаснији од сваке звјери. Чинило му се да би непромишљено приближавање том човјеку могло завршити кобно. На рецепцији затражи вечерње издање „Дејли експреса” на енглеском. Све што се односило на дневне вијести говорило је о еколошкој катастрофи. Писање о нестанку двије хиљаде година старе иконе имало је другоразредан значај. На једној страници угледа доста нејасну фотографију мушкарца. Усредреди се на текст и, мада га је интуиција наводила, није био

сигуран у предосјећај. Чланак прочита два пута. Подаци које су нудиле арапске информације и смјела импровизација у великој мјери потврђивали су да је лице са слике вјешто маскиран крадљивац пергамента. Сем недоречености око лика, опис физичких особености упућивао је Стевана на тачност претпоставке. Сазнања до којих је могао посредством крста доћи у доброј мјери слагала су се са подацима из чланка. Још се једном загледа у фотографију; био је сигуран да су наводи тачни. Сазнао је да се осумњичени зове Абдел Ибн Саид, да је више пута привођен због разбојништава и насиља, да му је ужа специјалност крађа вриједних умјетничких раритета и да су с њим у вези нестанци познатих свјетских личности. Приписују му се још необјашњене провале у војне и технолошке тајне најмоћнијих земаља. Док је анализирао текст, Стеван осјети да га подилазе жмарци. Ненадана навала страха нагонила га је на помисао да одустане и врати се у Београд, безбрижности Скадарлије. Питао се шта тражи у осињаку источњачког темперамента и замршеном лавиринту материјалне биједи и духовних предрасуда. Шта би учинио да се докопа пергамента, куда би с њим. Чему толики труд и излагање опасности, најчешће невидљивој. Сави новине, напусти ресторан, попе се у собу, провјери да ли је све на своме мјесту, узео крст. Пратио је Арапина Абдел Ибн Саида. Много шта везано за њега Стевану је било непознато. Могао је, да је хтио, једним телефонским позивом мистерију окончати за неколико сати. Али, сматрао је да је проблем иконе искључиво његова игра. Невјероватну понуду од пет милиона, ономе ко укаже гдје се пергамент налази, сматрао је нечасним чином као и крађу иконе. Осјети замор па ријеши да се добро ис-

пава прије дефинитивне одлуке шта даље чинити. Када се пробуди, већина идеја изгледала је недовољно промишљена. Намјеру да успостави блиску комуникацију са кувајтским конзулатом у Делхију сматрао је лошом и брзоплетом. Привуче телефон да назове Европу, али изненадно куцање одложи накану. Сјети се Арапина и уздрхта. Из ковчежића дохвати бодеж, приђе вратима и, опонашајући глас времешна човјека, упита ко је.

„Шери, отвори, ја сам Пеги. Преклињем те пусти ме унутра. Кунем ти се, душо, узеху морфијум ако ме одбијеш.” Стеван се тихо закикота. Још једном окрену кључ у брави и бешумно се спусти у фотелју. Сумњичав и неравнодушан дуго се трудио да не мисли ни о чему. Кад се вратио стварности, закључи да свака одлука прво мора довољно да одлежи.

„Али, чему оволики страх?” незадовољан промрси. Од чега би требало зазирати? Једини човјек који му може нашкодити не слуги да га Стеван прати. Осјети замор и приђе лежају. Сан му брзо склопи очи. Сједио је под истом палмом и ћаскао с рабином. Питао је старца:

„Вриједи ли најљепше године живота провести у трци за нечим чега нисмо свјесни да нам припада?”

Старац набра вјеђе: „Зар мислиш, младићу, да постоји иједна ствар на коју било ко од смртника полагаје пуно право? Не, синко. Све што уображавамо да је наше, или желимо да буде, истински припада једино Творцу, непорочној сили која влада свијетовима, која види све и зна све.” Поглед подиже небу, благим покретом длан десне руке положи на прса, тихо рече:

„И наши животи, синко, дар су од њега и зато немамо разлога бити забринути. Стаза којом свако

иде, пут је којим се мора проћи. Млад си, зато добро упамти да ништа није у нашој вољи. Добро и зло, које нас могу снаћи, само су посљедица истине да јесмо или нисмо грјешни. Давно је све речено, па шта нам преостаје сем да се држимо стазе при рођењу предодређене. Не призивај његову милост ако си гријех свјесно починио – своје животно бремене мораш сам носити. Много је искушења и неизвијесности пред тобом; какви ти кораци буду, такав ће ти и траг бити. Синко, ако се уплашиш будућности, сваки дан биће ти испуњен стријепњом, без радости. Пожелићеш све да заборавиш, а чему живот без сјећања. Звијер се јазбини по трагу или мирису враћа, а бог је човјека по обличју своје створио: коме се дух изнад гријеха и зла не издигне, душу ће му зло отровати, а тијело у гријеху скончати. Видиш колико си стар, а ни трен не губим узалудно очекујући неминован крај. Мораш знати, синко, да ни једна птица није умрла у лету; ко на крилима обожености животом лети, животне тегобе му ојачавају крила. Видим, себи си ново име и нови лик дао, а то је варљиви привид. Запамти: пред Творцем тајна не постоји, као што ни једна света тајна смртнику није доступна. Нека те то не брине. Добро чињење није твоја воља; док је тако, на ружно искуство добри поступци те неће навести. Понекад и лоша спознаја преобрати се у супротност; како бисмо другачије могли препознати шта је добро. Често на горким искуствима темеље истине градимо. Зато на неистини своје мишљење не заснивај, туђа искуства вагај. Да би живот правилно схватио, отвори поспане очи, тама ће из твога погледа нестати. Само ко гледа, лице стварности ће видјети. И још запамти: сан може бити мрако ако траје дуже од ноћи!”, брижно рече старац, па утихну.

## ГЛАВА ТРИНАЕСТА

Да би лакше памтио ново име у кривотворени пасош, унио је податке пријатеља Луке. На брзину се спаковао, измирио хотелске рачуне и пожурио на аеродром – летио је до Хаваја, гдје је Арапин с пергаментом. У новинама Стеван чита да је паклени ураган опустошио сјеверну обалу отока.

„Да ли је и ово коинциденција?“, тихо промрси вадећи из кофера минијатурну репродукцију лика Мајке Божије. Три пута се прекрсти, цјелива иконицу и положи је на кољена. Из њедара извуче крст, пољуби га. Неколико путника са нескривеним занимањем га је посматрало. И док је тихо шапутао Оче наш, пратио је слике на крсту. Запрепаштен зурio је у човјека који се кретао главном улицом Хонолулуа. Помисли да халуцинира: средњевјечан мушкарац риђе браде и косе, пјегава лица и носа, по свему судећи није могао бити нико други до несретни Шкот. Сјети се ужасне ноћи и хотелске собе у Делхију. Као хипнотисан, без даха се враћао грозном часу кад се свирепи Арапин послужио бодежом. Лица бијелог као креч с невјерицом је анализирао сваки покрет на необјашњив начин васкрслог пјегавца. У његовом држању било је нечега Стевану препознатљивог. Грозничаво је размишљао на кога га човјек подсећа. Одједном схвати: незграпни кораци мушкарца широких рамена били су Ибн Саидови. Осјети да му срце убрзава. Није вјеровао да неко може у оволикој мјери да се преруши. Обесхрабрен призором стресе се и једва чујно јекну. Старија госпођа за-

бринито га погледа:

„Је ли Вам добро, велечасни?“, питала је на енглеском вадећи из ташне бочицу глицерина.

Стеван јој се љубазно осмјехну: „Колико грјешним искушењима можемо одолити, толико нам је и добро“, рече спуштајући крст у њедра. Пољуби иконицу Мајке Божије и врати у кофер. Правио се да дријема, а забринуто је размишљао о свему што би га наредних дана могло снаћи. Када је слетио на острво, први сумрак се мијешао с модром измаглицом над океаном. На тамном хоризонту пурпурни траг сунца лагано се гасио. Хонолулу се преображавао у милозвучно гнијездо музике и ритмова. Ураган и пустошење већ су били ружно сјећање. По наговору носача домороца изнајмио је собу у хотелу поред плаже да би у миру пратио шта се дешавало са риђобрадим. Међутим, лажног пјегавца није било. Гледао је другог човјека у друштву атрактивне жене. Знао је да се Ибн Саид опет прерушио и да је на помолу нова прича. Уздрхта при помисли да би ускоро још једно недужно мјесто могло доживјети судбину Агадира, Бопала и Хаваја. Кожни ковчег положи на сточић и спусти се у фотељу. Питао се да ли ће неколико чекова и нешто готовине бити довољно да из Хонолулуа, преко Америке, стигне до Београда. Претпостављао је да ће Арапин након неуспјеле трговине по Азији срећу окушати код пословичних Американаца или перверзних милионера Западне Европе. Да би дочекао прилику и покушао нешто учинити, требало му је много новца. Уплитање кувајтског двора могло би проузроковати растанак са иконом. Из крста су му се нудили нови детаљи из времена прије преласка тајфуна преко отока. Види

морску обалу и велику раскошну вилу у позадини. Широки простор прекривале су ријетке врсте егзотичног растиња. Зеленилом скривена камена стаза спуштала се до плаже. Бочно, у завученој марици лјескала се луксузна јахта и неколико скупоцјених глисера. Опчињен љепотом призора Стеван пожели да је тамо:

„Овдје живи пребогат човјек”, промрси враћајући поглед на вилу. Слика га је водила у пространу унутрашњост куће. Заваленог у удобну фотељу с друге стране телефонске жице види старца. Чује и нервозни глас саговорника док урла у слушалицу:

„Ви као да сте глуви, господине Смит. Понављам: радите што год Вам је драго, али тамо не помишљајте доћи: мој живот је вреднији и од Вас и од ове мазарије. А ако желите да је имате, захтијевам лову у кешу, одмах. Најдаље до десет ујутро морате стићи у Хонолулу. Чекају на адреси коју сам Вам рекао. И запамтите, мали Дојчмену, послјије десет нисам овдје. Међународна њушкала и онај самоувјерени балкански скот су ми за петама.” Помињање Балканца Стевана уздрма.

„На Хавајима ипак нисам инкогнито”, невесело закључи.

Слушајући разговор схвати да своје проблеме за сада мора гурнути у други план.

„Господине, Мухамеде, настави старац; увјеравам Вас да је то немогуће, тајфун ми се већ кроз оцак увлачи. Молим Вас наш сусрет одгодите за двадесет четири сата.”

„Слушајте ме, господине Смит”, заурла Ибн Саид. „Тај Ваш оцак зачепите; вјетрић пред којим кукавички дрхтите мене уопште не занима. Одузели

сте ми много драгоцјеног времена. Све што сам имао рећи, чули сте. Ако Вас је толико страх за дебелу швапску гузицу, онда смо са овим послом завршили.”

„Господин Герхард, а Ви га добро знате, једва чека да Вас откачим.”

„Овдје сам само до десет, Смит”, још једном га опомену Ибн Саид и грубо залупи слушалицу.

Међутим, стари лисац ни тренутка није био у недоумици. Вриједност која му је већ на дохват руке ни по коју цијену не смије изгубити. Окрену број у локалу и позва возача:

„Ало, Марк, опростите што Вас у ово доба будим, али ми је заиста хитно. Молим, што прије спремите кола, морамо кренути за Хонолулу, невријеме стиже. Више бих волио да се крећемо друмом, него да јашемо на урагану.”

Човјек са друге стране је ћутао. Смит помисли да је веза прекинута:

„Јесте ли још ту, Марк?”, упита старац.

„Да, ту сам, господине Смит, али не знам зашто рикзиковати по оваквом времену. Зар не пратите упозорења метеоролошких служби за Пацифик, нечастиви је пред вратима.”

„Марк, касно је за објашњавања, разумијете ли ме – немам избора. У Хонолулу морам бити прије десет ујутру, чека ме неодложан посао.”

Младић погледа кроз прозор:

„Ако дозвољавате, хер, ражалостио бих Вас – олуја почиње.”

„И сам то видим, Марк.”

„Али, газда, кренути сада је самоубиство.”

„Марк, немамо другог избора. Хонолулу није да-



леко, а пословни свијет је немилосрдан.”

Млади човјек осјети стезање у грудима. Загрли трогодишњег разбуђеног синчића. Сузних очију окрену се супрузи. Жена не издржа, дрско му истрже слушалицу из руку:

„Мистер, Смит, од ноћас на наше услуге не рачунајте!”, кратко рече и прекину везу.

Изненађен стари господин покуша још једном назвати Ибн Саида, али је линија била мртва. И Марков телефон је ћутао. Смит погледа на сат, чинило му се да још није касно. У три и тридесет, одољевајући погубним ударима вјетра, једва се проби до аута. Снажна машина заурла кео бијесна звијер. Промичући испод каменог лука капије црни мерцедес урони у таму махнито грабећи према планинама. И док је с напором савлађивао оштре серпентине, Стеван га је са зебњом пратио. Од помисли шта би се могло старцу догодити, дизала му се коса на глави. Високо, у једном завоју, прво се чула језива шкрипа кочница, потом се ауто нагло занесе, а свјетла почеше тонути. Ужаснут Стеван зажмири. Гласом очајника стари Смит опсова:

„Проклети да сте, Марк, чујете ли ме! Проклети били до смрти.” И док су секунди бескрајно споро текли, старчев глас пун мржње постајао је слабији и удаљенији. Пригушен тресак из понора и заглушујуће снажна експлозија спустише завјесу на недовршену причу о Смити.

Стеван отвори очи. Стравичан приказ пружа му одговор на питање зашто је Ибн Саид наредног јутра необављеног посла одлетио за Сан Франциско. Оно што му се много пута чинило чудним, сада је имало пуну потврдлу. Био је скоро сигуран да тајан-

ствена моћ пергамента доноси несрећу свакоме ко га се на нечестан начин покушава домогнути. У Стевану није било дилеме да икону штити необјашњив сплет магичних околности. И док се присјећао свих грозота које је видио, јави му се глас времешног рабина:

„Синко, све је већ прошлост. Не осврћи се, оно што долази, неће чекати на твоје недоумице. Цијена живота није мала, а рачуне смрти нико није измирио. Пребројавати страдања значи – признавати поразе, а сем смрти, човјек други пораз не познаје. Зато не јадикуй над туђим судбинама: они за којима плачеш – не чују те.”

Канио је Стеван протуријечити старцу, али глас времешног рабина ишчезе. У души Стеван осјети тјескобу. Врати крст у њедра и сиђе у ресторан. Тиха хавајска музика лијепу ноћ чинила је чаробнијом. На дискретно освијетљеном дијелу терасе плесало је неколико парова. Сам за столом у углу, непрестано мислећи на несретног Смита, испијао је трећу чашу црног вина:

„Играте ли, господине?”, чује питање на лошем енглеском језику. Подигао је главу. Прилично замагљен малиганима поглед му се заустави на лијепо обликованим, скоро обнаженим грудима. Стеван заборава на старца. Помисли да ништа љепше није видио. Климну:

„Можда би по чашица вискија у мекој сјенци баште било боље рјешење.”

„Ја гласам за обалу”, мазно је рекла. „У вечерњим сатима пијесак је пријатан, а шум таласа чаробнији је од сваке музике.”

Устао је. Док су се спуштали низ плажу, предло-

жила је да наставе боси. Блага топлина преко табана прожимала му је тијело. Загрлио је дјевојку. Обухватајући га око паса приви се уз њега:

„Колико остајете на острву?“, тихо упита.

Стеван поглед подиже ка пучини:

„Данас сам стигао, а следећег мјесеца размишљаћу о одласку.“

Као да га није разумјела, загледа му се у очи:

„Овдје сте први пут, сер?“

Стеван се наже и пољуби је у врх носа:

„Тако је, надам се, неће бити посљедњи.“

Несвјесно му стишћући руку дрхтала је од пожу-де:

„А жена? Је ли и она овдје?“, бојажљиво упита спуштајући му главу на раме.

Стеван одмахну:

„Брачно искуство ми је на нули!“

Успоравајући с невјерицом га је погледала:

„Ви Европљани по правилу сте неожењени.“

Застао је: „По чему закључујеш да сам Европљанин?“

Гласно се закикотала:

„У то сам сигурна, мој господине. Јенки би ме одмах повео у собу.“ Трудила се да буде убједљива како би оставила утисак зреле и искусне жене.

Сјели су поред обале. Послије првог пољупца рекла је:

„Ти ниси као други.“

Длановима Стеван јој обухвати лице:

„Гријешеш, мала. Прије ће бити да други нису као ја.“

Лагано му је раскопчавала кошуљу:

„Понекада су мушкарци попут вина, а вино има

дивну боју. Ипак док га не пробамо, ми жене не знамо каквог је укуса.”

Претварао се да није схватио алузију:

„Значи, обожаваш сок од грожђа?”, пецну је.

Мислећи да се поиграва њеним годинама, сјетно се осмјехну:

„Свакако више од воде, господине!”, узвратила му је истом мјером.

„Онда би боца доброг шампањца и моја соба биле право рјешење”, од задовољства очи јој блеснуше. „Не заборави да понесеш и двије чаше, набијеђени Јенки.”

Одмахнуо је: „Никако, малена. Зашто компликовати угођај? Ми Балканци обично пијемо из флаше.”

Насмијала се: „Можда да бисте лакше забушавали?”, изазивала га је.

Док су улазили у апартман, напућила је усне:

„Страшно мрзим бајату тишину хотелских соба.”

„А шта волиш? Љубавну игру уз тиху музику и купање у пјени старих вина?”

Спустио се на саг.

Збуњено га је погледала:

„Зар софа није угодније мјесто?”

Пружајући јој руку Стеван одмахну:

„Не, малена. Вино брзо опија, пад са софе могао би бити незгодан.”

Док су се смијали, врели прсти им се замрсише.

„Мушкарци какав си ти најчешће су непредвидиви”, мазно рече лијежући по њему, на сагу.

Са ниског сточића Стеван дохвати боцу:

„Душо, ја бих прво мало овог отрова.”

Не одбијајући пила је и она. Омамљеној јаким

вином очи јој засијаше, ужарене усне спусти на његове. Резак окус шампањца помијешан са мирисима тијела запали га попут афродизијака. На трен му се учини да се свод над њим отвара. Ко дивљим вјетром понесен, врелим длановима обухвати јој бедра и свом силином крену нагоре. Крхко тијело дјевојке уздрхта:

„Ах, ах, мили!”, јечала је жестоко крећући боконима. Стеван снажније урони. Попут тигрице цвилела је и дахтала примајући га дубље у себе.

„Да наставимо са вином?”, предложи Стеван излазећи из купатила. Незасићена, гладним погледом напросто је прождирала његово наго тијело:

„Може, мили, али тек када ми нешто објасниш”, рече показујући на црни огртач објешен у полуотвореном плакару. „Значи ли ово да си свешетеник?” Мада је осјећао непријатност што мора слагати, усиљено се осмијехну. „Зар би ми свештеници требало да се разликујемо по нечему од осталих мушкараца?”, вјешто узврати дохватајући неиспијену боцу.

„А, жените ли се?”

Стеван јој пружи шампањац па крену према лежају:

„Да би то сазнала, мораш ми рећи име.”

Раширених очију погледала га је:

„Боже, читаво вече смо заједно, а ја не знам како се зовеш.”

„Ја сам Лука. А ти?”

„Ливи.”

Насмијао се. Л.– Лука, Л.– Ливи. Чаробно звучи”, ласкао је мамећи је поново у кревет.



## ТРЕЋИ ДИО





## ГЛАВА ЧЕТРНАЕСТА

Спавао је дуже него обично. А кад отвори очи, дланом лагано крену преко јастука. Међутим, дјевојка није била ту. И сребрни крст са ноћног сточића је нестао. Пун зебње Стеван јурну у купатило. Празно. И улазна врата апартмана нађе откључана. Осјети вртоглавицу и помисли да ће пасти. Одгурну их, изађе у ходник. Сем пригушене шкрипе лифта, све друго је мировало. Снажан грч у стомаку натјера га да се врати у собу: „Ако је крст заиста нестао, и са иконом је готово”, завапи бришући орошено чело. Тек тада на сточићу примјети комадић папира. На њему је писало нешто што није знао прочитати. Размишљао је шта да чини, а ничега охрабрујућег није се могао сјетити. И док је у његовом бићу све звонило на узбуну, Стеван је слутио да га то неко опомиње. Позвао је рецепцију:

„Добар дан, господине Сем, зовем из собе петсто пет. Да ли је неко оставио поруку?”

„Мислим да јесте. Ипак, стрпите се на часак. Да, да, ту је, мистер Лука. Желите да Вам одмах донесем?”

„Хвала господине, Сем, ипак ћу сићи.”

Брзо се обукао у нади да га чека крст. Међутим, у руци службеника хотела видио је само лист превијене хартије. Тужно помисли да му је срећа окренула леђа:

„Господине Лука, замољен сам да ово предам лично Вама.”

Стеван прогута пљувачку: „Знате ли од кога је?”

Стари Сем слеже раменима. „Нисам сигуран да ће Вас мој одговор задовољити. Дјечак, домородац, ово ми је донио и одмах нестао.”

Ријеч домородац Стевану врати трунку наде: рашири папир, рукопис је био идентичан ономе из собе. Стеван нервозно заврти главом:

„Опростите, сер, али бих Вас молио за помоћ. Можда Ви знате ово дешифровати?”

Старац се наже: „Хм, то Вам је овдашње домородачко писмо, господине”, рече бришући наочаре. „О њему понешто знам, али нисам нарочито вјешт. Ипак, покушаћу.”

Једва сричући старац поче читати: „Лука, неко вријеме нећу бити ту. Видјећемо се за десетак дана. Опрости, морала сам рано отићи.”

Семи скиде наочаре и рашири руке: „То је све што пише, сер.”

На трен се изнова загледа у текст: „Нисам Вам рекао – у потпису је Ливи.”

Испуњен чудном слутњом Стеван га сумњичаво погледа: „Познајете ли ту дјевојку?”

Неколико тренутака старац је ћутао као да размишља:

„Вјерујте, сер, мени су Хавајке све исте. Разликују се само по цијени услуге коју Вам пружају у кревету”, закикота се.

„Стари смрдљиви јарац”, помисли Стеван с мучком стишавајући гњев.

„Имали сте их много?”, прикривајући гађење упита.

Старац надмоћно подиже руке:

„Још питате, младићу! За ових двадесет година, од како сам на отоку, мало њих није са мном спава-

ло”, старац се опет гласно зацерека.

Стевану је ово било и превише; с подозрењем одмјери хвалисавца одлучан да га понизи:

„Ви сте још као младић, сер!”, подсмјешљиво рече истовремено наметљиво загледа се у старчеве мршаве руке које су се тресле мимо његове воље.

Препознао је Стеванову дрскост, али немоћан да савлада сујету, поцрвени, одложи дебеле наочаре па, да би прикрио дрхтавицу, дланове чврсто приби уз пулт:

„Чујте ме, господине Лука!” експлодира сијевајући ситним очима. „Морали бисте знати да не подносим саркастичне људе, поготово када сам на радном мјесту.”

„Лукаво, као да се на њега не односи, Стеван са одобравањем климну:

„Ах, сер, потпуно сте у праву. Од доласка исте nelaгодности трпим. Ипак, туђе глупости, господине, и Ви и ја морали бисмо игнорисати.”

Широм отворених очију као да се чуди стари Сем га збуњено погледа. Испровоциран, спремао се да узврати ударац, а не остаје му ништа друго но да се повуче разоружан. „Дубок презир према Стевану, који ми је до малочас тровао душу, било би паметније претворити у лијек”, помисли. Благо осмијехнут тихо упита:

„Јесте ли за кафу?, или, можда, нешто друго желите, мистер Лука?”

Затечен, Стеван лукаво прихвати лулу мира претварајући се као да међу њима ништа лоше није било. Вјешто је ласкао старцу:

„Знате, господине Семи, био бих срећан да имам Вашу моћ самоконтрале. Вјерујем да је то најбоља

терапија која даје снагу за миран и здрав живот.”

Осјећајући се да је почашћен, Семи не рече ништа, са пулта дохвати наочаре и без трунке срџбе загледа се Стевану у лице. Топлина из његових очију за Стевана је био добар знак да је старац схватио како би требало да разговарају. Повуче дуг дим па дршком луле показа на телефон.

„Мистер Семи, молио бих Вас да ме спојите са Европом.” Очи старог засијаше:

„За Вас, господине Лука, и сада, а и у будуће, спреман сам учинити и више. Желите ли везу одмах?”

„Да, мистер. Разговарао бих из апартмана.”

Стари климну.

Потпуно задовољан Стеван крену ка лифту. Претпостављао је да старац о њему зна више но што је показивао. Сјети се Ибн Саида и његовог разговора са Смитом, кад је помињао Балканца. Слутња да Арапин зна да га Стеван уходи, све чешће се потврђивала.

На везу није дуго чекао: „Хало, дивно је да те опет чујем.”

„А ко је то?”

„Ја сам, Стеван, твој пријатељ. Ниси ме, ваљда, већ заборавио? Зовем те из Хонолулуа.”

Након краће паузе зачуђен глас из даљине поново упита:

„Одакле зовеш?”

„Из Хонолулуа, са далеких Хаваја. И не распитуј се много, стари мој, прилично сам танак с ловом да бисмо разглабали. Када се вратим, причаћемо. А сада пажљиво прати шта ћу ти рећи...” Пошто заврши разговор, Стеван сиђе на рецепцију.

Захваљујући се старцу невољно рече:

„Чини ми се, мистер Сем, да ћу морати мијењати хотел. Потражићу јефтинији смјештај. Моје прескромне резерве недовољне су за овај луксуз.”

Стари Семи се осмјехну: „Мистер Лука, ако будете стрпљиви, нешто ћемо смислити”, затим подиже слушалицу. Након краћег разговора окрену се Стевану:

„Док попијемо кафицу, све ће бити у реду.” Позва шанк.

У свему овоме Стевану се чинило нешто необично: некоме је стало да дуже остане. Проницљиво погледа старца:

„Нисам Вас добро разумио, сер”, рече пунећи лулу.

Стари Сем одмахну:

„Проблем је сасвим једноставан, господине Лука. Ви знате да је ово приватни хотел, па су аранжмани ствар договора између газде и клијентеле.”

Док су разговарали, стиже кафа. Стеван мало отпи, а онда припали лулу:

„Неће Вам сметати, сер?”

„Само изволите. Зар нисмо у ресторану? Ја сам пушач”, додаде Семи вадећи паклицу.

Висок, кошчат човјек изразито широких рамена прилазио је столу. Стеван га дискретно одмјери. Незграпан корак и голобрадо дјечије лице су супротности. Ово му се не допаде. Претпостављао је да је то газда; лако се подиже и срдечно прихвати понуђену руку:

„Господине Лука, ја сам Нич. Ако ми се придружите, за доручком ћемо се упознати.”

Погледа у старца: „Семи, молим Вас, учините не-

што да нас ови из кухиње не забораве.”

Стари их на трен остави. Нич се окрену Стевану:

„Семи ми рече да имате некакав проблем.”

Стеван осјети ватру у лицу:

„Личне је природе и не бих да Вас замарам.”

Газда погледа према рецепцији: „Господине Лука, какви бисмо пословни људи били ако не бисмо излазили у сусрет клијентели? Ви сте свештеник?”, упита показујући на Стеванову мантију.

Стеван осјети нелагодност:

„Да, господине, овдје сам на некој врсти ходочашћа”, одсутно рече чистећи лулу.

„Сликате?”, примијети Нич.

Изненађен, Стеван подиже главу.

Нич се исцери: „Не брините, господине Лука, нисам видовњак, траг боје на Вашој лули довољно говори. Чини ми се, волите византијску плаву.”

Стари се врати. Нич га погледа, а онда се окрену Стевану:

„Када већ говоримо о сликарству, сигурно знате више од мене о крађи стољећа у Кувајту. Мислим на пергамент са ликом Јована Претече, сребрни крстић и на још неке мање важне умјетнине.”

Да би добио у времену, Стеван поче пунити лулу, запали је, повуче дуг дим, па потврдно климну. Трудио се оставити утисак равнодушног човјека:

„Да, да, читао сам, господине Нич. Ипак, рекао бих да је то најобичнија фарса. Људи се презасите богатства, па не знају шта ће од себе. И сами знате – материјална моћ и анонимност не иду скупа.”

Нич дохвати чашу:

„Фарса, или не, мој господине, у питању је велика лова. Какве ли бахате неодмјерености – пет ми-

лиона долара ко укаже на прави траг. Зар Вам се то није згадило, господине Лука? Нудити толики новац, то је неразумно. У овој Меки свјетског туризма мени треба пет година Сизифовског ринтања да бих укњижио толико”, једва обуздавајући бијес Нич испи виски. „Али, манимо се тога, маестро. Реците ми шта планирате поподне.”

„Ништа нарочито”, одговори Стеван.

„Онда ми будите гост за вечером. Што се тиче досадашњих и будућих Ваших рачуна, од данас ту бригу препустите мени. Пошто сте сликар, имајте на уму да много волим иконе, поготово старије.” Гледајући Стевану право у очи наметљиво се исцери, устаде.

„Хвала Вам, господине Нич”, благо се наклони Стеван стишћући му руку.

„Не брините, покушаћу да Вам узвратим”, двосмислено одговори Стеван и са старим Семом крену ка рецепцији.

„Господине Лука”, снисходљиво га освоји старац, можда изгледа необично, али су Американци чудан свијет. Човјек би рекао да им је на првоме мјесту бизнис и профит. Увјеравам Вас да су увиђајност и милосрђе присутнији у њима. Додуше, и ја сам Амер, али Нич је ријетко добар. Прије неколико дана некакав Арапин нас је прописно остругао; пуне три седмице та хуља је изигравала шеика. Извољевао је више од свих гостију, само што харем није захтијевао. А онда се кварно извукао да се стидим своје наивности.” Старац спусти наочаре на пулт, настави: „Тог јутра набијеђени калифа сишао је у салон да доручкује. И када је завршавао, неко га је позвао телефоном. Послије обављеног разговора замолио ме

је да му припазим на фотоапарат и камеру. Замислите, господине, чак ме је и флашом вискија частио. Мислио сам да је пијан. Сјео је у изнајмљена кола и одјурио. Прије поласка махнуо је и довикнуо да се брзо враћа. Међутим, није га било ни на ручку, ни на вечери. Кад не дође ни на спавање, газда се озбиљно забринуо. Канио је позвати полицију у страху да се клијенту нешто догодило, ипак се предомислио. Слутећи да је отпутовао, окренуо је информације на аеродрому. И заиста, нешто касније јавили су му да је извјесни господин Бин Ахмед јуче у десет и десет „Пан Америкеноме одлетио за Сан Франциско.”

Стеван се брецну: „Како рекосте да се звао?”

„Бин Ахмед”, понови старац.

Стеван осјети сврабеж око врата, али се трудио да Сем не примијети његово неспокојство:

„Хм, тако Вас је та ситна лопужа насамарила?”, немарно додаде чистећи лулу. На трен погледа старчеве тужне очи:

„Шта се ту може. Камера и апарат надокнадили су Вам бар дјелић штете.”

Семи се против воље насмија:

„Опростите ми, брзоплето сте закључили, сер. Биле су то двије празне, добро очуване футроле.”

Мада није желио, и Стеван се зацерека:

„Не љутите се, господине Семи, не смијем се Вама. Молим Вас, коме би још тако нешто пало на памет!” извињавао се Стеван. Повуче неколико димова па, као да се нечега сјети, упита:

„Зар господину Ничу то није била добра поука за убудуће. Можда нисам довољно пробирљив као тај, како рекосте, Бин Ахмед, ипак не сумњате да би се случај могао поновити. Стари Семи одмахну:



„Не, не, никако, господине Лука: два грома у једно дрво не погађају. Него, заборавих Вам рећи – Арапин је користио апартман у којем сте Ви сада.”

Стевану се учини да се иза овога нешто крије, помисли:

„Откуда толико интересовање за кувајтски случај власника хотела на далеким Хавајима. Пола домородаца за ту арапску земљу није ни чуло. Све му је изгледало и чудно и сумњиво јер је био сигуран да овај човјек ријетко чита. У своме трактату помиње име младог кувајтског принца. Поготову га чуди Ничева великодушност, а једва се познају. Док је размишљао, поглед му је био одсутан, а чело набрано. Семи примјети забринутост на његовом лицу:

„Господине Лука, ако Вам је непријатно ово са апартманом, лако можемо направити замјену.”

„Нема потребе, мистер Сем”, одби Стеван истресајући пепео из луле.

## ГЛАВА ПЕТНАЕСТА

Тек петогa данa Стевану је стигао новац од Луке. Ђаскао је са господином Ничом у ресторану када му је стари Семи то саопштио. Два стола даље од њих сједио је младић, домородац. Стевану се чинило да у њега гледа.

„Молим Вас, ономе момку однесите пиће”, рече када конобар приђе. Нич се окрену:

„Ало, Хал, дуго те нисам видио, стари мој. Како ти је сестрица Ливи?”

Стеван осјети грч у стомаку, боље се загледа у младића. Заиста, он и дјевојка невјероватно су личили.

„Хали, дођи, сједи са нама”, позва га Нич.

Младић је кратко оклијевао. Кад приђе столу, пружи руку Стевану.

„Мистер Лука”, освои га Американац. „Овога часа пред Вама је најбољи ловац на бисере од америчке обале до земље древних самураја.”

„Веома сам почашћен”, рече Стеван рукујући се са домороцем.

Младић благо поцрвени.

„Господине Лука, поздравила Вас је Ливи и замолила да Вам пренесем извињење. Послала је нешто што Вам припада. У колима је. Ако хоћете, одмах ћу донијети.

Стеван није желио да Нич види крст, разговор намјерно усмејери на страну.

„Не морате журити, Хали. Ево стиже пиће.”

Американац погледа у Стевана:

„Ви знате Ливи?”

Стеван потврдно климну, али не рече ништа. Нич чежњиво уздахну:

„Ах, то је дивна дјевојка, још сасвим млада. Било би тужно да је судбина одвуче путем оточких љепотица.”

Препланула кожа на Халијевом лицу се затегну, погледа у Стевана:

„Знате, господине Лука, странци мало кад у потпуности схвате прилике на острву. Наше дјевојке најчешће су принуђене да издржавају читаву породицу јер је на отоку мало посла, а богати кавалјери нису увијек дарезљиви. Наравно, ово се не односи на мистер Нича. Нажалост, препуни су Хаваји других.” Младић се загледа у чашу као да размишља:

„Господине Лука, желим да мојима будете гост.”

Помало изненађен Стеван се окрену Ничу. Прикривена сјенка зависти прелети преко Американчевог лица. Стеван то примјети:

„Мистер Лука, пријатељи Халијеви не би оклијевали да прихвате позив. Не заборавите, велечасни, и наша срца сте освојили”, лукаво додаде. Док је говорио, Американца је прстима нервозно добовао по столу.

„Зар већ”, хтједе питати Стеван, али се обузда. Мирно спакова лулу па дотаче Ничово раме:

„Хвала Вам, газда. А Ваш позив, Хали, са задовољством прихватам ако би се прије вечери вратили.”

Младић потврдно климну: „Ако, Ви сер, тако желите, тако ће и бити.”

Стеван одгурну столицу: „Онда је боље да раније кренемо.”

Американчеве се очи на трен скупеше. Ову реакцију Лука схвати. При поздраву благо му продрма руку:

„Мистер Нич, не љутите се што одлазим. Дружење са Вама веома је пријатно. Уосталом, вече није далеко.” Док је говорио, све је личило на нешто више од обичне вербалне перверзије. Американац се усиљено осмјехну:

„Само, Ви, изволите, Лука. Семија ћу замолити да ми јави чим будете овдје. И тебе очекујем”, рече рукујући се са младићем. „Већ дуго се нисмо видјели, а о много чему треба да разговарамо.”

Када изађоше из града, Стеван упита:

„Колико ти је година, Хали?”

„Двадесет двије, господине Лука. Зашто питате?”

„Хм”, заврти Стеван главом, „није ли то премало да би неко словио за најбољег ловца на бисерњаче?”

Хали уздахну:

„Искусни нерадо иду под воду, рођење је напор, поготово ако се рони из дана у дан. Човјека на острву живот на то приморава. Наша је породица бројна, ја сам најстарије дијете.”

„Колико година има Ливи?”, упита Стеван.

„Недавно је напунила осамнаест.”

Стеван се сјети ноћи проведене са дјевојком, преплави га осјећај срама. „Прави сам скот”, помисли. „Да сам ожењен, скоро да бих толику кћер имао. Отвори очи и врати се разговору:

„А шта ти раде родитељи, Хал?”

„Мајка се брине о домаћинству, отац је нижи чиновник у пристаништу. Лошег је здравља. Често је на пштеди, а то се одражава на његову зараду. За-

то сам већ са девет година пекао занат, а са тринаест многе старије сам учио како се то ради. Релативно добро живимо. Ипак, ловаца на отоку све је више, а морско дно сиромашније. Морамо дубље ронити, док нам не постане предубоко.”

Стеван отвори дуванкесу, неколико пута ушмрк-ну омиљени мирис, па упита:

„Колико вас је у породици, Хал?”

Младић благо поцрвени:

„Нас деветоро дјеце и родитељи. Ливи је четврта.” Кратко поћута па додаде:

„Ипак, млада је да би се о себи бринула. На острву дјевојке рано сазријевају, а то је узрок наше несреће. Богати странци мисле да се за новац може добити све. Ето Вам одговора зашто проституција на отоку цвјета.”

Стеван сјетно уздахну, сјети се начина на који му је Ливи пришла. Мада је био сигуран да она није једна од њих, искрено је жалио дјевојку. Знао је да је тјескоба у оваквој врсти посла присутна само први пут, потом продаја тијела постане бизнис. А када једном нека пожели миран живот, за повратак обично буде касно. Искрено се кајао због Ливи. Колико се усхићен дивио док је као дјечак слушао прелијепе приче о Хавајима, сада, када је ту на извору слатког врела, умјесто сласти, осјећа горчину. Покуша да не мисли о томе; поглед му одлута према брдима.

„Како је ово предивна земља, Хали, као да су је богови за себе стварали. Гдје год да се човјек окрене, понуди му се нешто ново, још невиђено. Кажу да је рај на седмом небу, а ја тврдим да је овдје, и да сте ви божија дјеца.”

Хали се суво осмјехну: „За странца ово можда и

јесте рај, ипак се од љепоте не живи. Мој дјед ме је учио да је судбина домородаца у тешком раду и трпељивости. То би човјек некако поднио да је црнчење добро плаћено. Када бисте могли замислити шта се све мора издржати да би се дошло до једног бисера. Вјерујте, несреће су честе, понекад и кобне, а човјек се два пута не рађа. Шта имамо сем отаљавања голог живота?”, заћута, махну неком у пролазу, па настави:

„Видите, господине Лука, за Нича се говори да је на острво дошао са два полупразна кофера, да је много шта пробао, али није ишло. Онда се досјетио, па се почео бавити препродајом наших бисера. Ускоро је десетоструко профитирао на нашем труду и зноју. И сами сте свједок колико сада има.”

Стеван упитно погледа младића: „А што нико од вас није продавао бисере?”

Младић спусти поглед: „Зато што ми са острва не дамо своме испред себе”, срамжљиво одговори Хали. „Господине Лука, одвајкада то је наше проклетство.”

Стеван се сјети куће и Београда:

„Зар смо ми Срби другачији?”, помисли.

Хали успори.

„Господине Лука, погледајте, доле десно, то је наше село, највеће станиште ловаца на бисерњаче.” Стеван се наже: дубока увала уским пролазом везана за пучину ко зрно бисера блистала се на сунцу. По брежуљцима са обје стране дријемале су начичкане љупке кућице, а у прочељу залива протезала се сеоска лука. Мноштво једрењака и моторних чамаца, попут јата поспаних птица, љескало се на мирној површини воде. Није могао одвојити поглед од при-

зора, пожели да је ту рођен.

„Гдје је ваша кућа, Хали?”

Младић подиже руку: „Тамо, са оне стране залива, прва до пристаништа.”

Стеван се наже више:

„Колико видим то није лош породични дом.”

„Да, господине Лука, није; отац је у њега уградио читав живот. Дванаест година радим, а два брата близанца, између мене и Ливи, однедавно се баве истим послом”. Длан спусти на инструмент табле. „Мислите ли да би Вам неко оваква кола поклонио, а да мотор ради на воду и маглу.”

„Колико сестара имаш, Хали?”

„Четири. Ливи је најстарија”, одговори успоравајући возило. Окрену се према Стевану:

„О себи сам Вам много рекао, а ја, господине Лука, о Вама ништа не знам.”

Стеван се удобније намјести:

„Из Европе сам, Хал, са Балкана. Има тамо једна мала земља, зове се Србија, и једна још мања, Црна Гора. Обје су лијепе, сунцем умивене као Хаваји.”

„Имате ли дјеце?” упита Хал.

Стеван се примора на уздах: „Још нисам жењен. У нашим градским срединама људи касно заснивају породицу.”

„Хм”, зачуди се Хали. „Овдје код нас, господине Лука, кад неко има тридесет, прстију на руци мало је да преброји своју дјецу.”

„То Вам је од бога дар, Хали. Био бих сретан да је и у мојој земљи тако. Људи су различити. Младићи по нашим селима рано се жене. Међутим, шта вриједи када роде само једно дијете. То зовемо ру-

жним именом – бијела куга. Ипак, код нас свештеника другачије је, имућнији смо, па су и дјеца бројнија.”

Да ли је на часак поцрвенио, не зна, али се због лажи осјећао биједно.

„У слободном времену сликам”, рече да ублажи гађење и према себи и према олако изговореној неистини. Тјешило га је што Хал није могао знати да православни свештеници не могу примити парохију нежењени.

Хали га радознало погледа:

„И Ливи слика, мистер. Мислим да то добро ради... Ево, стигли смо.”

Улазећи у двориште, Стевану се чинило да је кућа празна:

„Ко би рекао, Хали, да вас је једанаестеро у породици?”

„То Вам је честа појава на отоку, господине. Одрасли раде, а млађи се врзмају око обале. Море је велика тајна. О њему би човјек морао више знати прије но што му постане судбина.”



## ГЛАВА ШЕСНАЕСТА

Стеван се надао да ће се Ливи појавити. Горио је од жеље да је види. Било је касно по подне па је постајао нестрпљивији. Ко зна по који пут пунећи лулу, упита:

„Хали, јесу ли твоји у селу? Шта је са Ливи?”

Младић поцрвени:

„Ох, господине Лука, зар Вам нисам рекао да је са браћом на једрењаку. Лов на бисере траје данима, а неко мора да кува.”

„Јесу ли далеко?”

„Не претјерано. Сјевероисточно одавде воде су дубље, ловишта богатија.”

„Зар момци могу без тебе да једре?”

Хали се задовољно осмјехну: „Не брините, господине Лука, браћа су прави професионалци. Него, Ливи ме је замолила да Вам вратим крст. Мисли да Вам је, бар за сада потребно друштво. Према странцима људи са острва могу бити и непријатни.”

„А када се неустрашиви враћају?”, упита Стеван.

„Најдаље за једну седмицу, можда раније, зависи од улова и временских прилика.”

Стеван се загледа у небо:

„Плове ли близу обале?”

Хали препозна његову забринутост:

„Господине Лука, ми имамо добар брод. Колико улажемо у посао, толико водимо рачуна о безбједности. И најбољи улов не може бити утјеха у случају несреће. Ништа није врједније од живота, а радити се мора. Ко жели имати бисер, зна да га само у дубинама може наћи. Наредне године намјеравамо ку-

пити веће корито. Браћа пристижу, а ронити на једноме мјесту није исплативо.”

Док је Хали говорио, Стеван примјети да од пристаништа уском каменом стазом долази средњовјечна жена са четворо дјеце. Најмлађе је носила на руци, а двије дјевојчице и дјечак ишли су испред. Када их угледа, Хали се хитро подиже:

„То ми је мајка са сестрицама и братом.”

„Значи, Ливи и тројица су на броду?”

„Да, господине Лука, свако доприноси колико може. Два су довољно јака, а трећи има тек четрнаест; учи се послу.”

„Је ли отац у селу?”

Хали показа руком: „Тамо је, са оне стране луке. Када је слободан и здрав, помаже на доку за поправку бродова и крпљења мрежа. Долар више није за бацање.”

Док су разговарали, жена је прилазила.

„Говори ли мајка енглески?”, упита Стеван.

„Углавном сви говоримо, не баш добро, али свакога дана више знамо. Овдје је језик трећа рука”, рече Хали и пође мајци у сусрет. Прихвати од ње ведрицу пуну нечега и загрли сестрицу, погледа према Стевану:

„Мајко, ово је господин Лука. Из Европе је. На острву борави као туриста. Одсјео је код Нича.”

Слободном руком жена поправи косу, поздрави се са Стеваном.

„Ливи ми је причала о Вама, господине. Драго ми је што сте у нашем дому.”

„Ах, поштована госпођо, колико бих био сретан да је и мој дом овдје негдје. Већ сам рекао Халију, Хаваји су рај на земљи.”

Задовољна, жена се насмија: два реда здравих,

бијелих зуба бљеснуше на препланулом лицу:

„Опростите, господине Лука, али није све идеално. Кажу да у рају нема мученика, а на острву их је сваког дана више. Ми смо ријетки који се накако отимамо. Дјеци добро иде, али бисери нису неисцрпни. Сине, јеси ли господина чиме послужио?”

„Јесте, госпођо”, умјеша се Стеван.

„Рекао бих да се овдје плодови и земље и мора нуде у изобиљу – прави рај.”

Жена се поново осмјехну:

„Ако је душа задовољна, немаштиња се може трпити”, рече и помилова румене образе дјетета у наручју:

„Видите, господине Лука, ја имам пуно разлога да се радујем. Једни ме у много чему одмјењују, други расту. Зашто се плашити живота?”

Сјели су испод лозе кивија:

„Молим те, Хали, послужи ананаса док припремим шкољке.”

Младић привуче котарицу с плодовима:

„Господине Лука, било би нам драго да останете до сутра. Глисером ћемо поћи на сјевер да упознате моју браћу. И Ливи би се обрадовала.”

Стеваново лице захвати пламен:

„Дивна идеја, Хали, али смо обећали господину Ничу, зато предлажем да вечерас будемо у Хонолулуу, а у зору вратићемо се овамо. Не бих хтио слагати Американца.”

„На њега сам заборавио”, прекори се Хали дохватајући ананас.

„Колико мислите остати на острву?”

У једном трену Стеван помисли да се, младићу, повјери, али одустаде:

„Не знам, Хали. У Европу ме ништа не вуче.

Ипак је нешто јаче од мојих жеља. Да бих овдје као ходочасник боравио, потребан ми је капитал. Док сам у служби вјерницима, живим од њих. Ван тога највредније што посједујем су моја платна. Од њих на Балкану имам солидне приходе. Слике су далеко, а да су овдје, неко би требало да их купи. А ко је тај? Свијет више цијени бижутерију, лак провод и путовања. Сви сањаримо о луксузним јахтама и брзим аутомобилима. Снобизам и монденска грозница су неизлечиво захватили планету. Они који највише имају ретко су склони улагати у духовно. Да не сликам, не видим посао којим бих могао обезбиједити пристојну егзистенцију. Које треба књига, слика или добра скулптура, младићу?" Благ вјетар зашуми у гранама палме. Кроз лишће Хали погледа у небо.

„Рекао бих да ће промјена времена, а немирно море за ловце на бисере је дангуба.”

Стеван забринуто осмотри пучину:

„Надам се да ће момци пронаћи добру завјетрину прије но што се море узнемири.”

Хали се задовољно осмјехну; годила му је Стеванова брижност.

„Будите спокојни, господине Лука. Моја браћа и оточани солидно познају ћуди природе, благовремено се повлачимо на сигурно.”

Из куће се јави Халијева мајка: „Дјечаци, ако одмах кренете, на столу ћете затећи топло јело.”

Стеван се слатко насмија: „Рекао бих, Хали, да су људи на Хавајима духовити.”

„Као и свуда”, примјети младић.

„У доброј мјери у праву си”, сложи се Стеван. „Међутим, није исто бити домишљат у мегаполиси-ма и на удаљеном пацифичком острву.”

„Али, Лука, суштина древних мудрости скоро у

истој мјери присутна је код свих народа свијета, без разлике у ком дијелу планете живе”, истрајавао је Хали.

„Ти сигурно много читаш?“, упита Стеван.

„Лов на бисере ми је егзистенција, а лијепа писана ријеч – задовољство. Волим дружење са поезијом. Имам књигу и неког Балканца; мислим да се Тагоре не би застидио.”

Ово Стевана заголица: „Могу ли је видјети?”

„Нажалост, сада не, на броду је, у кабини. Знате, господине Лука, када сам физички исцрпљен, читање ме најбоље одмара. Опсесија су ми пјесници запада, а од прозе најрадије се препуштам руским класицима. Недавно, Нич ми је поклонио својих пет хаику збирки. Летимично сам их погледао.”

Ручак потраја. Кад су се одлучили да крену за Хонолулу, први сумрак се спуштао на оток. У повратку Стеван је дуго размишљао о Ничу и његовим књигама. Питао се: „Какав је човјек тај Американац. Да ли какав се показује, или се вјешто претвара. Зла душа и поетика не иду истим путем.”

Кад стигоше, Стевану се учини да је Нич задовољан што су заједно дошли. Био је сигуран да уважава Халија.

„Па, момци, како сте се провели?“, упита газда хотела.

„Знате, господине Нич, да имам било какав посао, острво никад не бих напустио.”

Хотелијер се грохотом закикота: „Господо моја, ово што чујем заиста је лудо. За не повјеровати је, добар сликар каже да на Хавајима нема шта да ради”, окрену се Стевану:

„Ако сте, сер, специјалиста за иконе, онда сте мајстор и за пејсаже и портрете јер, сликање – је

сликање. Тврдим да нећете моћи понудити уља оно-  
лико колико би странци могли тражити. Овдје се,  
мој господине, све продаје и све купује. Широм пла-  
нете људи о Хавајима имају чудне предрасуде. Код  
имућнијег свијета често је мјерило грађанског ста-  
туса кад Европљанин или Американац у својој кући  
има било какав сувенир, који је лично донио са остр-  
ва. То је ствар престижа, мада је мало оних који мо-  
гу доћи овде да проведу одмор. Истовјетних шкољки  
има у сваком мору. Из хавајских вода за свјетске ма-  
лограђане и снобове прави су мамац. Да не говорим  
о даровима природе који нам се током цијеле године  
у изобиљу нуде. А када је ријеч о женама, оваквих  
љепотица, господине Лука, у свијету нема. Мистер,  
ако желите, ја ћу се побринути да Вам посао крене.  
Ипак, морате задовољити један мали услов, да Вас  
не зовемо библијским именом Лука, него једностав-  
није – Лу. За странце Лу је интересантније, а за овда-  
шње прилике је прикладно.”

„Сугестија Вам је у реду, Нич”, претварао се  
Стеван. „И отоком и домороцима сам опсједнут; ма-  
да сам упознао незнатан дио острва, погађам зашто  
сте се Ви на њему дуго задржали.”

Нич дохвати чашу: „У праву сте, пријатељу.  
Схватите да ово не говорим тек тако. Некада, давно,  
када сам први пут закорачио на ово парче божије зе-  
мље, имао сам мање него Ви сада. Био сам обични  
Американац из средње класе, млад и снажан, без на-  
рочитог образовања, спреман да радим било какве  
послове. Хали је свједок чиме сам се све бавио.  
Ипак, на вријеме сам схватио да само дубоко укопан  
темељ високе зидове носи. Онај ко кућу од крова за-  
почиње, кров над главом никада неће имати. Сигу-  
ран сам да тако мисли и мој млади пријатељ Хал.

Тек му је двадесетдруга, а ми пословни људи са острва у сваком тренутку у њега имамо пуно повјерења.”

Стеван искапи остатак вина: „Господо, од ноћи би требало нешто и за сан оставити. Нич, опростите, Хали и ја у зору морамо назад у залив. Горим од знатижеље да видим како изгледа бити ловац на бисере.”

„Придружи нам се, Нич”, позва га Хали.

„Радо бих, момци, али сутра очекујем важне госте из Јапана. Лу, да имате слику урађену, Ваш би бизнис већ кренуо.”

„Ви се шалите, Нич?”

Американац одмахну: „Не, Лу, шалом се браним само кад сам љут. То многи знају, па ме најчешће заобилазе. А сада, пријатељи, лаку ноћ и сретан лов. Жеља ми је да се сутра навече опет овдје видимо.”

Стеван приђе лифту, махну старом Сему, потом се упути у апартман.

## ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА

Када закључа врата, Стеван се послужи крстом. Оно што је видио је још једна прича из мноштва непојмљивих дешавања: Притиснут између два маскирана оријаша, Ибн Саид се презнојавао гледајући трећег, углађеног момка, док покушава отворити коферчић са пергаментом. Узалуд се трудио убиједити отмичаре да икона није код њега. Неваљали момци из Сан Франциска нису му вјеровали. Колико бијесан толико и немоћан трзао се и отимао, псовао и пријетио. При сваком негодовању ледена цијев хеклера дубље му се забијала у подребарни лук. Од неподношљива бола једва се држао на ногама. Знао је колику му вриједност отимају и био је спреман по цијену живота борити се за њу. Изгледи да икону задржи били су никакви. Приклијештен међу зидовима напуштене зграде, по чијој се рунираној фасади могло закључити да је у рушењу, трпио је и надао се чуду. Полутама и прљави подови затрпани прашином и паучином подсећали су на призоре из филмова страве и ужаса. Стеван протрља очи. Пажљиво је пратио шта се дешавало. Слика пред њим уздрхта. Помисли да му се рука тресе и спусти је на кољено. Призор се није смиривао. Зидови просторије у којој су се рвали маскирани отмичари и непопустљиви Ибн Саид почеше пуцати, малтер с плафона отпадати. Три успаничена момка била су у недоумици. Углађени с коферчићем јурну према вратима. Ибн Саид му подбаци ногу и он цијелом дужином тресну о под. Док се подизао, у руци је стезао револвер. Бје-



жећи ка излазу за оном двојицом насумице испразни шаржер на Арапина. Не бринући много о себи Ибн Саид се дочепа ковчежића па истрча на улицу. Иза његових леђа кућа се већ рушила. Арапин се само на трен осврну, без даха ускочи у изнајмљена кола и брзо напусти Сан Франциско. Стеван одложи крст, укључи телевизор, редовни програм био је прекинут. Скамењеним гласом спикер је саопштавао да је Сан Франциско задесио катастрофалан земљотрес. Хеликоптери обалске страже су се дизали изнад уздрманог града. Надлијетали су четврти у којима су се куће још рушиле. Голден Гејт попут куле од карата лагано се ломио и слијегао. Ко сјенка тонуо је у запјенушалу воду залива.

Стеван назва рецепцију:

„Господине Семи, молим Вас повежите ме са Ничом.”

„Шта је, стари, нешто није у реду”, чуо се дрјемљиви хотелијеров глас.

„Са мном и овдје све је о-кеј, Нич. Мислио сам да пратите ТВ програм.”

„Не знам зашто бих, Лу, прилично је касно.”

„Нич, Сан Франциско готово је савњен са земљом.”

„Или се шалите, или Вас нисам добро чуо, човјече.”

Стеван још једном додаде: „Нич, можда би било боље да укључите телевизор. Оно што се тамо догађа, ужасно је. Град преживљава катаклизму.”

Американац је кратко ћутао, онда простења:

„Господе, ово је смак свијета, тамо неће камен на камену остати.”

Док је говорио, у његовом гласу Стевану нешто

није штимало. Није могао препознати да ли је Нич запрепаштен или равнодушан. Помисли да је у питању први шок:

„Опростите, чућемо се касније, призори из залива су застрашујући. Потпуно сам паралисан”, извини се Стеван и спусти слушалицу. Када се поново послужио крстом, рушевине града нису биле у фокусу. Видио је Ибн Саида у зеленом кадилаку да безглаво бјежи у брда сјевероисточно од Сан Франциска. Телефон зазвони. Стеван је тренутак оклијевао, а онда се јави:

„Ало, Лу, ја сам”, Стеван не препозна глас. „Лука, ја сам, Нич”, понови Американац.

„Ох, опростите ми, господине, нисам Вас препознао. Шта могу за Вас учинити?”

Нич се промукло искашља:

„Ако Вам не представља тешкоћу, молим Вас сиђите у аперитив-бар.”

Стеван пожури са спремањем. Кад изађе из лифта, стари Семи, Хал и Нич су чекали. Лице Ничово било је сабласно блиједо.

„Не замјерите, ствари су прилично хитне. Најбоље да одмах поразговарамо.”

Стеван осјети зебњу. Питао се, шта је толико важно о чему би у ово доба ноћи морали да причају. Храбрио се чињеницом да је и Хали ту. Сигуран је да га Хали не би оставио на цједилу.

„Мистер Лу, молим Вас сједите”, нервозно уздахну Нич. „Знам да сам Вам прекинуо сан, али покушајте да ме схватите. Сан Франциско је моја прва и једина љубав. Тамо сам рођен и све што имам тамо је: и жена, и дјеца и прошлост. Тамо су ми дјетињство, младост и успомене, најближи пријатељи, по-

словни партнери. Сав капитал и уштеђевина тамо су. Зато у залив морам кренути првим авионом. То је разлог што сам Вас овако рано звао. Замолићу за једну услугу, надам се да ме нећете одбити.”

У Стевану напетост попусти: „За Вас, господине Нич, учинићу што могу.”

Грч на Американчевом лицу попусти:

„Лу, чини ми се да смо Хал, Ви и ја више од обичних познаника.”

Американац погледа у младића:

„У Вас, пријатељи, имам пуно повјерења, зато бих молио, док се вратим из Сан Франциска, помозите у надгледању око пословања хотела.”

Затечен, Стеван лулу спусти на сто:

„Али, господине НичШ”

Американац га прекину:

„Знам, Лу, одмах ћеш рећи да немаш благе везе са овим послом, али не брини, пријатељу. Мој добри и поуздани Семи је ту. Од Вас је довољно само присуство, остало ће старац регулисати.”

Стеван погледа у Халија.

„Посјету ловцима на бисере одгодићемо за други пут. Може ли, Хали?”

„Зашто да не”, сложи се младић и погледа у Американца.

„Господине Нич, Ви сте поставили темеље мојој фирми, то Вам не могу заборавити.” Нич загрли младића:

„Од Вас, пријатељи, другачији исход нисам ни очекивао. Требало би који сат одспавати, и Вама и мени долазе напорни дани”, длановима Стеван протрља очи:

„У колико полијећете, Нич?”

„У осам и тридесет.”

„И ми бисмо с Вама до аеродрома”, предложи Стеван гледајући у Халија.

„Лу, то је заиста лијепо од Вас, али чему непотребан напор.”

„На путовања ме најчешће стари Семи прати.”

„О-кеј, Нич, али у овом случају то је наш проблем. Мало је остало од ноћи”, зијевну Стеван и крену према лифту.

Још кратко гледао је ТВ програм, а онда покуша заспати. Међутим, много се догодило да би му миран сан склопио очи. Јутро је дочекао будан. До поласка било је довољно времена па дохвати крст. Ибн Саидов зелени кадилак је паркиран пред успутним мотелом. У изнајмљеној соби, везан за кофер преморени Арапин тврдо је спавао.

## ГЛАВА ОСАМНАЕСТА

Стеван закључа апартман и сиђе у ресторан. Семи му се пријатељски јави:

„Господине Лу, рекао бих да Ви снагом смиреног духа у свакога уливате повјерење. Од кад сте дошли, посматрам Вас и све ми се чини да смо живот провели заједно.”

Стеван осјети старчеву искреност, насмија се:

„То су, господине Семи, особености већине Балканаца. Искрени смо и непосредни, мада нам понекад затаји осјећај за мјеру.”

„Темперамент је темперамент, шта се ту може. Што је некое добро, другоме није. Драго ми је да сте ме прихватили.”

„Гостољубивост је највећи кривац што сам још овдје. Понекад је срећа важнија од новца.”

Семи задовољно климну: „У праву сте, Лу. Само, не заборавите да смо на Хавајима, господине, а они су посебни. Нигдје људи нису непосредни као овдје. Када допутујете, прихвате вас као старог знанца. Зато многи пожелеле и да остану. На ту благородност оточана није утицала америчка култура. Никако, сер. Све што нарушава љепоту којом је Творац подарио Хаваје, непромишљеност је нас са континента. Није све у луксузу и богатству. Добро знате, Лука, да је нама Американцима прва и последња брига профит. Што се тиче газдиног одсуства, ма колико оно потрајало, увјеравам Вас да ћу Вам бити на услузи.”

„У то не сумњам, мистер Семи, и то ме радује.

Имати Вас за саговорника, прави је угођај. Зато сам сигуран да ћемо добро сарађивати. А сада опростите, морао бих у салон, Нич само што није сишао.” Сјео је за уобичајени сто.

Локална штампа је стигла и Стеван је поче листати. У јутарњим издањима не нађе ништа о катастрофи у Сан Франциску.

Неиспаван стиже и Американац:

„Већ сте на ногама, Лу!”, зачуди се.

„Нисам ни имао сна, Нич.”

„Зашто?”, упита Нич.

Стеван одложи новине:

„Не знам, ужасна страдања у Сан Франциску страшно су ме потресла. Много знам о том граду, а Калифорнију са мојом Шумадијом и Подрињем сматрам најљепшим оазама планете.”

Очи Американчеве овлажише:

„Ви Балканци сте блесави људи, и не знам како неко да вас не воли.”

„Човјек се сам воли, Нич. Поступци опредјељују друге да ли ће му бити наклони. Запамти: доброта се са човјеком рађа. Код нас Срба је у традицији да са другима искрено саосјећамо и добро и зло, да мјеримо према себи. Мој народ је од праискона определијељен библијској истини да што себи не желиш, друго ме не чини. Томе су ме учили родитељи; ништа се није тако дубоко урезало у моју свијест као та непорочност. Ма колико и ма гдје живио, сумњам да се у том убјеђењу може ишта мијењати. Снажан осјећај солидарности и поистовјеђења суштински дубоко су уграђени у православно учење, а о искреном кајању и праштању да не говорим. Ја знам да је Бог љубав и једини праведни судач.”

Трљајући дрјемљиве очи у салон уђе и Хали: „Вас двојица мора да сте овдје дријемали”, рече сједајући.

„Не, младићу, Лу и ја ноћас нисмо ни имали сна.”

„А зашто, Нич?”

„Ја због Сан Франциска, а Лу због мене и Сан Франциска.”

Стеван га сјетно погледа: „Зар Сан Франциско и Ви, Нич, нисте исто?”

„Заклео бих се да сте у праву, Лу”, сложи се Американац бришући чело. „Цијеле ноћи покушавао сам успоставити телефонску везу са мојима, линија је мртва. Звао сам и Лос Анђелес. И они се жале да о свему знају колико и ја”, док је говорио, чинило се да с напором савлађује емоције. Тегобно уздахну:

„Јадни човјек мисли да може све и да зна све. А када се нађе очи у очи са силама природе, тада види колико је слаб и немоћан.”

Грло га издаде. Припали цигарету и дубоко удахну дим: „Зар смо баш толико огрезли у гријеху, па нам је све окренуло леђа?”, глас му задрхта, очи овлажише, лице спусти међу дланове:

„Господине Нич, кола су спремна”, тихо рече Семи гледајући у сат.

Нич кратко климну.

„Када стиже дневна штампа с континента?”, упита Стеван.

„Авионом у десет, око једанаест је у киосцима.”

„Хвала, Семи. Ако се до тада Хали и ја не вратимо, молим Вас пошаљите момка по сва издања.”

Конобар донесе доручак:

„Ромеро”, ослови га Нич, „наредних дана све што буде требало, ту су господин Лука и Хали. Ово

саопштите и онима у кухињи и осталој послузи. Момче, посао не смије трпити. Ако ниси доручковао, сједи са нама.”

Очи Шпанца засијаше: малокад је био уважен као сада, снисходљиво се наклони:

„Хвала Вам, господине Нич. Ако више нисам потребан, пошао бих да осталима пренесем Ваша наређења.”

Када Ромеро оде, Нич задовољно климну: „Не могу се жалити на момке. Без разлике да ли су оточани или са неке друге стране свијета, сви су ми веома одани. Односе се према послу и хотелу као да им је породични дом. Сигуран сам да неће бити проблема док будем одсутан.”

„Опростите, господине Нич”, опет се бојажљиво јави Сем показујући на сат. „До полијетања остало је још мало времена, а аеродром је ван града, на другој страни.”

„Хвала Вам на бризи, мој Семе, још је рано. Авион се неће ни помаћи прије предвиђеног термина, а чекати на његов полазак тамо или овдје није исто. Своја кућа је своја. Молим Вас кажите Шпанцу да ми убаци у приручни пртљаг мало паковање вискија, не волим сурогате које стјуардесе нуде. Још нешто, Семи: пошту одлажите у моју канцеларију”, руком показа на телефон. „Исто тако, све најављене посјете данас откажите. Ако би неко непредвиђен дошао, ту су Лука и Хали. Одмах по мом полијетању обавијестите Јапанце да најмање двије седмице нисам овдје. У случају да зове Европа или Блиски исток, и њима саопштите исто.” Испри остатак вискија, погледа у Стевана.

„Могли бисмо још по један”, рече, окрену се шанку и позва Ромера.



## ГЛАВА ДЕВЕТНАЕСТА

Седме вечери Нич се вратио у Хонолулу. Био је ћутљив и безвољан. Стеван и Хали нису ни покушавали с њим да разговарају, препустили су да вријеме учини своје. Знали су да се губитак супруге и двоје дјеце ничим не може замијенити. Семи се трудио да му олакша бол. Захваљујући овом старцу, у данима Американчевог одсуства, сви послови су ваљано одрађивани. Хали би тек понекад отишао до села да посети оца и мајку; браћа и Ливи још су били на пучини. Неколико сати је проводио са родитељима, потом се враћао у Хонолулу.

„Ничу много дугујеш, сине”, рекао му је отац када је чуо за Американчеву несрећу.

„Ма колико да је материјално моћан, потребан му је неко ко ће га разумјети. Господин Лука и ти, Хал, довољно сте му блиски и одани, побрините се да га бол не уништи. Млађу браћу си послу добро научио, а што нам је суђено, у туђе руке неће отићи.”

Хали је уважавао очеве савјете, а и сам је сматрао да се Американцу не може одужити.

\* \* \*

Наредних недеља Нич је често летио за Сан Франциско.

Стеван је претпостављао да су гробови његових најмилијих једино мјесто гдје се може у миру исплакати. А сваки пут када се враћао, Нич је показивао мање интересовања за острво.

Био је почетак јула када је Халија и Стевана по-

звао у своју канцеларију:

„Ви сте ми на отоку најбољи пријатељи”, рекао је без оклијевања, „зато желим прво са вама разговарати. Чврсто сам одлучио вратити се у Америку, а хотел да дајем под закуп – не могу. Радије ћу га продати испод цијене. Ви сте, Лука, вјероватно незаинтересован; у питању је велики капитал. Тебе, Хал, ово би могло занимати.”

Изненађен младић га погледа.

„Знам шта ћеш рећи, Хали, али буди стрпљив. Када сам почињао, ни ја нисам имао готовине, а, ето, видиш, накупило се. Добит од продаје хотела није ми пресудна за егзистенцију, на конту у престижним америчким банкама имам довољно, а за кога би још требало да се борим.” Док је говорио, глас му је подрхтавао, а очи се пуниле сузама, вилице му се затресосе, глава клону. Стеван и Хали нијемо су гледали човјека скрханог болом и тугом. Били су немоћни, сем ћутања, да било шта чине.

„Не предаји се, Нич, није све изгубљено”, храбрио га је Стеван. „Свијет не пропада са нама. Успјешан си послован човјек, а то мораш и остати. Ако би усрећио некога коме судбина није наклоњена, била би то велика утјеха за твоју душу. Острво је препуно младих и здравих жена, у снази си да изнова стекнеш потомке.”

Нич се тресао цијелим тијелом.

„Опрости, пријатељу, нисам имао намјеру да ти продубим бол”, правдао се Стеван.

Американац тегобно уздахну:

„Не, Лу, ниси ме повриједио. Свјестан сам, ако хоћу да живим, морам кренути из почетка. Але не вјерујем да ћу дуго издржати.”

Издржаћеш, Нич. Предложио бих рјешење практичније од твога.”

Хали и Американац га погледаше.

„Животом се сигурније корача на двије ноге”, као за себе промрси. „Видиш, Нич, због новонасталих околности теби су неопходна честа путовања у Америку, а овај посао захтијева стално присуство. Сам не можеш и тамо и овдје. Зато ми се чини, било би корисно да прихватиш Халија за ортака. На тај начин био би ослобођен дијела обавеза, тиме би створио довољно простора да се посветиш и себи. Човјек обично стекне навике које временом постану дио њега. Не знам да ли би било сретно рјешење да отуђиш хотел. Страшан је осјећај кад неко спозна да је изгубио дио себе. Колико год повољну цијену добио, касније би ти могла бити разлог за кајање.”

Нич је пажљиво слушао. Тјескобно уздахну и окрену се младићу:

„Шта ти, Хал, на то кажеш?”

Халово лице захвати пламен:

„Господине Нич, бојим се да су ми плећа преслаба да дијеле терет са Вашим. Рођење је једино што знам радити, а оно ничега заједничког нема са хотелијерством.”

Нич одмахну: „Ни ја никаквог искуства нисам имао са трговином бисерима, а однекуда се морало почети”, Американац је смиреније и са више оптимизма говорио. Погледао је у Стевана:

„Ако се слажете, ја бих Лукин приједлог допунио.”

Стеван и Хали са посебним занимањем су ишчекивали шта ће Нич рећи. Хотелијер досу чаше.

„Сматрам да би ново предузеће требало да се за-

снива на интересу три равноправна сувласника, колико у правима на капитал, толико у обавезама и дужностима. На истовјетном принципу заснивала би се појединачна одговорност сваког од нас.” И против воље Стеван се саркастично закикота:

„Више бих волио знати ко је трећи срећник, него каква су правила у игри.”

Нич га дотаче кажипрстом: „Трећи ортак си ти.”

Хали и Стеван се збуњено погледаше.

„Тек сада ми ништа није јасно”, рече Стеван. „Увлачиш ме у заједничка улагања, а ја немам пребијене паре.”

„Имаћеш, Лу. Човјек који посједује дух као ти релативно брзо може створити богатство. Сем ако неће. Мој улог је хотел и све везано за њега, Хал би прикључио своје предузеће за излов бисера, а ти, Лука, све што немамо ни Хал ни ја – познати балкански смисао за здраву импровизацију. Овај посао крутост не трпи.”

„Признајем, нисам срео флексибилнијег човјека од тебе.”

Стевана зачуди да се Нич толико смјело уплиће у расуђивања о балканском менталитету, али прећута.

„Планирам да одмах створимо малу пловећу силу, којом ће управљати Хал”, у заносу детаљисао је Нич. „Наравно, она не би била орјентисана само на излов бисера; у услугама овог хотела плодови мора заузимају важно мјесто. За то ће се побринути Халијева флотила. Укупни приходи биће заједничка добит, а у шта ће се капитал улагати зависи од договора сувласника.”

Док је Нич говорио, Халијеве очи су блистале, а

лице се жарило од задовољства.

Стеван је био обузет личним бригама. Знао је да би га замлаћивање око обавеза успорило, па би трагање за иконом морао оставити.

По изразу лица Нич код Стевана примјети колебљивост:

„Шта сад није у реду, стари? Нисам имао намјеру да било кога понизим. Једино што желим је да и Хали, и ти и ја будемо у свему равноправни. Претпостављам да се ниси бавио великим бизнисом. Увјеравам те да, поред горчине, има и радости у оваквом послу. За наше двије удружене фирме, по много чему различите, биће неопходно посредовање некога проницљивог, а то нисмо ни ја ни Хал. Желим петину мога капитала већ сутра да пренесем на тебе, Лу.”

Хали не сачека да Нич заврши:

„Ја томе додајем половину вриједности мог новог брода.”

„Браво, момче, рекао бих да си храбрији од мене”, одушеви се Нич пружајући Халију руку.

Стевану је Американчева дарежљивост изгледала нереална, срачуната и неискрена. Иако се једва познају, без претходног условљавања Нич га приморава да прихвати двадесет процената његовог богатог иметка. Значи ли то, можда, да је некоме по сваку цијену стало да га увуче у дил који ће га докрајчити. Сјети се Ибн Саида и пергаментa. „Није ли то његов план? Арапин одавно зна да сам на Хавајима.” Сада је сигуран да се иза свега крије некаква прљава игра. У ранијим разговорима Нич му је јасно наговјестио да је случај пустињског пергаментa нешто што се и њега тиче. Све му недвосмислено говори да је Американчев превасходни циљ да га чврсто веже

да се дуже задржи на отоку. Здрав разум га је опомињао да је увлачење и Хала у ову игру лукаво смишљен увод по коме би се једнога дана и његово предузеће за излов бисера нашло у Ничовим рукама. Познато му је да Амери никада ништа не поклањају.

„Побогу, људи, баш сте шашави. Човјеку о коме мало знате повјеравате, силите га да узме дио Вашег тешком муком зарађеног капитала. То је за Гиниса. Ако у Хонолулуу има добар психијатар, било би упутно да га посјетите.”

И док је Хали црвенио, Нич се претварао да га није чуо. Устајући иза стола рече:

„Извините на час, одмах се враћам.”

Кад оде, Стеван се окрену Халију:

„Момче, још си млад и неискусан, ноге су ти брже од главе, пут, којим је добро ићи, очима и мислима се тражи.”

„Али, чекајте, Лука”, бранио се Хали, „сигуран сам да би то и Ливи жељела”, срамежљиво рече.

Због помињања Ливиног имена Стеваново лице обли румен. Ћутали су. Прекиде их Ничев повратак. Некакве старе новине ликујући баци пред Стевана.

„Погледај, Лу, ту је занимљив чланак. И сјајан кроки. Пошто си сликар, могао би те интересовати.”

Стеван га није слушао, мислима је био окренут Халијевој сестри.

Нич се исцери:

„Ако сматраш да те довољно не познајем, вараш се, Лу. Сјети се појединости из разговора приликом првог сусрета, схватићеш да сам и тада знао ко си, Нербо.” Американац сједе. „Као што ти саосјећаш у моме болу, и ја имам довољно људског да разумијем твој положај. Знаш да ти је пријатељ послао новац

на своје име. И лажни пасош ти је на његово име, а има ту још понешто о чему не морамо разговарати.”

Иако га је ово опомињало на опрез, Стеван је на изглед равнодушно слушао. Коначно зна да је сумња у двоструку игру овога човјека још од првог дана имала пуно оправдање.

Хали дохвати новине.

„Смијем ли?“, упита гледајући у Нича.

„Штампа је, момче, јавно гласило. Ко има пара, на киоску га може купити кад хоће и колико хоће. Да ниси у то вријеме био на пучини, знао би све што знам и ја. Права је срећа што ми је од првог тренутка било јасно кога имам за госта.

Добро погођен Стеванов лик заузимао је скоро половину насловне стране.

„Боже, ово сте заиста Ви, господине Лу. Овдје Вас називају Нивас Нербо кир Караулан.”

Први пут откако се вратио из Америке, на Ничевом лицу, мада загонетан, појави се смијешак.

„Да, Хал, то је он, Нивас Нербо кир Караулан, самозвани Лука, најтраженији српски сликар, због којег стампедо свјетских новинара свекодневно опсиједа Београд. Они упорно чекају да се појави, а он сједи овдје под лажним именом, изиграва свештеника, а зна да неочењен поп у српској православној цркви не може обављати божију службу”, надмоћно се зацерека, дланом потапша Стевана по рамену па погледа у Хала. Стеван се није могао начудити да калифорнијски Американац, католик или протестант, зна правила службе у српској православној цркви. Био је убијеђен да нечији прљави план треба да се оствари. Као да му је ушао у мисли, Нич се одлучи на повлачење:

„А сада, момци, шалу настрану”, рече окрећући се Стевану. „Онога дана, Нербо, када се прочуло да си на острву, осјећао сам се поносан и задовољан што си мој гост. Опрости што не поштујем дискрецију. Хал, наш будући ортак, ако се одлучи, мора знати идентитет трећег сувласника фирме.”

Стеван се пригушено закикота: „О, људи, да сам икада сањао да ће ми се овдје само добре ствари догађати, на Хаваје никада не бих дошао. Ово што ми нудите је непромишљено и брзоплето. Можемо остати пријатељи; али већ крајем седмице каним отпутовати.”

Американац се уозбиљи: „Лу, ако заиста то намјераваш, прије одласка потрудићу се да организујем конференцију за штампу.”

У његовим ријечима Стеван препозна отворену пријетњу. Одгурну лулу па истом мјером узврати: „Непромишљеност није поуздан савезник, Нич, а ми тврдоглави Балканци знамо бити и незгодни. Дође ли до тога, обећавам да неће ваљати или теби или мени.”

Погледа у Хала: „Кунем Вам се, младићу, да са моје стране нису у питању прљава посла, ипак, извјестан период морам бити инкогнито. Изгубио сам сувише и новца и времена задржавајући се на отоку. Томе нисте криви вас двојица, то је моја слабост.” Стеван помисли на Ливи и лице му се зажари.

Гледајући га, Нич схвати да би све могло попримити другачији ток и да понекад није добро предуго разглабати:

„Господо, за данас да завршимо! Ако сте сагласни, од овога часа компанија под именом ,Трие почиње да живи.”



Стеван жустро одмахну: „Нич, али ја заиста морам кратко до Европе, не могу одустати.”

„Знам, Нербо, као што знам и то да је твоје одсуство скопчано са великим издацима, да не говорим о могућем ризику. Ипак, ако се Хал слаже, компанија ,Трие, у оснивању покриће све трошкове, губитке, чак и ризик у послу који мораш обавити.”

И док је Стеван покушавао докучити двосмисленост приче, Американац се осмјехну Халу, пуцну прстима.

Као да је прислушкивао разговор, Ромеро се попут сјенке створи поред стола. У Ничевим очима загледаним у младог Шпанца Стеван препозна саможивост:

„Момче, донеси најскупљи шампањац који имамо; нека доле у кухињи од најбољих морских плодова припреме царску вечеру за шест особа.”

Затечени Стеван и Хали се згледаше. Нич не пропусти прилику:

„Шта је, ортаци, што сте се успавали?”, снажно продрма Халијево раме: „Чуј ме, младићу, желим да твој и отац, и мајка и Ливи вечерас буду са нама. Ако се не љутиш, лично бих отишао по њих.”

Хали збуњено погледа Стевана. Американцу се чинило да је схватио Халијеву недоумицу:

„Не буди забринут, дјечаче, све ово радим и због Нерба и твоје сестрице. Често више знам него што би други могли очекивати. Ослободите се сумњичавих маски, вријеме је за преображење”, рече, уздрхта и длановима прекри лице.

Стеван осјети мучнину:

„Нич, стари мој, мораш знати да смрт нема лијека; зато злу које нам загорчава живот лијек не сми-

је бити смрт.”

Нич гласно зајеца:

„Опростите ми, пријатељи, ово је јаче од мене. Које судбина одузме радост, остаје му да сузама лијечи тугу.”

Стеван погледа у Халија и дискретним покретом главе показа према излазу. Младић је разумио, окрену се Американцу:

„Најбоље је да ја пођем по родитеље и Ливи. Не би било добро довести их у недоумицу.”

Нич одобри без речи.

„Господо, видимо се за вечером”, махну Хал и крену ка излазу.

## ЧЕТВРТИ ДИО



## ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

Када Хали оде, Стеван се загледа у Американчево лице. Био је неиспаван и веома исцрпљен.

„Слушај, Нич”, прену га Стеван, „било би добро да се мало одмориш. Овај дан је предуго трајао па бих и ја до своје собе.”

„Имамо најмање три сата на располагању”, додаде Нич зурећи у свој стари шапхаузене. За неки минут је четири по подне. У петнаест до седам бићу овдје”, рече и упути се у канцеларију.

Када Стеван уђе у собу, ранију намјеру да се одмори одбаци, дохвати крст. Корио је себе што дуже није ни покушао да сазна гдје се Арапин налази. Ибн Саидов боравак у Сан Франциску у вријеме земљотреса и Ничово путовање у залив могу скривати много што не зна. Изгубио је неколико значајних недеља у непотребној бризи око Американца, као да својих проблема није имао. Приђе прозору и погледа на плажу. Сјети се Ливи. Дјевојку дуго није видио. Знао је да ће вечерашњи сусрет бити само кап воде, недовољна да угаси пожар којим је дјевојка запалила његово срце. Преморен, спусти се у фотељу. Три пута се прекрсти и пољуби реликвију. Оно што је видио било је неразумљиво. Арапин Ибн Саид налазио се у Москви. Изненадило га је што је тајанствени кожни коферчић са добро скривеном иконом био са њим. Питао се како је могуће да пергамент несметано пренесе преко херметички затворене совјетске границе. Није знао ко би у крутом комунистичком царству, у коме идеологија признаје једино колек-

тивно власништво, могао имати толико новца да откупи вриједну слику. И док је Стеван размишљао, Ибн Саид се опуштено приближавао центру највећег планетарног бастиона самозваних црвених богова, Кремљу. Упоредо с њим корачао је проћелав средњовјечан човјек. По држању Стевану се чинило да се ради о важној личности из свијета науке источног блока. Неколико метара иза пратила су их два снажна момка. Изгледало је да да будно мотре на Арапина. Помисли да је Ибн Саид ухапшен и да га агенти тајне службе КГБ-а спроводе, али је дијалог између Арапина и његовог домаћина изгледао пријатељски. Смијешно лош енглески, којим се дежмаксти баћушка служио, било је немогуће дешифровати. Не обраћајући пажњу на обезбјеђење ушли су у зграду и кренули према лифту. У холу их засрете мушкарац, пажљиво одмјери Ибн Саида, па се дискретно обрати Русу. Са украјинским нагласком о нечему је дуго реферисао. Боре по челу намрштеног баћушке све више су се набирале. Када разговор би завршен, ћелави се окрену Арапину:

„Ради мноштва неподвижених околности посао морамо одгодити. Овог часа на неодређено вријеме крећем на сјеверозапад земље. Не знам када ћемо се видјети.”

Док се правдао због нечега што Арапину није било по вољи, Рус се презнојавао. Без извињења горостас пружи визит-карту Ибн Саиду и не поздравивши се уђе у лифт. Збуњен и понижен Арапин неколико пута се осврну, не нађе zgodније мјесто, па посјетницу баци у жардињеру са цвијећем.

Стеван се питао какво необјашњиво чудо спречава Ибн Саида да оконча муке са иконом. Одложи

крст и укључи телевизор. Већ навикнут на страдања свуда гдје би ковчежић са пергаментом стигао, очекивао је поразну вијест. Али на свим ТВ-каналима није било ничег необичног. Сјети се да због цензуре важније информације из Москве увијек касне. Претпостављао је да ће се Ибн Саид највјероватније упутити на аеродром, искључи телевизор и позва Семија:

„Стари, молим те, отвори линију, разговарао бих са Европом.”

„Већ имате, господине Лу. Телефон је дуго звонио и, кад је Стеван канио одустати, неко се јави:

„Је ли Лука код куће?”, упита Стеван.

„А ко га тражи?”, чу се женски глас са друге стране.

„Његов колега”, одговори кратко Стеван.

Није дуго чекао: задихан јави се Лука:

„Здраво, стари мој, овдје твој друг Стеван. Опрости што ти се дуго нисам јављао. Шта има тамо? Је ли Србија још на Балкану? Тражи ли ме ко?”

Лука се исцери.

„Пријатељи су те заборавили, а полиција отписала, мулче. Сем најистрајнијих новинара, који ти спавају пред прагом, газде Владе, власника ресторана „Шешир моје и нас неколико твојих колега, за друге као да ниси ни постојао.”

„Ко зна, то може бити добро”, рече Стеван.

„Хвала ти за новац, Лука. Кажи ми да ли си на истој адреси. Ових дана бих ти позајмицу вратио.”

„На ту ситницу заборави, Стеване, овдје се лова нема за шта утрошити. По празним робним кућама нуде бајату паучину, а у пропалим банкама – прома-

ју и маглу. Како иде са твојим сликањем Лука? Виђаш ли Петра и Душана? Сваки дан смо у Скадарлији; „Шешир мој” ради попут драгстора, најчешће на вересију. Наш добротвор, газда Владо, не пропусти ни једну прилику да не упита за тебе. Углађени Филип стално је с нама. Вјеруј, свима нам недостајеш.”

„Онај блесави новинарчић”, лецну се Стеван.

„Блесав или не, момак је чланцима о теби и спорној икони обезбиједио сјајну каријеру. У кратком времену вртоглаво је подигао тираж свим издањима „Телеграфа” – то су сада најчитаније новине у земљи.”

„Шта то кажеш, Лука? Није ваљда да је улицкани мољац још нешто писао о мени?”

„Боље да не питаш, Стеване. Цијеле сезоне ти си главно медијско поштапало, стари мој. Не вјерујем да је икада ико о славном Пикасу оволико шкрабао. Сваки дан си на првој страни, грозница око пергамента не престаје. Сем мене, нико не зна гдје си.”

„Хајде, не зезај се, Лу. Изгледа да тамо на Балкану немате другога посла.”

„Чекај, чекај: како ме то зовеш?”, упита Лука.

„Онако како су због тебе мене овамо прозвали.”

„Тек сада ми ништа није јасно, Стеване, сем да ми ту нешто мирише на мушку перверзију”, зацерека се Лука. „Шалу на страну, стари, да ли и када намјераваш доћи у Београд?”

„Не вјерујем да ћу скоро, можда на кратко долетим јесенас.”

„А од чега ћеш до тада живјети?”

„Бавићу се изловом шкољки и продавати бижутерију.”

„Хм, можда би те боље туђа милостиња усрећи-



ла?”

„Не брини за мене, стари. Редовно се храним у јавној кухињи, на казану за сиротињу.”

„Стеване, ти се зезаш?”, забринуто упита Лука.

„Наравно, пријатељу, овдје ми је сасвим добро, а о свему ћемо разговарати другом приликом. Од сада ћу ти се чешће јављати.”

„Рекао бих, Стеване, да си заљубљен.”

„Опа, сер, открио си топлу воду. Хаваји су земаљски рај. Овдје најневјероватнији снови постају јава ако то човјек жели.”

Кратко, Лука је ћутао, а онда, тобоже забринуто, упита:

„Је ли ти добро, стари? Да те није пацифичка сунчаница здрмала?”

Стеван се уозбиљи:

„Јесте, и баш прве ноћи када сам стигао овамо. Лука, о свему ћемо другом приликом, сада журим. Пољуби Анђу и дјецу, а пријатељима кажи да је вукодлак из Палестине још жив. Поздрави боемију из Скадарлије, посебно газда-Владу. Кажи му да бољег црњака од оног којим нас је тровао још нисам пробао. Поздрави и напудерисаног Фила”, Стеван заврши разговор. Надао се да ће му Лука бар у наговјештају рећи шта се дешава у Русији, али је изостало.

\* \* \*

Није чекао петнаест до седам, раније се спустио у ресторан. Баш као и оно вече када је допутовао. У дијелу терасе са пригушеним освјетљењем чула се тиха музика. И гости су плесали. Учини му се да види Ливи. Широка рамена униформисаног човјека, очигледно Американца, заклањала су лице дјевојке.

Дуго их је гледао све увјеренији да је она. Помисли да се намјерно скрива иза корпулентног официра. Хтједе устати да пође у собу, али Нич уђе у ресторан:

„Већ си ту, Нербо” приђе.

„Сишао сам прије минут-два. Молим те и даље ме зови Лу”, тихо му добаци зурећи у пар плесача. И Нич погледа тамо:

„Није она, Лу. И мени се на трен учинило. На острву би требало дуго живјети да нас честа сличност међу хавајским женама не би варала. Једном ми се догодила глупост: позвао сам младу даму на плес увјерен да смо ноћ раније играли. Причао сам јој којешта док нисам схватио да ме чудно гледа. Питао сам: Шта је, Моли?, зашто ме тако блиједо посматраш?”

Насмијала се:

„Ја нисам Моли, ја сам Дафни.”

Стеван опет погледа плесаче и чежњиво уздахну.

„Еј, момче, ти си заиста заљубљен”, пецну га Нич.

„А може ли то да се дешава свакога дана?”, изигравајући наивка упита Стеван.

„Хм, још како, Лу. Мислим да је љубав најслађи отров, који се пожели и на самрти, поготово на Хавајима. Него, требало би да је Хал стигао. Пређимо у аперитив-салу.”

Стеван се још једном окрену, чинило му се да га очи плесачице прате. Није знао зашто, осјећао је присуство чудне nelaгодности. Сјети се новина са карикатуром, помисли:

„Можда ме и она отуда зна?”

„Хеј, Нич, ко је она мала тамо?“, упита.

Американац погледа:

„Наставница енглеског у домородачкој школи. Зашто питаш?“

„Не знам, све вријеме зури у нас па рачунам да си ти томе разлог“.

„Не брини, стари, такве су пудлице са Хаваја. С једним су у загрљају, а у мислима другога чувају у резерви. Ми странци смо за њих што и шипка за бубањ. Буди стрпљив, временом ћеш се на све привикнути.“

И трећи пут Стеван се осврну. Погледи им се среташе, дјевојка се осмјехну.

Кад уђе у аперитив-бар, Ромеро је већ носио пиће. Нич укључи телевизор. Слика на екрану тренутак је била без тона, па оно што су видјели чинило се сабласним. Из некаквог, како је изгледало, атомског реактора, попут густе магле, подизао се чудесан бијели облак. Иако је слутио шта је у питању, Стеван не рече ништа. Застрашујуће слике и глас спикера који се напокон јави ледили су крв у жилама. Очигледно узнемирен, Американац упита:

„А гдје је тај Чернобил?“

„У европском дијелу Совјетског Савеза, на сјеверозападу републике Украјине.“

„Самртно бљедило са Американчевог лица нестаде, погледа у Стевана:

„Волиш ли Русе, стари?“

„Да, али само народ. Владајући режим и његову политику презирем. То исто односи се и на Америку.“

Као да размишља, Нич је тренутак ћутао, а онда одобравајући климну:

„У праву си, Лу. Иако су у питању дијаметралне политичке крајности, по много чему су сличне. Чуди ме, ниси изненађен. Мора да си у току дана сазнао за ову катастрофу?“

„Не, Нич, оно што тамо видимо и мене је запрепастило. Можда сам нешто наслућивао, не знам како.“ Американац му се сумњичаво загледа у очи:

„Сличан предосјећај имао си и оне ноћи када је страдао Сан Франциско.“

„Никако!“, одсутно одрече Стеван.

„Хм, рекао бих да нешто тајиш, Лу“, побуни се Американац, као да га оптужује.

„Ни говора, Нич!“, бранио се Стеван, дохвати чашу црњака у намјери да бар за кратко одгоди непријатни дијалог, погледа у телевизор. Као омађијан прикова се за екран. Проћелав човјек, којег сада види, горостасни је Рус с којим је Ибн Саид у холу Кремља преговарао. Стеван осјети грч у стомаку, одложи чашу, извини се Ничу, па изађе на терасу.

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТПРВА

Неколико минута прије седам стигоше Тенгијеви. Ливи није била са њима. Изненађен Стеван погледа у Халија. Американац то примјети:

„Шта је са дјевојчицом?“, упита гласно да би га и Стеван чуо.

„Има високу температуру, од јутрос тресе је грозница“, одговори Хал.

Игноришући Нича Стеван се окрену Халијевој мајци:

„Добро вече, госпођо Тенги. Драго ми је да Вас опет видим“, пружи руку и њеном мужу:

„Ја сам Лука. Мило ми је да сам Вас упознао, господине.“

Тенги му се наклони:

„Наш сусрет и мене радује, сер. Син ми је о Вама много лијепог причао. Ваш европски менталитет га је опчинио, а вјерујем да је Хали у праву.“

Док су разговарали, наизглед незаинтересован, Нич је пратио сваку њихову ријеч. Лукаво погледа Халија:

„Лука нас игнорише, стари. Понаша се као да нисмо овдје.“

Младић препозна шта Американац смјера, разговор скрену на другу страну:

„Имате изузетно ваљану послугу, Нич. Ромеро је жива ватра“, с подсмјехом, намјерно млако рече.

Американац поцрвени. Халијево избјегавање да говори о Стевану и неслана шала на рачун Шпанца не допадоше му се. Ипак се уздржа:

„Да, у праву си за Ромера. Ти Европљани увијек знају шта и како ваља чинити”, и овај пут било му је стало да коментар допре до Стевана. Умекшавајући тон, додаде:

„Господо, лијеви манири празном стомаку не помажу, а топла храна укуснија је”, показа на препун сто.

Госпођа Тенги сачека да сви сједну, па заузео мјесто поред мужа. Пун себе Нич се шепурио на врху стола. Стеван и Хал се погледаше.

Богато припремљена вечера потраја. Ђаскали су Нич и Хали о заједничком предузећу. Младићеви родитељи потврдно су одобравали одушевљени плановима. Нич се трудио да тирадом остави утисак лидера. Стеван није ни помишљао да му оспори, све вријеме је ћутао; опсиједале су га двије мисли: бринуо се како је Ливи, и како перфидну Ничову игру да усмјери у Халијеву корист.

Не примјећујући ништа необично Халијев отац упијао је сваку Американчеву ријеч.

Издвојен на рецепцији стари Семи пажљиво је пратио разговор.

Као да нешто очекује, Нич га упитно погледа.

Стеван је слутио да нешто спрема.

Госпођа Тенги искористи тренутак Американчевог ћутања:

„Мистер Нич”, обрати му се сјетним гласом. „Можда није прави час али, дозволите ми да изразим жаљење због свега што Вас је у посљедње вријеме снашло. Халова тужна прича о Вама ме је расплакала. Колико су Вам дјеца била стара?”, упита сузних очију.

Очигледно затечен, Нич преблиједи. Стеван

примјети да је изненађен, па сву пажњу усмјери ка њему. Збуњен, Нич једва пронађе чашу са шампањцем. Пошто добро отпи, повуче неколико дугих димова, окрену се Халијевој мајци:

„Дванаест и девет година, госпођо”, болно уздахну.

„Ох, мама, мама!”, нервозно се умјеша Хали. „Мистер Нич нас је вечерас позвао из других разлога.”

Не узбуђујући се госпођа Тенги салветом посуши крајеве усана:

„Мајка сам, сине. Господин Нич ће ме разумјети”, погледала је Американца.

Нич кратко климну, не одговори.

Колико год да је изгледао несретан, Стевану се чинило да се Нич претвара. Прогонило га је предосјећање да је ово увод у нешто непријатније.

На другој страни Семи није био сигуран да ли ће добити прилику да одради своје.

Не слутећи шта старац смјера, помисао на њега код Стевана је стварала одвратност и презир. Мрзио је љигавце, па одлучи да се укључи у разговор, иако је био нерасположен за причу. Пажљивије осмотри Ничево лице. Чинило му се нервозно. Претпостављао је да Американца нешто ишчекује. Стеван се упита да ли у процјени не претјерује; можда је због Ливиног одсуства нерасположен, умишља. Дилема га натјера на јачи опрез.

„Мистер Лука, зашто ћутите. Како ми се чини, Ви уопште не једете”, примјети Халијев отац.

Сви погледаше у Стевана. Он се усрдно осмјехну:

„Зато много пијем, мистер Тенги. А што се тиче трошка, то Вам некако дође исто.”

У салон уђе Семи, благо се наклони Тенгијевима, потом се окрену Ничу:

„Господине Нич, неко Вас треба”, рече пружајући телефон.

Док су разговарали, лице Ничово се мрштило, а вилице грчиле, пријетећим погледом окрзну Сема.

„Чујте ме, господине”, љутито рече. „Овдје нема никаквог Нерба и нисте достојни ни најмање пажње. Одузимате ми драгоцјено вријеме, а посебно Вашу дрскост не могу поднијети. Не пада ми на памет да с Вама на празно трућам, сваки мој минут злата је вриједан. Уосталом, нећу да разговарам са човјеком који се није ни представио.”

Са друге стране жице чуло се подругљиво кикотање: „Ама, шта ми рече, Јенки. Не претварај се бар мени да си наиван. Сигуран сам да ти тај хохштаплер није открио право име. На Хавајима Балканце је лако препознати. А и карикатура тог скота налази се на првој страни већине америчких новина с почетка прољећа. То би морао знати ако уопште и пратиш штампу, смрдљиви каубоју.”

Зајапурен од бијеса, Нич прво погледа у Стевана, потом у Халијеве родитеље. У очима Тенгијевих нагомилавала се nelaгодност. Стари Семи стајао је прав и одсутан као да га се ништа не дотиче. Стеван погледа Халија. Није био сигуран да ли је у питању обична шала, или лукави Нич заиста припрема некакву игру.

Младић немоћно слеже раменима, дискретно очима показа на Сема.

Стеван кратко климну и окрену се Ничу.

Глас из телефона поново зашкрипа: „Зашто ћу тиш, господине Нич? Могу ли то схватити као позив да дођем и увјерим те ко је Нивас Нербо кир Ка-



раулан.”

Тресући се од бијеса Нич прекину разговор и слушалицу врати Семију:

„Семи, Семи, стари мој, то се тако не ради. Убудуће, ако Вам се онај ко зове не представи, сијеците везу, старче. Врло добро знате у ово вријеме ко може да ме тражи. Од вечерас, за све који не желе открити свој идентитет, ја сам на путу”, погледом пређе преко лица осталих. „Опростите, господо, понекад нисмо у стању ни замислити шта нас све може снаћи. Ипак, да се ми вратимо нашим проблемима”, мирно додаде.

Лукав посматрач лако би оцијенио да црвенило на хотелијеровом лицу није резултат узрујаности, но последица доброг француског шампањца.

\* \* \*

Око поноћи Хали је одвезао родитеље кући.

Нич пређе на столицу до Стевана: „Лу, стари мој, немој да те плаши што се неко распитује за твоје здравље. И сам си видио, идиот се није ни представио. Још је стари Семи могао извући дебљи крај.”

Углови Стеванових усана једва примјетно се развукоше у подругљив осмијех, поче пунити лулу:

„Нич, зашто ниси снимиио разговор? Не тврдим да би то ријешило проблем, али ко зна, нечему би, можда, користило.”

Ничеве очи се скупише, ипак се трудио да прикрије презир који је тог часа осјећао према Стевану:

„У праву си, Лу. Баш сам шашав. У први мах то сам имао на уму, и већ сам хтио дати знак Семију, а чим је примитивац проговорио, његов груби, протачки глас збунио ме је. И сам си видио да нисам имао ни начина, ни избора.”

Стеван се отворено зацерека:

„Могуће је, Нич, да је тако. Међутим, да га имамо на траци, брзо бисмо знали ко се толико за мене занима.”

„Нисам сигуран у то, стари. Ипак, наредићу Се-му да убудуће користи касету.”

„Одлично, френд, само, добро би било, ако сам у близини, да дијалог отегнеш, док се попнем у своју собу.”

Нич га запрепаштено погледа: „Не мислиш ли да је и непристојно и неукусно прислушкивати туђе разговоре.”

„Не брине, Нич, телефона се нећу дотаћи.”

Американац с невјерицом одмахну. Стеван је то очекивао:

„Нека те то не мучи. Оно што ја могу, понекад је необјашњиво и мени. Потребан ми је мир да бих се усредсреддио на проблем, а све друго иде мимо моје воље.”

„Значи, неко те прогони, Лу?”

„Можда је ближе истини да ја некога прогоним.”

Као да се предаје, Нич подиже руке: „Опрости, пријатељу, тражим од тебе да ми кажеш оно на шта немам права. Ипак ми се чини да би убудуће морао бити опрезнији.”

Док је Американац говорио, Стеван је филигрански вагао сваку промјену на његовом лицу и у очима. Ко зна колико пута раније, у сличним приликама, био је сигуран да Нич лаже. Што би му сада вјеровао.

„Мистер, то нека буде мој проблем. Молим те, не заборави да ме обавијестиш кад буде тај лупеж звао.”

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТДРУГА

Неколико наредних дана, сем што је Ливи била болесна, ништа се није дешавало. Гостију је било све више, а Халијев брод јуче је кренуо на прво крстарење. Стеван је желио поћи с младићима, међутим, у ишчекивању новог Ибн Саидовог позива, није ни помишљао да напусти хотел. Од јутра до мрака нервозно се врзмао по ресторанима и по апартману. У присуству Ничовом старог Сема замолио је, ако би незнанац позвао, а он се нашао у соби, да га интерним телефоном упозори. Иако га је власник хотела увјеравао да не познаје Ибн Саида и да је спреман на све да га заштити од непознатог насртљивца, Стевану се чинило да се Нич вјешто претвара да би га увукао у клопку.

Било је три по подне. Са Американцем је завршавао ручак. Кренуо је да се одмори; баш тада зазвони телефон. Предосјећај га натјера да застане пред лифтом. Не слутећи ништа, стари Семи се јави. Часак је слушао па руком показа Стевану да пожури. Погледа Нича и врати се разговору:

„Да, ту је, господине. Будите стрпљиви, само тренутак, да Вас спојим са газдом”, рече старац дајући Ничу знак да сачека.

Стевану се чинило да лифт споро иде.

Ни Нич није журио: на сигналној лампици пратио је када ће се лифт зауставити. У међувремену Сема упозори да телефон у Стевановом апартману искључи. Стало му је да Балканац остане ван игре. Задовољан приђе и дохвати слушалицу.

У својој соби Стеван је мирно ишчекивао разговор; јасно је на крсту видио лице Абдел Ибн Саида, јављао се из телефонске кабине некакве поште. Стеван обрати пажњу на детаље да би открио одакле позив долази. Чуо је и Ничев глас, али је на листићу биљежио само Ибн Саидов говор. Желио је код лукавог Американца по сваку цијену изазвати конфузију, још више респекта према себи.

„Одакле се јављате, господине?” упита Нич.

„Из твога Њујорка, Јенки.”

„Ком провиђењу данас могу захвалити што Вас чујем. Можда желите нечим да ме обрадујете?”

„Још како, шугави говедару. Тај пробисвјет, који ти се представља као Лука, а коме ти од милоште тепаш Лу, смијешно је којом те лакоћом обмањује. Морао би знати да је лупеж, бјелосвјетски лопов и преварант, Нербо Нивас кир Караулан. По бројним луксузним хотелима широм планете та саможива бараба прави вртоглаво високе рачуне, а потом, попут сјенке, бестрага нестаје. Како видиш, магарче, сада си ти на реду.”

Американац глатко пређе преко увреде: „Ви сте заиста чудан човјек. Причате ми о нечему у шта сами не вјерујете. Ако је то сва памет којом располажете, немојте ме више звати.”

Саговорник сочно опсова: „Хм, искварено Колумбово копиле, кроз телефонску жицу лако је изигравати самоувјерена и храбра човјека. Опомињем те, кравару, да баш ни по чему ниси дорастао том перфидном и лукавом Балканцу.”

Претварајући се да је уздрман, Нич се нервозно искашља: „Па, нека ти буде, барабо. Је ли то све што си ми имао рећи?”

„За овај пут је доста. Једино још од тебе захтијевам да одмах испразниш апартман петсто пет. То заврши прије мог доласка. Тог набијеђеног попа, каурина, исели у неку јефтинију гајбу, доста му је што се бесплатно твојим сплацинама храни.”

Нич несмотрено направи две грешке.

„Биће како желите, камилару, тек када овоме хотелу измирите дуг.”

Стеван задовољно пљесну. Нич га је назвао камиларом, и неплаћене хотелске рачуне је поменуо: „Хм, тај камелеон зна о коме се ради”, помисли.

Још су се неко вријеме, како се Стевану чинило, два стара знанца, лажно препуцавала док, тобоже изнервиран, Американац не залупи слушалицу. Задовољан, Стеван врати крст у њедра, дохвати папир са сточића. Када се спустио до рецепције, Нич и Семи су га чекали. Лице старчево било је спокојно, Нич је ликовео. Надао се да ће Стеванова умишљеност, да може снагом концентрације много шта предосјетити, пасти у воду. Био је сигуран да је Балканцу доскочио:

„Којом нас мудрошћу можеш обрадовати, Соломоне?”

У стиснутим очима Ничевим није било тешко препознати презир, али је Стеван то сматрао предношћу. Комад хартије спусти на пулт:

„Разговором сам разочаран, мен,” узврати не решпектујући Американца. „С обзиром да сте исти по менталитету, очекивао сам жешћи сукоб. Ваш дијалог је сведен на пуко, договорено разглабање.”

Семи збуњено погледа Нича. Американац поцрвени:

„Значи, ипак си нас прислушкивао, Лу?”

„Јесам, мистер, нећу рећи на који начин, о томе не желим разговарати. Него, френд, неко те је слагао.”

„Ко?”, упита Нич и погледа у Семија.

„Не, Нич, њега не дирај, он ти је вјеран. Обмануо те је саговорник: рекао је да зове из Њујорка, а јавио се из каирске говорнице.”

Нич одрично заврти главом. Стеван руку спусти на телефон:

„Сумњаш да те фолирам, Нич? Казао сам ти истину. Постоји поуздан начин да то провјеришг, подиже слушалицу и пружи је Американцу.

„Окрени главну телефонску централу у Хонолулуу, лако ћеш сазнати одакле је звао.”

Американац се подругљиво исцери:

„Зар очекујеш да ћу насјести на твоју глупу игру, Лу?”

„Ако сте разговор снимали, преслушајте траку и упоредите са текстом на папиру. Биљежио сам само што је Ибн Саид брбљао. Нич, убијеђен сам да се ти и Арапин дуго познајете.”

Чело Американчево се набра, а вјеђе искосише, сијевајући очима нервозно се окрену према Семију. Изненађен оним што види и чује, старац се тресао од страха. Гледајући га блиједа и уплашена, Стеван схвати да би требало прекинути комедију, намигну Ничу, па обојица праснуше у смијех. Тек тада старом Семију ништа није било јасно. Скидајући наочаре бојажљиво упита:

„А ко Вам је тај Ибн Саид, господине Лука? Колико се ја сјећам, човјек који нас је олешио звао се Нивас Бин Ахмед.”

„Семи, стари мој”, загрли га Нич, „ти забора-

вљаш да је господин Лука сликар, а људи из те бранше склони су фантазирању. И лаж да се зове Лука плод је његове бујне маште.”

Гледајући Стевана старац се прекрсти. Блиједе усне су му подрхтавале као да шапућу молитву.

„Опустите се, господине Семи”, тјешио га је Стеван. „Газда нас не би тако јефтино продао. Нич и ја смо се побринули да се више не хвалишем именом човјека којег Ибн Саид по сваку цијену жели срести.

„Господин у Вашим књигама, уведен под називом Лука, прије четири дана измирио је рачуне и отишао. Апартамент петсто пет, фиктивно неко вријеме биће празан.”

Не схватајући о чему Стеван говори, старац погледа Нича.

„Али, газда, мистер Лука је још ту!”

„Да, Семи, мистер јесте, Лука није. Не заборавите, његово име је Жан Пол Марније. Упамтите – Жан Пол Марније. Француз се углавном скита острвом, понекад дође на спавање.”

Старац молећиво погледа Стевана:

„Све је истина, Семи. Газда Нич се не шали.”

Нич загрли старца:

„Не љути се, мистер. Неке ствари урадио сам без твог знања.”

Увријеђен, старац поцрвени, али се не усуди било шта рећи.

„Чему срџба, Семи? Из практичних разлога свјесно сам погријешио, опусти се, нема потребе да осјећаш кривицу.”

Старчеве очи се овлажише:

„Опростите, газда”, снисходљиво рече. „Ипак сматрам да сам за двадесет година службовања код

Вас направио и другу неопростиву грешку”, боја-жљиво погледа у Нича, дрхтавим длановима ослони се о пулт и невесело погну главу.

„Семи, драги мој, већ сам рекао да ниси крив. Не-го, господине Марније, да ли Ви уопште знате како изгледа Ибн Саид?”

Стеван је претпостављао на шта Нич циља, па настави да са старим Семом оконча причу.

„Можда, Нич. Постоји врста људи коју је тешко физички описати”, окрену се Семију. „Овај о коме говоримо неки пут је риђобрад, најчешће глатко избријан, тада носи перику дуге црне косе и источњачку бројаницу.”

Старац уздрхта: „Боже, добро се сјећам тог са црвенкастом брадом. И коса му је била иста, а нос и лице прекривени крупним риђим пјегама.”

„Тако је, Сем”, охрабри га Стеван.

„Можда бисте се могли сјетити и ситнице од које се никада није одвајао.” Старац се загледа у плафон, Стеванова подршка чинила га је важним.

„О, да, тај човјек је имао мали кожни кофер од којег се није одвајао. Био је црн, позлаћеним ланцем везан за лијеву руку.”

„То је за не повјеровати, Сем; године као да нису утицале на Ваше памћење. Да ли бисте препознали ту ташну?”

Старац се окрену Ничу, он одобри.

„Надам се, господине.”

„Онда се тренутак стрпите”, рече Стеван и крену ка лифту. Не схватајући шта Балканац смјера и Нич се загледа за њим. Када се Стеван врати, стари Семи не издржа:

„Господине Марније, могао бих се заклети да је



то тај кофер”, тресући се од узбуђења старац је ликовао.

Стеван нехајно одмахну:

„На први поглед, сер, заиста тако изгледа, ипак, није.”

„Али, господине МарнијеШ”

„Само полако, старино. Ковчези јесу идентични, али у ономе код Вашег Ниваса Бин Ахмеда има нешто вредније од овог хотела. У моме, сем лажних докумената и личних ситница, ничега другог нема.”

У конфузији због свега што му се издогађало, чинило се да старац бунца. Сјетно уздахну:

„Године нису тешке колико је тешка немоћ. Добро се сјећам када је господин пришао пулту. Док је питао за цијену апартмана, чинио ми се скроман и безазлен, и није било ни трунке разлога да посумњам. Чудио сам се зашто му је дебелим ланцем коферчић везан за руку. Касније, када сам сазнао шта се у њему налазиШ”

Старац не доврши јер га Нич уштину за мишицу до бола. Злокобан блесак из Американчевих очију као гром погоди Сема. Уплашен, преблиједи и ућута. Не скривајући срџбу, Нич се окрену Стевану:

„Тешко Вас је пратити, мсје Пол. Морате схватити да старац много не зна. Амнезија у његовим годинама је уобичајена.”

Љубазно осмјехнут Стеван потврдно рече:

„Драги моји Амери, заборавимо ове глупости. Често размишљање о злу, временом пређе у навику, а то није добро. Нич, јеси ли још сигуран да ме желиш за ортака?”

Лукави Нич пружи руку:

„Сада више но икада, мој Марније. Заборавио

сам ти рећи – звала је Ливи.”

„Ливи”, намјерно усхићено понови Стеван. Знао је да Американчево помињање дјевојке има циљану сврху.

„Да, стари мој, позива нас сутра на крстарење пучином. На новом броду биће и Хал.”

„Значи – оздравила је?!”, ишчуђавао се Стеван као да се с Ливи јутрос није чуо телефоном.

„Да, френд”, потврди Нич. „И још ми је нешто казала”, погледа у старца. „Могу ли то рећи пред Семом?”

„Зашто да не, Нич. Семи је наш човјек.”

„Марније, Ливи ми се повјерила да те воли и да би се радо удала за тебе. Ако немаш ништа против, са задовољством бих вам био кум.”

„Ох, боже”, намјерно гласно размишљао је Стеван, „све се тако брзо дешава, а преда мном је неизвијесност из које не знам како да извучем живу главу.

Лице Ничево наизглед било је забринуто.

„Да ли те је Арапин видио?”, упита.

„Не вјерујем, сем једном, док сам се одмарао у атељеу.”

Изненађен, Нич прогута пљувачку: „Само часак, Марније. Ако сам добро разумио, он је био код тебе.”

„Тако је, Нич, извршио је провалу.”

Нич се наже: „Значи ли то, стари, да се у његовом коферу налази нешто твоје.”

„Можда, френд, али нисам сигуран. Већ сам ти рекао да се са мном и око мене дешавају чудесне ствари. Ради ведрице воде непотребно је ићи извору, пустимо да вријеме учини своје. Кад-тад вода мора ушћу доћи.”

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТТРЕЋА

Када Нич и Стеван стигоше Халијевој кући, нађоше само Ливи. Жељна сусрета с њим, није му дала прилику да пита гдје су остали. Грлила га је не осврћући се на Американчево присуство. Убрзо и Стеван заборави на Нича. Узбуђена и сретна квасила му је сузама лице. Нич се удаљи неколико корака и подиже камеру. Изненадно зујање Стевана врати у стварност:

„Ти ми то, френд, наплаћујеш дуг због телефонског прислушкивања”, нашали се; обојица праснуше у смијех.

Ливи их је зачуђено гледала: „Не знам о каквом прислушкивању говорите. Зар је то сада толико важно.”

„Бога ми, могло би бити”, Балканац је у дебелој вези са Русима”, тобоже забринито рече Нич.

Збуњена Ливи загледа се у Стевана. Нич му дискретно намигну. Стеван се уозбиљи.

„Не, мила, лаже те. Американци су у питању.”

Ливи напући усне, од љутње образи јој поцрвенише.

Нич се извини:

„Само се шалимо, дјевојчице, по читав дан глуваримо по хотелу па од доколице и досаде не знамо шта да чинимо.”

Окренула му је леђа и поново привукла Стевана у загрљај. Камера је опет зазујала, али се Стеван није могао ослободити Ливиних пољубаца. Руком даде знак Ничу да прекине.

„Ливи”, прекори је Американац. „Јеси ли нас позвала на крстарење или на снимање кадрова за љубавну причу?”

Дјевојка га више није слушала.

Каменом стазом ка обали чуо се дјечији жамор.

„СТИЖУ МОЈИ”, прошапута извлачећи се из Стевановог загрљаја.

„Хајде, придружи ми се. Желим да упознаш моја два брата близанца”, позва га зајапурена. „Нисмо били код куће када си нас први пут посјетио.”

Стеван се окрену. Иако знатно млађи, дјечаци су били исте висине као и Хали. До паса нага, мишићава тијела, препланула од сталног рада на сунцу, остављала су утисак снажних момака. Чинило се да су им тврда и озбиљна лица прерано искусила тегобе живота. Били су лијепи и стасити. Стеван помисли да је Ливи с правом поносна на браћу:

„Боже, боже, како сте сви витки и складно грађени”, као за себе рече посматрајући младиће.

Дјевојка га прихвати за руку:

„Долазе мама и тата”, шапну и крену родитељи-ма у сусрет.

С прикривеним подозрењем Нич их је посматрао али, када му Хали приђе, на његовом лицу заблиста љубазан осмијех, срдачно поздрави младића:

„Драги мој Хали, био бих тужан ако ме њих двоје не би узели за кума.”

Халијеве очи засијаше: „Ах, Нич, не питам се ја, а жарко бих желио да господин Лука усрећи Ливи.”

Лукави Американац припали цигарету: „Слушај, Хали, и када би хтјели, нико то од нас не може спречити. Морам ти рећи – он више није Лука. Ваш, надам се, будући зет, неко вријеме зваће се Жан Пол

Марније. Ми о њему не знамо ништа сем да је бога-ти Француз и да обожава Хаваје.”

Халија испуни невјерица: „Нич, нешто није у реду?“, упита.

„Све је ОК. Мала предострожност. Надам се да ће убрзо свака ствар доћи на своје мјесто.”

„Кључ рјешења, Хали, у мојим је рукама. Убудуће господин Марније најчешће боравиће код вас.”

Халијеве вјеће се скупише, забринуту погледа Американца.

„Без разлога се узбуђујешг, храбрио га је Нич, „то стање трајаће сасвим кратко. О томе нећемо сад. На броду имаћемо више од пола дана. Хајде, разведри се, не уносимо сумњу међу остале.”

„У реду, господине Нич. Вријеме је да кренемо.” Касније, док су излазили из дугог тјеснаца, пред њима се величанствено ширила непрегледна пучина океана. Благо заталасана површина бешумно се одбијала од прамца брода. На празном хоризонту мир као да је долазио из дубина. Азурно чистим небом чули су се крици галебова. Умилна музика вјетра, замршена у једра и конопце, у пируетама се увијала око катарке, ваздух је мирисао на море.

Стеван леђа окрену пучини. Желио је да му слика залива с љупким сеоцетом остане трајно урезана у памћење. Полуотворених очију, као да медитира, није ни примијетио да му Ливи прилази.

Хали се бавио око ужади и једара, а Нич лежећи испред кабине, на крми, читао је књигу. Халијева браћа врзмала су се око кормила, подешавали су положај брода према вјетру. Физички су били исти, разликовали су их само по боји очију: један је имао небоплаве, а други црне – мало ко је знао њихова

имена. Родбина и познаници звали су их црни и плави. Стеван их је први пут видио, а чинило му се да се у њих у свакој прилици може поуздати. Не промаче му да их Ничево присуство није одушевило:

„Лу, зашто си усамљен?“, упита Ливи сједајући поред њега.

„Не знам, размишљаам о много чему што ми се дешава у посљедње вријеме. Најмање милион ствари чине ми се нелогичним.“ Док је говорио, посматрао је Нича.

И Ливи се окрену тамо: „Мислиш ли да чита?“, упита тихо.

„Не, не, нечим је другим опсједнут: рекао бих да прати о чему твоја браћа разговарају.“

„Они га не воле, Лу.“

„Претпостављао сам, Ливи.“

„И ја презирем људе који мисле да се новцем све може,“ једва чујно је уздахнула.

Стеван опет погледа у младиће. Овакав развој ситуације њему је одговарао. Оно о чему размишља, сам никако није могао остварити. Сада је био сигуран да уз себе има четворо оданих пријатеља. На старог Сема није рачунао, чинило му се да је лукав и привржен Ничу. Што се тиче Ромера, од првог дана тог момка не жели у близини, он му се не допада.

Махну близанцима поздрављајући их, па се окрену Ливи: „Је ли истина да си му то казала?“, упита.

„Шта? Ко ме?“, изненађена дјевојка узврати.

„Ничу си рекла да ме волиш и да би се удала за мене.“

Лица црвена као пламен Ливи обори поглед: „Када си то чуо?“, стидљиво промуца.

„Јуче послѣ руке, ћаскали смо уз пиће.“

„Лука, можда се нисте добро разумјели?“

„Не, Ливи, ја солидно говорим енглески.“

Као да зна да о њему разговарају, Нич их је преко наочара посматрао.

„Чини ми се да нас прислушкује.“

„У праву си, Ливи – све вријеме. Него, реци ми шта знаш о извјесној наставници енглеског. Мислим да ради у школи за дјецу са острва.“

„Да ниси у њу заљубљен?“, сумњичаво упита Ливи.

Као да жели изазвати љубомору, Стеван се заце-река: „Љупким очицама синоћ ме је чудно гледала.“

Ливи се намршти, главу окрену у страну.

Стеван јој длановима обухвати рамена: „Шта је сад, малена? Нешто није у реду?“

„Не, Лу, знам да се шалиш и мислим да ме ти никада не би повриједио.“

„Па, шта је онда?“

Благим покретом главе показала је према Ничу:

„То је његова игра, њега се бојим, Лу.“

„Зашто, дјевојчице?“, чудило се.

Хтјела је нешто рећи, јецање јој није дозвољавало. Стеван јој дланом посуши образе:

„Хајде, лудице мала, смири се; сада нам ово није потребно. Што се тиче Нича, мислим да је добар човек. Ако је нешто лоше у његовом понашању, треба му опростити. У посљедњих мјесец дана преживио је страхоте. Изгубити жену и двоје дјеце, боже мој, ко би то издржао.“

Од изненађења Ливи поблиједи.

„Шта је, дјевојчице? Зар ниси знала?“

„Лу, драги, зашто дозвољаваш да те обмањује. Тај препредењак није се женио.“

Стеван се загледа у Ливи.

„Ти ми не вјерујеш?“, питала је. Није знао шта да каже, окренуо се према Ничу. Американац је на изглед мирно читао.

Ливи поново уздахну: „Можда би требало да разговараш са наставницом енглеског. Она ће ти најбоље објаснити. Нич је обичан скот.“

Док је слушао, чудна слутња затамњивала му је мисли. Сјети се да крст често оставља на сточићу поред лежаја, а од првога дана зна да имају резервни кључ апартмана. Од ове спознаје стресе се, погледа у Нича. Јучерашње телефонско наклапање поново му је одзвањало у ушима, покушавао је анализирати шта је у разговору чуо. Да ли је Американац заиста толико безобзиран да човјеку с којим тек други пут разговара телефоном, тврдећи да га чак и не познаје, олако пришије атрибут камилар. Посебно га је запрепастило Американчево правдање да не зна ко је Ибн Саид. Чудна идеја заокупи му мисли.

„Ливи“, тихо рече. „Ноћас не могу остати код вас.“

Као да је видјела сабласт, дјевојка преблиједи:

„Зашто, Лу?“, промукло упита.

„Стрпи се, мала, објаснићу ти ујутро, када се вратим. Својом причом о Ничу отворила си ми очи. Потруди се да у понашању према њему не буде промјена, остани предусретљива, али и опрезна. Да ли ти је Хали причао како је Американац дио свога капитала уступио мени?“

„Да, све ми је познато и много сам се радовала.“

„А јеси ли заиста рекла Ничу да ме волиш и да би се удала за мене?“

Ливи поцрвени: „Лу, удала бих се за тебе и волим



те, али то њему нисам рекла.” На трен поглед јој одлута као да размишља, онда се сјети:

„Хм, сада ми је јасно: наставница енглеског му је све пренијела.”

„А од када се вас двије знате?”

„Била сам њен ђак.”

Стеван је погледа: „Зар она има толико година?”

„Неколико више од тридесет. Знаш, Лу, дјевојке на Хавајима брзо сазријевају, потом дуго времена остају исте.”

Стеван се врати сликама из оне вечери када је посматрао госте док су плесали. Лик наставнице енглеског потпуно је јасно видио. Све му се чинило да се та млада жена по нечему разликује од дјевојака са отока.

„Ипак, Ливи, исувише времена трошимо разговарајући о нечему неважном. Прилично смо се осамили, ја сам за то да нам се Нич придружи.”

Ливи без ријечи слеже раменима.

„Онда ме слушај, мала. Када Нич дође, изабери згодан тренутак да ме прекориш зашто баш вечерас морам у Хонолулу. Ако се Американац умијеша, препусти га мени. Лукави Нич ни у шта не смије посумњати.”

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТЧЕТВРТА

Подне је прилично одмакло када се Хали јави са катарке: „Ало, ви доле, мислите ли шта спремати за преживљавање, и галебови су до сада ручали?”

„Чим добијемо каталог поруџбина”, нашали се Стеван и махну Халију. Окрену се Ничу: „Френд, остави књигу да се одмори и придружи нам се.”

Нич подиже главу: „Бојим се, сметаћу.”

„Говориш напамет, стари, боље би било да провјериш.”

Нич се зацерека: „Цијеним твоју духовитост, господине Марније.”

Изненађена Ливи погледа у Стевана.

„Од када, Лу, имаш ново име?”

„Хм, опрости, дјевојчице, заборавио сам ти рећи: ради низа околности служим се другим папирима. Како си од Нича чула – зовем се Жан Пол Марније, Француз сам. То је један од разлога што вечерас морам бити у Хонолулу”, погледа Ливи преко рамена и тихо јој рече: „Душо, морамо прекинути причу, он нам прилази.”

Нич сједе насупрот Стевану, погледа пучину, упита:

„Како подносиш пловидбу, господине Марније?”

„Боље него Хали глад.”

Ливи се од срца насмија: „Ви Европљани прави сте отров за радозналце.”

„Само ти се чини, Ливи. Све што је ново и непознато, необично је. Кладим се да послије стотинак година мога боравка овдје нећеш бити сигурна да

нисам ваш.”

„Зар тако кратко намјераваш остати?“, упита Нич.

Стеван загрли Ливи:

„А ко је рекао да ћу негдје ићи? Неупоредиво више ми се допада бисерни пијесак на плажама Хаваја, него ужарена беспућа Палестине и глуварења са фанатичним Арапима”, ово посљедње намјерно нагласи пратећи како ће Американац реаговати.

На трен Нич преблиједи, али брзо савлада малодушност, скиде наочаре: „Баш занимљиво, господине Марније, с каквим ниподаштавањем причаш о Палестини, као да те неке лоше успомене вежу за њу. Кладим се да никада ниси био у тој колијевци древних пророка и мудраца, твоја Србија нема ни издалека чари које та мала арапска земља посједује. Свако је заљубљен у своје, зато ме чуди да Балканац велича Хаваје.” Док је говорио, глас му је подрхтавао.

Стеван је био задовољан Ничевом реакцијом. Зато није ни помишљао да дијалог продужи. Љубазно се осмјехну: „Драги мој Нич, ако се потомци Гала граниче са Угарима, онда је твоја тврдња да сам Балканац тачна. Договор је био да сам из Француске и да се зovem Жан Пол Марније.”

Иако заузет око конопаца, Хали је пратио њихов дијалог. У жељи да прекине то, наизглед безазлено, пецкање, довикну:

„Хеј, момци, зар не примјећујете да пловимо под једрима?”

Као пјена бијела, свилена тканина, испуњена благим западним вјетром, миловала се са азурном чистотом неба над Пацификом. Гласом пуним сарказма Нич се закикота: „Под оваквим смјером дува-

ња можемо до америчке обале, а како да се вратимо?”

„Земља је округла, дон Галилео”, подргну се Стеван, крајичком ока намигну близанцима, окрену се Халију:

„Хеј, момче, обећао си ми показати књигу оног Балканца.”

Увјерен да му у надмудривању не иде како треба, Нич прехитри Халија:

„Ено, тамо је, на крми. Данас сам је узалуд покушавао читати. Него, ко ти је тај сметењаковић?”

Стеван га презриво погледа:

„Одакле ти, Нич, идеја да је Балканац ако о њему не знаш ништа?”

Схвативши да се открио више него што би требало, Нич поцрвени.

„Петар Петровић Његошг, јави се Хали са друге стране палубе. Његова браћа, која су такође пратила разговор између Стевана и Нича, задовољно су се церекала.

Понашање момака Стевану се допадало. Махну им:

„Драга моја господо, морали бисте знати да читате једног од највећих филозофа људског рода”, док се намјерно хвалисао, кришом је посматрао Американца. Нескривен подсмјех откри Ничеве велике зубе. Тај презир и Ливи примјети, негодујући напући усне:

„Ах, ви препотентни мушкарци, лицемјернији сте од жена. Биће корисније да се побринем око ручка него да празна наклапања слушама”, пред степеницама за под палубу застаде:

„Мсје Марније”, довикну гласно да је и Нич чује.

„Ако се вечерас враћаш у Хонолулу, учини ми једну услугу.”

„За тебе, дјевојчице, све, само реци шта желиш.”

Ливи погледа Нича: „Послије ручка ћемо о томе, Марније. Што би морали сви чути?”

„Ливи, у заједничкој кући тајни нема”, шалећи се прекори је Хали.

„Али, тајнама није мјесто у јавним огласима, брацо.”

„Ох, сестрице, опрости, баш сам најобичније блебетало”, тобоже кајући се рече Хали пружајући Стевану лијепо укоричену књигу. Од изненађења Стеван уздрхта: „Боже, Хали, па то је „Луча микро-козмае.г

„Надам се да си докучио суштину мисаоне вишеслојности у поруци аутора. Што је ход до истине тежи, и изазов је већи, а само упорни циљу стижу”, одговори Хал.

„Чини ми се да су духовна начела истока и запада истовјетна, једино су путеви до спознаје универзалних вриједности различити.”

„Рекао бих да у томе и јесте драж”, додаде Нич. „Мени је стилски тежак и мисаоно недоступан.”

Стеван је ово очекивао.

„Нисам сигуран да те разумијем, Нич. И културни и историјски коријени вас Америка и нас Европљана прилично су слични. Ми Балканци духовно смо више окренути истоку; ви преко Атлантика покушавате наметнути нови цивилизацијски резон. Ваше животне премисе заснивају се на гомилању материјалног. Ви све потчињавате једном циљу, а то је непрестана трка за профитом. Не кажем да је то лоше, ипак смисао постојања не своди се само на стицање

богатства. Сиромаштво духа зло је у човјеку, од ко-  
јег временом и најблиставији драгуљи потамне. Не  
заборавите: сретан је само онај чија мудра ријеч у  
помрачене умове свјетлост враћа. Сабља кованица,  
па да су јој каније златом и сребром опточене, ма ко-  
лико била лијепа и скупоцијена, у рукама тиранина  
једино на крв воња. Библијско учење одувијек је  
склоније љепоти духовног изобиља, него незаситом  
материјалном гомилању кога нико неће у гроб пони-  
јети.”

Стеванов монолог прекиде бродско звоно из  
потпалубља.

„Господо, Ливи зове на ручак, а и источна и за-  
падна мудрост кажу да здравље и снага на уста ула-  
зе”, рече Хал дајући знак браћи да спусте једра и уси-  
дре брод.

Ускоро сви су били за великим столом. Гладни и  
заузети укусном храном коју је Ливи спремила, ћута-  
ли су. Стеван је знао да је то само привид. На трен  
близанци му се осмјехнуше. Са задовољством Сте-  
ван узврати. Тишина и нарастајућа напетост смета-  
ли су му. Пожури да заврши са оброком, захвали Ли-  
ви за ручак и изађе на палубу. Благ вјетар са запада  
врати му мисли у Србију. Окрену се пучини и че-  
жњиво загледа у даљину. Ускоро и Ливи дође за  
њим. Стеван је загрли:

„Мала, право си чудо од дрскости, оно са мојим  
одласком у Хонолулу савршено си одрадила, већ сам  
помишљао да си заборавила договор. Него, слушај  
Ничемрзицу, однедавно многа дешавања попримају  
чудан ток, а ја скоро да немам прилику са Халом на-  
само разговарати. Зато бих му морала наговјести-  
ти да Нич води некакву игру.”

Привукла га је к себи и пољубила: „Не брини, Марније, већ вечерас Хали ће све знати, а истина је да мрзим Нича. Тог Американца никада нисам подносила.”

Стеван погледа према улазу потпалубља, увјери се да су сами, тихо рече:

„Ливи, од данас ме више тако не зови. Нити сам Лука, нити Жан Пол Марније, нисам Француз. Зовем се Стеван, а то само ти знаш. Молим те да тако и остане.”

Испод палубе појави се Нич:

„Је ли пријао ручак?”, упита Ливи.

„Више од тога, дјевојчице”, задовољно плесну дланом по стомаку.

„Онда ћу поћи по шампањац, довољно је расхлађен.”

Јенки је чежњиво испрати погледом: „Ех, Марније, Марније, ти си рођен под сретном звијездом. С њом човјеку не може бити лоше, а мало је таквих дјевојака на острву.”

Стеван лукаво одмахну: „Често што је другима добро, нама Србима је сладуњаво. Поготово не волимо ако нам неко мед заслађује шећером.”

Нич се закикота: „Немогућ си, Марније; а шта ми преостаје сем да ти се смијем. Колико сам схватио, ти се вечерас враћаш у Хонолулу.”

„Изгледа, Нич.”

Американац заврти главом: „Како хоћеш, стари мој, али, поред овакве дјевојке мени то не би пало на памет.”

„Ах, френд, нисам Арапин да само о женама мислим.”

Ничеве се очи сузише, али се суздржа. У њего-

вом погледу Стеван наслути презир.

„Од када стари Семи ради за тебе?“, претварајући се да не зна, упита пажљиво посматрајући Американца.

Нич руком отјера мушицу с лица: „Од како сам власник хотела.“

„Опрости, тиме ништа ниси рекао.“

Нич је тренутак ћутао. Стеванова пренаглашена радозналост му је сметала, ипак се брзо ослободи мрзовоље:

„Двадесет година, Марније.“

„О-хо-хо! Кажеш двадесет година. Свако би пожелело тако оданог слугу.“

Овакав начин разговора Американцу је годио, из очију му заискрише варнице охолости: „У праву си, Марније. Тај старац ми је привржен као пас зато што не зна да мисли својом главом.“

Мада је у Американчевом гласу препознавао доста опреза, Стевану се чинило да је Нич загризао, зато прекиде са питањима. Препусти Ничу да сам ужива у свом монологу. Сат на Стевановој руци, заправо минијатурни диктафон, све је биљежио:

„Знаш, Марније, тај излапјели метузалем ништа друго и не зна него да по читав дан дријема на пулту рецепције. Два штапа од ногу тресу му се од старости, а не прође ни једна жена да јој се погледом међу бутине не увуче. Онај Арапин, нашминкан попут глупог августа, данима му се шетао испред носа, а стара дртина се ни једном не упита да ли камилар у своме коферу нешто крије. Сви у хотелу могли су видјети да се тај лупеж од кожне кутије ни у сну не одваја. Поред сенилног старца сутра би могао доћи било ко и чинити што му падне на памет, а да се то



њега ни мало не тиче. Ту већ престарјелу крхотину што прије морам отпремити у Америку, за послове настојника требало би наћи млађег човјека.”

Стеван погледа на сат, лијено зијевну: „Хм, како овај дан ужасно споро пролази. Страшно ми је досадно, а и Хонолулу ми недостаје.”

„А Ливи?“, упита Нич.

Стеван га погледа: „Дјевојака као она пуно је острво, више ме занима лијепа наставница енглеског. Мислим да је права ајкула”, док је говорио, зуррио је Ничу равно у очи.

Американац осјети нелагодност: набирајући вјеђе злохудо стегну вилице, грч на лицу кратко му потраја. Претварајући се да је равнодушан, одмахну:

„Не знам о чему говориш, френд, мада претпостављам на шта циљаш. Са том дјевојком немам никакво искуство, тек понекад наврати у хотел, увијек у друштву другог мушкарца. Глупо је што о њој и причам када није мој тип. Незајажљива је и сувише често мијења партнере, а ја сам прилично конзервативан човјек. Нимфоманке попут ње једино загорелим поморцима могу бити утјеха.”

Ничева неискреност Стевану није сметала. Био је задовољан начином на који се разговор о тој жени води. Чинило му се да је ово неминован увод у судњи час, који једном мора доћи.

Хали се појави из потпалубља:

„Мсје Марније, у част Вашег првог боравка на нашем броду, отварам овај стари француски шампањац, да га у наше здравље и за напредак наше младе корпорације ,Трие са слашћу испијемо”, приђе, нали Стевану чашу, а онда се окрену Ничу: „И Вама уз посебну част наздрављам, господине Нич.”

„Хвала, Хали, ипак рачунај да на броду има још оних који воле добра вина”, саркастично погледа Халијеву браћу.

Близанци не обратише пажњу на Американчеву алузију, затезали су конопце као да га нису чули. Омаловажен Нич не издржа, довољно гласно упита: „Хал, ко би рекао да сте ви из једне куће?”

Младића обли црвен, али не одговори, нали шампањац и у своју чашу, погледа у Стевана и наздрави.

Чинило се да Стеван прати шта Хали ради, а иза тамних наочара проматрао је злобног Нича. Презрив осмјех било је све што је видио на његовом циничном лицу. Тобоже усхићен, и Нич наздрави Халију. Стеван подиже чашу, куцну се са ортацима и у кап попи. Дохвати флашу из Халијеве руке, намигну Ничу и завитла је према јарболу. Ситни комади разбијене боце разлетише се на све стране:

„Браво, господине Марније, такав погодак неки могу само да сањају”, одушевљено запљескаше близанци из капетанске кабине.

Нич измахну својом чашом, она пролети изнад палубе и заврши у мору. Браћа се подругљиво закикоташе. Сијевајући од бијеса, Нич тихо опсова. У његовом погледу Стеван препозна мржњу. Већ сада био је сигуран да ове момке има на својој страни.

Овакав ток догађања Хала није веселио мада је слутио да је сукоб неизбјежан. Окрену се западу.

Далеко на пучини сунце се већ примицало хоризонту. Махну браћи: „Клинци, ако не мислимо ноћ провести на пучини, вријеме је за повратак.”

Дјечаци се упутише према крми, убрзо мотори тихо забрујаше. Под благим ударом вечерњег вјетра и таласа брод је једва осјетно подрхтавао. Зурећи у

бескрај празне пучине Стеван се лагано предавао мислима. На предњем дијелу палубе сједио је сам. Ливи је била заузета пословима у бродској кухињи, Американец је помагао Халију. Стевану се учини да неко иза говори. Помисли да је један од близанаца и окрену се. Међутим, сем усамљеног гласа који је однекуд долазио, на том дијелу палубе никога није било:

„Горчина медом преливена, синко, лажна је сласт, баш као што су и хвале из злих уста отровом зачињене. Зато, у туђим вртовима не диви се пјесми ако птицу не видиш. У злослутном кликтају гладног орла недужно пиле смрт не препознаје, а људи су лукавији од грабљивица.”

Стеван је знао да су ријечи њему упућене, па их је пажљивије слушао: „Не вјеруј, синко, онима што се хвале: ко је за хвалу, хвалити га не треба. Видиш ли галеба што небом лети? Зар мислиш да се не плаши ноћи? Тама је простор гдје се пакосне сјенке скривају, а људска доброта вјетар је истине што сјенке зла разгони. Само обожене душе сестре су свјетлости. Грјешник који у покајању не види смисао искупљења, у бесмишљу сопственог гријеха скончаће. И не заваравај се, сине: нити си ти орао, нити је срећа пиле. Демон што ти изобиље нуди, ни од своје биједи не зна шта ће. Зато, слушај ме, сине: не губи вријеме око пилета, прво мораш орла укротити да би на пиле имао права.”

Задовољан Стеван се осмјехну. Дуго није чуо глас рабина. Поглед подиже према катарци. Са њеног врха полети бијел голуб и изгуби се у плавичастом сутону запада.

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТПЕТА

У Хонолулу вратио се са Ничем. Успут су мало причали. Стевану је то био добар знак да му сумње нису без основе. Кад стигоше, одмах се попе у собу, дохвати крст и потражи Ибн Саида. Арапин се још врзмао по Каиру, а то је у овом тренутку Стевану одговарало. Омањи кофер и икона били су с њим. „Значи, тај лупеж још није нашао купца”, обрадова се Стеван, дохвати свој кожни ковчежић и смјести га на ниски сто поред лежаја. Помоћу оловке једва примјетним тачкама обиљежи му положај, закључа апартман и сиђе у приземље. Као и обично, Нич је пио виски. Када примјети Стевана, махну: „Хеј, френд, да те обрадујем, она је ту.”

„Ливи”, оте се Стевану.

Нич се насмија: „Не Ливи, Марније. Тамо је наставница енглеског.”

Дискретним погледом Стеван осмотри ресторан. На рубу простора за игру сједила је сама.

„Вјероватно имате уговорен сусрет?”, пецну га Нич.

Стеван одмахну: „Ја ту жену уопште не познајем. Сем што смо се оно вече гледали, ничега другог међу нама нема.”

„Извини, Марније, можда сам лоше процијенио; чим те је видјела на вратима, женска се веома узнемирила, па помислих – тебе чека.”

Стеван је био сигуран да Нич ништа случајно не ради: „Гускица је љупка, могли бисмо јој се придружити, Нич.”

„Зашто да не. И ми и она морамо промијенити мјесто. Казаћу Ромеру да је позове у аперитив-бар.”

Нису дуго чекали да млада дама дође. Стевану се чинила много љепша. Егзотични мирис њеног парфема дражио га је попут афродизијака. Осмјехнула му се.

„Боже мој, како неко може овако лијепу и чисту жену користити за ружне и прљаве игре”, помисли Стеван узвраћајући осмјех.

Стари Семи се појави на вратима:

„Господине Нич, позив за Вас.”

„Волите ли плесати, Лулу?”, упита Стеван када Нич оде.

Дјевојка се благо наже: „Волим још понешто”, пољуби га у образ.

„За почетак није лоше”, сложи се Стеван.

Гледајући га у очи пружи му руке: „Ако мислимо на исто, могли бисмо промијенити хотел.”

Тренутак је ћутао. Њена прерана отвореност опомену га, ипак се подигао: „Само да се јавим Ничу и позовем такси, потом бисмо могли кренути.”

„Зашто не бисмо мојим колима?”, предложила је нудећи му кључеве.

Иако увјерен да је то дио планираног сценарија, Стеван одобри: „Познајете ли неки усамљен кутак ван града?”

„Крените ка југу”, предложила је.

„А чега има доле?”

Спустила је главу на његово раме: „Видјећете када стигнемо.”

Возили су се уским путем без расвјете. Тама Стевана наведе да се сјети Нича: „Шта ако је све ово његов план?”, помисли.

Дјевојка му раскопча дугме на кошуљи и дубоко

завлачећи длан мазно рече: „Још мало, господине Марније, па паркирајте лијево”. Одузимајући гас Стеван је погледа. Чудио се откуда зна његово ново презиме. Када се представио, рекао је само име. И док се у мислима враћао уназад, схвати како се коцкице тајанственог мозаика све више откривају. Омалена симпатична кућа на хриди изнад мора чинила се изузетним мјестом за секс и злочин. Био је убијеђен да гајба не припада њој: када је из торбице извадила кључ, могао се заклети да је у праву. Наслуђивао је да је унутрашњост озвучена, па дискретно осмотри простор.

„Које пиће желите?”, понуди га кад се смјестише.

„Кипарску метаксу”, намјерно гласно одговори Стеван.

„Себи ћу налити ,дони вокере ” цвркулала је.

Стеван погледом поново дискретно пређе преко собе, али ништа необично не спази. Сагао се и пољубио је.

„Док напуниш чаше, освјежићу се”, рече излазећи у предсобље.

Табла са осигурачима је на зиду до купатила. Стеван дохвати кваку, отвори врата, али не уђе. Тренутак је чекао, онда их прилично бучно залупи. У само два бешумна корака нађе се испред струјног сандучића. Опрезно повуче враташца, лаким покретом промијени положај склопке. Кућицу испуни мрак. Лулу пригушено врисну. Нимало њежно Стеван отвори купатило, позва је: „Душо, јеси ли ти угасила свјетло?”

„Не, Марније, у прекиду је, нема га ни овамо.”

„Шта да чинимо?”, претварао се да је забринут.

„Буди спокојан, мили. Знаш да негдје у кући има

свијећа, одмах ћу их потражити.”

Стеван уђе у купаоницу, закључа се. Извуче крст из њедара и понови уобичајени ритуал. И овај пут имао је среће: Ибн Саид и Нич су разговарали. Прича га није изненадила, јер је неколико дана предосјећао да се око њега нешто ружно кува.

„Хоћеш ли, драги, брзо?“, јави се Лулу из предсобља.

„Одмах долазим, душо“, одговорио је пратећи слике на крсту. Од изненађења застаде му дах – оно што је чуо оправдало је раније слутње: „Зваћу те сутра у исто вријеме, а ти се, Евангелис, потруди да тог Балканца држиш на оку“, сиктао је Ибн Саид.

„Умакне ли, добро знаш шта те чека, Кипријане.“

Бујица запрепаштења провали из Стевана. „Значи: тај лупеж није Американац, нити му је име Нич.“

Лулу га још једном позва. За сваки случај Стеван крст гурну у џеп панталона па их остави у купатилу. Нага, обасјана слабим пламеном свијеће, дјевојка је чекала.

„Није лоше! Зар не, мили, права романтика“, изазивала га је.

„Баш тако, душо“, успио је рећи прије но што му је усне притиснула својим. И мада се Лулу страшно предавала, Стевану није ишло. Све вријеме у мислима му је била Ливи. Тек понекад сјетио би се Ибн Саида и Нича, алиас Евангелиса, након чега би га испуњавало помијешано осјећање страха и неке недефинисане наде.

„Лулу, откада имаш ову рупу?“, упита да би јој на тренутак обуздао помаму.

Мада га је чула, жестина њене пожуде није јењавала.

„Душо, то ми је дар од богатог Арапина”, дахћући је промрсила похотније насрћући на Стевана. Све вријеме осјећао је да га лаже, али га је то и забављало. Без респекта упита:

„Лулу, мора да је узвратна услуга била скупа?”

Знајући да је претјерао, није очекивао да ће дјевојка одговорити. Иако омаловажена, надмоћно се закикотала: „Драги Марније, љубав се не купује, а господин Бин Ахмед има све. А шта бих му друго могла пружити сем задовољства?”, пецкала га је не престајући да се смије.

„Добро научена лекција”, помисли Стеван осјећајући гађење према дјевојци.

„Хм, Лулу, зар си могла?”, корећи је упита.

„Ниси ме разумио, Марније. Међу нама није се десило ово што ми чинимо. Не тврдим да једнога дана не би могло бити. Човјеку сам се допала, а шта је у томе лоше? Сва моја пажња сводила се на изигравање његове љубавнице. Не знам зашто, Арапин ме у кревет није водио.”

Ово посљедње Стевана упути на ружну идеју, лукаво помисли: „Буде ли требало, Кувајћанину Ибн Саиду и набијећеном каубоју Ничу, лако ћу пришити етикете хомосексуалаца.”

„Овдје си често, Лулу?”

„Како се узме, Марније.”

„А долази ли још ко?”

„Без мога знања – не, кључ никоме не дајем.”

Дозволио је да га лаже. Канио је још разговарати, али се незасита тигрица поново баци на свој плијен. Стеван и сам осјети снажније струјање крви. Бијесно ударање таласа о стијење, чија му је пригушена ломљава до малочас будила најцрње слутње, од свога дахтања и њеног цвиљења више није чуо.



ПЕТИ ДИО



## ГЛАВА ДВАДЕСЕТШЕСТА

Наредно пријеподне је провео у граду. Мотао се од радње до радње у нади да ће наћи крст сличан свом. Један од продаваца му рече: „Овдје у центру, мистер, те врсте понуде нема, спустите се на обалу. Доле, у луци, код ситних занатлија, можда ћете добити шта тражите. Када се увјерио да га нико не прати, таксијем сиђе до пристаништа. У дугом низу малих радњи нуђено је изобилје безвредних сувенира. Губећи наду да ће пронаћи крст, ипак се задржа пред омањим излогом крцатим бижутерије сачињене од јефтиних материјала. Скривајући очи иза тамних стакала наочара сачека да муштерије изађу. Осмотри улицу, уђе. Канио је питати да ли у граду постоји мјесто гдје би могао купити било какав крст.

„Изволите, млади господине, на услузи сам”, наклони му се стар човјек.

Мада није знао зашто, чинило му се да је дошао на право мјесто. Кожну торбицу положи на пулт, без околишавања упита: „Радите ли са сребром, сер?”

Не скривајући сумњу старац му погледа руке, показа на врата: „Добро би било да их затворите, подневна врелина је неподношљива.”

Старчева опрезност му се чинила непотребном, ипак их благо залупи.

„Мистер, реците шта Вам треба?”

„Обични, мали сребрни крст”, одговори Стеван.

„Баш сребрни?”, упита старац мотрећи на Стеванове руке.

„Да, да, господине, искључиво сребрни.”

Старац обриса орошено чело: „Али, младићу, крстова има у више величина, а и по гравури су често различити. Не знам шта би Вас могло задовољити”, руком даде знак Стевану да крене за њим.

Просторија у коју уђоше била је слабо освјетљена, али чиста и прегледна. Мноштво крстова од сребра и мирисне тисовине лежало је скривено на дну велике фиоке, коју продавац извуче из старога стола. Измичући се у страну испитивачким погледом окрзну Стевана, очима испуњеним невјерицом. Гласом, као да се правда, рече: „Морате ме схватити, мистер, коме у папиру не пише да смије трговати племенитим металима, присиљен је овако радити. Године су мршаве, а ја сам престар и успорен. За израду сваког комада губим бар три пута више времена него раније. А, вјерујте, живот породица малих занатлија, који нуде само оно што сте у излогу видјели, најчешће је на ивици биједе. Ми домороци више радимо од оних који дођу са стране, а добит је никаква.”

Стеван угледа крст сличан његовом, показа прстом: „Овај бих, сер – и колико кошта?”

Човјек слеже раменима: „Младићу, биће доста колико дате.”

Стеван на пулт стави сто долара. Старчеве очи се раширише: „Ох, мистер, ја Вам немам вратити остатак.”

Стеван се сјетно осмјехну: „Све је за Вас, сер.”

Зачуђен, старац га с невјерицом погледа: „Боже, Ви као да имате ковницу новца.”

„Добро би било, господине, али је немам”. Излазећи Стеван крст стави у џеп.

Када се вратио у хотел, Нич је ручао.

„Опрости, френд, што те нисам чекао, данас сам посебно огладнио.”

„Не правдај се, стари, ја сам крив, залутао сам у сјеверном дијелу града. Извини, идем до апартмана, одмах се враћам.”

Када закључа врата, оба крста спусти на сто и упореди их. Величином били су исти, једино су се у гравури незнатно разликовали: Стевановом крсту Христос је био у рељефу, други је рађен у пуној пластици. Задовољство му поквари чињеница да је кофер неко помјерао. Сумња му се брзо распрши. стор. Назва рецепцију: „Сем, молим те, пошаљи собарицу до мене.”

„Шта, зар није чишћено?”

„Јесте, дјевојка ми треба из другог разлога.” У слушалици се чуо старчев уздах олакшања: „У реду, господине Марније.”

Убрзо неко позвони. Приђе вратима и отвори их.

„Опростите, мистер, ја сам јутросЦ”

Стеван не дозволи да заврши, подиже руку:

„То знам, дјевојчице, и нисам Вас због тога звао. Хтио сам замолити за једну услугу. Волио бих да овај простор освјежите цвијећем за послеподне,” објашњавао је вадећи новчаницу од педесет долара. „Лијепа моја, у букету нека буду бијели љиљани, а ваза загасито зелена. И још нешто, луткице: убудуће ову собу не морате сређивати док Вас ја не позовем”, пољуби је у чело. У по гледу јој наслути огањ.

„За овај наш договор не би требало нико да зна,

мала тигрице”, младој жени пружи још педесет долара.

Не схватајући шта се дешава, поцрвенила је.

Стеван је штипну за образ: „Понекад је, мила, слатке тајнице добро чувати. Што морају други знати ако се некоме свиђате. А сад душо, опрости, чека ме господин Нич.”

Очи дјевојчине су пламтиле, лице снажније облирумен: „Хвала Вам, сер, и не брините, биће све по Вашој жељи.”

Стеван је помилова: „Ово са цвијећем и вазном није нека тајна”, рече улазећи у лифт.

Док је пролазио поред рецепције, Семи га испитивачки погледа.

Стеван намигну: „Не страхујте, френд, дјевојка је још у једном комаду.”

Старац се закикота: „Ех, младићу, када сам био Ваших година, такве и сличне прилике нисам пропуштао.”

„Вјерујте, Сем, не бих ни ја...”, не доврши Стеван улазећи у ресторан.

„Дуго си се задржао”, рече Нич кад Стеван сједе.

„Да, замолио сам Сема да ми пошаље собарицу са вазном лијепога цвијећа, момковање је подношљивије с њим.”

Нич заврти главом: „Заљубио си се, мангупе. Не знам шта ће рећи Ливи.”

Стеван нехајно одмахну: „Френд, са Лулу сам изашао као пријатељ, Ничега није било међу нама”, док је говорио, посматрао је Американчево лице.

Код превејаног лисца ни један се мишић не помјери: „Шалим се, Марније. Ипак се не бих никада заклео да, поред покојне Ненси, другу нисам имао.

Не заваравајмо се, то жене знају. Него, идеш ли данас Тенгијевима?”

Радо бих, међутим, послје ручка имам некакав посао у соби, одлазак ћу одложити за вечерас. Требалo би и да се чујем са Халом. Јавићу му да дође по мене послје осам.”

„Ако су у питању Халијева кола, ослободи момка обавезе, Марније. Од данас служи се мојим дпонт-тијакоме ако није већ зарисао.”

„Хвала, френд. Не знам докад ћу се китити твојим перјем.”

„Хајде, бога ти, то је обична ситница, драги Марније. Оно што си ти снагом духа унио у моје биће, непроцењиво је. Да тебе, стари, није било, мислим да бих већ у првој седмици након катастрофе, у Сан Франциску, свиснуо.”

„Радује ме ако је тако, Нич. Волио бих да један другоме више вјерујемо.”

Ромеро донесе ручак за Стевана: „Желите ли, господине, још нешто?”, упита младић.

„Свакако, Ромеро, да сједнете са нама и да попијемо заједно пиће.”

Шпанац погледа Нича.

„То нам не смијеш одбити, момче. И ти, и Сем и сви други у хотелу припадате једној кући, а то значи истој фамилији.”

Очи Шпанчеве бљеснуше: „Ако нећу сметати, ја бих воћни коктел. Хоћете ли да и Вама допуним чаше?”

„Идеја није лоша”, рече Стеван и искапи аперитив.

Тог поподнева, осамљен у својој соби, дуго је радио на новим личним исправама. Фотографије са некривотвореним ликом већ су чекале спремне. Неки минут иза осам посао је био готов. Осврну се унаоколо да види је ли све на своме мјесту, покупи фалсификована документа, спусти их у камин и потпали. Стари пасош, на коме је било његово право име, спреми у џеп. Остале ситнице уредно сложи у кофер, па му положај опет обиљежи једва видљивим тачкицама. То исто учини и са новим крстом. Желио је знати да ли ће неко у његовом одсуству помјерати ствари. Дохвати малу кожно ташну, изађе из собе. На рецепцији су га чекали кључеви Американчевог „пontiјака”. Плашећи се да је Лулу у ресторану, искраде се кроз споредни излаз. Приђе доста старом аутомобилу, подиже му хаубу. Провјери уређај за хлађење, уље и акумулатор, и крену. Прије но што напусти паркинг, додаде гас и нагло заочи. Скривен иза завјесе свога апартмана Нич га је посматрао. Мада га није видио, Стеван је то знао. Нађе јеленску кожицу и изађе из „пontiјака”. Скваси је у фонтани, очисти фарове и сигнална свјетла, уклони прашину са предњег и задњег стакла, обриса огледала. Ни једном се није осврнуо на хотел, желио је оставити утисак спокојног човјека. Када је стигао у центар града, на ретровизору осмотри улицу иза себе, не примјети ништа сумњиво. Халовом селу требало је да скрене лијево, међутим, избаци десни жмигавац. Возио је по сјећању пажљиво мотрећи на све поред чега је синоћ пролазио. Ускоро угледа малену кућу на хриди. Скрену десно и кола паркира у густој сјени палми.



Остатак пута прешао је пјешице. Кући се привукао са бочне стране. Скривен у тами гребена тренутак је ослушкивао. А када се увјери да се сем шума таласа ништа не чује, Стеван приђе прозору. Под лаганим притиском окна се отворише. Кратко је оклијевао, а онда провири унутра. Спаваћа соба – празна. Ослободи се мокалина и спретно ускочи. Стиже до струјног ормарчића и склопку врати у ранији положај. Бљесак сијалица освјетли простор. Тренутак је чекао, па крену од прекидача до прекидача. Убрзо кућица је била опет у мраку. Задовољан оним што је урадио, повлачио се пажљиво да за собом не би оставио било какав траг.

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТСЕДМА

Као да од некога бјежи, возио је брзо. Када је стигао кући Тенгијевих, било је прилично касно. Погледао је на Ливин прозор, свјетло је још горјело. Чим је чула шум мотора, истрчала је на врата. Стеван паркира кола поред Халијевог „шевролета” и крену према степеништу. У полутами ниског тријема њежност потраја дуго. Уђоше у кућу. Хали и његов отац сједили су у салону за госте.

„Добро вече”, рече Стеван и рукова се са Тенгијем.

„Већ сам се забринуо, френд, да си имао проблема”, поздрави га Хали.

Стеван длановима протрља образе:

„Све је у реду, стари. „Понтијаке одавно није кориштен па ме је прилично намучио. Гасио се при одузимању брзине у кривинама”, док је лагао, намигну Халу.

Младић се осмјехну и климну: „Добро знам тај крш. Мора да га је Нич од дједа наслиједио. Чуди ме да се уопште и котрља. Јеси ли гладан, Марније?”

„Не брини, Хал, вечерао сам успут.”

Ливи се чинило да не говори истину:

„Имаш ли нешто од пртљага?”, упита.

Тек тада се сјетио да из кола ништа није изнио. Окрену се старом Тенгију: „Мислио сам да сте заспали, па сам намјеравао прве пијетлове дочекати у кпонтјакуе.” Мада се претварао да говори озбиљно, сви су знали да се шали.

„Ви Балканци сте немогући”, пецну га Хали. „На свако нечије кзаштоје имате спреман одговор.”

„Истина је, момче. Свезналицама као што си ти подвалити се не може. Идем по своје ствари.”

„Не мораш, Стеване, ја ћу их донијети”, понуди се Ливи. „Шта имаш у колима?”

„Ништа нарочито: љетну јакну на предњем и не-сесер на задњем сједишту.”

Зачуђен Хали упита: „Да те није неко покрао, Стеване?”

„Буди без бриге, френд, од лопова се не краде. Затреба ли ми нешто, Хонолулу је близу”, рече и погледа у Халијевог оца:

„Неће Вам сметати, господине?”, упита вадећи лулу.

Очију полузатворених од поспаности Тенги одмахну: „Ако Вама, младићу, прија, зашто би мени сметало?”

Оштар, али пријатан мирис дувана испуни простор. Након првог дима кратко је оклијевао: „Господо, немам намјеру одузимати вам драгоцјено вријеме пред спавање, али вечерас нешто морамо рашчистити. Сматрам за непоштено што боравим у дому људи који о мени не знају ништа. Данас у вашој кући и на броду сви сте имали прилику чути да ме господин Нич ословљава са Жан Пол Марније. Ја се тако не зovem. Моје право име је Стеван, а за овдашње потребе може и Стив. Чини ми се да јенкијевски звучи.”

Ливи и Хал нису били изненађени, стари Тенги га испитивачки погледа: „Тако сам и претпостављао, младићу. Које име говори о карактерним особинама? Када сам се родио, могао ме је неко назвати и луцифером, ја бих опет био што јесам. Сине, за мене је прилично касно”, поспано погледа Хала. „Када мистер Стив буде хтио у кревет, покажи му

собу. Већ сам већ задријемао и не могу бити од користи ни вама ни себи.”

Окрену се Стевану: „Извините ме, млади човјече; лаку ноћ.”

Стеван се љубазно осмјехну: „Лаку ноћ, господине Тенги, лијепо се одмарајте.”

Свитање се већ увлачило кроз прозоре, а Ливи и Стеван још су сједили. Причао је дјевојци сваку појединост, чак и авантуру са Лулу; други, тајни одлазак у кућицу на мору није заобишао, и необично прислушкивање разговора између Ибн Саида и Нича, алијас Евангелиса. Говорио је и о свему што би га могло снаћи у наредних десетак дана.

Извјесно вријеме га је запрепаштено гледала, а онда зајеца: „Стеване, из захвалности што је Нич за њега нешто учинио, Хали никако не може да схвати да Американац није искрен пријатељ ове куће. Мој старији брат је попустљив, а близанци једва чекају прилику да Јенкију поломе кичму; са уживањем би га уништили.”

Стеван заврти главом: „Нич је веома лукав, чак и опасан, зато, мала, бригу о њему препустите мени. Од доласка на острво он је мој проблем. У наредну седмицу-двије један од нас двојице мора бити ван игре. Буде ли имао прилику да ме докрајчи, тај се гад неће двоумити.”

Ливи пригушено крикну: „Ох, мили, страх ме је.”

Стеван је загрли: „Не брине, лудице мала, неколико корака сам у предности у односу на тог скота. Оно чиме се ја служим не дозвољава ни њему нити било коме другоме да ми се непримјећен приближи. Та пустињска звијер, Ибн Саид, за којег Кипранин ради, за сада је безопасан. Када једном, а чини ми се

да су у питању дани, куцне час за обрачун, знаћу искористити преимућство. Издржим ли, обећавам да ћу те повести у Србију.”

Ливине очи засијаше. Била је сигурна да Стеван искрено говори.

Милујући јој пламеном обливене образе рече: „Овога јутра, у присуству свих укућана, запросит ћу те, мала.”

Не вјерујући да је добро чула, тренутак га је гледала, а онда му се јецајући баци у загрљај. Крхко дјевојачко тијело, и уплашено и сретно, дрхтало је у Стевановом наручју. Погледао је према вратима спаваће собе старог Тенгија: „Душо, требало би да смо пристојнији, свакога часа неко може устати.”

„Стеване, сви укућани знају да те волим, и они те обожавају, а моја браћа близанци све би жртвовали за тебе. Онога дана, на крстарењу, зар ниси примијетио колико су уживали док си Нича тјерао у очајање. А о Халију да ти и не говорим, већ ми је признао да би био пресретан ако бисмо се ти и ја вјенчали”, рече Ливи и постићена ућута. Мало потом гласом пуним стријепње настави: „Мене је страх, Стеване. Ти си овдје странац, а Нич је због свог богатства утицајан на отоку.”

Стеван је помилова: „Не брине, Ливи, сада нема разлога за узнемирење. Стрпи се још десетак дана, последије, обећавам ти, свијет ће бити наш.”

Из собе Ливиног оца чуло се кашљање. Стеван је претпостављао да Тенги намјерава изаћи, зато сједе на пристојну удаљеност од дјевојке.

За десетак минута, сем најмлађих, други су били на окупу. Госпођа Тенги бринула се око спремања доручка, а стари господин, пијући чај, распоређивао

је ко ће шта радити.

„Мене сте заборавили!”, тобоже љутио се Стеван.

„Мистер, Стив, Ви сте наш гост, а у овој кући гост се поштује. Када глава породице нешто каже, дужни су да га слушају само они који породици припадају.”

Док је слушао, пријатан мирис из кухиње мисли му врати у кућу његових родитеља. Носталгично уздахну па се обрати старом Тенгију:

„Баш зато желим да разговарамо, господине Тенги. Волио бих на један природнији начин да будем везан за Вашу породицу.”

Сем Ливи, други су били затечени. Чинило се да некаква слатка неизвијесност попут плиме обузима Тенгијеве. Шољицу чаја, што му је подрхтавала у руци, стари спусти на сто:

„Опростите, младићу, нисам Вас добро разумио.”

Извињавајући се Стеван настави: „Покушаћу да будем разложнији, сер. Најједноставније речено – тражим руку Ваше кћери Ливи.”

Крик одушевљења оте се близанцима истовремено. Из кухиње дође и госпођа Тенги. Стари господин је значајно, погледа па се окрену Стевану:

„Момче, у нашој кући, за судбину кћери отац се не пита.”

Ливи молећиво погледа мајку.

Госпођу Тенги обли румен. Усхићена замуцкујући прошапута: „Са моје стране, дјецо, имате допуштење.”

Хали загрли оца; његове овлажене очи разњежише збуњену мајку:

„Опростите, мили моји, плачем од среће. Ипак, на Хавајима је обичај, када нешто каже глава куће,

то обавезује и остале.”

Стари Тенги задовољно климну с љубављу за-  
гледан у супругу.

Охрабрена подршком мужа, пришла је Стевану:  
„Драго дијете, ако је та одлука слободна воља Ваша  
и Ливи...”, помилова кћерку.

Стеван прихвати Ливи за руку. Ко булка црвених  
образа она срамежљиво подиже главу.

Плави брат се исцери: „Сестрице, изгледа да си  
јуче своје преосјетљиво лице дуго излагала сунцу?”

„Баш си глуп, брате”, тобоже прекори га црни.  
„Зар не видиш да Ливи има температуру. Зар би ма-  
мине крофне биле онако румене да нису на јакој ва-  
три?”

Тенги се благо искашља. Дјечацима је то била  
довољна опомена да није вријеме за неозбиљности.  
Стеван им дискретно намигну, па се окрену Ливи:

„Надам се, душо, да желиш исто што и ја?”

Ливи више поцрвени: „Да, Стеване, то заиста же-  
лим”, прошапута и постиђено обори поглед.

Стари Тенги се подиже: „Да онда завршимо”, од-  
лучно рече, приђе, пољуби кћерку и Стевана. Брада  
му једва примјетно уздрхта, очи засузише: „Нека  
вам је са моје стране сретно, дјецо”, благосиља их  
старац и заплака.

Тог дана, сем Ливи и Стевана, пријеподне сви су  
били ван куће. Око десет назвао је Нича. Учини му  
се да је нерасположен:

„Хало, френд, шта је, шта си покисао. Имам ли-  
јепу вијест, треба први да је сазнаш. Испросио сам  
Ливи, стари мој.”

Као да не вјерује, Нич је тренутак ћутао, а онда  
упита: „Марније, ти се не шалиш?”

„Ах, Нич, када су још тако важне одлуке биле за шалу?”

„Опрости, мен, нисам имао намјеру бити груб, разњежио си ме, готов сам да заплачем.”

Стеван је знао колико искрености има у Ничовим ријечима, окрену се Ливи и намигну: „Хвала ти, Нич. Брак ћемо озаконити тек на јесен, ради неких ситница: прво морам отићи до Београда. Остајеш ли при обећању да нам будеш кум? Имаћеш довољно времена да се предомислиш.”

„Не измотавај се, Марније. То што сте урадили, фантастично је. Ако не смета, о свему бих обавијестио Сема и остале у хотелу.”

И Ибн Саида хтједе рећи Стеван, али се уздржа. Ничево претварање од првог дана му је познато.

„Зашто да им не кажеш, Нич? Међу кумовима тајни и не смије бити, а они су нам пријатељи.

Док су разговарали, у гласу тог препреденог лица Стеван је непогрјешиво препознавао шта Нич кани прикрити. Зато је био ријешен до краја остати у игри која ништа добро није обећавала.



## ГЛАВА ДВАДЕСЕТОСМА

Послије телефонског разговора са набијеђеним Американцем Стеван се извини Ливи и уђе у своју собу. Чудно предосјећање примора га да се послужи крстом. И како је и очекивао, веза између лажног Американца и Ибн Саида већ је била успостављена. Нестрпљиви Кипранин усхићено је реферисао своме послодавцу:

„Газда, јутрос је Балканац испросио Ливи”, пун себе Нич се хвалисао Арапину који се јавио из Бејрута. Очекивао је да ће Ибн Саид бити одушевљен, међутим, лукави бедуин се претварао да га не занима.

„Мислио сам, Кипранине, да ми имаш нешто значајније саопштити. Ако се момак жени, зар је то неприродно?”

„Али, господине Ибн Саиде, његово задржавање на отоку нама је у инетересу.”

„Јесте, Евангелис, али само ако дјевојку врбујеш.”  
Затечен ненаданим обртом, Нич ућута.

„Шта је, мутави, јеси ли још ту? Да се ниси уплашио Балканца?”, наруга му се Арапин.

Омаловажен Нич смушено промуца: „Али, шефе, ја, односно, они желе да им будем кум.”

Ибн Саид прасну у смијех: „О, баш су јадни ако немају бољи избор. Био би гријех понуду одбити. Није ни први ни посљедњи пут да си према другима неискрен, обећај им одмах. Што се тиче кумице, не штеди новац. Код Балканца би требало изазвати какву-такву љубомору, тиме би нам олакшали посао. Само полако, Нич, не срљај, тај каурин је опасна звијер. Људи попут њега ништа не препуштају случајности.” У гласу Ибн Саидовом осјећала се суровост

и пријетња која је Евангелиса довољно опомињала.

„Кипранине, хотелском персоналу и старом Семију строго наложи да на све његове прохтјеве усрдно одговарају. И твоме мјезимчету, Баскијцу Ромеру, кажи да се због Лулу не срди; док ми буде вјерно служио, нико му је не може узети. Нич, тај торо јој није први, нити ће бити посљедњи. Поручи том надрканом десперадосу да би било каква љутња могла бити кобна. И он и сви други добро знају да ја одане награђујем, а Лулу би могла бити вриједан добитак.”

Бијесан од љубоморе, Нич скоро опсова, али се савлада.

„У Вашу доброту нико не сумња, шефе”, снисходљиво рече смишљајући начин како да напакости Ромеру.

„О, да, газда, скоро да заборавим: још ми није јасно како је могло доћи до квара на струјној инсталацији оне вечери кад су Лулу и Балканац били тамо. Поуздан систем за прислушкивање, сем неколико првих минута, ништа није забиљежио, а Баскијац се куне да је посао савјесно одрадио. Чини ми се, бијесан због Балканца и Николс, Ромеро не говори истину. Наредног дана назвао сам главну електричну централу, а њихови дежурни људи су ме увјеравали да у то вријеме на мрежи ни једна једина сметња није примјећена. Јутрос сам посјетио кућицу, све у њој је у савршеном реду. И инсталације, и уређаји су функционисали, једино је неко, да ли Лулу, или Ромеро, заборавио да затвори прозор спаваће собе.”

Ибн Саид препозна Евангелисову намјеру, плану: „Та ме прича не занима, Кипранине. За све што се тамо дешава искључиво ти си одговоран. Коначно схвати, буздоване, да би те убудуће и најмањи пропуст могао скупо коштати.”

Повлачећи се, Кипранин одлучи одустати од приче о Ромеру, наставак разговора пребаци на Стевана: „Али, господине Ибн Саиде, тај балкански лупеж увијек врашки добро зна сваки корак који намјеравам предузети.”

Не желећи више да га слуша, Арапин опсова: „Нич, слабо си њушкало. Зашто детаљно не претресеш његов брлог. Тамо би морао бити и малени сребрни крст, а ма колико изгледало чудно, та наизглед обична ствар има магијску моћ. Помоћу њега балкански штакор успјешно прати и тебе и мене. Домогнеш ли га се, самоувјерени Нивас Нербо кир Караулан у овој јебеној причи окончаће као обични згажени црв. Зато од тебе захтјевам да ме прије истека наредног дана обрадујеш. И не шали се, Евангелис; не буде ли тако, завршићеш попут оног наивног Шкота.”

Гласом који се једва чуо, Нич зацвркута: „Буди сигуран, газда, да ћу учинити све што је у мојој моћи. Већ неколико дана Балканац је одсутан, послужићу се резервним кључем. Апартамент петсто пет из темеља ћу преврнути.”

„Тако је, то од тебе тражим, Евангелисе. Сваки педаљ те јазбине претреси, од паркета до плафона. Ако буде требало, спали то проклето змијско гнијездо, крст мораш наћи. И запамти, Нич: најдаље до наредне ноћи та ситница хоћу да је у нашим рукама. А сада памет у главу и на посао, чини све чега се сјетиш, нећу ти више праштати. Тај дрски Балканац мора остати без прилике да нас на било који начин уходи!” бијесно запрјети Ибн Саид и оконча разговор.

Стевана захвати снажан осјећај задовољства. Био је усхићен јер га интуиција опет није изневјери-

ла. Жалио је што неће бити у могућности да са уживањем прати Ничев очајнички и узалудан поход на собу петсто пет. Знао је да ће лукавом Ибн Саиду подвалити. Није га изненадило што је и ћутљиви Шпанац Ромеро укључен у Арапинов прљави посао. Према том улицканом момку од првог дана има чудан осјећај одбојности. Старога Сема, одавно продавалу мјешину, искрено жали. Тај оронули чичица ни себи ни било коме више не ваља. Сребрну реликвију врати у њедра, па изађе из собе.

„Већ сам помислила да си заспао”, рече Ливи и крену да га загрли. Прсти јој дотакнуше крст, изненађена упита: „Стив, зар још ту стварчицу носиш са собом, а рекао си ми да ниси свештеник?”

„Да, Ливи, тај наизглед обични предмет ме престано држи у предности у односу на Нича и Ибн Саида. Док крст буде у мом посједу, не могу ми ништа. Него, сутра морам опет у Хонолулу, из главне поште би требало да обавим разговор са Европом.”

„Што то не урадиш одавде, једноставније је?”

„Не долази у обзир из најмање два разлога: прво – много би коштало, а друго, што је не упоредиво важније – било би опасно да неко открије са којег сам телефона звао.”

Мада се чинило да га није у потпуности схватила, Ливи преблиједи: „Замолићу Хала да пође с тобом.”

Стеван одби: „Ни говора, мала, од њега ће бити довољно да ми изнајми свој ауто.”

Чуло се да споља неко долази. Погледао је кроз прозор. Ливина браћа већ су била у дворишту.

„Зашто се овако рано враћају?”, зачуди се Ливи и пође им у сусрет. Њихова весела лица брзо јој распршише бригу.

„Сестрице”, дочека је плави. „Стевановим дола-

ском као да је и срећа дошла у нашу кућу, данас смо налетели на јато бисерњача. Мада је било напорно ронити, уживао сам као никада.”

Са улазних врата јави се Стеван: „Ако је то истина, онда, момци, тражим свој тал.”

„Смалаксај мало, зете”, тобоже прекори га Хал пружајући му руку.

„Шалим се, младићу”, правдао се Стеван показујући прстом на „шевролет”. „Сутра ће ми требати, одвезао бих се до Хонолулу.”

„Ако не тражиш ништа више, рачунај да смо се договорили. А шта је са „пантијакоме?”

„Сасвим је у реду. Имам добар разлог да њиме не идем. Ако те занима зашто, објаснићу ти.”

„То је твоја ствар, Стеване”, одмахну Хал. „Него, молим те, извини, одмах морам у трпезарију. Колико смо гладни, да се бисери једу, од улова не би ништа остало.”

„Јесте ли данас заиста добро прошли?”

Хали високо подиже руке: „Као у најбоља времена, мен. Понестало нам је снаге за роњење, иначе још се не бисмо вратили. Стеване, јеси ли се Ничу јавио?”

„Свакако, Хал. Чули смо се, баш зато имам с тобом о много чему разговарати. Не знам да ли си примијетио, ових дана ствари се вртоглавом брзином компликују.”

„Шта је, Стив, нешто није у реду?”, узнемири се Хали.

Стеван приђе прозору, извуче лулу и поче је пушити:

„Бојим се, момче, да смо неке ствари брзоплето урадили.”

„На шта то мислиш, Стеване?”

„На предузеће „ТРИЕ и на Нича. Да је само он у

питању, све би било једноставније... Реци ми колико ти је позната прича извјесном Арапину, који је отпирио из Ничевог хотела не плативши рачуне.”

Хал се загледа у под:

„Хм, сем што сам једно вече сједио у њиховом друштву, ништа друго не знам.”

„Хал, ти си га и чуо и видио?”

„Јесам, Стив.”

„Ако бисте се срели, били га могао препознати?”

„Свакако. Само, не знам зашто је риђобради толико важан.”

С невјерицом Стеван заврти главом: „Сумњам, момче, да ћеш повјеровати у оно што ћу ти рећи. Ја прилично дуго слутим да наш добротвор, господин Нич, није власник хотела у Хонолулуу. Прави бос се зове Абдел Ибн Саид, окорјели криминалац, за којим међународна полиција већ годинама без успјеха трага.”

Блијед од изненађења Хал се спусти на столицу: „А какву улогу у свему томе има Нич?”

„Полако, френд, он ните је Нич, ните је Американац. Рођен је на Кипру, а одрастао је у Александрији: Грк је, право име му је Евангелис.”

Од изненађења Халијеве очи се раширише.

„Смири се, Хал, само мало буди стрпљив, момче, па ћеш о њему знати све. Пергамент на коме је икона светог Јована Крститеља, која је украдена у Кувајту, а можда и из мога атељеа, све вријеме је у рукама Ибн Саида, оног Арапина који ти се, у друштву са Ничем, представио као Нивас Бин Ахмед. То је дуга и невјероватна прича да бисмо о њој сада разговарали. Карикатура са мојим ликом и сликарским именом не налази се случајно у новинама. Ја сам једини човјек који зна гдје се Ибн Саид налази. Сем

Нича, алијас Евангелиса, и мене, још само стари Сем наслућује да је он крадљивац пергаментa. Арапин је свјестан да могу, када год бих зажелио, навести полицију на његов траг.”

„Зашто то ниси учинио?”

„Јер не видим поуздан начин како бих себе из свега тога извукао. Још нешто, Хали. И Семи, и Ро- меро, и Лулу такође раде за Арапина. Прича о Сан Франциску и настрадаој жени и дјеци обична је измишљотина. Наш пријатељ Нич, алијас Евангелис, никада се није женио. Од првог дана, када сам дошао на острво, знао је ко сам, и по жељи газдиној по сваку цијену морао ме је задржати на Хавајима. Зар није изгледало смијешно када ми је добродушно поклонио петину капитала. Игру сам, Хали, одмах схватио. Ти и твоји најближи, заједно са свим што посједујете, једног недалеког дана требало је да постанете власништво Ибн Саида.”

Хали прогута пљувачку: „Али, чекај, Стеване. Зашто је Ничу баш толико стало да и ти будеш сувласник предузећа?”

Стеванове се вјеђе скупише: „Све ово о чему ти причам није Ничева воља. То су планови његовог газде, Ибн Саида. Елиминисањем мене била би уклоњена и посљедња могућност да се уђе у траг украде- ној икони.”

„Озбиљно мислиш када тврдиш да сваког часа знаш гдје се Арапин налази. Свијет је огроман, ти си на Хавајима, једва примјетном комаду копна усред бескрајне воде. Како је могуће да си му стално на трагу?”

Стеван се осмјехну, очи му блеснуше чудним сјајем. Завлачећи руку у њедра рече:

„Ако желиш, Хал, овога часа можеш видјети тог

идиота.”

Халијево лице се искриви у подсмјех:

„Стеване, не замјери ми, старији си, а запросио си руку моје сестре, ипак морам признати да је твоја прича помало напорна.”

Међу Стевановим прстима заблиста сребрни крст. Скину га са врата и пружи Халију.

„Момче, сада се три пута прекрсти и пољуби ову светињу, онда ми без узбуђења реци шта видиш.”

Док је гледао, Хали је ћутао лица бијелог као креч; уплашене очи су му се шириле као да у смрт гледају. Запањено зурећи младић завапи:

„Боже мој, ово је невјероватно. Глас који чујем, могао бих се заклети, је Бин Ахмедов. Међутим, лице тог човјека је грубо а, колико се сјећам, његово је блиједо, ишарано пјегама. И коса и брада били су му риђи, у овога су изразито црни.”

„У праву си!”, сложи се Стеван. „Али, запамти, Хал, ово што видиш прави је Ибн Саидов лик. Превејани лупеж често се крије иза савршено урађених маски. Та сподоба је газда самозваног Американца Евангелиса. Зато му добро упамти лик, за кратко вријеме можда ти се пружи прилика да се с њим опет сретнеш. Кажи ми је ли Арапин сам?”

„Није, Стеване. У друштву је згодне плавуше на тераси некаквог хотела.”

„Да ли разумијеш о чему разговарају?”

„Прилично, и све ми се чини да је она Европљанка. По њиховој причи, ради се о некаквој погодби.”

„Видиш ли му лијеву руку?”, упита Стеван.

„Да, она ми је ближа и ослоњена је на ручку омањег црног кофера.”

„Врло добро, Хали. Све је како сам очекивао. Кључ цијелог проблема је у тој кожној кутији. Зато



се лукави Арапин од ње не одваја. Испод њеног лажног дна скривен је пергамент са ликом Претече. Да га имаш, момче, од кувајтског двора следовала би ти награда од пет милиона долара.”

Зачуђен Хали неколико пута трепну: „Ако сам добро чуо, рекао си пет милиона.”

„Да, да, добро си чуо, френд – цијелих пет милиона. Ипак има један проблем: на који начин кувајтски двор и међународну полицију увјерити одакле ти пергамент”, рече и показа на Халијеву руку. „Видиш, и тај крст је украден у исто вријеме када и слика.”

Хал се с невјерицом загледа у Стевана.

Стеван лијено повуче дим из луле: „Не бој се, Хал, с том крађом ја немам везе. До крста сам дошао на необјашњив начин”, правдао се узимајући реликвију из младићеве руке.

Као да не вјерује у ову причу, Хали се окрену браћи, па Стевану: „Ако сам добро схватио, тај Ибн Саид поново долази у Хонолулу.”

„Тако је, Хал, чини ми се веома брзо.”

„Зар не би требало обавијестити полицију?”, умјеша се Ливи.

Стеван одмахну: „То би била грешка, дјевојчице. Ибн Саидови људи су свуда, чак и међу чуварима јавног реда. Вјерујем да би свако убрзавање расплета више ишло на руку Арапину него мени.”

## ГЛАВА ДВАДЕСЕТДЕВЕТА

Када стиже у главну пошту, Стеван назва Лулу: „Хеј, здраво дјевојчице. Шта радиш? Ја сам, Марније. Хтио бих те видјети, могли бисмо на пиће.”

„Дођи код Нича.”

„Ни говора, Лулу, у великом сам послу. Данас купујем за Тенгијеве, а и са временом сам танак. Ако желиш да се сретнемо, неки минут бих украо.”

„Шта би на све рекла Ливи?”

У њеном гласу Стеван осјети дубок презир према дјевојци, узврати истом мјером: „Душо моја, зар не бих могао и ја тебе за Ромера питати?”

„За Ромера?”, замуцала је. „Зашто баш за њега.”

„Зато што и ти мени утрпаваш Ливи, лукавице. Ромера сам се првог сјетио. Исто тако могло ми се омаћи да поменем Нича, или некога другог, мада ми се чини да Шпанац није лош. Мужеван је и стасит; да сам жена, сигурно бих се заљубио у њега. Чуди ме, Лулу, да га ти већ ниси упецала.”

Чуо је њен суздржан уздах: „Ах, Марније, Марније, баш претјерујеш. Гдје се налазиш?”

Стеван погледа на сат:

„Чекам те, душо, пред главном поштом. Твоја кола остави једну улицу даље, послужићемо се мојим аутом.”

Тренутак је оклијевала: „У реду, непопустљивко, одмах долазим.”

Задовољан Стеван изађе на плочник. Јутрос је у Халијевим колима провјерио сваки детаљ уређаја за снимање. Осјећао је да његов неизбјежни рат са Ибн Саидом почиње овим сусретом са Лулу. Буде ли све како је замислио, дјевојка ће највјероватније пред-

стављати најслабију карику у ланцу који мора покидати.

На њен долазак није дуго чекао.

„Гдје ти је Ничов понтијак?“, питала је оклијевајући да уђе у кола.

„Није му у реду паљење“, слага Стеван. „Замолио сам Халија да ми д свој шевролете.“

Сумњичаво се освртала као да нешто тражи.

Знао је шта је мучи: „Лулу, не бој се, и ја мрзим прислушкивања“, рекао је укључујући добро скривене микрофоне.

„Могли бисмо отићи негдје ван града“, предложи Лулу.

„А зашто не бисмо на исто мјесто?“, упита Стеван. „Зар има нешто боље од твога гнијезда?“

Као да се нечега уплашила, Лулу се трже. Јака румен обоји јој лице, али ништа не рече. Часак је оклијевала, онда нервозно отвори торбицу. И док је грозничаво по њој нешто тражила, Стеван се једва обуздавао да се не подсмиехне.

„Лулу, душо, не труди се. Ако је у питању кључ од гајбе, код Нича је.“

Разгоропађена унијела му се у лице: „Ти, балкански сликарчићу, мора да си видовит кад све знаш. Зашто би кључ био баш код њега?“

„Зато, луткице моја, што је то брлог његовог газде Ибн Саида.“

Притиснута истином, презриво се закикота: „Да ли уопште имаш појма о чему причаш, Марније?“

Стеван је самилосно погледа: „Имам, и те како имам, Лулу. То твоје невјешто претварање само нас више удаљава. Већ једном мораш схватити да ти желим помоћи. Данас сам те тражио да бисмо о свему

озбиљно разговарали. Освијести се, Лулу, зло ти је пред вратима.”

Озлојеђена, слушала га је и ћутала.

Стеван погледа у ретровизор: град и лука бјеласали су се далеко иза њих. Осјети сажалење према дјевојци:

„Извини, душо, нисам имао намјеру да те повриједим. Оне вечери, у кућици поред мора, било ми је најмање стало до онога што смо тамо радили. Мораш схватити да не припадам посесивној врсти мушкараца. Жене су моја слабост и, баш зато, никада себи не бих дозволио да их понизим.”

Како се Стевану чинило, Лулу је била сигурна да јој искрено говори. Међутим, није ни слутила да ће, приморан вишом силом, морати одступити од својих ранијих принципа. Његов живот, а исто толико и неки други животи, сада су му били важнији од лажних кокетирања с њом и од тобожње привржености Ничу.

Пожелила је да га загрли. Као да јој је ушао у мисли, Стеван је привуче: „Дивна си, Лулу, веома лијепа, але шта вриједи када си кренула путем који води у пакао. Канио сам с тобом озбиљно разговарати. Међутим, да ли разговор има смисла? То што радиш за опасне и безобзирне људе не би требало мене да брине. Ипак, плашим се, Лулу, да ћеш ти платити цех. Њихова срачуната неискреност према теби разлог је што смо се данас срели.” Убијеђена да је не лаже, молећиво му је гледала у очи. Хтјела је да говори, али страх од онога што би је могло снаћи био је јачи од њене воље. И док јој је тијело дрхтало, Стеван је осјећао њену немоћ.

„Ово је, Лулу, можда посљедња прилика да буде-

мо отворени и озбиљни. Одлучи се док није касно, драга.”

Учини јој се да се претвара, усне јој се развукоше у ироничан осмијех, упита: „Зна ли Ливи за ово, Стеване?”

Енергично је одмахнуо: „Неправедна си према тој дјевојчици, Лулу. Млада је и необразована, а немам снаге да истовремено опонашам и мужа и учитеља. Ја тражим жену, а не штићеницу. Желим здраву партнерку, служавки свуда има.”

„Ах, Марније, Марније, када бих само знала да си искрен.”

„Да за твоје добро не радим, Лулу, зар бисмо данас били заједно. У град сам дошао да ти отворим очи. Када сам те позвао, нисам тек тако поменуо Ромера, у све сам до танчина упућен. Обруч правде, која ће према њима бити окрутна, незаустављиво се стеже. Немилосрдни бич закона никога неће поштедити. Нажалост, међу њима си и ти, Лулу.”

Дјевојка длановима прекри лице. Хтјела је вриснути, али су јој уста била као скамењена. Видио је њену патњу, снажније је пригрли: „Од првога дана хтио сам да се волимо, лудице, а ти као да не желиш изаћи из свога пакла. Понекад ми се учини да си демон, а не жена. Био бих срећан да нисам у праву.”

Гласно јецајући Лулу положи главу на његово раме. Стеван скрену десно и заустави се на првом проширењу. Наизмјенично је плакала и љубила га тако страшно да му је на тренутке изгледала и кротка и немилосрдна. Стеван помисли да је према њој свиреп и непоштен: да одустане од накане, није му било ни на крај памети. Длановима јој обухвати лице и нежно удаљи од себе, једва чујно упита:

„Лулу, били пошла са мном у Европу? Тамо бисмо били далеко од свега што те мучи.”

Изненађена понудом помисли да јој срце неће издржати, дрхтавим гласом зариди.

„Ох, драги Марније, за тебе бих и у смрт, ослободи ме ове мјре и ужаса. Обећавам ти, пристаћу на све. Отми ме од бездушника који већ годинама господаре мојим животом и тијелом, не могу више да трпим понижења, да у кревету завршавам послове за њих. Спаси ме, преклињем те.”

Није био сигуран да ли му искрено говори иле, захваћена пламеном лажне љубави, изгара у јаловости сопствене заблуде. Стеван је помилова.

„Хајде, смири се, Лулу, немамо времена за емоције. Преживимо ли пакао, а он је близу, читава вјечност биће наша, мила.”

Очекивао је нову бујицу суза, међутим, очију тужних и озбиљних, зурећи у празно, ћутала је. „Ти ми не вјерујеш, Лулу?”, уплашено лице њежно је окренуо к себи.

Неодлучно је одмахнула главом: „Не знам зашто, али мислим, Марније, да ме довољно не разумијеш,” промуцала је дижући поглед. „Да нисам спремна учинити све што од мене тражиш, већ бих захтијевала да се вратимо у Хонолулу. Људима мало вјерујем, поготово због овога што сам од тебе чула. Чини ми се да тај град почињем мрзити.”

„У потпуности те разумијем, душо. Знам да Хавајима никада ниси ни припадала. И ма колико сви говорили да је ово рај на земљи, увјерила си се да и овдје живот зна бити немилосрдан.”

Широм отворених очију сумњичаво га је погледала:

„На основу чега, Марније, закључујеш да нисам одавде?”

Овакво питање Стеван је и очекивао, па је обухвати око рамена:

„Драга моја, понекад нам се истина сама открије. Зар мислиш да је један живот довољан да се у природи човјека нешто значајно промијени? Не, Лулу. Добро знаш да ни ти ни ја нисмо рођени под овим небом, зато и јесмо једно на друго упућени. Никада нисам тврдио да су људи на отоку лоши, на њихову филозофију поимања живота ми странци тешко се привикавамо. Свакако да они за то нису криви. Погледај ме, Лулу.”

Неодлучно је отворила очи. Из малене кутије боје ћилибара Стеван извуче златан прстен, стави га на њену руку: „Ово је за тебе, душо, купио сам га одмах након нашег сусрета у кућици, на обали. Већ тада, Лулу, слутио сам овај дан.”

Не вјерујући тихо је јецала загледана у сјајну елипасту плочицу. Ситним словима на њој је нешто писало.

„Марније драги”, промуцала је. „Откуда знаш да се зовем Николс?”

Стеван се загонетно осмјехну: „Можда би боље било да ме питаш зашто се Нич претвара да је Американац, а тај лупеж је Кипранин и зове се Евангелис?”

Грч на њеном лицу откри му да је погодио циљ. Мада уздрмана, покушала је бранити Нича:

„Али, Марније, он је заиста Американац. Једном ми је обећао да ће ме водити у Сан Франциско и да ћемо тамо остати заједно.”

Стеван сумњичаво заврти главом: „Права је сре-

ћа, душо, да се није догодило. Евангелис је хомосексуалац, Лулу, а љубавник му је твој удварач Ибн Саид.”

Од гађења подригнула је као да ће повратити.

„Ох, Марније, Марније, зар сам тако глупа и слијепа била?” горко зацвили привијајући му се уз груди. Стевану се чинило да је све добро кренуло: „Лулу, заборавимо то, много лијепога чека и тебе и мене, само буди стрпљива и паметна.”

Обрисала је сузе, потом опет погледала у прстен.

„А ко је тај Стеван, мили?”

„Душо, то је моје право име. Видиш, то знају Ибн Саид и Нич. На вријеме су то саопштили и старом Семију и Ромеру; изгледа, Лулу, да си само ти необавијештена. Зар то не говори колико ти вјерују и шта им значиш? Мислим да си обични жртвени јарац, битна само у њиховим међусобним разрачунавањима.”

Опет се расплакала.

Стеван је био сигуран да их дјевојка презире:

„Лудице моја мала,” рекао је тихим скоро гануљивим гласом, „и даље мораш бити Лулу, а ја Марније. И наша сусретања морају остати тајна. Све морамо подредити једном циљу ако желимо бити заједно. Зато, добро ме слушај, Николс. Кад буде требало, станеш ли на моју страну, отворићеш ми пут који води теби. Размисли, сама се мораш одлучити – за пакао, или за живот. Ако прихватиш прво, нека је проклет дан када сам те угледао. Пружиш ли руке мени, и оточка полиција и сви честити људи овога града биће на твојој страни.”

Плакала је искрено и горко да се и Стеван скоро растужио:

„Вријеме је да пођемо кући, Лулу, толико си ло-



шег чула да ти је најпотребнији дуг и миран сан.”

Да ли је шта рекла, Стеван није чуо, окренуо је кола и вратио се у Хонолулу. Када је назвао Ливи, било је већ пет сати по подне:

„Хало, дјевојчице, ево ме, у главној сам пошти, завршавам послове, потом одмах крећем кући.” Очекивао је да ће бар кратко разговарати, али се са друге стране ништа није чуло.

„Малена, јеси ли још ту?”

„То тебе није брига”, кратко је одговорила.

„Али, чекај, ЛивиШ”, канио је још нешто рећи, међутим, спустила је слушалицу. Поново је назвао. Једноличан сигнал било је све што му се понудило. И љут и збуњен, док је излазио из града, често је бацао поглед на ретровизор, провјеравао је да ли га неко прати. Пут је био празан. Успорио је возњу и укључио музику. Несвјесно, лагано, тонуо је у дрије-меж. И док се без воље предавао сну, чинило му се да чује нечије ријечи: „Не иди путем куда страсти воде. Ко на емоцијама истину гради, на стази неистине пут до свјетлости препознати неће. А запамти, младићу, твоја је истина у сјају бисера. Пенелопа није уплакана чекала свога господара јер су сузе лаж. Када страх натјера срце да мисли, страст заниједи, а разум плаче. Неискреност и истина једним путем не иду. Гдје је у неистини једини спас, гријех се кајањем може побиједити. Зато не обећавај другима изба-вљење ако си и сам у неистини огрезао, јер ко тамом ходи, пут ка спасењу не види.” То је било посљедње што је чуо, сан га је савлађивао. Попут бљеска муње из небеских очију снажна свјетлост сприједи врати га из поспаности. Грдосија од камиона, с убитачно продорном сиреном, бјежећи од директног судара,

протутња. Стеван се трже. Инстинктивно, пуном тежином тијела, нагази кочницу. Рулајући супротном страном шевролет се опасно наже и угаси. Несвјестан шта му се дешава, као хипнотисан, блудио је у таму. Учини му се да од негдје чује бијесно ударање таласа о камениту обалу. Протрља очи. Привид да је обавијен густим мраком постепено је нестајао. Ужаснут оним што види, зурио је у дубоки амбис на чијем се рубу аутомобил зауставио. Предњи лијеви точак скоро је висио над ивицом провалије. Обузе га самртни страх. Ко у бунилу, сјети се да га је само часак раније неко опомињао на опасност. „То ми се опет добри стари рабин јавља”, охрабрен помисли Стеван, прекрсти се и пажљиво упали мотор. Узмичући милиметар по милиметар, крајњим напором неоштећена Халијева кола врати на друм.

## ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

Остатак пута возио је веома опрезно. Када је стигао кући Тенгијевих, Ливина браћа су се била вратила са пучине. Није желио, због онога што му се десило, да у његовом понашању примјете немир. Уза степенице Ливи му стрча у сусрет. Стеван вје-што узмаче.

„Опрости, душо, прво бих морао у купатило, од врелине сам прокључао.”

Изненађена, напућила је усне: „Ох, како мрзим Хонолулу.”

Стеван је прекори: „Понашаш се као дијете, Ливи, а већ сам ти сваку појединост објаснио. Од неколико наредних дана зависи шта нас касније чека. Стрпи се док се освјежим; теби и твојој браћи испричаћу много о чему и не слутите”, Стеван јој испред носа затвори врата. Сузних очију часак је гледала за њим, јецајући уђе у своју собу и закључа се: „О, боже, зашто су сви мушкарци исти?” Мада гњевна, чежњиво је послушкивала арију ”Санта Лучијаг што је са шумом воде долазила из купатила. Када заврши туширање, ослобођен шока, Стеван уђе у салон. Сем Ливи, која се још јогунила, други Тенгијеви су ћутали. Стеван их весело поздрави, па приђе Халију. Тихо, да остали не чују, рече: „Стари, вечерас Вам нудим прави бестселер. Снимак на радио-касети објасниће оно у шта ти, момче, још сумњашг, дискретно погледа најмлађе Тенгије, који су се играли са оцем, завјеренички дошапну Халију: „Слушај, френд, прича је васпитно-штетна за особе испод шеснаест и преко педесет година, зато дјецу и родитеље морамо испратити на спавање. Неукротиву Ливи

убиједи да се без разлога не дури на мене.”

Хали се исцери: „Значи да забрана за моју мајку не важи, она још нема педесет.”

„Тако је, Хали, ипак ни једној ташти овакво зетовљево понашање не би се допало. Него, кажи ми какав је улов данас.”

Халово лице се озари: „Ако овако потраје цијеле сезоне, наручићемо још један брод.”

Стеван га песницом благо муну у плексус:

„Наставиш ли тако, момче, ускоро ће Пацифик бити претијесан да се, због твоје бројне флоте, по њему безбједно плови.

Док је Стеван говорио, Хали је мисли усмјеравао на другу страну.

„Стиве, данас си се дуго задржао у Хонолулу”, сумњичаво примјети младић.

Стеван слеже раменима: „Баш је тако, Хал, неколико пута сам звао Европу.”

Не вјерујући му, Хал тихо звизну: „Та твоја телефонска трућања мора да коштају право мало богатство.”

Стеван одрично заврти главом: „Слагао сам те, френд, разговори са Београдом само су моја исприка за Ливи. Све вријеме провео сам са Лулу.”

У Халијевим очима Стеван препознаде љутњу.

„С киме си био?”, упита младић као да није добро чуо.

Стеван се наже према Халију: „Био сам са мадмоазел Лулу. Други пут, момче, боље отвори уши, остали укућани не морају све знати.”

Халијеве очи се скупеше цинично: „Значи, то је разлог што се Ливи закључала.”

Стеван одмахну: „Она, Хали, о томе нема појма,

идем да је позовем”, рече и крену вратима.

Хал га задржа: „Ако Ливи ништа не зна, зашто би била љута, чини се и јако увријеђена.”

Стеван му спусти руку на раме: „Не брини, стари мој, и за свагда запамти: љубоморне жене најискреније воле, и гријех је ускратити им тај ужитак. Него, Хал, ти и ја би требало да ишетамо, да се спустимо до луке, на броду нас неће нико ометати. Тачно у седам почиње најновија епизода из евроарапске серије „Тајна прислушкивања телефонских разговорае. У главним улогама и вечерас су два перверзњака – Ибн Саид и Евангелис.”

Хали се сјети чудесног Стевановог крста, погледа на сат: „Ако желимо да не закаснимо, морали бисмо кренути”, рече и обрати се оцу:

„Тата, господин Стив и ја на кратко би до пристаништа, брзо ћемо се вратити.”

Тенги скину наочаре: „Ја теби, сине, дозвољавам, а мистер Стеван нека пита Ливи”, нашали се и позва кћерку. Из собе је изашла обореног погледа.

„Твој супруг, мила, жели нешто да те пита.”

Очи јој се испунише сузама, постиђена окрену се у страну.

„Ливи, ослови је Стеван, вријеме је прелијепо, а читав дан ниси излазила. Хали и ја ћемо до обале, хајде са нама.”

„Хајде, дијете моје, добро је прихватити док муж нуди. Навикнеш ли га на супротно, сама ћеш себе осудити на живот какав трпи већина жена на отоку. А то господин Стив не би желио.”

Не схватајући шта се догађа, близанци су зачуђено зурили у сестру.

Обрисала је сузе и пољубила оца: „Хвала, тата”,

прошапута и љутито погледа у Стевана.

„Онда, идемо”, позва их Хали са излазних врата.

Непун минут прије седам Стеван се послужи крстом. Одмах му се показа Ибн Саид заваљен на канабету, нестрпљиво је гледао у сат. Телефон зазвони. Нич се јави, Стеван крст пружи Халију: „Ево, стари, ти и Ливи пратите што се нуди. Потрудите се да запамтите сваку појединост разговора.”

„Добро вече, газда, драго ми је да Вас опет чујем”, снисходљиво рече Нич када се Арапин јави. Надам се да ћете бити задовољни. Муда Балканца напоскон су у процјепу, а и крст који тражите је у хотелском сефу.”

„Охо-хо, браво, Евангелис!”, од одушевљења експлодира Ибн Саид.

„Значи ли то, барабо белосвјетска, да га сада имамо? Боже, боже, то је фантастично. Ипак, Киприне, поведи рачуна да ти штакор не умакне прије него ја дођем. С њиме мора бити свршено. Пази се, Евангелис, већ сам ти рекао, лукава је он звијер. Буде ли требало, ни трен се не одвајај од њега. Нека посао трпи, тамо га морам затећи. Вријеме је да ми цех скупо плати. Он, или ти, одабери, Нич.”

Хали се намршти:

„Шта је?, је ли све у реду?”, упита Стеван.

„Да, Стеване, морам их до краја саслушати.”

„Шефе, имам посебну новост”, охрабрен хвалисао се Нич.

Ибн Саид стегну слушалицу као да се боји да ће му је неко отети.

„Шта чекаш? Говори, Евангелис!”, нестрпљиво рече попут човјека коме недостаје ваздуха.

„Газда, Нербо је налетио данас на још једну на-

шу подвалу, намјестио сам да се сретне са Лулу. Дјевојка је из њега успјела извући све што зна о нама. Сем да се повремено чујемо, балкански клипан ни о чему другом нема појма.”

„Јесам ли ти већ рекао, Нич, Лулу је сјајна дјевојка”, кликтао је Ибн Саид.

„У праву сте, шефе, мислим да се мулац до ушију заљубио у Николс.”

Часак је Арапин ћутао, онда нервозно опсова: „О таквим свињаријама, Евангелис, не желим да слушам, поготово не би ваљало да су емоције обостране. Увјеравам те, Кипранине, да је за мене људски живот исто што и згазити мрава, зато буди паметан. Без мог допуштења та овчица со ни са чијег длана не смије лизати. Погријешеш ли, унапријед себи уплати парцелу на најближем гробљу.”

Ничево се лице згрчи, чело се ороси: није се разликовало да ли стење или говори. „Не брините, шефе, живот ми је дражи од других живота заједно. Покуша ли тај лупеж било шта, бодеж ће му пресудити.”

Арапин се задовољно исцери: „Тако се то ради, барабо. Не би требало више да ме љутиш. За седам дана у ово вријеме опет ћу те звати, до тада се побрини да терен за мој долазак буде ваљано припремљен. Апартамент петсто пет испразни, тог прљавог каурина избаци у собу петсто четири. Пажљиво прегледај да ли тајна врата у зиду функционишу, буди опрезан, не смије их открити. Када дођем, за вечеру у његово пиће Шпанац мора убацити довољно јаку дозу наркотика. Захтијевам да се сваки ризик сведе на минимум, то пренеси и Сему и Ромеру. А сада алахиманет, каурине”, задовољан Ибн Саид поздра-

ви Нича и спусти слушалицу.

Хали крст пружи Ливи. И док је она нијемо посматрала слике, младић је Стевану препричавао ток разговора између Нича и Арапина.

Начас Ливи га прекиде: „Зар није чудно, Стеване, да се грубијан, као што је Арапин, са толико лакоће претвара, а нико око њега баш ни једног часа не посумња са каквим типом има посла? И сурла и кљове овога слона ужасно су одвратне.”

Стеван је њежно штипну за образ: „И млада си и неискусна, Ливи, ипак би морала знати да људи попут њега мало кад показују своје лице, прави је камелеон тај Ибн Саид. Још нешто, дјевојчице. Хотел у Хонолулуу и све у њему и око њега власништво је идиота којег гледаш. Нич и остали само су му вјерне слуге. Арапин их добро плаћа, а они њему из захвалности узвраћају фанатичном оданошћу. Једина пукотина у том непробојном зиду потчињености је несретна Лулу. Не буде ли она на мојој страни, не видим начин да им доскочим.”

Ливи обори поглед: „Зашто баш њој вјерујеш?”

Стеван отвори кесу са дуваном: „Господо моја, стрпите се до вечерас. Одговор на много шта добићете кад преслушамо траку.”



## ГЛАВА ТРИДЕСЕТПРВА

Када се Тенгијеви са дјецом повукоше на спавање, Хали предложи да остатак породице пође у његову собу. Близанци се спустише на под, а Ливи и Стеван заузеше мјесто на тросједу. Заваљен у фотељи Хали је стрпљиво чекао да Стеван укључи диктафон. Лицом наслоњена на Стеваново раме Ливи га је нервозно пожуривала. Прво се чуо пригушен рад мотора, па дијалог између Лулу и Стевана поче. И поред шумова, гласови су се јасно препознавали. Стеван се нелагодно осјећао. То, што је манипулисао Ливиним емоцијама, испуњавало га је горчином. Другог излаза да олакша и свој и положај Тенгијевих није видио. Халијева браћа без даха су упијала сваку изговорену ријеч. Незадовољан, Хали се подиже:

„Побогу, колико си кваран, Стеване?“, рече пошто искључи траку. „Зар си могао бити тако непоштен према Лулу?“

Стевану ово није пријало, али не рече ништа. Тјешео се нужном чињеницом да се понекад до праве истине путем лажи стиже. Притиснут свим што га очекује, чинило му се, у односу на Лулу, да другачији и не може бити. Надао се да ће се све добро завршити. А када ово прође, смислиће оправдање да Лулу схвати да је живот важнији и од емоција и од интереса. Док се прича са врпце лагано одмотавала, Ливи је постајала нервознија. Стеван искључи снимак као да тражи подршку, погледа у Халија, окрену се Ливи:

„Дјевојчице, било би добро да траку до краја одслушаш. Будеш ли имала разлога, љути се до миле

воље.”

Иако незадовољан, Хали се придружи Стевану: „Сестрице, понашаш се као дијете. Права је штета што ниси дуже сједила у клупи наставнице енглеског, од ње би понешто корисно научила.

Ако мислиш да је то што од Стевана очекујеш важније од његовога, а можда и од наших живота, било би боље да кренеш у собу.”

Мада још љута, Ливи је ћутала. Образ јој је поново почивао на Стевановом рамену. Крену дланом да је помилује: „Кога жалиш Ливи?: њу или мене?”

„Ваш разговор не пратим Стеване, нешто друго мене мучи. Плачем јер ме је страх за тебе. Свирепо лице Ибн Саида непрестано ми лебди пред очима, бојим га се.”

„Ливи, тај Арапин је далеко, исувише далеко, а ја свакога часа знам шта смјера и гдје се налази. У случају опасности првим авионом или бродом лако бих напустио оток, тиме би проблем био окончан. Међутим, не могу тебе да оставим. Мораш схватити да је у овој прљавој игри Лулу једини кључ рјешења, зато ми је и стало да буде на мојој страни.” Стеван поново искључи диктафон, обрати се младићима:

„Опростите, момци, морамо направити још једну плач-паузу.”

„Знаш, душо, емоције нису болест; ако су честе и неконтролисане, могу бити и горе од болести”, погледа у Ливи.

Плави се огласи са пода: „Стеване, морао би разумјети сестрицу. Сваки и најмање тужан чин код ње изазове поплаву суза. Једном је због тога чак и океан надошао.”

Црни се гласно закикота.

„Дјечаци, мислио сам да сте давно изашли из кратких панталона”, оштро их опомену Хал. Људи који раде озбиљне послове требало би озбиљно да се понашају. А и ти, Ливи, прекини већ једном са тим цмиздрењем, занима нас шта је на траци, а не твоја безразложна љубомора.”

„Ливи, Ливи”, помирљиво је загрли Стеван. „Када би сузе рјешавале проблеме, текле би умјесто ријека. Збиља живота не нуди нам вријеме за плакање. Птица не пјева што је сретна, нити ће тужан цвркут птици ојачати крила. Ко на туђој немоћи снагу гради, због лажне снаге у сопственој немоћи окончава. И зато схвати – на све ово нисам равнодушан. Ибн Саид, мада пријек човјек, ипак је слабић, а Лулу је несретница која даје снагу. Ја истински слутим пакао и не вјерујем да ће сиротица преживјети тај ужас. Не помишљај, Ливи, да сам безосјећајан. Не желим ничији живот. Међутим, ни свој не дам, а ти си, мој живот. Зато, дјевојчице, издржи још мало, снимак морамо до краја преслушати.”

Када се врпца зауставила, у соби је владао тајац. Ноћни вјетар, што се спуштао са висова, удворички се мрсио у лишћу поспаних палми. Негдје на другој страни залива чуо се лавез усамљеног пса. Хали приђе прозору и затвори га, окрену се Стевану:

„Мислиш ли, зете, да је Лулу према теби искрена?”

Стеван одмахну: „То једино она зна. Вечерас си слушао Ибн Саидов и Ничов разговор. Зар се Нич није хвалио да ме је дјевојка искушавала. Снимак показује нешто друго. Очекујем да им је Лулу последице нашег сусрета окренула леђа, а и ако није, ја сам опет у предности, поготово што су и Ибн Саид и

Евангелис убијеђени да је фамозни крст у њиховим рукама. Зато претпостављам да ће убудуће бити мање опрезни. А када својих грешака постану свјесни, ни чудеса им више неће помоћи. Међутим, потцијенити их не смијем. Морам добро размислити шта и како да чиним прије но што и за мене буде касно. Господа су ми оставили само седам дана да се припремим за онај свијет”, горко се осмјехну и погледа у Ливи. „Хајде, мали мој плачко, обриши сузе и додај ми телефон, позваћу Лулу.”

Два млађа брата се згледаше. Стевану то не промаче, у потпуности је разумио њихову реакцију:

„Момци, док будем разговарао са Лулу, молио бих вас за мир, она не смије знати да нисам с м.”

Јавила се послије другог сигнала. Када је препознала Стеванов глас, вриснула је од узбуђења. И док су разговарали, Стеван је пажљиво контролисао сваку ријеч, сигуран да је линија прислушкивана. Вјешто претварајући се, рече:

„Мила моја, опрости што зовем овако касно. Данас ми је, душо, са тобом било дивно, желим да те опет видим. То је прави разлог мога јављања. Без тебе, Лулу, ова ноћ ужасно споро протиче. Морам ти признати да сам помало и тужан, немаш појма колико ми је жао што сам изиграо Нича. Човјека као он срећа је имати за кума. Када бих био сигуран да се не љути, замолио бих га да нам учини част.”

„О, Марније, Марније, како је угодно слушати те. Захвална сам ти, мили, што тако лијепо мишљење имаш о Ничу. Вјеруј, и он тебе необично цијени. Често те помиње, његово све рјеђе дружење са тобом га чини мање сретним.”

Мада је мрзио себе због овако прљаве игре, оду-

шевило га је њено претварање. Био је сигуран да му жели помоћи, зато је искрено жалио дјевојку, али другог излаза није било. Болно је уздахнуо.

„Одакле зовеш, мили?”

Тренутак се двоумио: „Од Тенгијевих.”

Изненађена ућутала је, једино је чуо у слушалици њено отежано дисање.

Стеван схвати да је направио грешку, брзо се снађе: „Извини, Лулу, што не говорим гласније, послије напорног дана у овој кући сви су поспали. Не би било поштено да некога пробудим. То што овдје боравим није моја воља, то је Ничева идеја да ме заштити. Мила, опрости, морамо прекинути. Сутра ћу сићи до Хонолулуа па, ако желиш, луткице, можемо се видјети. Немаш појма колико сам усамљен без тебе, страшно ми недостајеш, душо.”

„И ти мени, Марније.”

Гледајући у Ливи пољубио је слушалицу.

„Баш је ћуркица та Лулу”, исцери се плави.

Стеван га загрли: „Момче, љубав је слатки отров који најподмуклије убија.”

Ливи напући усне: „Наредних дана нигдје нећеш ићи, Стеване.”

Закикотао се: „Нисам ни намјеравао, дјевојчице. Сем пуког обећања, не знам шта бих јој друго могао рећи”. Испружи руке, обухвати Ливина рамена и привуче је. „Да сам њој окренут, лудице, зар бих вечерас био овдје.”

Опет погледа у плавог: „Момче, Лулу није лоша дјевојка, а свако срце има права на љубав. Та слатка мука већ и на твоја врата куца. Него, господо, са представом је завршено. Жао ми је што сам према Лулу безобзиран. Ко жели укротити звијер, звијери

мора у очи гледати. Хали, ако планирате сутра лов на бисере, ја бих с вама.”

„А ја?”, мазно упита Ливи.

„Свакако да ћеш и ти, куварице. Нећемо читавог дана живе шкољке јести”, нашали се Хали и загрли сестру.

## ШЕСТИ ДИО





## ГЛАВА ТРИДЕСЕТДРУГА

Испловили су у свитање. Попут нестварних слика фатаморгане пучина се купала у модрој тишини петровданског јутра. Далеко, на хоризонту, сједињени небо и вода стварали су утисак савршеног божанског склада свјетлости и непролаза. Опијен овом исконском љепотом, Стевану се чинило да је пред вратима небеса иза којих се све материјално претвара у астрално, а сурова животна стварност заувјек нестаје. Усхићен помисли да би и он и његови сапутници са бродом, само у једном трену, могли постати дио етеричног и бестежинског у коме се обожене душе, ослобођене смртничке пролазности, селе у вјечност. И док је пловио пучином маште, ненадано све се промијени. Више није знао да ли је будан или сања. Бочни удари јаког јужног вјетра кидали су пренапете конопце пријетећи да овај исконски приказ земаљског склада у само једном трену претворе у ништавило. Гласом очајника, трудећи се да надјача урлање побјесњеле буре, Хали је грозничаво упућивао браћу шта да чине. Запрепаштен, Стеван је са стријепњом гледао поломљене катарке и покидана једра док се брод попут љуске ораха дробило и распадао. На стравично ускомешаној површини воде и пјене огромни разјарени таласи, тамни и до небеса пропети, бездушном суровошћу ратника пакла кидисали су са свих страна. У мрачним дубинама безданих вирова, као у разбијеном огледалу, ломило се лице натуштеног неба. Злослутни крици гладних гаљебова нестајали су у разјапљеним чељустима узаврелог океана. Као прикован за палубу Стеван је пратио густе облаке што су се ношени немирним ваздушним струјама пријетећи ваљали бескрајним сво-

дом. Загледан у ову апокалиптичну слику, зачудо, умјесто страха обузе га неутажива поспаност. Наизмјенично утањање и издизање пучине, ко мека рука господара сна, лагано му је склапало очи. И већ му се чини да није на броду. Однекуд са висине видио је себе у апартману петсто четири, блиједа и беживотна. Просуте утробе, са бодежом у грудима, беживотан лежао је на софи. Закрвављених очију, држећи крст у руци, Ибн Саид мрмљао је молитву. Стеван се трже, хладан зној ороси му чело, осјети грчеве у стомаку. И док се трудио да препозна гдје се налази, под жестоким ударом вјетра прамац у благом луку промијени курс. Модра сјенка сквашених једара за трен као да прогута свјетлост дана. Чинило се да све понире, да се заједно са његовим обамрлим тијелом сурвава у гротло мрака. Престрављен, припијајући се уз овлажене даске, Стеван јекну. Високо изнад њега бијели голуб, свједок призора, прхну са катарке. Пренапети конопци немилосрдно шибани буром зацвилише. Сквашено тијело му обузе неподношљива хладноћа.

„Ливи!”, разлијеже се из њега ко прасак грома док се разбија о литицу. Као у магновењу чуо је да му се глас подиже небу, па попут бумеранга опет враћа.

Ливи се није одазивала.

С напором се покрену у намјери да устане. Под ударом снажног таласа брод се заљуља и он посрну. Губећи равнотежу, лицем и прсима свом силином тресну о палубу. Једва савлађујући бол још једном подиже главу. У нади да ће бар некога угледати, осврну се унаоколо – био је с м. Немоћан, завапи да зове упомоћ. Међутим, глас му замрије прије но што изађе из њега. Дисао је тешко и успорено слутећи скори крај. С напором се окрену на бок. Прстима

већ обамрлих руку потражи крст, у њедрима га није било. Сјети се Ибн Саида. Истог трена угледа Арапина на палуби неке друге лађе. Попут демона, мочкар и уплашен, очајнички се борио са буром која га је невидљивим воденим рукама покушавала одвући за собом. Под налетима леденог вјетра око њега све се ломило и распадало. Чврсто стежући коферчић са иконом Ибн Саид се грчевито бранио. Један талас га захвати с леђа и обори. Већ отежао сквашени ковчег испаде му из шака. Клизећи по мокрој површини неповратно крену ка ивици палубе. А када је изгледало да ће завршити у валовима, уз језиву шкрипу брод се пропе и наже на други бок. Ношена бујицом кожна кутија са пергаментом јурну ка супротном крају. Чинило се да је прича о икони готова. „Ох, не!”, крикну Стеван испружајући руке као да је жели зауставити; истовремено и Ибн Саид потрча, оклизну се и свом силином удари у ограду, провали је и нестаде у таласима. Страх од виђеног Стевана врати у стварност. Отвори очи, спази Ливи поред себе. Налакћена о палубу читала је књигу. Стеван је погледа као да се чуди:

„Гдје се налазимо, душо?”

Усидрени смо у плићој ували. Док смо пловили, спавао си, мили мој.”

Стеван се осврну: „Шта је са осталима?”

Ливи показа палцем наниже: „Под водом су.”

Врелим дланом Стеван превуче преко чела: „Колико смо дуго овдје, Ливи?”

„Више од пола дана.”

Не вјерујући да је толико спавао, погледа према западу – Сунце се примицало заласку.

Јесам ли бунцао?”

„Не, Стиве, једва сам ти чула дисање.”

Стеван се лијено протегну:

„Кане ли се твоја браћа данас одморити?“

„То су већ давно учинили, мили. Обично послуже ручка сат-два одријемају, потом до вечери раде.“ Док су разговарали, Стевана поново обузе стријепња и немоћ, глава му клону. Ливи то примјети:

„Теби ко да није добро, Стеване. Блијед си, дрхтиш.“

Одсутно загладан у пучину ћутао је као да је не чује. Дотакла му је чело. Ледене капи зноја оросише јој длан и она уздрхта:

„Ох, Стеване, ти си у грозници, мислим да те сунчаница средила.“

Чудним, скоро нестварним гласом Стеван хтједе нешто рећи, а све што се чуло, било је конфузно и неразговјетно. Упирала се да препозна што је говорио, али безуспјешно. Лице му је било ужарено, а очи црвене од унутарње ватре. Уплашена Ливи поново му спусти руку на чело:

„Боже, Стеване, ти гориш, морамо под палубу, сав си натечен, кожа ти је скоро печена.“

Помогла му је да устане. Али, прије него коракну, тијело му се занесе и цијелом тежином тресну о палубу. Престрављена Ливи врисну. Очајнички глас жене распршти му се у подсвијести, осјети неподношљиву мучнину. Из грла му покуља млаз, очи замаглише. Окован болом утањао је у бескрај мрака и тишине, обамро, на путу без повратка.

Ливина браћа пажљиво су га пренијели у сјенку бродске кабине. Свјежина морске воде, којом су му квасили лице и тијело, постепено му је враћала свијест. На моменте будио са са неподношљивим болом у спљеоочницама. Кроз густу једва прозирну маглу с напором је уочавао нејасне силуете. Хтио је пружи-

ти руке да их дотакне, али сјенке, етеричне и прозирне, као да су се измицале. Чудило га је да Ливи није међу њима. Свуда је владао потпуни мук. Чинило му се да из дубине чује пригушен јецај младе жене. Капи леденог зноја росиле су му чело. Лагано губећи свијест поново је тонуо у мрак.

„Бисерна шкољка, синко, мјесто је гдје свјетлост не допире. У тами шкољке сјај бисера сам од себе довољна је свјетлост да унутрашњост обасја”, чује неко му говори. И мада је ван свјесног, зна да му се то стари рабин јавља:

„У дубини мора мир је као у мајчиној утроби; пучином пловити врлина је само оних које је море одњихало. У сунце бити загледан, синко, није добро, а под његовим зрацима буру снівати лош је предзнак. На самртничкој постељи човјек једино у мислима може путовати, као што и сужањ у оковима непрестано на слободу мисли. Пропуштена прилика неповратна је, а преспаван дан је штета која може кајања коштати. Изгубити вријеме, сине, значи изгубити корак, а коме корак за временом касни, вријеме му је у кораку заустављено. Зато је неупутно радовати се унапријед ако с тугом из прошлости ниси раскрстио, јер – живот није трен. Једним ударом талас стијену никада разбио није, ал при сваком удару таласа бар зрно стијене море себи узима. Због тога не препаљуј, и буди истрајан, синко. Само онај ко се помиче корак по корак и најудаљенијем циљу ће стићи.”

Док се Стеван трудио да га боље чује, глас мудрог рабина постајао је удаљенији. Питао се да ли то старац одлази, или се његова сагријешна душа сели у астрал.

## ГЛАВА ТРИДЕСЕТТРЕЋА

Ни трећег дана Стеван није долазио свијести. Ливино уплакано лице било је све блијеђе и испијеније.

Кућа Тенгијевих пунила се слутњом. Хали је опет ишао за доктора. Након прегледа стари Синди, пензионисани љекар из Лос Анђелеса, сумњичаво заврти главом:

„Понекад ни знање ни искуство не помажу”, рече загледан у Ливи. „Видиш, дијете моје, сем последица од јаке сунчанице и доста преплануле коже, нема разлога за дуго бесвјесно стање. Рад срца је беспријекоран, притисак у дозвољеним границама, температура тијела на нормали. И дисање му је тихо, уједначено, све говори да се ради о обичном сну. Али, оно што не ваља, општа је пасивност која пре дуго траје. Његово тијело физички бол не осјећа. Урадио сам све што могу. Једино што и мени и вама преостаје је да се за њега молимо и чекамо. Ипак, дјецо, момак има веома здрав и снажан организам, то даје наду да ће се извући.”

Одсутног погледа Хали је зурio у докторево лице избраздано дубоким старачким борама, али говор му није чуо, мисли су му биле на другој страни: „За четири дана Ибн Саид ће опет звати, потом доћи у Хонолулу. Шта ако се Стеван не пробуди, а Нич зна да је овдје.” Без идеје одакле да почне Хали се окрену браћи као да ће од њих добити одговор. Бол и туга у њиховим очима уплашише га. Момци ће, буде ли требало, ући у обрачун с Арапином, неће се колебати. Да ли су исувише млади за ризик, била је ствар породичне части и неизмјерне љубави према сестри. „Но, без обзира на све, Евангелис не смије знати

шта је са Стеваном”, помисли Хали и приђе прозору. Завучен испод велике палме Американчев „пonti-јак” привуче му пажњу. Сјети се касете на којој је снимљен разговор између Стевана и Лулу. Погледа у Ливи и журно изађе из куће, приђе Ничевом аутомобилу. Чудило га је зашто Стеван „пontiјаком” није ишао у Хонолулу. Сину му идеја да би у том кршу могао наћи нешто што ће указати на прави пут. Пажљиво је анализирао сваки дјелић инструмент-табле. Поглед му се задржа на електричном упаљачу за цигарете. Дохвати га врховима прстију, али танка жичица не дозволи да га одвоји од лежишта. Нагну се и завири са бочне стране. У рупичастој цијеви примјети микрофон. Пратећи танки црни кабал није му било тешко пронаћи уређај за прислушкивање у једној од комора за вентилацију. Врхом бодежа Хали пажљиво уклони облогу, окрену кључ и даде контакт. Када се увјерио да је инсталација употребљива, траку врати на почетак. На доста старом снимку лако препозна гласове Ибн Саида и Лулу. Врпцу преслуша до краја, извуче касету и гурну је у џеп. Помисли, биће довољно да уцијени Нича да је у договору са Лулу, без знања Арапиновог, снимио разговор којим би могао, ако буде потребно, Баскијца Ромера окренути против заједничког газде, Ибн Саида.

„Момци, спремите се, одмах морамо у Хонолулу”, рече браћи. „Црни и ја ћемо ,пontiјакоме, а ти, Плави, потјерај наша кола, за Евангелиса сам спремио посебну причу. Слагаћу га да је господин Марније на мјесец дана отпутовао у Европу. Ако превара не упали, имам га чиме натјерати да добро размисли да ли ће и даље сарађивати са бјелосвјетским криминалцем Ибн Саидом, или ће бити на Стевановој страни. Убиједимо ли Нича да је Стеван отпуто-

вао, Арапин ће одгодити долазак у Хонолулу. Постоје само два разлога због којих би баш сада Ибн Саид желио посјетити оток: мали сребрни крст, и Стеван, једини који све зна о крађи пергаментa. Надам се да ће лажна прича о Стевановом одсуству бити довољан разлог да Арапин одложи долазак док се Стеван не врати с пута. Буде ли процјена у реду, вријеме, а и одмицање сезоне радиће за нас.” Хали погледа у Стевана па се обрати сестри: „Ливи, ни једног часа не смијеш губити наду, сигуран сам да ће Стив оздравити. Морамо учинити све да га заштитимо, а на теби је велики дио одговорности. Кад дођу мајка и отац, кажи им да је за све господин Марније у Европи. На телефон ти се јављај; могао би Нич или неко његов звати; посебно је важно да не знају истину. А сада сестрице, ми идемо.”

Сама у кући поред Стевана, чије је тијело, сем што је дисало, изгледало беживотно, осјећала је и страх и наду. На сваки шум споља трзала се и освртала као да ненадано зло с вана може доћи. Потом ослобођена сумње враћала би се Стевану, њежно га миловала и тихо дозивала. Љубила му је руке и косу неутјешно плачући. Онемоћала, клечећи поред постеље, дланове је завлачила под танки покривач послушкујући откуцаје срца испуњена најгором слутњом. Понекад јој се учинило да миче уснама, а капци подрхтавају. Свјесна да је то само њена жеља, губила је наду. Кућу Тенгијевих испуњавало је незнађе.

У сумрак браћа су се вратила. На степеништу Халија сачека отац.

„Је ли му боље, тата?”, са зебњом упита младић.

Гласом у коме су се мијешали очај и немоћ, сузних очију стари Тенги нервозно слеже раменима: „Не знам, сине. Прије непун сат бунцао је, на трен и



очи је отворио, и дисање му се мало појачало, затим болно стењући изнова је утонуо у несвијесно стање.”

Хали загрли оца: „Смири се, тата, то је добар знак.”

Из куће чу се врисак:

„Ливи!”, престрављен крикну Хали и у неколико корака нађе се у Стевановој соби. Онесвијешћена Ливи је лежала на поду док је лавина пјене незадрживо куљала из Стеванових уста. Изнемогло тијело му се тресло, беживотне очи, широм отворене, лутале су по стропу као да некога траже. Хали се окрену:

„Трчите за доктора!”, загрми на браћу подвлачећи руке под Стеванова опуштена рамена, пажљиво га подиже да сједне. Наслоњен на јастуке Стеван се загрцну, снажно подригну. Бујица густе пјене па млаз жућкасте слузи груну из њега. Цијела соба неподношљиво завоња на никотин. Блиједе смежуране усне му се благо помјерише, отегнуто једва чујно јекну: „Ливи!”

Као да је глас сабласти чуо, Хали уздрхта: „Донесите ми воде и пешкир!”

Ливи се враћала свијести, унезвјерена је претраживала простор око себе.

„Ох, драго дијете моје”, тегобно промуца отац клечећи пред кћери:

„Не брини, твом Стевану је добро, пробудио се. Ускоро ће и доктор доћи, тек што није стигао.”

Као да га чује, Стеван отвори очи, загледа се у Халија:

„Ливи, гдје је Ливи?”, једва чујно простења.

У његовом прозуклом гласу Хал не препозна ништа добро: „Отишла је с Плавим по доктора”, слага младић дајући знак сестри да ћути.

Убрзо, једва носећи терет година, задихан у собу уђе стари Синди.

Те ноћи у кући Тенгијевих свјетло није гашено. Пред зору Стеваново здравствено стање је обећавало. Мада исцрпљена, крај узглавља сједила је Ливи милујући га. Стеванов скоро згасли поглед био је прикован у њене надувене очи. Једва примијетно међу Тенгијеве враћала се живост: из кухиње повремено се оглашавала госпођа Тенги – спремала је доручак.

Охрабрен оптимизмом доктора Синдија Хали погледа у Ливи: „Сестрице, јака црна кафа свима би нам пријала.”

Одобравајући старац плесну длановима: „Знао сам, дјецо, да ће све добро бити; разложност и стрпљење никада нису сувишни.” Окрену се Стевану: „Тврд сте орах ви Балканци, поготово Срби. Још из првог рата вас памтим – када се заинатите, и смрт бјежи од вас”, наже се, спусти руку на Стеваново чело, задовољно климну: „Понављам, дјецо, будите сигурни да је све у реду. Да попијем кафу па идем, а ви чините како смо се договорили.”

Као да га жели задржати, Ливи молећиво погледа оца.

Доктор Синди се осмјехну: „Не брини, дјевојчице, чим се мало одморим, вратићу се”, поново се наже, врховима прстију благо потапша Стеваново раме: „Момче, буди спокојан, колико си спавао, толико дуже трајаће ти живот, не гурај се. Од постања до данас кроз врата раја нико преко реда ушао није.”

## ГЛАВА ТРИДЕСЕТЧЕТВРТА

Ливи и браћа сједили су у Стевановој соби чекајући да се разговор између Ибн Саида и Нича заврши. Лице неопорављеног Стевана грчило се и мрштило, што је Халија наводило на помисао да ствари иду нежељеним током. Свјестан немоћи Стеван шкргутну зубима и сочно опсова. Длан спусти преко очију, крст пружи Плавом: „Узми ово, момче, и добро запамти лик и глас човјека којег ћеш видјети. Оно што нас чека захтијеваће да будемо звјери ако желимо преживјети. Најмања грешка могла би бити наш крај. Сенилни старац наивно се избрбљао Ничу, а ни на крај памети ми није било да и вас увучем у ово. Вашој вјешто смишљеној причи у први мах Кипранин је повјеровао. Нич је непоправљиво сумњичав. Звао је свога некадашњег пријатеља, пензионисаног доктора Синдија, и лако открио подвалу. Тај лупеж о свему је обавијестио Ибн Саида. Себи нећу опростити што сте мојом кривицом у неприлици, али што је, ту је.” Болно се искашља, дохвати лулу први пут након западања у кому. Отужан воњ дима и киселкастогорак окус дувана умало га натјераше да поврати. С гађењем одложи лулу и погледа у крст.

„Не брините, момци, још смо у предности”, рече пун оптимизма, марамицом покупи зној са чела и лица. „Знате да Арапин стиже прекосутра и доводи још два озлоглашена криминалца. За једног много лошега сам чуо; по свирепости тај којот познатији је од Ибн Саида. То су плаћене убице које не разликују да ли им је испред цијеви човјек, дијете или обична мета. Видјели сте их. Ако дође стари Синди, претварајте се да о његовом разговору са Ничом не зна-

те ништа.”

Споља се чуло ударање таласа о обалу. Стеван се горко осмјехну: „Бура у сну оборила ме је, а бура на јави прије оздрављења диже ме из кревета. Прву сам преживио, а како ће с другом бити – тек ћемо видјети”, промукло рече и окрену се Халију: „Имате ли, момци, оружје?”

Младић се насмија: „На острву нема ловца на бисере, а да није права змија у баратању револвером или ножем. Чести су сукоби са пиратима: може се улов изгубити, понекад су брод и животи у опасности. Зато не брини, Стеване. Свако од нас из било које цијеви погодиће зрно бисера на десет метара. Ибн Саидова глава бар је неколико пута већа од бисера.”

Браћа се закикоташе.

Плави се диже са пода: „Ти се, Стеване, и Хали побрините за Нича и Арапина, остале препустите мени и Црном.”

Ливине очи заблесташе. Иако свјесна шта би се могло догодити, била је поносна на браћу близанце. Пришла је Халију:

„И мене морате повести, брацо.”

Хали се зацерека: „Ливи, куварица нам не треба”, пецну је показујући руком на Стевана. „О томе, сестрице, он одлучује; ако је блесав, допустиће ти.”

Ливи молећиво погледа у Стевана.

„Не долази у обзир, дјевојчице”, одмахну Стеван, „остаћеш овдје, потребнија си браћи и сестрама. Тек удатој жени стресови нису препоручљиви.”

Црвенећи оборила је поглед.

Хали схвати, очи му заблесташе, лице обли румен:

„Ох, Ливи, сад имам разлог више да будем уз Стевана”, рече и пољуби сестру у косу. Близанци заплескаше: „Ја дајем име ако буде мушко”, уграби Црни.

„А ја ћу кумовати сестричини”, рече Плави.

„Полако, полако, дјечаџи”, смиривао их је Хали, „нека све иде по реду. Стеван и ја ћемо вечерас у Холулу, требало би да се сретнемо са Лулу.”

„Са Лулу!”, изненади се Ливи.

Хали препусти да јој Стеван објасни.

„Ради доласка Ибн Саида Хал и ја бићемо позвани на вечеру. Кипранин претпоставља да Тенгијеви не знају ко је Арапин, па на вас као противнике не рачуна. Чули сте де ће пиће мени намијењено бити обогато јаким дозом средства за спавање. Слушајте ме, момци, и ти, Ливи. Иако је Ибн Саидов план паклен, буде ли Лулу пристала на сарадњу, све можемо завршити без великог ризика. У противном, исход ће бити неизвјестан. Морамо се потрудити да фешта прође без полиције; они још ништа не знају. Међутим, понашаћемо се као да смо с њима и са агентима Интерпола све у танчине договорили. Старом Синдију требало би то некако провући кроз уши. Ако то доктор пренесе Ничу, он ће бити приморан да добро размисли прије но што стане на Ибн Саидову страну. Мислим да ће Евангелис схватити да са Арапином више губи.”

Незадовољна због Лулу Ливи прије прозору. Стеван јој се придружи. Ћутећи посматрали су залив. Врелина је постајала неподношљива. Зарудјели плодови у врту Тенгијевих Стеванове мисли враћали су у Србију. Уздахну:

„Мила, ако се све оконча како треба, прије јесе-

ни отпутоваћемо у Београд.”

Обгрлила га је око паса и зајецала.

Каменом стазом кроз двориште долазио је доктор.

„Ево, господин Синди већ стиже”, рече Стеван и пође му у сусрет.

„За сада, дјечаци, језик за зубе, старчева посјета је по Ничевом налогу.”

Хали строго погледа у браћу па крену за Стеваном.

Ливи је зурила кроз прозор.

„Здраво, момци”, рече стари доктор улазећи у кућу. Глас му је био прилично таман. „Овај пут, нажалост, нисам овдје само ради господина Марнијеа; морам са вама отворено разговарати. Довољно сам стар да бих себи дозволио авантуру, поготово не на штету недужних.”

„Господине Синди, не разумијем о чему говорите”, претварао се Стеван.

Старац скиде шешир, одложи штап: „Полако, мистер Марније, објаснићу Вам. Сигурно се ових дана не бих бринуо за Ваш живот да сам спреман свој јефтино продати. Сви знате Нича. Не слутећи шта тај пас о Вама мисли и шта ће послје од мене затражити, телефоном сам му испричао у каквом стању се налазите, Марније. У први мах био је веома изненађен јер му је неко рекао да сте отпутовали у Европу. Сада, господине, од мене тражи да будно пратим шта радите и куда се крећете. И не само, Ви Марније, него и Ливи и њена браћа. Не знам шта тај подлац спрема, знам да сте ви часни људи. Ако вам не могу бити од користи, будите сигурни – нећу вам одмоћи.”

Хали загрли Синдија: „Мој отац је о Вама увијек

лепо причао, драги докторе. Господину Ничу реците да Марније није желио да га оптерећује болешћу, зато му је поручио да ће бити одсутан. Мало је људи на свијету у које Марније има толико повјерења колико у Нича. То је Нич односом према Марнијеу и заслужио. Сами сте безброј пута били свједок шта Нич нама, Тенгијевима значи. Како да га не волимо. Његови смо дужници. Сјутра поподне господин Марније и ја ћемо у Хонолулу, намјеравамо одјести код Нича. Не знам да ли Вам је познато да смо ортаци. Колико се пријатно осјећам у своме дому, толико ми је лијепо код њега. Што се нас тиче, немате разлога за неспокојство, господине Синди. Ако пристајете, бићемо почашћени да нам наредних дана правите друштво, будите наш гост. То би и Нича обрадовало.”

Стари доктор с невјерицом је зуррио у Халија: „Хвала Вам, млади човјече, и знајте, дотакли сте ми дно душе. Немате појма, Хали, колико сам срећан што сте разумјели мој положај.” Погнуо је главу и отхукнуо: „Тешко је борити се против моћног. Исувише сам стар да бих могао дуже издржати. Ипак бих вас опоменуо, дјецо. Нич има сурово срце, не дозволите да вас изазове.”

Стеван је знао да доктор искрено говори, међутим, расположење према Ничу није хтио открити. Старац им не може бити од користи, а штета коју им је нанио, непоправљива је. Чинило му се да би га у Хонолулу требало повести, његово присуство донекле би могло пореметити Ибн Саидове планове.

Доктор погледа на сат: „Вријеме ми је да кренем. За двадесет минута зваће ме Нич, а нисам навикао да касним.” Подиже се, дохвати штап и шешир, на

вратима се окрену: „Ако између Вас и Нича сукоб и постоји, савјетујем Вам, покушајте га изгладити. Живот је врједнији од смрти, макар се и о Ничу радило.” Погледа у Хала: „А то што ме позивате у Холулу, веома сам почашћен, мада ми се, момче, чини да ће то бити моје посљедње путовање.”



## ГЛАВА ТРИДЕСЕТПЕТА

Стеван је мало спавао. Размишљање о Ибн Саиду и његовом доласку у Хонолулу мучило га је цијеле ноћи. Савјет старог Синдија да се проба наравнати са Ничом дао му је спасоносну идеју. Послије сусрета са Лулу покушаће тајно да се састане и са Кипранином. Ма какав исход био, договор са Халијем и његовом браћом остаје. Не жели мијењати што је са њима испланирао. Послије ручка кренули су са два аута. У једном били су Хал, Синди и Стеван, а у другом близанци. Код главне поште Стеван изађе, улицу даље чекала га је Лулу. По договору, на истоме мјесту, у шест по подне, састаће се са Халијем и доктором, па заједно кренути Ничу. Црни и Плави биће у граду, неће се показивати, мотриће на све што се догађа. По Стевановој замисли то би требало да буде нека врста пробе пред Ибн Саидов долазак. Када је угледао Лулу, чинило се да је она истински сретна. Било му је жао Николс, али је са емоцијама морао рашчистити. Замолила га је да вози. Инстинктивно Стеван осмотри инструмент-таблу, сјетио се њиховог сусрета и разговора. Мада је наслућивао да је за њега спремна све учинити, мало опреза неће бити на одмет.

„Камо идемо, Николс?“, упита.

„Не знам, вози куда желиш.“

Ослушкивао је њено узбуђено дисање, учини му се да јеца. Зато успори:

„Шта је сад, Лулу?“

„Мили мој, страх ме је за тебе“, прошапутала.

„Арапин и његова два плаћеника само што нису ту. Нич и Ромеро су против тебе. За старог Сема не

знам, он не подноси Шпанца.”

Стеван јој провуче прсте кроз косу: „О томе ће мо касније, душо, препустимо се љепоти сусрета.”

Док су излазили из града, возио је споро. У једном тренутку ријеша да јој се отвори, да призна неискреност, покуша наћи начин како да је извуче из опасне игре. Зрела дјевојка, лијепа и љупка, исувише разумна и разложна да би је отписао. Ипак, обећање не може испунити. Ливи је једина жена за коју је спреман жртвовати се. Спусти усне на њено чело, осјети језу. Чинило му се да цјелива мртваца. Ужаснут, стресе се. Док му је дубока туга отежавала дисање, успори.

„Не брини, Лулу, све ће бити у реду. Најважније је да придобијеш Ромера, остало је моја брига.”

„А послвије, Марније, шта ће послвије бити?”

Ђутао је, није имао снаге да је лаже, нити храбрости да каже истину. Вагао је околности, а исход сваке рачунице био је да ње и њега у будућности заједно нема.

„Крени лијево, мили, па опет лијево, вратићемо се у град.”

„Зашто, Лулу? Зар не желиш да будемо сами?”

„Желим, Марније, зато ово и чиним. У мом стану нико неће сметати.”

Без ријечи окренуо је. Знао је да јој је стало до њега, зато није ни покушавао да јој протурјечи.

Подигла је руку: „Код оног семафора скрени десно, мили, код броја десет заустави, ту станујем.”

Када је паркирао аутомобил, поче пунити лулу не помишљајући да изађе. Лулу га је збуњено гледала и чекала.

„Марније, ти си љут?”, нервозно је рекла.

„Не, Лулу, љутити се значи унапријед признати пораз, а ја на то нисам навикао. Одсудни час и за тебе и за мене неумољиво се примиче, а да од тог ужасног мозаика ниједну коцкицу нисам ставио на право мјесто. Једино што ми ти уливаш наду, Лулу. Никада се нисам бојао онога што видим. У овој приметној игри много шта чак и не наслућујем. Не плашим се плаћених убица, њима је довољно по једно зрно. Више главобоље ми задају они са којима сам сваки дан, непредвидљиви су. Станујеш ли сама?“

Сјетно је уздахнула: „Да, Марније. И сваки пут када се враћам кући, помислим да је живот пуст и безврједан.“

Мада је настојао да данашњи сусрет остане ван емоција, грло му се стеже:

„Ово виђење, Лулу, не би требало да нас учини несрећнијима. Покушајмо да нам мало преосталог времена, које смо бесмислено трошили, прође у ситним радовањима.“ Осмјехнут обишао је око кола и отворио јој врата.

Искрице среће појавише јој се у очима: „Ох, драги мој Марније, како је диван осјећај када те неко уважава. Мислила сам да се овако дешава само у романима и на филму.“

Необјашњива туга га је ломила, ипак се присили на осмјех.

„Шта знаш, мала, можда некада о нама и напишу причу.“

Осврнула се: „О, Марније, како бих те слатко загрлила, али, ено, прозори унаоколо имају очи“, прошапута загладана у фасаду своје зграде.

Када су се попели у стан, хтјела је да воде љубав одмах. Мада је и сам исто желио, погледао је на сат.

„Немамо довољно времена, Лулу, не бих хтио прекршити договор са Ничом, он и ја смо пословни партнери”, подсмјешљиво је додао: „И пријатељи, Лулу.” Загледана у под тихо је прошапутала: „О, како се плашим за нас, Марније. Ма шта да се догоди, вољела бих да једно другом останемо у лијепој успомени.”

Стеван је привуче к себи: „Лудице мала, оптерећена си глупостима – ни теби ни мени ништа лоше се неће десити. Пред нама је дан неизвијесности, а већ након тога, надам се, и ти и ја бићемо ослобођени стријепње.”

Слушала га је истински убијеђена да ће у драми која слиједи бити угрожен једино њен опстанак. Обукла је кућни огртач и испратила га до лифта.

Тачно у шест Хали и Синди чекали су га пред поштом. Ушао је у говорницу и телефонирао: „Хало, Нич, оздравио сам, стари мој. Једва чекам да те видим; и Сема и Ромера сам пожелио, и све друге.”

Евангелис је ћутао. И Стеван направи кратку паузу, па упита: „Изгледа, ти ме не чујеш, френд?”

Нич се зацерека: „Хм, лупежу балкански, послушкујем твој непоновљиви дар за започињање разговора. Али, шалу на страну, прво да те поздравим, да искажем радовање што те чујем. Како се нисмо видјели, учинило ми се дуже од године, а ти ми се јављаш као да смо синоћ били скупа.”

Стеван је знао да се Евангелис претвара:

„Шта ради, Лулу, је ли код тебе, у хотелу?” Знао је да ће ово Кипранина спустити на земљу, зато причека одговор. Лажни Американац није био збуњиве природе, узврати истом мјером: „Слушај ме добро, балкански прописвијету. Желим прво да чујем како

си, јеси ли се потпуно опоравио, а онда ћемо о томе што највише волимо. И против воље морам ти рећи – мала је луда за тобом. Само, стари мој, добро се пази Ромера, тај клипан би због ње и на мене насрнуо. Него, Марније, одакле зовеш?”

Стеван погледа у сат: „Из главне поште. Овде сам са Халијем и Синдијем, примаш ли нас?” Нич задовољно протрља браду.

„Ортацима не доликују таква питања, Марније. Ово је ваше колико и моје – добродошли. Сигурно не знате да припремам велику фешту. Тек тада видјећете кога имате за пријатеља.”

Стеван направи гримасу, погледа у Халија: „Ја то знам, Нич. Него, хоћеш ли вечерас имати времена да разговорамо насамо, нећу те дуго давити?”

„Ако не бих имао за тебе, па за кога бих”, прекори га Нич, дланом прекри микрофон да Стеван не би чуо подсмјевање. Ипак Стевановом уху то не промаче:

„Не претварај се, Нич; мислим, боље је да се пријатељи свађају за столом, него да се лажу преко телефона. Чекај нас, брзо долазимо.”

Кад су стигли, Нич замоли Ромера да прави друштво Халију и доктору, а он са Стеваном крену у хотелску дирекцију.

Стеван и не помисли чинити било какав увод, без оклијевања рече: „У припремању зла против зла, овакве канцеларије нису повољно мјесто. Мада си и њу озвучио, Ибн Саидова кућица поред мора је прикладнији простор. И још нешто: не желим да било шта од овога разговора буде забиљежено на траци.” Мада Стеванову примједбу није коментарисао, Кипранин поцрвени.

„Не узрујавај се, френд”, рече Стеван, „знам да су ти и апартман, и кола, и канцеларија озвучени; од првог дана то ми је јасно. Међу људима што им неизмијерно вјерујеш постоји човјек који мимо вас ради за Арапина. Редовно пратим и твоје и његове разговоре са Ибн Саидом. Када би само знао шта је у овој причи истина, твоје би се расположење према газди суштински промијенило”, Стеван је говорио тихо да га је једва и Нич чуо.

Евангелис је забезекнуто слушао, али није ни помишљао да му повјерује.

Стеван је то и очекивао, зато ријеши прећи на резервну тактику: „Френд, немамо много времена за нагодбу, твој Арапин тек што није дошао, одлучи се.”

И уплашен и изненађен Нич је зурio у Стевана. Усне су му подрхтавале, а самртни страх у очима ни Стевана није остављао равнодушним.

„Већ сам ти рекао, смири се, Евангелис. Крст који си украо са сточића из моје собе је само лукаво смишљена подвала. Ако желиш себи добро, за Ибн Саида и друге то мора остати тајна. А сада кренимо. Ићи ћемо Халијевим колима, тако један другог нећемо прислушкивати.”

Кипранин није ни слутио да је „шевролет” озвучен. Док су излазили из града, Стеван је возио тако да су га Халијева браћа могла пратити.

„Па, добро, Марније, шта предлажеш?”, упита Нич послије дужег ћутања.

„Савјетовао бих оно што и мени и теби једино преостаје, френд, ако желимо извући здраве гузице из овог осињака. Разговор што си га у понедељак, у седам, обавио са Арапином је дио његовог плана. Он

је теби познат, но, морам те разочарати. Исте вечери Ибн Саид се чуо и са Ромером. Јаке седативе намијењене мени добићеш и ти. Значи ли ти нешто ако ти кажем да ће већ наредног јутра нови управник Ибн Саидовог хотела, у Хонолулу, бити твој конобар Баскијац. Стари Сем нема појма ни о чему, а ни Лулу. То што је хотел под будном присмотром агената Интерпола и специјалне оточке полиције у цивилу само је једна од мјера које сам предузео да себе и своје људе заштитим. Будеш ли вечерас довољно разуман, Ибн Саидов хотел, који се сада фиктивно на тебе води, након Арапиновог пресељења у пакао истински постаће твој. Кунем се да нећу правити никакве проблеме око тога. А тајна врата између апартмана петсто пет и петсто четири открио сам првих ноћи. Ако те занима како, рећи ћу ти. Још тада Ибн Саид је Ромеру скренуо пажњу на ту ситницу. Одмах сам схватио да се кроз скривени улаз из апартмана петсто четири не може ући у апартман петсто пет, већ обратно. Баш зато Ибн Саид од тебе захтијева да апартман петсто пет испразниш. То би била припрема за његов тријумфални долазак, а одмах и за мој коначан одлазак на онај свијет.”

Слушајући Стевана Нич се презнојавао. Усана самртно блиједих, заусти нешто да каже, али му Стеван не дозволи: „А сада ме добро чуј, френд – нити сам ја господин Марније, нити си ти Нич, и не би требало више да се претварамо, Евангелис. Буди паметан. За паре од овог хотела, ако га продаш, у Ларнаки можеш купити три, или барем два, ако желиш да се вратиш дјетињству, у Александрију.”

И уплашен и заголицан, од узбуђења Нич уздрхта, длановима прекри лице:

„Стеване, молим те, доста је. Сувише си ми рекао, што и сам прижељкујем да се догоди. За Ибн Саида сам претпостављао да је скот, само сам чекао прилику да га се ријешим. Али, ко би ово очекивао од Ромера?“

Стеван се исцери: „Тај момак је заиста необично кваран. Што се тиче старог Семија, не бих гријешило душу. Вјерујем да ти је једино Лулу одана. Ако и сам тако мислиш, мораш је заштити. Ромеро сумња у вашу везу и већ се жалио Ибн Саиду. Пази се, момак је луд за њом. Да не бисмо много распредали, најважније си чуо, одлучи шта ти је чинити.“

Трудећи се да остане миран Нич га погледа, страх у очима није могао прикрити.

„Али, Нербо!“, завапи Кипранин, „са Ибн Саидом долазе два окорела криминалца.“

„Зар читава два!“, подругну се Стеван. „И једног и другог познајем, Евангелис, а и моји људи су их видјели. То су два прескупо плаћена леша. И не заборава, уз помоћ крста моји момци снимили су и Ибн Саида и њих. Од тренутка када буду напустили авион најмање десет цијеву великог калибра биће уперено у њих. Не убрајам маскирану полицију и неке агенте Интерпола. Двојица мојих момака бар за пола трзаја бржи су од његових Корзиканаца. Евангелис, чувај се Ромера, тај Шпанац изузетно барата ножем.“

Нич осјети да му се грло суши:

„Како да ти вјерујем, Нербо?“

Стеван успори, скрену с пута, угаси мотор, скину крст и пружи га Ничу: „Послужи се, Евангелис, надам се да ћеш препознати свога газду. Три пута се прекрсти и пољуби реликвију ако од Арапина ниси



примио ислам.”

Црвенећи Евангелис прихвати крст. И док су му се очи запрепаштено шириле, Стеван је пажљиво пратио сваки његов грч на лицу. У тренутку лажни Американац се изобличи од страха. Стеван се подругљиво исцери.

„То није добро за срце, стари мој”, рече узимајући крст. „Да ли ми сада вјерујеш?”

Самртно блијед Нич једва климну спреман за предају, како се Стевану чинило. Главу отежалу од ужасне спознаје безвољно забаци преко наслона, одхукну па гласом губитника простења:

„Признајем, Нербо, биће ово први пут у животу да ћу се искрено заклетити - на твојој сам страни.”

Стеван осмотри ретровизор, окрену ауто. Више немамо разлога ићи до Арапинове кућице на обали: електричну склопку на вријеме сам вратио. А што се тиче прозора, већ си рекао Ибн Саиду да си га затворио. То што си покушао код газде оптужити Ромера ради уређаја за прислушкивање, не замјерам ти, за цуру као што је Лулу вриједи борити се. Ти знаш колико је Ибн Саидова рука свирепа, сјети се само јадног Шкота. Нисам сигуран да се не би понашао горе од тебе. Ако се слажеш, све бисмо могли измијенити у заједничку корист. Прихватиш ли договор, одмах се морамо дати на посао, стари мој. Лулу и Семи о овоме не смију ништа знати. Перфидног Баскијца Ромера требало би што прије избацити из игре. То препусти мени.”

Нич га погледа: „А момци из Ибн Саидове пратње – шта ћемо с њима?”

„Не брини, Евангелис, тачно знам какав задатак имају, зато сам и њима припремио изненађење.”

Кипранин сумњичаво заврти главом: „Али, Нербо, да бисмо Ибн Саида предали полицији, морамо имати ваљане разлоге са доказима; америчко правосуђе празним ријечима не вјерује.”

Стеван се надмоћно исцери: „Његов кофер, Евангелис, прави је доказ, у њему се налази оно за чим и ја и Интерпол дуго трагамо. Када људима од закона то дође у шаке, милион нових оптужби сручиће се на Арапина. Та кожна кутија скрива пергамент стар око двије хиљаде година. Ибн Саид га је украо из мога атељеа, или из богате ризнице младог кувајтског принца. То ће тек да се утврди. Двор не жали паре да врати реликвију у своје власништво. Знаш да је награда ономе ко укаже на прави пут багнословна. Евангелис, памет у главу. Корисније је да за мој пергамент ја добијем обећану награду, а ти одабери шта ћеш: оно што ти је препоручио свирепи Ибн Саид – да закупиш парцелу на најближем гробљу, или да постанеш прави власник најбољег хотела у Хонолулуу.

## ГЛАВА ТРИДЕСЕТШЕСТА

У предвечерје Халијева браћа вратила су се у село. Договорено је да у јутарњим сатима опет буду у хотелу.

По реду летења Ибн Саид би у Хонолулу требало да стигне наредног дана у три по подне.

Те вечери Стеван је дискретно пратио сваки Ничов покрет, сумњао је да ће се Кипранин придржавати договора.

Лулу као никада мотала се око Ромера, а временшном Семију све је изгледало чудно.

Доктор Синди испијао је трећу чашу розеа задовољан што му је, послвије ко зна колико времена, пружена прилика да га служи.

Све је личило на идилу. Међутим, Стеван је знао да је то само затишје пред буру. За вечером сједио је између Нича и Шпанца, подједнако срдачан према обојици. Разговарало се о много чему, али Ибн Саидов долазак нико није помињао.

Хали се са рецепције јавио родитељима и сестрици претварајући се да је прилично попио.

Ромеро, задовољан што је у друштву газдином, без ријечи је празнио боцу црног вина.

Стевану је било чудно да се Баскијац послвије толико испијених чаша још увијек држао на столици. Стари Семи Шпанца позва на телефон.

Стеван искористи прилику и дохвати младићево пиће; један гутљај био је довољан да открије подвалу: лукави Баскијац све вријеме наливао се „кока колом”. Стеван дискретно осмотри лица присутних; чинило се да нико не обраћа пажњу на њега. Прах из припремљене кесице, вјешто истресе у Ромерову чашу, промућка.

Хали и Лулу се погледаше: обоје видјеше шта је Балканац урадио.

Из дансинг-сале чули су се звуци танга. Стеван намигну Халу, показа на Лулу. Момак га је схватио: „Могли бисмо мало плесати”, понуди дјевојци.

Није чекала да је два пута пита.

У повратку Ромеро се претварао да их не види. Ђутке је пришао столу и нервозно искапио остатак „кока коле”.

„Браво, амигос”, весело наздрави Стеван и у кап докрајчи своје пиће. Привуче отворену флашу црњака и до врха нали и себи и Шпанцу:

„Праве мушкарчине пију на екс”, гласно штуцну пружајући чашу Ромеру.

Затечен, Ромеро га је тренутак гледао, ипак прихвати вино. Прије но што га принесе уснама, пред њим све се вртоглаво покрену. Изгледало му је као да се зидови помичу и пуцају, плафонгиба и обрушава, а око трпезе влада општи хаос. И забринут и уплашен, замућена погледа Ромеро потражи Лулу. Умјесто љупке дјевојке, пред собом види ружне сподобе обнажених мушкараца и жена. С гађењем дланом прекри очи, снажно штуцну и посрну. Руком крену према столици да се придржи, али је промаши. Без ослонца, занесе се и са стиснутом чашом у шаци свом силином тресну о камени под: румена барица обоји бјелину мермерних плоча. Уплашена Лулу врисну, одгурну столицу и притрча му. „Забринута лица” и Стеван је клечао поред њега. Преко десног младићевог длана зјапиле су дуге и дубоке бразготине. Млаз младе здраве крви снажно је липтао. Будећи се из винског сна и стари Синди се узнемири. На изглед тријезан поскочи из столице. А када се остали размакоше, старац се с напором спусти крај Ро-

меровог тијела: дрхтавим прстима пажљиво му подиже очне капке, загледа се у мутне зјенице.

„Господо, момак се изгледа отровао алкохолом, одмах би требало позвати хитну помоћ. При оваквом крварењу не вјерујем да може дуго издржати.”

Само привидно узнемирен, Стеван се осврте тражећи Нича. Лице Кипраниново бијелило се као креч. „Јебена кипарска кукавица, с њим ће лако бити”, помисли. Као да му је ушла у мисли, Лулу га погледа. Стеван јој дискретно стисну руку, цијелим тијелом подрхтавала је.

„Не узбуђуј се, лудице, све ће бити у реду. Доза је добро одмјерена, а момак је јак, издржаће.”

Опчињена његовом хладнокрвношћу Лулу се примјетно осмјехну. Халију ни ово не промаче. Питао се да ли је његов зет демон или човјек. И док је доктор Синди рупцем покушавао зауставити крварење, Нич је журио да позове болничка кола.

„Не брини за момка, стари мој”, дошапну Стеван пролазећи поред Халија, „у право вријеме један њихов мање.” Као да га није чуо, Хали се наже над Ромера.

„Је ли се много исјекао, господине Синди?”

„И сами видите, младићу, најмање мјесец дана мора се служити лијевом руком. Ипак бојим се да је посао конобара за њега прошлост.”

„Боже, боже, баш је несретан”, намршти се Хали.

Стевану се не допаде младићево расположење иако је знао да је то само краткотрајан шок.

„Сироти Ромеро”, растужи се Нич када се врати у аперитив-салу. Погледа Стевана и Лулу.

„Од сутра ћеш, дјевојко, неко вријеме радити за двоје, зато би било добро да раније кренеш на спавање. Господине Марније, неће Вам бити тешко да

Лулу испратите до стана. Бићу Вам захвалан.”

Не знајући шта Нич смјера, са зебњом Хал погледа у Стевана.

Стеван намигну: „Са задовољством, газда, ако дами одговара”, прихвати очима дајући знак Халију. Окрену се дјевојци: „Само ћу накратко до собе, Лулу, одмах се враћам. Господо, и мени је вријеме за спавање”, извини се Хали и пође за Стеваном. Док су се пењали лифтом, Хали забринуту упита: „Јеси ли сигуран да Нич није спремио замку?”

Стеван одмахну: „Не бој се, стари, све иде боље но што сам и замислио. Узми овај крст, знаш како се употребљава. Чим стигнемо, јавићу ти се. Процијеним ли да би требало, спаваћу код Лулу. Ово је ноћ у којој ништа не смијемо препустити случајности. Руски рулет је почео, а она је на потезу. Све ће бити изгубљено ако Лулу плати цех. До краја мора остати у игри. А ти, Хал, чим се увучеш у своју гајбу, потражи Ибн Саида. Ово мало времена сигурно ће искористити да са Ничом и плаћеним убицама детаљно разради план. Буди убијећен да ће га Кипранин вечерас звати телефоном, било би добро да их чујеш.”

Младић климну, упита: „Заиста мислиш да је са Лулу све у реду?”

Стеван се осмјехну: „Жене су лукаве само када нису заљубљене.”

Лифт се остави на другом спрату и Хал изађе. Стеван продужи до свога апартмана. Намјерно пусти воду из котлића, потом сиђе у приземље. Лулу је већ чекала у колима.

„Жао ми је Ромера”, рече Стеван кад кренуше.

Дјевојка нехајно одмахну: „Да га се ниси вечерас ријешио, сутра би сигурно имао разлога да се кајеш. Више сам се бојала њега, него Ибн Саидових плаће-

ника.”

Уздахнуо је: „Морао сам, Николс. Све вријеме Ромеро је пио ,кока колуе, а зар ти то ништа не говори. Лисац је то, не човјек. Немојмо више о њему. Ибн Саида се посебно чувај, мала, тај камилар намирише и што не смрди. Све што смо се договорили мораш чинити опрезно.”

„Нисам наивна, Стеване, боцу шампањца пред њим ћу отворити.”

Стеван успори вожњу: „Мислиш да ћеш му моћи за столом подвалити? Заборављаш она два корзи-канска штакора, који неће дозволити да им било шта промакне.”

„Лулу отвори ташну – шприц са дугом танком иглом забјеласа јој се у рукама. Рупу у плутаном чепу направљену овом стварчицом једино микроскоп може открити.

Стеван је загрли: „Луђа си, цуро, но што сам мислио. Кунем ти се, то је посљедње чега бих се сјетио.”

Затворила је ташну.

„Имао си среће, Стеване, што су у старог Синдија умјесто наочара прави телескопи, иначе би и доктор видио твоју подвалу. Мислим да је Синди веома привржен Ничу. Да је примијетио, ствари би могле кренути компликованим током.”

Стеван одмахну: „Шта је било, било је, душо. Једна тешка препрека је уклоњена. Што се тиче Ибн Саидових плаћеника, прије но што и потегну, и један и други добиће по прегршт олова у главу. Ипак их се чувај, луткице. Прича се да такви лупежи понекад знају и мртви опалити.

## ГЛАВА ТРИДЕСЕТСЕДМА

Тек што је закључала врата, попут изгладњеле тигрице бацила се на Стевана. Лулу је била једна од незаситих цура, и знао је да и ове вечери мора дати све од себе.

Када се извукао из купатила, било је доста касно. Обузе га чудна слутња па се загледа у већ уснулу дјевојку. Питао се да ли је у ову игру требало увлачити недужну Николс. Мислећи на неприлике које би могле уследити у дану који је започињао, очекивао је да ће остатак ноћи бити тежак и без сна. Чим се спусти на лежај, физичка исцрпљеност и умор затамнише му свијест. Пробудио се тек у девет. Лулу је још спавала. Загледан у дјевојку, на час посумња да је Николс. Приђе ближе, протрља очи и пажљивије осмотри. И заиста, била је то нека друга млада жена, чији га је лик подсећао на давну љубав из Сидона. Њено самртно блиједо лице учини му се беживотно. И док је у недоумици запрепаштено гледао, осјети да га снага издаје, а паралисано тијело подилазе жмарци. Питао се: како је могуће да неко кога је срео у невјероватном сну, који га је водио кроз давна збивања прије двије хиљаде година, после толико времена физички опет буде ту. Помисли да је то само халуцинација, али га присуство прекомјерног страха и необузdana стрепња узнемирише. Као опчињен, широм отворених очију нетремице је зурио у призор несигуран да ли је стваран или надреалан. Прекрсти се и схвати да нешто мора чинити. Међутим, чим дјевојку освоји именом, то чедно мртво лице преобрати се у прелијепи лик поспане Лулу. И, мада му мисли поново обузе слутња, тјешо се да су



то само слике непоновљиве прошлости и да му је много важније у заказано вријеме стићи у хотел. Чекали су га неизвјесност и дешавања, а ништа није смјело бити препуштено вољи других. Још једном осмотри наго тијело дјевојке, приђе телефону и позва Евангелиса. Послије кратког разговора био је сигуран да набјеђени Јенки неће одустати од договореног плана.

Напокон се и Николс пробуди.

„Већ је подне, мала љењивице”, благо је прекори. „Ти заборављаш, Лулу, да овај дан за нас није обичан. У хотелу је ванредно стање, од раног јутра госте служи стари Семи и Хал, шефа кухиње изиграва Нич.”

Претварајући се да је ганута Лулу уздахну: „Ах, мили мој, вјерујем да им није лако. Али, откуд знаш шта се у овом трену тамо дешава?”, мазно упита завлачећи длан између јастука и образа.

„Телефонирао сам, Николс.”

Лулу подиже главу: „А, је ли тајна с ким си разговарао, душо?”

Дио прекривача Стеван одгурну ка зиду, спусти се на крај лежаја.

„С ким бих другим до са старим Семом”, кратко одговори клизећи погледом низ путене обрине њених бедара.

Дјевојка се закикота: „Хм, тај неушкропљени матори парип најчешће претјерује. Старо блебетало већ уз прву кафу реферише Ничу чак и то ко, гдје и с ким се виђа. Него, нисам ти казала: ових дана прислушкивала сам Семов и Ничев разговор; била сам изненађена када га је старац упозорио какву би улогу Евангелис требало да игра.”

Застаде као да очекује шта ће Стеван рећи, потом додаде: „Тврдим да Кипранин мало улаже колико би могао добити.” Обори поглед па промукло прошапута: „Ако преживи пакао који нас данас све чека.”

Њено помињање Семовог имена Стевана унепокоји: „Није ваљда да је и сенилни старац упућен у све о чему сам се протеклих дана са младим Тенгијима договарао”, више за себе промрси прилазећи прозору. Тренутак је размишљао, онда се окрену, упита: „А одкуда ти, мала, знаш шта би и колико Нич могао добити?”

Лулу се лијењо ослони на лакат, подви кољена и сједе. Руб танког прекривача пребаци преко обнажених бутина, прстима немарно прође кроз косу. Још часак је ћутала као да понешто жели сачувати за себе.

„Већ једном би морао знати, дјечаче мој, да се свака жена свјесна свога шарма лако може увући у душу било ког мушкарца. Колико се сјећам, стари Сем још носи панталоне са шлицем.” Док је говорила, лагано се покрену и лијепо његована стопала спусти на под.

„Јутрос ме је та мушкарчина у пролазу плеснула по стражњици. Када сам му намигнула, мало је требало да се претпотопни метузалем онесвијести.

Мада се Стевану чинило да се све одвија у жељеном правцу, чудан немир роварио му је мислима. Од како је синоћ за вечером угледао Ромерову крв, сјенка смрти непрестано му лебди пред очима. А, ево, јутрос дјевојка, која на неки начин припада Ромеру, ову опасну и доста некоректну игру хладнокрвно прима. Слеже раменима и изађе на терасу, загледа се низ улицу. Кратко је пратио ужурбане про-

лазнике па се врати:

„Лулу, неваљалице, требало би да пожуримо, стари Сем неће ти опростити што оволико касниш.”

Док је улазила у купатило, он осмотри небо. Већ од јутра дан је био тмуран, а свод су прекривали ниски густе облаци. Киша је висила над Хонолулуом. Када је завршила са шминком, сишли су на паркинг. Дјевојку је отпратио до хотела, од Халија узео крст и упутио се у главну пошту. Дуго је разговарао са Ливи не казујући шта се протекле вечери и ноћи десило. Једино јој је испричао да је Ромеро својом кривицом повриједио руку. Рече да ће се брзо вратити, гласно пољуби микрофон и одложи слушалицу. Како би био сигуран да га нико не прати, провезе се кроз неколико бочних уличица, па се спусти главним булеваром у јужни дио града. Намјеравао је посјетити малу приватну апотеку, у коју је једном долазио. Сумњичав да ће Лулу испунити обећање, сматрао је да би морао имати нешто од јаких успављујућих средстава.

Као у лошем трилеру газда га опет испрати кроз вртни излаз.

Било је скоро подне када је стигао у хотел. У пролазу чу да Нич из своје канцеларије некеме телефонира. Халија и Сема затече поред пулта у холу, о нечему су тихо ћаскали. Лулу се врзала по кухињи повремено испомажући момцима у салонима. Једино је стари Синди, усамљен у углу аперитив-бара црњаком лијечио винску грозницу. Стеван му хтједе махнути, али му се учини да то није пензионисани Јенки, но мудри рабин, којег је упознао у чудесном сну. Када им се очи среташе, старац се доброћудно осмјехну:

„Господине Марније, Нич вас је тражио”, штурну доктор враћајући Стевана у стварност. „Мислим да је још у својој канцеларији”, додаде пунећи чашу. Стеван му захвали и напусти ресторан. Промичући крај рецепције на трен погледа Халија. Младићев кратак покрет оборене главе био је довољан да схвати како је све у реду. Покуца и уђе.

„Баш тебе чекам, Стеване”, ослови га Евангелис правим именом.

Стеван се осмјехну: „Значи ли, френд да смо коначно на истој страни?”, опрезно упита пружајући набијеђеном Американцу руку. Снажан стисак Кипранинове шаке био је недвосмислен одговор. Као да бира начин како да почне, Евангелис немарно превуче дланом преко стола.

„Камо намјераваш, Стеване, када се све заврши?”, упита спуштајући се у фотељу.

Стеван слеже раменима: „Не знам, Нич. Ако данас не оставим кости овде, на острву, највјероватније ћу са Ливи отпутовати у моју Србију. Немаш појма колико ми недостаје Београд.”

Кипранинове зјенице се скупише: „А Лулу! Шта ће сњом бити?”, очигледно с циљем Нич није одустајао.

Стеван је знао шта га мучи. Да би био убједљивији, жустро одмахну: „Гријешиш, стари мој. Николс и ја смо само добри пријатељи. Оне вечери, док је плесала, мислио сам да мене посматра, а лоше сам процијенио кога њене чежњиве очи траже.”

Кипраниново лице порумени: „Не, не, то ти се само учинило, Стеване, престар сам ја за њу.”

Врховима прстију Стеван поглади браду: „Тако ти мислиш, Нич, али буди стрпљив бар док ова ша-

шава грозница прође. Тврдим да ћеш се једног скорог дана и сам увјерити колико те она жели.”

Кипранин сумњичаво заврти главом: „А Ромеро, френд! Говориш као да у овој причи њега нема.”

Слично питање Стеван је очекивао; окрену се прозору и мимо воље уздахну: „Искрено ми је жао тог момка”, скоро одсутно рече, али, зар не знаш, Евангелис, да је он хомосексуалац.”

Кипранин се закikota: „Претпостављам да се шалиш, Стеване. Свима у хотелу је јасно да су Шпанац и ЛулуШц”

Хтио је још нешто рећи, али га Стеван прекиде: „Чини ми се да на неке проблеме сувише упроштено гледаш. Ма колико сматрао да у овоме ништа није спорно, вараш се, пријатељу. То како се и у којој прилици младић понаша, изричита је воља Ибн Саидова. Свако види да је за њено искуство Ромеро премлад, а права је истина да са Николс Арапин има некакве планове. Она је тога свјесна. Међутим, зна да је бисексуалац и да је одавно у шеми са Шпанцем. Баш зато Лулу га не жели и, буди увјерен, дјевојка Арапина непоправљиво презире.” И овај пут Стеван је вјешто плео своју причу. Истина, у оваквој симултанци много шта није му се допадало, али прекомјерно попуштање било коме, или евентуално бјежање из игре, претпоставља да би се показало као много лошије рјешење.

Евангелис из фијоке извуче фотографију, гурну је пред Стевана: „То је снимак са крстарења Арапиновом јахтом по Медитерану. Као што видиш са нама је био и Ромеро”, презриво рече дохватајући Стеванов упаљач. „Дивна успомена. Зар не, френд?”, подргну се дижући фотос изнад пламена.

„Чему то, Евангелис?“, прекори га Стеван.

Ничеве очи се раширише: „Како чему, Србине? Зар ти ово не личи на почетек краја лажног пријатељства. Од првог дана тај лупеж је знао да ја волим Лулу. Тада је имала тек нешто више од осамнаест... Није било тешко прозријети Арапинову вољу да она буде Ромерова.” У гласу лажног Американца, који се због гњева сад једва чуо, препознавала се жеља за осветом, а то се потпуно уклапало у Стеванове планове.

Из џепа на прслуку Стеван извуче лулу, рече: „Слушај ме, Нич: Хал и ја смо ти поуздани пријатељи, и у то, момче, не сумњај. Права је срећа да смо се на вријеме о свему разумјели. Ово је дан и неизвјесности; будемо ли довољно паметни, већ сутра све ружно бит ће прошлост”, погледа на сат. „Него, кажи ми с киме идеш на аеродром пред Ибн Саида.”

Питање које није очекивао Евангелиса као да прену: „Требало је с Ромером. Изгледа, мораћу сам”, промрси Кипранин жмиркајући немирно.

Стеван му ухвати поглед: „Евангелис, не прави нову грешку, поведи некога. Зашто Лулу не пође? Ма шта да се деси данас, мораш јој вјеровати. Она те воли, без обзира на могуће посљедице, и срцем и душом је с тобом. О томе смо Николс и ја већ разговарали.” При помињању њеног имена Евангелисове очи пожудно блеснуше, лице захвати пламен, промуца: „Ех, френд, када бих ја то само знао.”

Стеван се наже преко стола, дохвати телефон: „Ало, Сем, зовем од Нича, стари мој. Молим те, пронађи Лулу и реци да је чекам у његовој канцеларији.” Кратко Американчево ћутање Стевана не изненади.

„Боже, кладим се да сте то Ви, господине Марније. У хотелу се прича да сте јутрос одмаглили”, чуо се зачуђен старчев глас.

Стеван се закикота: „Е, па, видите, сер, да нисам. Буде ли пред градском мртвачницом гужва, све су прилике да ћу спавати овдје, у апартману 505. Него, момче, нека дјевојка одмах дође”, заврши Стеван.

Нич га погледа: „Јеси ли ти, Србине, луд или се заиста не бојиш куге која тек што није стигла.”

Напуњену лулу Стеван спусти на сто: „Драги мој, Евангелис, једино будале не знају за страх. Али, и Ибн Саид је од крви и меса. Једном је неко; рекао: „Битку губи онај ко се први уплашије.”

Схватајући поруку Евангелис обори поглед.

Лулу покуца:

Звали сте ме, господине Нич”, рече.

Кипранин се подиже: „Лулу, од сада ме зови Евангелис. Манимо се лажног уважавања и непотребних скривалица, Николс. Ако желиш, могли бисмо заједно на аеродром пред газду.”

Изненађена дјевојка погледа у Стевана. Благо јој се осмјехнуо и климнуо: „Надам се да ће Арапину бити драго, Николс. Колико знам камилар је убијеђен да једино теби може вјеровати”, намјерно се подругну на рачун дјевојке и Арапина.

Окренула се Евангелису: „Али, шефе, требало би ми прилично времена да се спремим.”

Нич осјети олакшање: „Без журбе, Лулу, до поласака има много. Лијепа жена као што си ти уз мало воље лако ће помутити памет саможивом бедуину”, молећиво је погледа. „Ову прилику не смијемо пропустити, Николс. Ти знаш да газда обожава плавуше, а за нешто боје у коси и одговрајуће крпице

имаш неколико сати.” Задовољан Стеван устаде, приђе дјевојци: „Николс, захваљујући теби Нич и ја постали смо добри пријатељи. Потврдимо ли, цурице, ову истину вечерас, већ сутра, свима ће сванути радоснији дан.”

Лулу прво пољуби Стевана, потом истим жаром и Нича. „Срећан је ко вас има за пријатеље”, весело добаца излазећи из канцеларије.

Лице Евангелисово напросто је пламтило: „Ех, Стеване, Стеване, па ти си прави демон.” Стеван нехајно одмахну, дохвати упаљач и припали лулу. Неколико пута са уживањем повуче, гласно одува први дим, погледа према вратима: „Гријешеш, френд, сигуран сам да си у раној маладости могао више од мене, ипак, мораш признати да године чине своје. Ти их имаш преко шездесет и крајње је вријеме да себи изабереш сапутницу. Вјеруј ми, да нисам срео Ливи, љепоти и шарму Лулу зацијело не бих одолио. Она је од жена које живот немилосрдно шиба, а мало ко зна бити захвалан колико те игром судбине запостављене паћенице.”

Евангелис подиже слушалицу: „Хеј, Семе, нека неко од послуге у моју канцеларију донесе два вискија; са ледом,” задовољно додаде.



## ГЛАВА ТРИДЕСЕТОСМА

Охрабрен свим што је у последњих пола сата чуо, Кипранин добро отпи, па из сефа извади крст, који је Стеван купио у малој неугледној радњи на обали, ликујући положи га на сто: „И ово морам понијети, стварчица ће сигурно Арапина обрадовати и, надам се, умањити његову опрезност.”

Стеванове очи мимо воље сјевнуше: „Не, нипошто, Евангелис. Тај пустињски штакор лако би открио да је крст обична подвала и сав наш план пао би у воду”, док је говорио, чудан осјећај прожимао га је. Учини му се да чује тих шум вјетра чије се благо струјање постепено претвара у снажну олују и да није у Ничовој канцеларији; негдје је у пустињи, на улазу у насеље од камених кућа у позадини. На путу испред види: старац рачвасте браде нешто му говори и руком показује у бескрај пјешчаног сивила. Стеван је свјестан да је то привид, али, откуда да му се те два миленијума старе слике понављају на Хавајима, десетине хиљада километара далеко од палестинских беспућа и светих вода Јордана. Слути да је то некаква порука, а не зна шта би јој исход могао бити. Негдје је, сједи, мјесто не препознаје. Рукама опипава нешто што му личи на баршунасту мекоћу добро урађене коже, којом је то нешто обложено. Зажмири, неколико пута трепну, необичне слике исчезоше. У фотелији с друге стране стола опет види Нича загледаног у мали крст. Стевану се чинило да у његовом понашању Кипранин ништа необично није примјетио, и то га утјеша. Схвати да му је ненадани излет у само њему познату димензију трајао кратко. Чуди га зашто му се на трен Евангелисово лице

показало у лику старца рачвасте браде, којег је при повратку са ријеке Јордан срео у пустињском насељу. Помисли није ли то лош предзнак, па га слике далеких дешавања на необјашњив начин желе упозорити. Сјети се Лулу и њеног јутрошњег преображаја у дјевојку из Сидона. Већ му и она дубока рака у пустињи, гдје је давно скончао, измили из заборавана. Зна да је много шта у његовој судбини за раку везано. И док је посматра, као да чује тада изговорене ријечи старог рабина да ће му се живот мимо воље прерано угасити и да ће тек после двадесетстотина година започето ходочашће бити настављено. Пажљиво отресе пепео са луле и наметљиво погледа у крст испред Евангелиса.

Кипраниново лице благо поцрвени: „Ти о свему на вријеме мислиш, френд. Не би ме зачуло да устврдиш како и оружјем добро бараташг, намјерно промијени тему да би избјегао неугодну причу о крсту.

Овај Ничев маневар Стевану не промаче. Длановима протрља лице и очи, па одобри: „Ниси далеко од истине, Евангелис. Ножеви су ми посебно задовољство”, ријеши мало лагати. „Неку барабу у београдском метроу малим бодежом морао сам спрјечити да пуца, а, кунем се, повукли смо у истом трену.” И док се хвалисао, претпостављао је да Евангелис не зна да српска престоница нема подземну железницу.

„А шта је послјије било?”, нестрпљиво је гризао Кипранин.

„Ништа, френд. Испоставило се да је тај несрећник грешком на нишану имао мене мислећи да сам предсједник његовог струковног синдиката. Касније у полицији, после изјаве неколико очевидаца, ја сам

ослобођен, а он задржан.

Крст Кипранин помјери у страну: „Чудно је, Стеване, колико човјек може бити у заблуди. Када смо се први пут срели, без обзира што си на себи имао свештеничку мантију, мислио сам да си сликар, а на то ми је и Ибн Саид најозбиљније скренуо пажњу.”

Стеван се осмјехну: „Евангелис, по професији ја заиста јесам мазало. То Арапин добро зна, као што си и ти довољно упућен у необићну причу о украденој икони која се налази у његовом коферу. Морам ти рећи да и вјешта употреба сликарске четкице, баш као и играње са оружјем, захтјева сталан и нелак тренинг.”

Патворени крст Кипранин ћутке врати у сеф.

Стеван примјети да се Ничеве руке тресу: „Узми нешто за смирење и опусти се. Сем што ћеш ићи пред Ибн Саида, све друго је моја брига. Већ си чуо да нисам сам, а, како видиш, и закон је на мојој страни.” Тренутак застаде као да размишља, па сјетно додаде. „Да ли ће од данас правда и тебе штитити, то мораш ти одлучити, Евангелис.”

Стеван очисти лулу, па приђе прозору да осмотри небо.

Притиснут ниским непомичним облацима од раног јутра дан је био неподношљиво спаран; улице и плочници Хонолулуа дријемали су празни. Уобичајено велики број гостију спас од тропске оморине налазили су по плажама изван града. На терасама Ибн Саидовог хотела није било никога, а у ресторани за ручавање мували су се једино они који су преспавали доручак. По скоро опустјелом паркингу и око велике фонтане само се по нека птица могла видјети. Ово Стевана подсјети на бијелог голуба и пло-

видбу Халијевим бродом, када му се у кратком сну јавило чудно провиђење. Сад мисли да је то једна од бројних коцкица по много чему необичног мозаика тајновитих збивања око њега. Поступно анализирајући што је требело да услиједи, Стеван изађе на терасу. Благи вјетар, који је ћарлијао протеклих дана, као да се уротнички притајио у густим крошњама старих палми; у празном парку око хотела све је стравично мировало. Дјечачких, сада преозбиљних лица, на уговореним мјестима чекала су Халијева браћа. Завучени у супротним угловима ресторана, близанци су неупадљиво мотрили на улаз и госте што се мотају по хотелу. Стеван погледа на сат – било је петнаест до три. Не журећи крену у своју собу дискретно поздрављајући младе Тенгије и прилично нервозног Сема. На апартману 505 закључа врата и уђе у купатило. Кад се освјежен спусти у фотелју, дохвати сребрни крст – авион са Ибн Саидом је слијетао. Стеван привуче телефон: „Семи, стари мој, је ли зелени тепих закрпљен и спреман за дочек? Милостиви калифа тек што није стигао.”

Прво је чуо дубок старчев уздах, а онда и неравнодушно гунђање: „Ех, Марније, Марније, што се мене тиче, био бих срећан да нисам овдје. У овим годинама ово ми није требало”, говорио је старац храпава гласа и доста уплашен.

Стевана то не изненади. У намјери да га охрабри, мирно додаде: „Буди спокојан и не брини, сер, све је под контролом. Ово је америчка земља, а океан је непоуздан заклон да би некаква арапска скитница са два лакомислена пса у њу непримећено ушла. Семе, волио бих да смо се разумјели”, благо га упозори Стеван.

Наизглед самоувјерени и доста снажни момци ишли су неколико корака иза газде. У лијевој руци Ибн Саидовој, везан кратким златним ланцем, кла-тио се омален кожни кофер; длан десне руке мирно је почивао на лијевој страни снажних груди. У сније-жно бијелом огртачу од свиле и смијешно великим турбаном на глави неодољиво је подсјећао на бога-тог муслиманског ходочасника. Пред излазом из ца-ринске контроле ћутљиви и нервозни чекали су Лу-лу и Евангелиса. Сви су били у Стевановом видокру-гу.

Када се два стара знанца сретоше, Арапин стро-гим погледом ошину по Ничу, па се благо осмјехну дјевојци: „Данас си ми, голубице, љепша но икада”, чежњиво рече препипавајући је пожудним очима. Потом прими испружену Евангелисову руку. Лулу се морала подићи на прсте да би могла пољубити га-зду. Мада је Ибн Саид према њој показивао изузет-ну наклоност, добро је знала да се иза тог привида крије лукав и суров човјек. Два, већ на први поглед несимпатична плаћеника, сумњичаво одмјеравајући Евангелиса само кратко климнуше.

„А гдје је Ромеро, Лулу?”, упита Арапин гледају-ћи преко Американчевог рамена.

Увријеђен што се Ибн Саид обраћа дјевојци, Нич поцрвени: „Жао ми је, газда, мулац се синоћ незгод-но оклизнуо, чашом је исјекао тетиве на руци. У бол-ници је. Бојим се да Вам више неће бити од кори-сти.”

Ибн Саид се намршти; није му се допало на који начин Кипранин говори о младићу. Испитивачки по-гледа Лулу: „Мислиш ли и ти, луткице, да је Ромеро мулац, како га овај каурин назва?”

Иако затечена, дјевојка издржа млаз срџбе из Арапинових очију: „Нисам баш сигурна о чему је рјеч, газда. Када се то са Ромером десило, била сам у куповини”, одговори Лулу кратко и недвосмислено.

Ибн Саид се осмјехну. Цијенио је њену непоколебљивост и умијеће да у свакој прилици одабере најједноставнију причу: „Хм, на срећу, он има још једну руку. Сигуран сам да ће том здравом више моћи од оног ко има двије везане”, подругну се Арапин гледајући у Евангелиса. „Уосталом, нека се неспретњаковић опорави, за све друго лако ћемо.” Неколико пута жмирну и опет се намјерно обрати Лулу. „Јесам ли у праву, голубице моја, ако кажем да тог момка има ко његовати?”

Понижен, Нич с треском затвори врата пртљажника. Зелене Ибн Саидове очи злокобно сјевнуше.

Стевану се учини да, умјесто бахатог Арапина, види огромну пустињски шкорпију док се преко ужареног пијеска приближава њему и преврнутој торби са пергаментом. Осјети истовјетну језу као онога дана када му се беспомоћном учинило да исцрпљен жеђу мора умријети. Већ гледа и своју од сунца сажежену руку, голу и незаштићену, удаљену само педаљ од отровне жаоке опасног зглавкара. Овај изненадни приказ натјера га на помисао да су Ибн Саид и одвратни гмизавац исто зло, које га вреба у двије различите временске димензије. Да би се ослободио ове ружне слике, Стеван зажмури. Мало потом опет је пратио Арапинову надмену тираду и понизно ћутање наизглед уплашеног Кипралина. Као да их се не тиче, плаћеници погледаше газду па пођоше са Лулу.

Арапин се нервозно искашља: „Је ли Нербо још

у хотелу?”, упита.

„Јесте, сер. Остао је са Семом на рецепцији; чини се да појма нема о Вашем доласку”, слага Нич.

Ибн Саид сумњичаво жмирну: „Зар очекујеш, Кипранине, да ме тај лупеж неће препознати?”

Евангелис се трудио задржати смиреност: „У то сам скоро сигуран, газда. Када сам Вас мало прије прерушеног угледао, помислих да нисте Ви. А што се тиче наивног Србина, не брините, сувише је заслијепљен љепотом Халове сестрице, па не види зло које би га могло снаћи.”

Наизглед задовољан одговором Ибн Саид погледа у ретровизор, провјерио је да ли их Лулу довољно брзо прати: „Препознао ме или не, свеједно ми је, Кипранине”, рече плеснувши дланом изнад бутине. „Пун хеклер је ту, пуцаћу чим се сретнемо.” Поново се окрену: „Јеси ли, Евангелис, довољно осмотрио она два „анђелае иза? Ти крволоци за собом имају гробља несретника.”

Мада осјети ужасно гађење, Нич се примора да погледа, дрхтавим гласом, у коме се наслућивао страх, упита: „Знате ли те момке од раније, газда?”

Арапин се исцери: „Корзикански штакори су годинама у мојој служби, камарад. Онај углађени, широке бразготине преко образа, да би присвојио све од пљачке, хладнокрвно је убио своја два млађа брата. А онај крезави спљоштеног носа има романтичан надимак Куга. Претпостављаш зашто га тако зову.”

У Евангелисовим рукама волан затитра, али то Ибн Саид не примјети. „У сваком случају добро је, сер, да су тако одани и способни момци са Вама. Ипак ми се чини да данас неће имати прилику да се

докажу”, двосмислено промрси Нич чврсто ријешен да до хотела не проговори. Слутећи шта га у остатку дана чека, канио је изазвати удес да би одгодио зло. Међутим, већ утврђени план са Стеваном, поготово што је и Лулу била умијешана, сматрао је довољним разлогом да се предомисли.

Ничово понашање Стевана охрабри. Очекивао је да ће се Кипранин поколебати јер је све вријеме у његовим очима видио страх и неодлучност. Прије него што се зауставише на хотелском паркингу, Стеван пажљиво осмотри вјешто маскираног Арапина. Крст спусти у њедра, закључа апартман и лифтом сиђе у приземље. Испред улаза, свечано упарађена послуга чека. Бројни мјештани и гости хотела изненађени с чуђењем и подсмјехом гледали су за овдашње прилике неуобичајено гротескну слику. Притајени, близанци су неупадљиво пратили Ибн Саидов помпезни улазак у сопствену јазбину. Озбиљност дјечака Стевана је радовала. Кажипрстом превуче преко лица, па кратко намигну. Момци се осмјехнуше. Стеван потражи Халија. Није га било у групи за дочек нити у ресторану. На час се врати близанцима. Црни близанац покретом очију показа нагоре, руком у ваздуху описа круг и тачку у њему, па длан спусти на лијеву страну груди. Стеван је схватио, задовољан крену ка лифту.

Са необично смјешном свитом Ибн Саид уђе у пространи хол. Стари Семи застаде на рецепцији, остали из бројне послуге похиташе на радна мјеста. Велика стаклена врата банкет-салона Нич отвори широм. У пратњи преопрезних плаћеника Арапин закорачи у простор освјежен најљепшим мирисима Бискаја и Мисира. Велики сто, богато украшен ра-



знобојним свијећама и ватрометом шумских орхидеја, чинио се нестварним. Тиха, оријентална музика однекуд је допирала и нудила угођај опуштености, а мека стаза персијског ћилима прошарана непоновљивим арабескама, које су Арапину годиле, пробудише у Ибн Саиду осјећај да је у некој од прича из „1001 ноћи”. Десетине разноврсних тињалица, значајки распоређених по стропу, дочаравале су убједљиву слику прољетне звјездане вечери; умилна симфонија мноштва птица, цврчака и зрикаваца, што су се оглашавали са свих страна, остављала је утисак мирног и тајанственог кутка створеног за одмор и уживања. Усхићени Ибн Саид није крио задовољство. Осврну се и крупним очима обухвати прелијепу слику око себе, подозриво упита:

„А колико је, Кипранине, све ово коштало?”

Овакво питање Евангелис је очекивао, ипак осјети лаку тјескобу, попусти чвор на кравати, рече:

„Идеја, газда, у цјелости је потекла од Лулу; и креације до најситнијих детаља су њене. Претпостављам да Вам је дјевојка жељела приредити прави угођај.”

Арапинове очи биле су испуњене лажном срџбом. Не издржа да се не осмјехне: „Морам признати да ме Николс сваки пут на другачији начин одушеви. Прави је анђеол. Чудим се, Кипранине, што ме о свему ниси обавијестио. У последње вријеме често смо разговарали, а ово није мали издатак.”

Нич слеже раменима: „Шта да Вам кажем, газда. Прије неколико дана тражила ми је позајмицу, нисам ни слутио зашто. Јутрос сам затекао ово што и сами видите. Допало ми се. Лулу је хтјела да Ваш боравак у Хонолулу учини пријатнијим.”

Арапинове очи похотљиво заискрише, кратко махну осмјехнутој Николс која их је мирно посматрала, окрену се Ничу: „У реду, Евангелис, то што си дао дјевојци, отпиши, сав трошак нека иде на рачун хотела.”

Нич одахну; охрабри га што је Арапин, када је Лулу у питању, неопрезан. Осмјехну се: „Хвала Вам, сер, на великодушности”, рече и ко зна по који пут снисходљиво се наклони, поданички се помјери у страну и руком Арапину показа на раскошно изрезбарену столицу у врху трпезе. До Ибн Саида смјестише се плаћеници. Као да сумња, Арапин још једном осмотри салон, дискретно измјени погледе с Корзиканцима, па допусти Ничу да сједне до момка са великим ожилком на образу. Поред другог плаћеника, преко пута Евангелиса, почасна места добише Сем и Синди. Прочеље намијењено Халију и Стевану било је празно. И док су сви на изглед пажљиво пратили Ибн Саидово надмено трућање, из једног од бочних улаза за послугу, лијепа и неодољива појави се Лулу. Оскудно одјевена у похотном Арапину покрену вулкан емоција. Гурајући колица са чашама и мноштвом флаша најбољих пића јасно је видјела дивљу пожуду у Ибн Саидовим очима. Схвати да је загризао, па изазовније приђе, благо се наклони и Арапина њежно пољуби у образ. Враголасто осмјехнута наже се и боцу омиљеног газдиног шампањца подиже да је Арапин добро види. И док су јој лице и очи блистали љупкошћу и топлином, смирено, као да се не ради о бити или не бити, напуни му чашу. Кокетно се покрену, пиће заједно са боцом спусти испред Ибн Саида. Крајичком ока погледа Евангелиса па по жељи послужи и остале. Буља-

ве незасите очи Арапинове, жудно приковане уз њене скоро голе груди, пламтиле су огњем. У намјери да се тобоже нашали, сумњичаво упита: „Зашто овај отров нудиш само мени, голубице моја?”

Претварајући се да је увријеђена, благо црвенећи Лулу га погледа.

Показујући ред бисернобијелих зуба Ибн Саид се усиљено закикота. Невјешто опонашајући доброг момка, своје пиће с наклоном пружи дјевојци, узне другу чашу, па шампањац из исте боце до врха нали себи.

Газдина на изглед безазлена игра узнемири љубоморног Нича. Помисли да је Арапин посумњао у њену искерност. Надао се да је Лулу, мада млада, довољно лукава и да ће се извући.

„За твоју љепоту, јагње моје,” наздрави Арапин стријељајући очима лица осталих.

Сви подигоше чаше, напетост попусти. И док је Арапин са слашћу испијао шампањац, флаше пића Николс поче помјерати ка средини стола. Молећиво погледа према улазу, али тамо није било никога. Помисли да мора бити жртвована, помирљиво уздахну и узне своју чашу. Отров, који је сама спремила, подиже, наздрављајући загледа се Арапину у очи. Ибн Саид не издржа: опчињен њеном љепотом крену да је загрли.

У Евангелису прокључа; спреман на све грозничаво је тражио начин како зло да спријечи. Знао је: ако дјевојка испије вино, лијепе плаве очи, које изнад свега жели, заувјек ће бити угашене. Неочекивано грубо одгурну столицу, своју чашу са нетакнутим пићем дрско врати на сто, презриво погледа Арапина и окрену се улазу. Његово неодмјерено по-

нашање и нескривена мржња привукоше пажњу Ибн Саидову и осталих. Претпостављајући шта Нич смјера, Лулу осјети да је прави час, окрете се и намјерно закачи Арапинов лакат. Као из мртве руке пуна чаша клизну, златастотамни шампањац проли јој се по скоро обнаженим грудима. Дјевојка преблиједи и пригушено крикну. Чак и опрезном Кипранину ово је изгледало случајно. Риједак примјерак добро брушеног кристала, којим је искључиво Ибн Саид служен, тресну о мермерни под; у ситним комадићима распрши се унаоколо. Претварајући се да је уплашена, Лулу уздрхта цијелим тијелом. Укочена погледа, зурила је у Ибн Саида, док су јој се очи пуниле сузама. Тихо јецајући дотаче упропашћену блузу, потом дланом прекри уплакао лице.

Да би је умирио, Арапин је загрли: „Опрости душо, баш сам неспретан. Али, не брини голубице моја. У златној пјени божанских вина сјај дијаманта никада потамнио није.”

Као дирнута Арапиновом пажњом Лулу маленим рупцем посуши овлажене образе, тихо промуца: „Хвала Вам на лијепим ријчима, газда. Неспретна, и самој себи сам одвратна. Ако дозволите, пошла бих промијенити тоалету”, молећиво завапи и снажније зајеца.

Све вријеме пратећи ову игру живаца, Евангелис није вјеровао да се дјевојка оволико може претварати. Тек сада постаде му јасно зашто је Стеван све вријеме упорно настојао да прелијепу Николс придобије. Задовољан расплетом, осмјехнут, пратио је „потиштену” Лулу док се примицала вратима салона. Чим их отвори, на корак испред ње, попут привиђења појави се Стеван.

Огрнут црном свештеничком мантијом, тамним монашким гласом, од којег се Евангелису, с обзиром да је знао шта слиједи, ледила крв у жилама, Стеван се обрати Арапину: „Селам алејкум, отровна пустињска шкорпијо, Бин Ахмеде, алиас Ибн Саиде”, мирно довикну гледајући га у очи.

Лукави Агарићанин само часак био је у недоумици: свјестан да ће тренуци одлучивати, не оклевајући, даде знак плаћеницима па и сам крену руком под огртач.

## ГЛАВА ТРИДЕСЕТДЕВЕТА

Као зле сјенке Корзиканци подигнутих цијеви одскочише од стола. Престрављена Лулу врисну и очајнички се баци Стевану на прса. Стеван осјети снажан ударац у груди; нешто врело зари му се у кост десне подлактице. Ужасан бол помијешан са језивим крештањем птица помути му и вид и свијест. Раскошна слика богате трпезе нестаде. И Ибн Саидови плаћеници на чудесан начин ишчезоше. Види дубоку, тамну раку, изнад које су се вртложно ковитлали облаци пијеска и прашине. Као отјелотворене силуете смрти, потпомогнуте јаким струјањем врелог ваздуха, на Стевана и Лулу, устремише се два разгоропађена орла. И уплашен и збуњен Стеван нагонски испружи руку да заштити себе и дјевојку. Због неподношљива бола у скоро смрској подлактици Стеван очајнички јекну и беспомоћно клону. Као да је желе докрајчити, свирепе птице жешће насрнуше на Лулу. И док се под ударом њихових тешких тјелеса повијала, снажне канце и оштри кукасти кљунови са небрањених груди и рамена откидали су комаде меса и тканине. Неповријеђеном руком Стеван је обухвати око струка и хтједе повући назад – било је касно. Са друге стране дугога стола запрепашћени Евангелис с невјерицом је гледао док под кишом куршума Лулу и Стеван у самртном загрљају падају.

Стеван остале није видио. Шта се истински догађало његовим очима и свијести било је недоступно. Као тамне сјенке давних авети промицале су слике ужаса које он једва памти из далеког времена, што га је у чудесном сну преживљавао. Умјесто Халове

браће, очекиване да се појаве са бочних страна салона, учини му се да види скоро заборављена лица: једно га подсјети на старог бедуина, који га је оног кобног дана нашао беживотног, замећеног испод наслага пустињског пијеска, а друго – на отресићног власника каравана у чијим је рукама пергамент са ликом Јована Крститеља те по Стевана несрећне вечери завршио. Ова невјероватна слика га изненади: по договору са Тенгијима требало је да услиједи брза унакрсна паљба којом би били уклоњени Ибн Саидови плаћеници. Умјесто тога, он прати два дуга копља у лету. Оштри, смртоносним отровом натопљени врхови, бачени вјештим рукама бедуина, зареше се у жилаве вратове разбјешњелих птица. И изненађен и уплашен чудима што се около збивају, замућеним погледом Стеван је узалуд тражио Нича. На мјесту гдје се надао да ће бити Кипранин, на самом рубу дубоке раке угледа ћелавог старца рачвасте браде. Одмах препознаде човјека који га је, при повратку са ријеке Јордан, даривао водом и храном. Сјети се да му се он и данас на чудесан начин у Ничевој канцеларији јавио. А тамо, гдје је требало да буде Ибн Саид, по други пут у истом дану Стеван видје огромну пустињску шкорпију, онакву каква му се иза поднева на излазу са аеродрома показала. Десним краком, попут снажних негви, опасни гмизавац чврсто је стекао врат уплашеног човјека. Бијесно витлајући отровном жаоком шкорпија се упорно покушавала домоћи стомака изнемоглог старца. Као да се враћа из самртног ропца, човјек рачвасте браде с напором се покрену па свом силином насрну на разгоропаћену пустињску отровницу. И док су падали гушајући се, резак фијук попут небеске свјетлице

пропара крај Стеванове главе. Оштри врх некаквог бодежа свом жестином забодје се у горњу страну трупа опасног гмизавца. И изненађен и охрабрен Стеван се осврну. Очекивао је да ће иза угледати Хала, а умјесто младог Тенгија указа му се лик незнанца огрнутог камиљом кожом. Сјети се да су се срели у сну ноћ прије уласка у негостољубиво насеље камених кућа. Из укочених прстију десне руке пустињакове која је пријетећи испружена према шкорпији, попут јата стријела шикљале су танке млазнице свјетлосних муња. Затеченом Стевану се чинило да све пламти. И мада у дубоком бунилу, тежак воњ сагорјелог барута опомињао га је да су чудесна дешавања само привид, а да се истински одиграва једино оно о чему се данима раније са браћом Тенгијевих договарао. Настојао је ослободити се новонастале опсјене не слутећи да је на путу којим је морао проћи, вољом некакве невидљиве силе поштеђен многих патњи, које његова млада крхка душа вјероватно не би поднијела. То га подсјети на пергамент са ликом Јована Претече, сликан на обалама ријеке Јордан. Са сјетом помисли: „Зар ми се тај узвишени тренутак морао догодити у магновењу. Зашто сам се из тог чудног сна пробудио тек када је икона била готова?” Сада слуги да је то разлог што и пресвето крштење сина Господњег на светој ријеци није видио. Схвати да се и много шта друго мимо његове присебности издешавало, а ради тога је и кренуо на овај дуги и неизвјесни пут. Претпоставља да га је неко због нечег поштедио, а можда је чак и ускраћен да буде свједок ономе што би га душевно могло чинити срећним. Међутим, малодушност га не држа дуго. Свјестан да припада обичним смртни-



цима и да његово није да пита, мирио се са небеском вољом да је сваком живом створу предодређен само један пут и да другога пута не може имати. Прихватајући ту истину зурио је у тамно гротло око којег се и одигравала ова невјероватна драма. Снажан олујни вјетар, који је до малочас бјеснио овим дивљим и нестварним простором, лагано се стишавао. Слабо, удаљено хучање постепено се губило у неслућеним понорима бездног амбиса. И мада тужан и потресен грозним сликама ужаса, чија је жртва и сам био, на чудесан начин осјећао је да се ближи крај предугом времену, у којем су га на својим црним крилима немилосрдно носиле силе зла и пошаста. И као у непоћудној причи, а она је то и била, Стеван је видио трпезу за којом је малочас сједио препредени Ибн Саид са два крвожедна плаћеника и немоћним старцима. Слика је била сасвим другачија. Налик на погубне трагове страшне олује свуда су се видјеле разбацане столице, хрпе просуте хране и много полупаног стакла. За великом опустошеном трпезом, по којој су пливале баре пића, сам, сједио је времешни Синди. Одсутно нагнут над чашом црног вина, чинило се да спава. Стеван помисли да га пробуди јер је Лулу тешко крварила. Као да му је ушао у мисли, доктор се прену. С напором одгурну столицу, приђе дјевојци, спусти се на кољена. Рубом широке машинске обриса замашћене наочаре, па набирајући вјеће загледа се у самртно блиједо лице Лулу. Безнадежно вртећи главом окрену се Стевану па нешто тихо рече.

„Зар ништа не можете учинити, сер?“, заустив Стеван, али осјети да га глас издаје. Поглед му замагли, а сјећања прекри заборав. Незадрживо је тонуо

у хладан недефинисан простор у коме је малоприје био. Очи прилагоди тами и не зачуди се када примјети да пред њим није доктор Синди, но крхка прилика времешног рабина. Као да благо кори, старац га окрзну погледом, лагано се нагну и мршавом руком, из које је исијавала златаста свјетлост, маче праме нове искидане и окрвављене косе са блиједог дјевојчиног лица. Пратећи шта рабин ради, Стевану се учини нешто чудно; клекну и пажљиво се загледа. Јутрошња слика, док је устајао, опет се понови: умјесто Лулу, пред њим је лежало беживотно тијело његове давне заручнице Дафни. Овај чудни приказ изнова га врати у вријеме кад се одважио кренути на неизвјесни пут ходочашћа, послије кога му се губи сваки траг. Неповријеђеном руком прикупи остатке дјевојчине поцијепане блузе и покуша јој зауставити крварење. Болно грчећи вилицама Лулу накратко отвори очи. Таман, скоро угашен поглед лутао је простором као да неког тражи. И док му се сјећање враћало, схвати да пред њим није дјевојка из Сидона. Био је сигуран да блиједо прелијепо лице припада Лулу.

Тешко дишући Николс затрепта, с напором се осмјехну: „Збогом, Стеване!”, прстења док се густ млаз крви мијешао са шампањцем по остацима искидане блузе. Оно што је још канила рећи, Стеван није чуо. Лулу уздрхта, крупне сузе оквасише јој лице.

Дубоко уздахну, па последњом мрвицом снаге настави: „Одувијек сам, Стеване, знала да волиш само Ливи. Оно што си у мени пробудио, јаче је од болне спознаје да ми никада нећеш припадати. Иако су ово сурова времена, схватила сам да је племенитија душа онога ко даје но онога ко прима.” Грчећи се од бола продужи: „Због слијепе љубави према те-

би, себична, непромишљена, очекивала сам немогуће. Овакав крај сам и слутила, али вјечита нада да може бити боље, и вјера да живот није само бол и патња, нису ме напуштали. Одлазим, зато ми обећај, Стеване, да ћеш моју тугу заборавити. Рањеној и немирној души заборав је једини лијек.”

Хтјела је још нешто рећи, али све јаче крварење заустави јој дах. Модре, беживотне усне јадне Лулу занијемеше. Свјестан да је више нема, Стеван уздрхта; болно јекну. Потресен призором, тихо запијевајући пригодну молитву, стари Синди скиде наочаре, мршаву руку очински спусти на Стеваново раме: „Морамо се помирити са истином да је Лулу заувјек отишла. Ја Вас разумијем, знам како Вам је. Ипак: једно је наша самилост и пијетет према покојници, а друго непобитна стварност да је нема. И ма шта чинили, ништа се не може промијенити. Сузе јесу сапутнице бола, а бол се, синко, сузама не лијечи. Мртво тијело је бусен посне земље из које је и постало; наше емоције душа су у том тијелу и дах живота наших. У људској несавршености супростављене су двије силе: једна добра – небесима припада, друга – зла, суровим паклом влада. Ово што видите, Марније, дешавања су из давних времена, у којима је, као и данас, зло господарило, а небеска доброта заборављана.”

Док је врмешни доктор говорио, Стевану се чинило да чује ријечи старог рабина. Баш зато, ужас око себе, мада полусвјестан, још теже је прихватао. Замућеним погледом тражио је младог Тенгија. Хали је помагао тешко рањеном Евангелису да устане.

„Гдје су Стеван и Лулу?“, као туђим гласом завапи Кипранин песницом стишћући стомак да зауста-

ви крварење.

„Не брини, они су добро, Нич”, слага га Хали. Стари мој, твој трбух је пун олова, теби је потребна помоћ.”

Слушајући их преморени Синди обриси зној са чела, срдито упита: „Побогу, људи, хоће ли неко звати болницу. Давимо се у потоцима крви, а ви се понашате као на пикнику”, загрми циљајући бијесним погледом у паралисано лице престрављеног Семија. Одгурну једну столицу, тешко дишући обиђе око стола. Дуго се задржао помажући Евангелису. Кад примјети Арапина, с напором клекну и безвољно му спусти руку на лијеву страну груди. Из рамена извуче бодеж, пажљиво се загледа у Агарићанинове очи:

„Својим годинама јамчим, да овоме лупежу није ништа; од дебелих наслага сала врх сјечива једва му је начео ткиво.”

Осјећајући лаку несвјестицу, Стеван болно застења. Синди примјети да му десна рука немоћно виси: „Побогу, господине Марније, па и Ви сте рањени. Мантија Вам је пуна крви.”

Шта је старац даље говорио, Стеван није чуо: утањао је у простор таме, гдје је тог поподнева неколико пута био. Мутним укоченим погледом блудио је у празно као да га се не тичу насиље и ужас у којима са осталима беспомоћно крвари и страда. Три непомична и два тешко рањена тијела између разбацаних столица нису га се доимала, као да су припадала неком другом свијету. Равнодушно, без и најмањег грча на лицу посматрао је мноштво пурпурних барица људске крви, што су свуда унаоколо бојиле ледену бјелину мермера. Кад му се очи среташе са Халовим, Стеван га не препознаде. Помисли да види

повијену силуету доктора Синдија, неколико пута трепну да боље сагледа старчево изборано лице. Умјесто њега, указа му се преблаг лик доброг рабина. Чини се да чује тихи његов глас:

„Ово није вријеме за тугу и кајање, синко. Кајање тугу ублажити неће. Понекад ћутање више каже но што грјешна уста хвале и лажи могу изрећи. Зато не очекуј мир у души својој, јер мир само међу мртвима влада, а твој пут стазама немира води. Тога мораш бити свјестан. Рањен си, и срце ти је рањено, ипак не заборави, Кир Караулане, да вријеме лијечи све. Људски вијек је кратак да би се окајали гријехови, а ти си, синко, многе своје гријехове окајао. Погледај, око тебе су упокојене душе, а кога прошлост узме, туђе сузе и жал помоћи не могу. Свој давни завјет добрим дијелом си испунио. Не жури – два пута су пред тобом: један води у живот, и он је болан; други води у смрт, у неповрат. Пут у неповрат данас си побиједио; а да би заслужио пут у живот, мораш знати праштати. Ономе ко истински прашта, за све гријехове опроштено биће.”

Стеван се освртао не би ли угледао старог рабина, али, сем ријечи које као да су долазиле однекуд са висине, ничега није било.

Старац је и даље говорио: „Ко својим мислима и молитвама својим небо дарива, а корацима непатворене љубави земљом ходи, у трагу своме радост ће препознати, а у души својој блажени мир и спокој. Зато пожури младој жени што те уплакана чека. И знај, синко, ни једна ватра не гори вјечно. Ко лажно воли, лажним пламеном и своје и туђе срце заварива. Овај дан мораш заборавити, али, ону које више нема, заборавити не смијеш. Када ти буде најтеже,

сјети се да је њој теже било. Жртвовати себе за другог чин је узвишен, Господњег праштања достојан. Одрекнеш ли се ове истине, грјешан јеси, а ако у њој љубав препознаш, пут избављења себи си изабрао. Зрно смрти што ти је данас у груди упућено, крст спаса у твојим њедрима га је зауставио; а рана на руци твојој само је траг давне прошлости, која ти се кроз онај чудни сан јавила. И овај пут, Кир Караулане, воља небеска је хтјела да, умјесто сурових целата на путу кушње своје, опет пустињске птице сретнеш. Зато упамти: унакажено тијело сироте дјевојке је болна истина и горка опомена да зло може бити горе. Живот је радост човјеку од неба дата, па нити своје рађању нити умирању своје господар бити не може. Чему туга у твојим очима. И вријеме и простор, кроз које си ходио, само су пут очишћења и небеског просвјетљења душе твоје. Сјети се, Кир Караулане: у многим приликама нудила ти се сласт похлепе; ти си одолио и њој и варљивој корисности лажи, и добро је да у њима ниси препознао себе. Непатворена љубав према животу и свему што живот значи дала ти је снагу да се супротставиш пороцима, чијим лажним дражима једино обожен човјек може одолити. Зато не заири од смрти, смрт не боли. Она је несвјесно путовање кроз таму на прелазу из једне свијести у другу. Живот је бесконачни круг коме, сем Творца, ни крај ни почетак нико сагледао није.”

Док је слушао ријечи мудрог рабина, Стеван примјети да се креће простором у коме као да је некада био. И пијеска било је све мање, а тама, што га је окивала, лагано је ишчезавала; ријетко бусење обрасло шкртом травом наговјештавало је излазак из пустиње. И заиста, далеко, на хоризонту, изнад

удаљених обриси усамљене планине, мада једва видљива, оцртавала се танана линија блиједе свјетлости. Охрабрен призором Стеван се покушавао сјетити шта се то страшно и када одиграло, и откуд он у тој причи. Заборав му је лагано затамњивао слике прошлости и то би спасоносан дар његовој напаћеној души. Тих препознатљив жамор споља привуче му пажњу. И док се из дугог необичног сна враћао у стварност, видје да се бијели голуб попут зрака меке свјетлости спусти на симс отвореног прозора његовог атељеа: три пута гукну, загледа се Стевану у очи, широко измахну крилима и полети према западу. Наслућујући какву му поруку оставља, Стеван је сјетно пратио његово одмицање.

\* \* \* \*

Тих вјетар изнад двају ријека једва осјетно зањиха поспано лишће калемегданских платана. Прижељкивана свјежина свитања лагано је потискивала неподношљиву спарину љетне ноћи на издисају.

Над Београдом будио се дан.

## ЕПИЛОГ

Исте вечери, иза крвавог обрачуна, агенти Интерпола у сарадњи са оточком полицијом лишили су слободе рањеног Ибн Саида. У његовом кожном коферу, за чудо, сем неких личних ствари и мноштва специјалних алата, којима се користио при прљавом послу, бројних фалсификованих пасоша и других докумената – ништа није нађено. Украдени пергамент са ликом Јована Претече бестрага је нестао. Куда и како, вјероватно се никада неће сазнати. Након краћег лијечења у једној од затворских болница, у Сједињеним државама, пред само суђење, већ ментално уништен, скончао је вјешањем о радијаторску цијев у својој тијесној ћелији на петом спрату казнионе.

Два безимена плаћеника, Корзиканца, без обиљежја, сахрањени су на градском гробљу у Хонолулу.

Тијело несретне Николс, зване Лулу, о трошку Евангелиса, авионом пренијето је у Француску и предано њеној најближој родбини.

Шпанац Ромеро, након кратког лијечења, бестрага је нестао, а да полицијска истрага није утврдила да ли му је то право име и је ли заиста поријеклом Баскијац.

Добри стари Семи отпутовао је у своју родну Калифорнију да са солидном уштеђевином задње године проведе на малом породичном имању.

Хали и његова браћа, по домородачкој традицији, наставили су да се баве истим послом који су радили и раније.

Лажни Американац, звани Нич, алијас Евангелис, након окончане правносудске процедуре о власништву, продао је сав иметак у Хонолулуу и наста-



нио се у мјесту свога дјетињства, Александрији.

Доктор Синди, потресен страшним догађајима пред његовим очима, убрзо се тешко разболио и умро у својој кући на Хавајима.

Након буђења у болници Хонолулуа, пошто му је рађена хирушка интервенција на подлактици, Стеван никада није сазнао камо је нестао чудесни сребрни крст.

Са Ливи се вратио у Европу, вјенчали су се по православном вјерском обреду у једном од познатих српских манастира, и временом стекли потомство. Ливи је прво родила близнакиње, па сина. Он и сада у скадарлијској кафани ”Шешир мојг, обавијен облаком дима из старе луле, покушава убиједити своје пријатеље: Луку, Душана и Петра у истинитост приче о свему што му се догађало. У свом атељеу преко пута Саборне цркве слика искључиво ликове пророка и светитеља.

Ако икада дођете у Београд и свратите у скадарлијску кафану ”Шешир мојг, газда Владо усхићено ће Вам причати о свом дугом пријатељству са Стеваном, поносан на бројне слике којима је украсио зидове свога лијепог ресторана. Тврдим, а вјерујте ми на ријечи, да нигдје на планети нећете бити боље услужени најразноврснијим винаима, каква се могу наћи једино код газда-Владе.

Ако вас овоземаљска срећа икада доведе у кафану ”Шешир мојг, сазнаћете да њени редовни гости нису само сликари, писци, филозофи и разна друга боемија. Ту ћете често срести многе амбасадоре, углађене дипломате, пословне магове са свих страна свијета, лукаве политичаре високог ранга и велико срце и топлу душу обичних, малих људи.



## ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЗНАО СОПСТВЕНА ИМЕНА

У књижевности друге половине двадесетог века врло мало стваралаца је успело да помири књижевно - квалитативне закономерности са жанровском одређе-ношћу; честа су дела која су, следствено ауторовим афинитетима, скренула у неку од поменутих крајности. Обрен Јовић у роману Тајна пустињског пергамен-та своје приповедачке али и у уметничке преокупаци-је, претаче у комплексну структуру романа, која успе-ва да надиђе, у српској књижевности веома присутне, интелектуалне тираде, патетичне линије и егзистенци-јално-идеолошке трауме. Своје основне, поетичке и драматрушке функције овај роман задржава на дина-мичком нивоу програмираности структуре, узајамној зависности и сложености свих компонената и у дубини запажања.

Обрен Јовић користи све карактеристичне поступ-ке и поетичке датости фундиране у ткиву (пост)мо-дерне књижевности, које са јасним мисаоним линијама комбинује у елементаризацији слојевитог и комплекс-ног прозног текста. Али управо ту се и крије занатска еквилибристика овог писца; он искуства и датости модерне књижевности употребљава тек као предлош-ке на којима се занива читава драматуршка поставка радње. Мотиве двојника, мултипликовања књижевног лика - "нагомилавање псеудонима", путовање кроз време, магијске артефакте пронађеног пергамена са иконом Јована Претече, икупљење кроз дело... типичне за модерну књижевност, Јовић креативно изживљава већ на првим страницама ове књиге,

градећи основу за стварање света романа испочетка.

Зограф - сликар Стеван у јудејској пустињи у временима давним креће за својим још неименованим и нејасним послањем носећи сликарски прибор и пергамент, који на себе поприма обличја и призоре сликаревих снова. Стеваново путовање кроз јудејску пустињу је вечна метафора путовања "долином сенки", између живота и смрти. Појаве које среће на том путу, приказе и причине, само учвршћују његов дух ослобађајући га од дилема и сумње и утврђујући га у вери и врлини. "Смрт може бити страшна, а живјети недостојно горе је и од најпонижнијег умирања", рећи ће мистериозни старац да би нешто касније наставио; "Ако би смо праштањем зло заборавили онда ни једно сећање не би било достојно истине (...)".

Ретроспекцијски слојеви књиге мотивисани су асоцијацијама протагонисте, његовом психолошки уверљивом потребом да из нове перспективе сагледа сва она догађања која су првобитно била ослобођена чвршћих каузалности. Послање Стеваново кроз време, све до савременог Београда и разних светских дестинација, до Хаваја и Хонолулуа обележено је са неколико доминантних мотива, на којима Јовић гради читаву драматургију романа; иконом на пергаменту Јована Претече, коју тајанствени лопов покушава да прода по свету, временским подударностима у којима Стеван открива мултипликовање свог лика кроз време ( сличност са последњим краљевићем од Кувајта - Нивас Бин Ахмед кир Караулан ), тајанственим крстом уз помоћ кога прати кретање иконе, најдоминатнији мотив је, свакако, сликарски позив који бојама и кистом отвара капије времена и духа.

Иако основна линија приповедања следи линеарну и искуствену заснованост подударну са животним дубиозама главног јунака, неколико временских

планова са повременим ретроспекцијама прожетим кармичким греховима претходних живота додатно усложњавају читаву причу. "Преотимање реалности" почиње да поприма поприличне размере са такође немалим последицама по околину, што најављује криминалистички или трилер заплет, који је код Јовића нешто више од прости жанровске датости. Он проширује и обогаћује, неочекиваним обртима, тајним знањима и мистичним артефактима, нарацију и слојевитост романа, који услед тога измиче могућим жанровским нормирањима. Почетни заплет баштини мистична наслеђа савременог доба у роману преплиће се са скицама друштвене и уметничке критике Србије на размеђи векова да би у Стевановим хавајским данима заплет, уз помоћ свих приповедачких линија обједињених атмосфером љубави и чудних пријатељстава, кулминирао у врхунски трилер значајне динамике и филмског заплета. Иза сваког лика се крије неко други, разлика између суштине и појавности је драматуршка линија са којом се Јовић поиграва отварајући на неочекиваним местима нове и несвакидашње перспективе које од Хаваја – земаљског раја, стварају поприште чудне борбе која осим разрешења мистерије има и другу конотацију; свако постаје оно што јесте, сви ће се, у књижевном и стварносном крешченду, огледнути у онтолошком огледалу идентитета.

Иако веома јасан и у највећој мери концизан у својим симболичким и метафоричким поентирањима Обрен Јовић не развија литерарно затворену форму са доминантним главним током радње. Он пушта метафору да "плива" између писца и читаоца, покушавајући да оживи оно што је већ на неки начин овековечено, дарујући му крајње субјективистички предзнак. Несумњиво да је *Тајна њусџињског њерџа-менџи* роман о граничним ситуацијама у којима

трагична условљеност тиња иза наоко класичне теме романа и чека тренутак деструктивног испољавања. Угроженост и деструкција човекове личности и моралне недоумице, деловања атавизма у човеку представљају садржинске и значењске окоснице овог романа.

*Тајна ѿусѿијскоѿ ѿерѿаменѿи* је Амаркорд; прича о људима који су изгубили своје идентитете и време и као казну за то добили су учешће у простору; у Јудеји, на Балкану, Хавајима... Вероватно због тога и сви мултипликовани Стеванови ликови путују кроз простор док роман поприма на себе карактеристике времена дешавања. У теорији књижевности је познат термин: "Карневалско време" и везује се за Бахтиново тумачење временских специфичности и планова који се смењују под стицајем чудних околности. Околности овог романа надилазе време и простор. Обрен Јовић зна да се суштинска карактеристика романа не налази само у књижевности већ у пољу из кога је израсла и времену у коме смо изгубили аутентичну егзистенцију нагомилавајући на себе синонине за немоћ и ниске инстинкте. Човек је изгубио старовременски лик и, не стичући нововременски, на себе је узео образину времена које му се понудило као неминовност. Између "неминовности", визија и Истине протиче читава ова књига.

*Пејѿр В. Арбуѿина*

Обрен Јовић - Савин  
ТАЈНА ПУСТИЊСКОГ ПЕРГАМЕНТА

Прво издање

*Издавач*

Рашка школа, Француска 7, Београд

*За издавача*

Мирољуб Јоковић

*Уредник*

Слободан Ракитић

*Лектура и коректура*

Миладин Трифуновић

*Предговор*

Маја Степановић

*Рецензија*

Петар В. Арбутина

*Корице*

Фреска из Студенице, Св. Јован Претеча  
Фотографија јудејске пустиње

*Идејно решење и техничка обрада*

Јандрија Чоловић  
Миомир Ивановић

*Компјутерска обрада текста*

Радмила Јовић

*Слоз и прелом*

Радислав Јовић

*Штампа*

Горапрес, Земун

ISBN 978-86-83337-37-8

Тираж 500

CIP - Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-31

821.163.41-09-31 Јовић О.

ЈОВИЋ, Обрен

Тајна пустињског пергамента : роман /  
Обрен Јовић-Савин ; Шпредговор Маја Степановић<sup>1</sup>. -  
1. изд. - Београд : Рашка школа, 2008 (Земун :  
Горапрес). - 312 стр. ; 21 cm

Тираж 500. - Предговор: стр. 5-8. - Стр. 307-310: Човек  
који је знао сопствена имена / Петар В. Арбутина.

ISBN 978-86-83337-37-8

а) Јовић, Обрен (20в) - IТајна пустињског пергаментав  
COBISS.SR-ID 146753292



